

Verslaafd aan een flitsende levensstijl

Criminaliteit van Antilliaanse Rotterdammers

Marion van San

Jan de Boom

Anton van Wijk

Verslaafd aan een flitsende levensstijl

Criminaliteit van Antilliaanse Rotterdammers

Marion van San

Jan de Boom

Anton van Wijk

Verslaafd aan een flitsende levensstijl
M. van San
J. de Boom
A. van Wijk

Rotterdam: RISBO / EUR

Rotterdam
februari 2007

**© Copyright RISBO Contractresearch BV. Alle rechten
voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel
van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan
ook zonder voorafgaande toestemming van de Directie
van het Instituut**

Inhoudsopgave

Voorwoord	ix
------------------	-------	-----------

Hoofdstuk 1 Antillianen in Rotterdam

1.1	Inleiding	1
1.2	De Antilliaanse bevolking in Rotterdam.....	1
1.2.1	De Antilliaanse bevolking in 25 Nederlandse gemeenten	2
1.2.2	Ontwikkeling in de omvang van de Antilliaanse bevolking.....	4
1.2.3	Concentratie van de Antilliaanse bevolking.....	5
1.2.4	De omvang van de Antilliaanse bevolking in verhouding tot andere minderheden in Rotterdam	6
1.2.5	Leeftijdsopbouw.....	7
1.3	Criminaliteit onder Antillianen	7
1.3.1	Achtergronden van criminaliteit onder Antillianen.....	9
1.3.2	Achtergronden van criminaliteit onder Antillianen in Rotterdam	12
1.3.3	Onderwijspositie	12
1.3.4	Arbeidspositie.....	14
1.3.5	Uitkeringen	14
1.4	Transnationale criminaliteit	16
1.5	Onderzoeksvragen	21
1.6	Opzet van het onderzoek en gehanteerde methoden	22
1.6.1	Kwantitatief onderzoek	22
1.6.2	Kwalitatief onderzoek.....	22
1.6.3	Opbouw van het rapport	24

Hoofdstuk 2 Criminaliteit onder Antillianen in Rotterdam

2.1	Inleiding	25
2.2	Onderzoeksmethode.....	26
2.2.1	Koppeling van gegevens.....	26
2.2.2	Vergelijking met ander bevolkingsgroepen	27
2.2.3	Databronnen	27
2.2.4	Koppeling van de databronnen: uitvoering	29
2.3	Omvang van de criminaliteit van Antillianen in Rotterdam	31
2.3.1	Verdachten naar etnische herkomst	31

2.3.2	Verdachten naar etnische herkomst en geslacht.....	33
2.3.3	Verdachten naar etnische herkomst en leeftijd	34
2.3.4	Verdachten naar etniciteit, geslacht en leeftijd.....	35
2.3.5	Verdachten naar etniciteit en generatie	36
2.3.6	Sociale positie	37
2.3.7	Verdachten van 2000-2005: een trendanalyse.....	39
2.4	De aard van de criminaliteit.....	46
2.4.1	Inleiding	46
2.4.2	Verdachten, antecedenten en misdrijven	46
2.4.3	Crimineel gedrag.....	48
2.4.4	Geweldsdelicten.....	53
2.4.5	Ontwikkelingen in de aard van de criminaliteit.....	54
2.5	Samenvatting en conclusie	56

**Hoofdstuk 3 Flitsende macho's
Criminaliteit van Curaçaose jongens en
jongemannen**

3.1	Inleiding	59
3.2	Achtergronden van de daders	59
3.3	De handel in drugs Balletjesverkopers, smokkelaars en bolletjesslikkers	63
3.4	Curaçaose drugscircuits in Rotterdam.....	77
3.5	Geweld om het geweld.....	81
3.6	Curaçaose netwerken in Rotterdam en daarbuiten.....	84
3.7	Conclusie	87

**Hoofdstuk 4 Drugsmokkelende huisvrouwen
Criminaliteit van Curaçaose meisjes en vrouwen**

4.1	Inleiding	91
4.2	Achtergronden van de daders	91
4.3	Drugsmokkelende huisvrouwen.....	93
4.4	De ingewikkelde verhouding tussen mannen en vrouwen	106
4.5	Conclusie	107

Hoofdstuk 5	Als je in geen enkel hokje past	
	Hulpverlening aan Curaçaoënaars in Rotterdam	
5.1	Inleiding	109
5.2	Contacten met organisaties	110
5.2.1	Contacten met jeugdinstanties	112
5.2.2	Een aardige mevrouw achter een wit formicatafeltje.....	115
5.2.3	Contacten met de sociale dienst (SoZaWe)	120
5.2.4	De reclassering	134
5.3	Stoppen met criminaliteit	147
5.4	Conclusie	150
Hoofdstuk 6	Conclusie	153
6.1	Criminaliteit van Curaçaoose Rotterdammers	154
6.2	Criminaliteitsprofielen	155
6.3	Curaçaoose drugscircuits	156
6.4	De wankele hulpverlening.....	157
Hoofdstuk 7	Aanbevelingen	161
7.1	Inleiding	161
7.2	Aard en omvang van de criminaliteit	162
7.3	Criminaliteit van Curaçaoose Rotterdammers	165
7.3.1	Achtergronden van de daders	165
7.3.2	Criminaliteitsprofielen	173
7.4	De wankele hulpverlening.....	176
Bijlage 1	Lijst Antilliaanse informanten	179
Bijlage 2	Lijst van bevraagde instanties.....	181
Bijlage 3	Criminaliteitscijfers	183
	Geraadpleegde literatuur	195
	Dankwoord	199

Voorwoord

Rotterdam telt zo'n 20.000 inwoners van Antilliaanse en Arubaanse afkomst. Met veruit het grootste deel van deze bevolkingsgroep gaat het goed: zij leveren een waardevolle bijdrage aan het sociale klimaat in Rotterdam. Maar er is een kleine groep die ons als lokale overheid zorgen baart. Daarom heeft de aanpak van overlastgevende en criminele Antillianen in Rotterdam – maar ook in de andere zogeheten Antillianen gemeenten – de laatste jaren hoge prioriteit. Met het actieprogramma Antillianen zijn we in 2006 voortvarend van start gegaan. En de jaarcijfers van de politie tonen aan dat we op de goede weg zijn.

In vergelijking met andere bevolkingsgroepen in Rotterdam is er echter helaas nog steeds sprake van oververtegenwoordiging op allerlei gebieden, zoals drugs- en geweldsoverlast, schooluitval en werkloosheid. En kijk je naar de achtergronden dan zie je keer op keer een familiesituatie die nauwelijks ideaal te noemen is en waarbij gebroken gezinnen veelvoorkomend zijn.

Tegen die achtergrond hebben we onszelf prangende vragen gesteld waar we ook een antwoord op moeten geven. Wat kan er worden verbeterd aan de huidige aanpak? Hoe krijgen we betere grip op de problematiek? En hoe realiseren we de doorbraken die nodig zijn? In het belang van de stad, maar juist ook in het belang van hen om wie het gaat.

Het rapport 'Verslaafd aan een flitsende levensstijl. Criminaliteit van Antilliaanse Rotterdammers' geeft op een heldere wijze inzicht in de drijfveren van een aantal van deze Antilliaanse jongeren. De conclusies en aanbevelingen helpen ons een antwoord te formuleren op de vragen die wij onszelf hebben gesteld.

Het rapport dwingt ons een extra slag te maken door meer outreachend te werk te gaan en zo de doelgroep beter te bereiken, om de keten van preventie tot aan repressie beter op elkaar aan te laten sluiten en daarbij de noodzakelijke nazorg niet te vergeten, en om welzijnsactiviteiten op een hoger peil te brengen. Maar ook laat het rapport zien dat we door moeten gaan met de aanpak van criminaliteit en overlast.

Daarom dank ik mevrouw Van San, de heer De Boom en de heer Van Wijk voor de inzichten die zij ons met hun rapport hebben verschaft. Inzichten waarmee we onze aanpak daar waar nodig aanscherpen en verdiepen: oplossingsgericht, operationeel en direct voelbaar in de straten en wijken van Rotterdam.

Mr. I.W. Opstelten
Burgemeester van Rotterdam

Antillianen in Rotterdam

1.1 Inleiding

Van alle Nederlandse gemeenten heeft Rotterdam in absolute zin veruit de grootste populatie Antillianen. Met een deel van deze groep doen zich sinds de jaren negentig ernstige problemen voor op het gebied van criminaliteit en overlast. In de diverse steden wordt de laatste jaren naarstig gezocht naar mogelijkheden om deze problemen het hoofd te bieden. Ondanks alle inspanningen die er zijn geweest heeft dit echter nog niet tot de gewenste resultaten geleid.

In dit hoofdstuk geven we eerst een summier schets van de populatie Antillianen in Rotterdam. Hierbij wordt stilgestaan bij de omvang en kenmerken van deze bevolkingsgroep en, voor zover daar cijfers over beschikbaar zijn, hun sociale positie. Om het geheel in perspectief te plaatsen worden deze gegevens gerelateerd aan andere minderheden in Rotterdam. Na deze korte bevolkingsschets gaan we in op eerder onderzoek naar de criminaliteit onder etnische minderheden en de specifieke criminaliteitsproblemen bij Antillianen. Hierbij komt zowel landelijk onderzoek als onderzoek gericht op de Rotterdamse situatie aan bod. In het laatste deel van het hoofdstuk wordt ingegaan op de opzet van het onderzoek waarover in dit rapport verslag wordt gedaan.

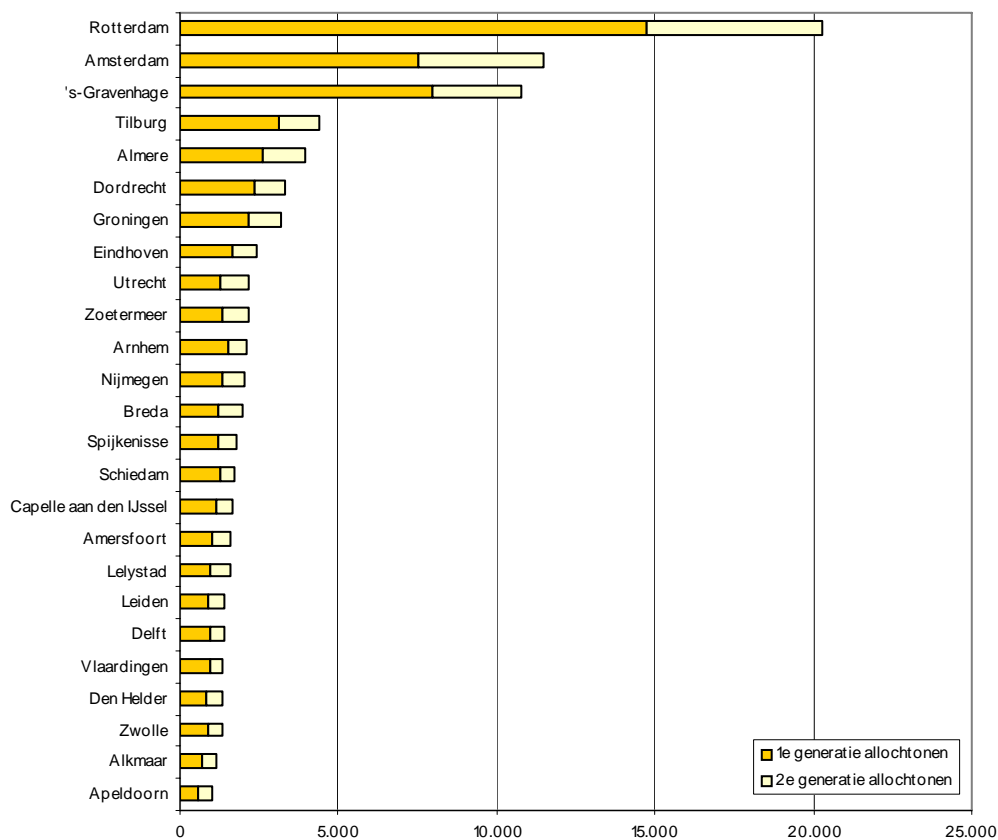
1.2 De Antilliaanse bevolking in Rotterdam

Elke inwoner van Nederland is verplicht om zich in te schrijven in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) van de gemeente waar hij/zij woont. In de GBA wordt een flink aantal demografische kenmerken geregistreerd. Zo worden onder andere het geboorteland, de nationaliteit, de geboortedatum, het geslacht en het adres van leden van de bevolking geregistreerd. Daarnaast zijn de gemeenten met ingang van 1 september 1994, op grond van de wet op de Gemeentelijke Basisadministratie, gehouden om het geboorteland van beide ouders van de betreffende persoon te registreren.

Hierdoor is het mogelijk geworden om niet alleen de eerste generatie, maar tevens de tweede generatie etnische minderheden te identificeren. Met behulp van de GBA kan derhalve de bevolkingssamenstelling naar herkomstgroepering worden geconstrueerd. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) baseert zich op de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) bij het construeren van de bevolkingsstatistieken. Voor de gemeente Rotterdam worden deze bevolkingsstatistieken opgesteld door het Centrum voor Onderzoek en Statistiek (COS). In het kader van *Lus di Trafiko*, een hulpverleningsprogramma specifiek voor Antillianen dat tussen 2001 en 2004 is uitgevoerd in opdracht van het college van Burgemeester en Wethouders, analyseerde en rapporteerde het COS geruime tijd over de demografische kenmerken van de Antilliaanse bevolking. Onderstaande gegevens zijn gebaseerd op data uit de GBA.

1.2.1 De Antilliaanse bevolking in 25 Nederlandse gemeenten

In Nederland wonen in 2005 ongeveer 130.000 personen die zelf of van wie één van de ouders op de Nederlandse Antillen zijn geboren. Uit figuur 1.1 blijkt dat van alle gemeenten in Nederland, Rotterdam veruit de grootste Antilliaanse gemeenschap heeft. Per 1-1-2005 staan er ruim 20.000 Antillianen ingeschreven en dat is bijna het dubbele van de gemeente op de tweede plaats (Amsterdam). Tevens valt op dat in de top 25 nog vijf gemeenten uit de (directe) omgeving van Rotterdam voorkomen (Dordrecht, Spijkenisse, Schiedam, Capelle a/d IJssel en Vlaardingen).

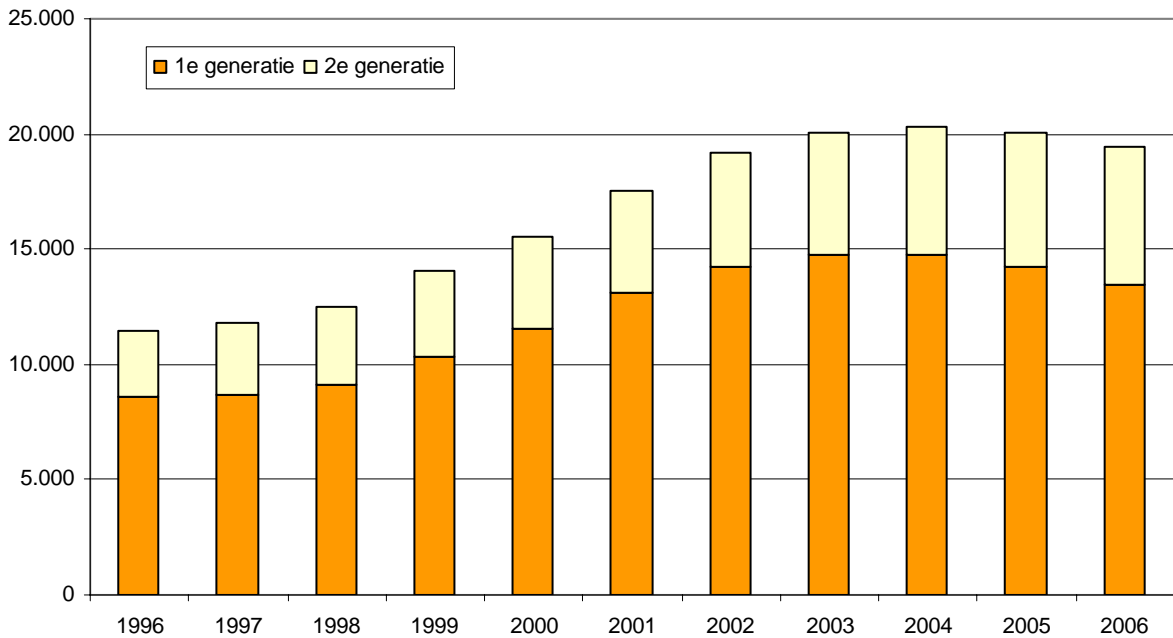

Figuur 1.1: Top 25 Antillianen gemeenten in Nederland (bron: CBS)

Bovenstaande cijfers zijn gebaseerd op personen die zijn ingeschreven in de GBA. In het kamerstuk *Migratie Antilliaanse Jongeren* (Tweede Kamer der Staten Generaal, 2004) wordt aangegeven dat er signalen zijn dat er Antilliaanse jongeren zijn die niet of niet correct in de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) geregistreerd staan, waarschijnlijk doordat zij zich, eenmaal in Nederland gevestigd, niet inschrijven in de GBA van hun woonplaats of, als zij zich wel hebben ingeschreven, zij feitelijk niet woonachtig zijn op het adres van inschrijving. Bekend is dat ze regelmatig pendelen tussen Nederland en de Nederlandse Antillen en ook binnen Nederland zeer mobiel zijn. In opdracht van het WODC is daarom recentelijk een schatting gemaakt van het aantal Antillianen dat in Nederland verblijft zonder ingeschreven te zijn in de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA). Deze schattingen lopen uiteen van ongeveer 3.000 in het jaar 2000 tot bijna 12.000 in het jaar 2003 (Van der Heijden et. al., 2006).

1.2.2 Ontwikkeling in de omvang van de Antilliaanse bevolking

In 1996 wonen er in Nederland bijna 90.000 Antillianen. In de periode 1996-2006 komen mede als gevolg van de slechte economische situatie op de Antillen – met name op Curaçao - grote groepen Antillianen naar Nederland. De populatie in Nederland woonachtige Antillianen neemt mede als gevolg van deze omvangrijke immigratiestroom met bijna vijftig procent toe tot bijna 130.000. Figuur 1.2 laat de ontwikkeling van de omvang van het aantal Antillianen in Rotterdam zien. In 1996 woonden er 11.500 Antillianen, per 1 januari 2006 is dit aantal bijna verdubbeld tot ruim 19.400. De omvang van de Antilliaanse bevolking in Rotterdam is dus veel sterker gestegen dan het landelijk gemiddelde. Deze bevolkingsgroei komt deels voor rekening van de immigratie (de eerste generatie groeit met 57 procent van 8.500 naar 13.500) maar is voor een belangrijk deel ook het gevolg van de groei van het aantal in Nederland geboren kinderen met één of twee ouders van Antilliaanse afkomst. Deze zogenoemde tweede generatie verdubbelt van ruim 2900 in 1996 tot ruim 5900 in 2006. Het aandeel van de tweede generatie Antillianen in de Rotterdamse Antilliaanse bevolking groeit daarmee van 25 procent in 1996 tot ruim dertig procent in 2006.

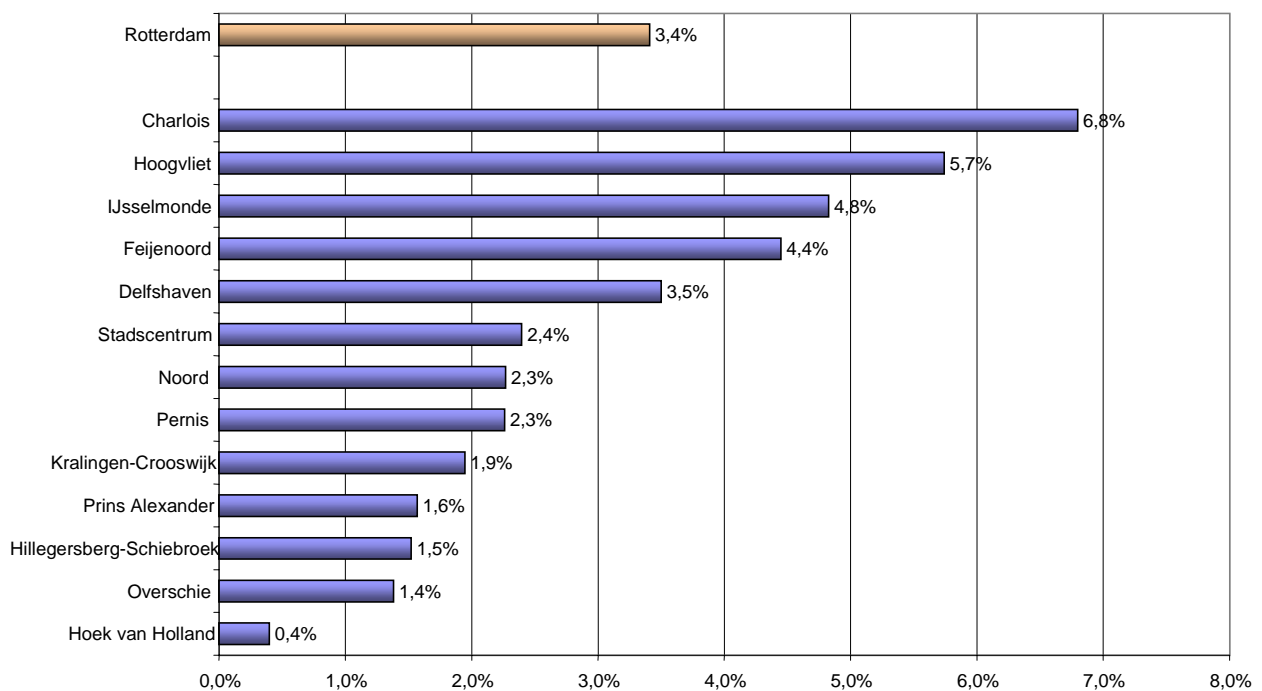

Figuur 1.2: Ontwikkeling Antillianen 1996-2006 (1e en 2e generatie) in Rotterdam (bron:CBS)

1.2.3 Concentratie van de Antilliaanse bevolking

Er wonen Antillianen in alle deelgemeenten van Rotterdam, maar er zijn opvallende concentraties. De grootste concentratie is in de deelgemeente Charlois, waar bijna 4500 Antillianen wonen (22 procent van de Rotterdamse Antillianen). Ook in de deelgemeenten Feijenoord (3200), IJsselmonde (2800), Delfshaven (2500) en Hoogvliet (2000) zijn relatief veel Antillianen woonachtig. Bijna driekwart van de Antilliaanse bevolking in Rotterdam woont in deze vijf deelgemeenten.

In figuur 1.3 is per deelgemeente de Antilliaanse bevolking als aandeel van de totale Rotterdamse bevolking gepresenteerd. Zoals al eerder gezegd is 3,4 procent van de totale Rotterdamse bevolking van Antilliaanse afkomst. Bekijken we dit gegeven per deelgemeente, dan zien we dat in Charlois, Hoogvliet, IJsselmonde, Feijenoord en Delfshaven het aandeel Antillianen bovengemiddeld is. In Charlois is het aandeel Antillianen ten opzichte van de totale bevolking met 6,8 procent het grootst.

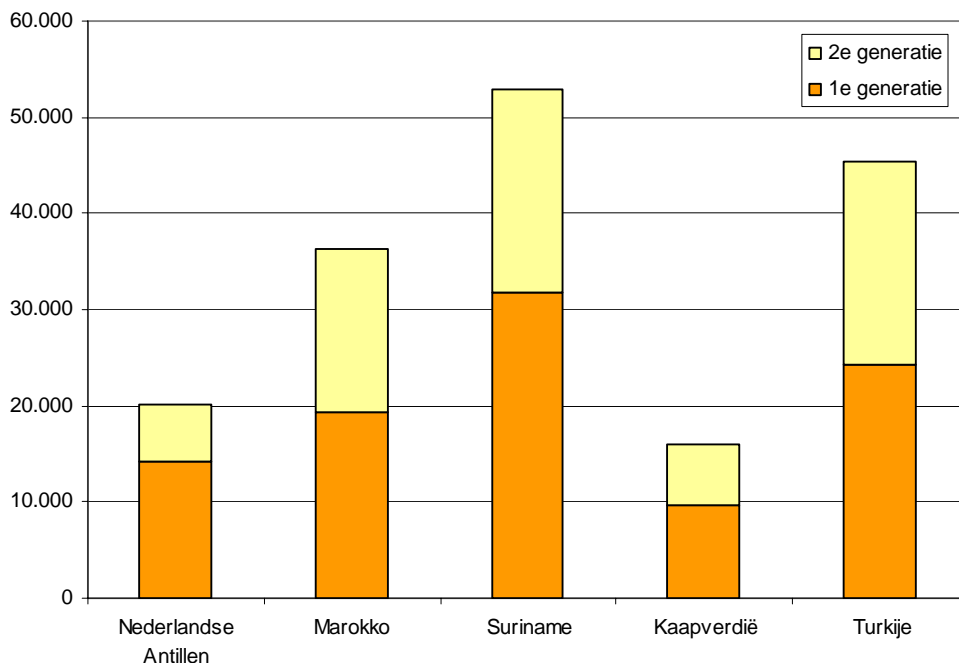
Figuur 1.3: Antillianen als percentage van de bevolking naar deelgemeente (bron: COS)

Binnen deze deelgemeenten zijn Antillianen daarnaast geconcentreerd in bepaalde wijken. In de deelgemeente Charlois wonen relatief veel Antillianen in Pendrecht en de Tarwewijk. In deze twee wijken is het aandeel Antillianen ruim negen procent. Andere wijken waar hoge concentraties Antillianen voorkomen zijn Hoogvliet-Noord (7,7 procent van de bevolking) in de

deelgemeente Hoogvliet, Beverwaard (7,5 procent) in de deelgemeente IJsselmonde, Katendrecht (11 procent) in de deelgemeente Feijenoord, en Delfshaven (8,1 procent) in de gelijknamige deelgemeente Delfshaven.

1.2.4 De omvang van de Antilliaanse bevolking in verhouding tot andere minderheden in Rotterdam

De 20.000 in Rotterdam woonachtige Antillianen maken 3,4 procent uit van de bevolking. In figuur 1.4 worden Antillianen qua omvang vergeleken met andere minderheden in Rotterdam. Antillianen zijn na Surinamers, Turken en Marokkanen de op drie na grootste minderheid in Rotterdam.

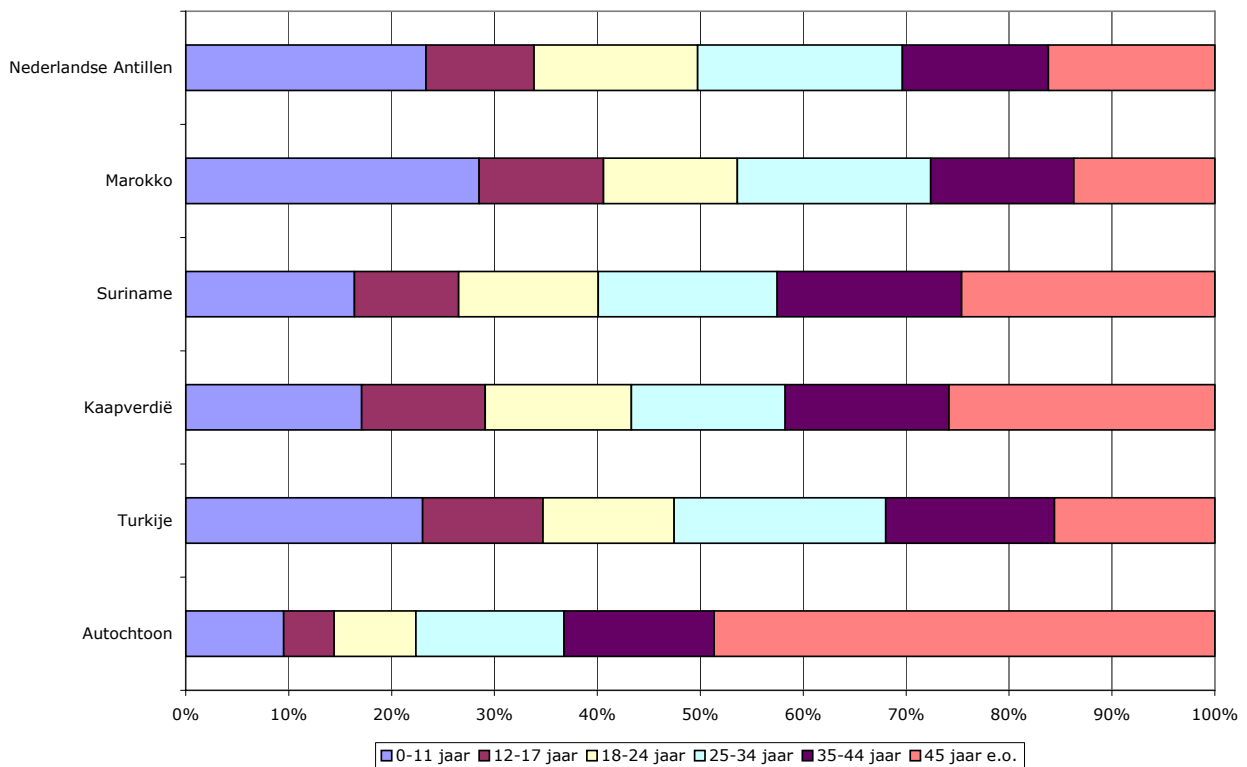

Figuur 1.4: Antillianen in verhouding tot andere allochtone groepen in Rotterdam per 1-1-2005 (bron: CBS)

Het aandeel van de tweede generatie is bij de Antillianen kleiner dan bij de andere grote minderheidsgroepen. Zo blijkt uit figuur 1.2 dat de totale groep Marokkanen en Turken voor bijna de helft bestaat uit de tweede generatie (in Nederland geboren personen met één of twee in het moederland geboren ouders). Voor Surinamers is dit veertig procent, terwijl van de Antilliaanse bevolking slechts een kwart in Nederland is geboren.

1.2.5 Leeftijdsopbouw

In vergelijking tot de autochtone Nederlanders is het aandeel jongeren in de Antilliaanse bevolking zeer groot. Bijna een kwart van de Antilliaanse bevolking is jonger dan twaalf jaar. Bij de autochtone bevolking is dit minder dan een tiende. In figuur 1.5 wordt de leeftijdsopbouw van Antillianen vergeleken met andere minderheden in Rotterdam. De Antilliaanse bevolkingsgroep kent na de Marokkaanse het grootste aandeel jongeren en jongvolwassenen (0-24 jaar).

Figuur 1.5: Antillianen naar leeftijd in verhouding tot andere bevolkingsgroepen in Rotterdam, 1-1-2005

1.3 Criminaliteit onder Antillianen

Hoewel het overgrote deel van de Antillianen het uitstekend doet in de Nederlandse samenleving, doet zich met een deel ervan sinds het begin van de jaren '90 ernstige problemen voor op het gebied van overlast en criminaliteit. Uit politieregistraties van de laatste jaren blijkt dat Antillianen

relatief vaak betrokken zijn bij het plegen van allerlei strafbare feiten.¹ Maar ook uit zelfrapportages komt naar voren dat Antillianen relatief vaak betrokken zijn bij criminaliteit. Zo geven Antilliaanse jongens in het *Nationale scholierenonderzoek*, een zelfrapportage van jongeren tussen de twaalf en twintig jaar, anderhalf tot twee maal vaker aan dan autochtone jongens dat zij geweld gebruiken.² Het meest recente rapport dat inzicht geeft in de criminaliteit van de groep is dat van Blom et al. (2005: 5). Hierin blijkt dat er in Nederland in 2002 in totaal 56 allochtone bevolkingsgroepen zijn met een bevolkingsomvang van minimaal vierduizend personen. Daarvan tellen Antillianen (5,6 procent) na Dominicanen (5,9 procent) het hoogste percentage geregistreerde verdachten. Voorts blijkt dat vooral Antilliaanse jongeren van de eerste generatie een criminaliteitsprobleem opleveren. Voor de eerste generatie jeugdige Antillianen en Arubanen is de kans om als verdachte geregistreerd te staan vanwege het plegen van een misdrijf ruim drie keer zo groot als voor autochtonen. Wanneer de analyses worden beperkt tot geweldsdelicten dan is de kans dat zij verdacht worden 3,5 keer zo groot als voor autochtonen (Blom et al. 2005: 7). De tweede generatie Antillianen is nog wel vaker verdachte dan hun autochtone leeftijdsgenoten, maar minder vaak dan de eerste generatie. Zowel bij de eerste als de tweede generatie Antillianen zijn vijftien tot zeventien jarigen relatief vaak verdachte. Het gaat naast vermogensdelicten ook om 'overige delicten' waaronder drugsdelicten vallen. Opvallend zijn de ten opzichte van andere allochtone en autochtone groepen relatief hoge percentages verdachten bij de eerste generatie Antilliaanse meisjes (4,5 procent). Een andere opmerkelijke vaststelling is dat onder Antillianen veel volwassen *first offenders* voorkomen. Voorts blijkt dat zich niet alleen problemen voordoen met jongeren, maar komt uit de cijfers naar voren dat Antillianen langer doorgaan met criminaliteit dan gemiddeld. Terwijl bij andere etnische groepen de betrokkenheid bij criminaliteit daalt met de leeftijd, is onder volwassenen

¹ Blom, M., J. Oudhof, R.V. Bijl & B.F.M. Bakker (red.) (2005), *Verdacht van criminaliteit. Allochtonen en autochtonen nader bekeken*, Den Haag: WODC/CBS. Van Hulst, H. & J. Bos (1994). *Pan i rèspèt. Criminaliteit van geïmmigreerde Curaçaose jongeren*, OKU: Utrecht; Jong, W. de, Steijlen, F. & K.Masson (1997). *Hoe doe je je ding. Antilliaanse jongeren en criminaliteit in de politieregio Rotterdam-Rijnmond*, Eburon: Delft; Sanden H., van (2004). *Een kwestie van keuzes. Onderzoek naar de problemen rond Antillianen in Tilburg en de aanpak ervan*, Apeldoorn: Politieacademie (scriptie); Wijk, A.Ph. van, Bervoets, E. & W.Ph. Stol (2003). *'Ik ben geen slechte jongen, ik doe alleen slechte dingen'. Een inventarisatie van de problemen rond Antillianen in Nijmegen*, Den Haag: Elsevier.

² Junger, M., K. Wittebrood & R.Timman (2001). Etniciteit en ernstig gewelddadig crimineel gedrag: in Loeber, R., N.W. Slot & J.A. Sergant (red.) *Ernstige gewelddadige jeugddelinquentie. Omvang, oorzaken en interventies*, Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.

Antillianen het niveau van criminaliteit nog steeds hoog te noemen.³ Het lijkt aannemelijk dat bij andere probleemgroepen, zoals Marokkaanse jongeren bijvoorbeeld, er op een gegeven moment gezinsvorming plaatsvindt waardoor de betrokkenheid van deze jongeren bij criminaliteit afneemt. Bij de Antilliaanse groep vindt die gezinsvorming in veel mindere mate – of helemaal niet – plaats waardoor zij vaak langer doorgaan met het plegen van delicten. De criminaliteit van Antillianen in Nederland dus enkel toeschrijven aan jongeren is een misvatting. Ook de wat oudere groep (boven de dertig jaar) is fors vertegenwoordigd in de criminaliteitsstatistieken.

De criminaliteit van Antillianen kenmerkt zich vooral door gewelddadigheid. Zij zijn opvallend vaak betrokken bij diefstallen met geweld (overvallen en afpersing), levensdelicten (moord en doodslag) en druggerelateerd geweld (*ripdeals* en *turf wars* op de (drugs)markt). Het geweld dat door de groep wordt gebruikt heeft naast een instrumenteel ook een expressief karakter. Dat betekent dat er door de groep niet alleen geweld wordt gebruikt wanneer de daders erop uit zijn geld te verkrijgen (bij berovingen, *rip deals* en overvallen) maar wordt er ook met geweld gereageerd wanneer hun eer op het spel staat.⁴ Uit cijfers van de *Minderhedenmonitor Rotterdam* (1999)⁵ blijkt bijna één op de drie van de overleden Antilliaanse mannen door een misdrijf om het leven te zijn gekomen. Bovendien hebben Antilliaanse jongeren een veertien keer zo grote kans om door een misdrijf om het leven te komen dan de gemiddelde autochtone jongere. Moord vormt voor Antilliaanse mannen tussen de vijftien en 29 jaar sterfteoorzaak nummer één (Bovenkerk 2001: 181). Uit een rapport van het Centraal Bureau voor de Statistiek uit 2003 blijkt dat Antilliaanse mannen twee keer zo vaak de kans lopen om een onnatuurlijke dood te sterven dan hun autochtone leeftijdsgenoten. Dat heeft vooral te maken met het feit dat moord, doodslag en zelfmoord onder jonge Antillianen meer dan gemiddeld voorkomen.⁶

1.3.1 Achtergronden van criminaliteit onder Antillianen

Antillianen waarmee zich in Nederland problemen voordoen zijn voor een belangrijk deel afkomstig uit Curaçao (en in veel mindere mate van de

³ ISEO/COS (2004). *Minderhedenmonitor 2003. Integratie en Inburgering in Rotterdam*; Korf, D.J., Bookelman, G.W. & Haan, T. de (2001). Diversiteit in criminaliteit, *Tijdschrift voor Criminologie*, 3, 230-259.

⁴ Van San, M. (1998). *Stelen en Steken. Delinquent gedrag van Curaçaose jongens in Nederland*, Amsterdam: Het Spinhuis.

⁵ ISEO/COS (1999). *Minderhedenmonitor Rotterdam. Etnische minderheden in Rotterdam*, Rotterdam.

⁶ Centraal Bureau voor de Statistiek (2003). *Allochtonen in Nederland*, Den Haag: CBS.

andere eilanden). De criminaliteit van deze groep kan in Nederland dus bijna volledig op het conto worden geschreven van Curaçaoënaars. Curaçao bestaat uit 160 wijken waarvan er vijftien als probleebuurt kunnen worden aangemerkt (Bovenkerk 2001: 170). De groep waar zich in Nederland problemen mee voordoet is vooral afkomstig uit deze buurten. Aan het criminaliteitsprobleem van Antillianen liggen verschillende factoren ten grondslag. Zo is onder meer de economische malaise waarin het eiland Curaçao al jaren verkeert debet aan de hoge criminaliteit van deze groep. Uit cijfers van 2001 van het CBS van de Nederlandse Antillen blijkt dat op Curaçao 45 procent van de jongeren tussen vijftien en 24 jaar de school verlaat zonder een diploma. Ook laat de kwaliteit van het onderwijs op het eiland op sommige plaatsen te wensen over en is er sprake van een hoge schooluitval.

Tabel 1.1: Schoolverlaters 15-24 jaar zonder diploma voortgezet onderwijs

	Aantal	Percentage
Curaçao	2592	45,2
Bonaire	285	42,6
Sint Maarten	830	39,8
Saba	15	22,1
Sint Eustatius	61	45,9

Bron: Censusdata, CBS Nederlandse Antillen

Daarnaast heeft het eiland te maken met een hoge werkloosheid. In 2004 bijvoorbeeld was zestien procent van de Curaçaoose beroepsbevolking werkloos. De jeugdwerkloosheid liep in dat jaar op tot bijna 37 procent.⁷

Tabel 1.2: De arbeidsmarkt op de Nederlandse Antillen 2001-2004

	Curaçao			St. Maarten		Bonaire		
	2001	2003	2004	2001	2003	2001	2003	2004
Werkgelegenheid	47.686	52.137	50.438	15.495	16.200	4.865	43.34	4.661
Werkloosheid	8.973	9.274	9.624	2.282	3.433	486	571	456
Beroepsbevolking	56.659	61.411	60.062	17.777	19.633	5.351	4.905	5.117
Totale bevolking	142.826	130.191	130.409	30.369	33.317	10.791	9.928	10.432
Participatiegraad	39,7	47,2	46,1	58,5	58,9	49,6	49,4	49,1
Werkloosheid	15,8	15,1	16,0	12,8	17,5	9,1	11,6	8,9
Jeugdwerkloosheid	33,8	33,6	36,8	40,6	35,3	12,5	31,5	25,2

Bron: CBS; 2001: Census; 2002-2004: Arbeidskrachtenonderzoek

Een bijkomend probleem is dat veel werk op de Antillen de laatste jaren is overgenomen door de veel goedkopere arbeidskrachten uit de Dominicaanse Republiek, Haïti en andere omringende eilanden die vaak illegaal op Curaçao verblijven, waardoor de werkloosheid onder de lokale bevolking de laatste jaren alleen maar zou zijn toegenomen.

Door de belabberde economische situatie waarin Curaçao zich bevindt heeft de criminaliteit er de laatste jaren een hoge vlucht genomen. Zo blijkt onder

⁷ Newsletter Vereniging Bedrijfsleven Curaçao, maart 2005.

meer uit het *Parlementair Contactplan* van 2005 dat het aantal overvallen op de Nederlandse Antillen de laatste jaren sterk is toegenomen.⁸ In 2003 waren er iets minder dan zeshonderd overvallen maar in 2004 zijn er meer dan duizend overvallen gepleegd. De schrikbarende stijging van geweldsdelicten wordt onder andere veroorzaakt door het hard aanpakken van de export van drugs door de Kustwacht. Hierdoor verlegde een groot aantal mensen, die zich voordien bezighield met drughandel, hun activiteiten naar het plegen van *atrako's* (gewapende overvallen). Bovendien heeft er een verschuiving plaatsgevonden naar andere vormen van criminaliteit. In 2004 zijn er vijftig moorden gepleegd waarmee Curaçao met ruim 100 000 inwoners de derde of vierde plaats in de wereldranglijst van moorden inneemt. In 2005 zijn er op Curaçao en Bonaire samen echter 23 gevallen van moord en doodslag geteld, wat spectaculair minder is dan het jaar daarvoor.

Het blijkt dat de criminaliteit die op Curaçao wordt gepleegd in grote mate overeenkomt met de criminaliteit van Antillianen in Nederland. Van alle allochtone groepen lijkt de Antilliaanse criminaliteit het meeste op die in het land van herkomst. Meer dan bij enige andere gevestigde minderheidsgroep in Nederland is het problematische deel van de (jeugd)criminaliteit te verklaren als de voortzetting van een leefwijze en het delictenpatroon op Curaçao (Bovenkerk 2001: 178).

Het probleem van de laatste jaren is daarenboven dat grote groepen alleenstaande Antilliaanse jongeren naar Nederland zijn gekomen. Van deze jongeren is bekend dat zij hier een zwervend bestaan leiden en vaak van stad naar stad trekken (de zogenoemde *cityhoppers*). Deze groep schrijft zich niet uit op de Antillen en schrijft zich niet in in Nederland waardoor zij voor de autoriteiten onzichtbaar blijven. Sommigen onder hen doen dat vanuit criminele overwegingen en proberen op die manier de kans op aanhouding door de politie te verkleinen. Anderen krijgen het eenvoudigweg niet voor elkaar om een zelfstandige woning te vinden waardoor zij aangewezen blijven op familie en vrienden die het niet op prijs stellen dat zij zich op hun adres inschrijven. Weer anderen komen op de bonnefooi naar Nederland zonder zich uit te schrijven op Curaçao en keren uiteindelijk niet meer terug naar de Antillen. Aangezien ze geen bewijs van uitschrijving kunnen voorleggen slagen zij er vervolgens niet in zich in te schrijven in de GBA in Nederland.

⁸ Staten Generaal, *Parlementair contactplan 2005*, vergaderjaar 2004-2005 B, 29965, nr.2.

1.3.2 **Achtergronden van criminaliteit onder Antillianen in Rotterdam**

Ook in Rotterdam doen zich reeds geruime tijd criminaliteitsproblemen met Antillianen voor. De Jong et. al. (1997: 72) rapporteerden over de criminaliteit van deze groep in de periode 1990-1995. Op basis van een uitgebreide inventarisatie van het HerkenningsdienstSysteem (HKS) van de politie Rotterdam concludeerden zij dat Antillianen zich onderscheidden van de andere etnische groeperingen in Rotterdam, zowel door de hoge omvang als door de ernstiger aard van de criminaliteit die zij pleegden. Wat betreft de aard van de criminaliteit onderscheidden Antillianen zich door de hoge geweldscriminaliteit die over de jaren 1990-1995 een toenemende trend leek te vertonen. Tevens concludeerden zij op basis van de analyse van de achtergrondkenmerken van deze groep dat de criminaliteit onder Antillianen zich niet leek te beperken tot jonge mannen. In de eerste plaats zagen zij onder Antilliaanse vrouwen verhoudingsgewijs veel criminaliteit. En in de tweede plaats bleek een aanzienlijk deel van de criminaliteit onder Antillianen ook door ouderen te worden gepleegd.

1.3.3 **Onderwijspositie**

Startkwalificaties en voortijdig schoolverlaten

De in opdracht van de dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving (JOS) ontwikkelde *Monitor Voortijdig Schoolverlaten Rotterdam* geeft inzicht in de omvang van het aantal voortijdig schoolverlaters in Rotterdam bij diverse minderheden. Van de in totaal 136.000 Rotterdamse jongeren in de leeftijd van vijf tot en met 22 jaar hebben er op 31 juli 2004 ruim 22.000 (16,5 procent) een startkwalificatie. Een startkwalificatie is gedefinieerd als een diploma havo, vwo of mbo op tenminste niveau twee (basisberoepsopleiding). Van alle studenten en oud-studenten in hbo- of wo-opleidingen wordt aangenomen dat zij eerder een startkwalificatie in het voortgezet onderwijs of mbo hebben behaald, ook als deze niet is geregistreerd. Uiteraard is, gegeven deze definitie, het hebben van een startkwalificatie sterk gerelateerd aan leeftijd. Tot en met de veertienjarigen is het percentage startgekwalificeerden nul, daarna neemt het snel toe, van 0,7 procent van de vijftienjarigen tot 57 procent van de 22-jarigen. Van alle jongeren in de leeftijdsgroep zeventien tot en met 22 jaar had eind 2003/2004 40,5 procent een startkwalificatie (Hartkamp, 2005). Uit de rapportage blijkt verder dat er duidelijke verschillen zijn in het behalen van een startkwalificatie tussen autochtonen en allochtonen. Binnen de groep 22-jarigen had van de autochtonen 70,5 procent een startkwalificatie, van de in

Nederland geboren allochtonen 55,1 procent, van de elders geboren allochtonen 38,7 procent (Hartkamp 2005: 20). Analyses naar herkomstland laten zien dat het percentage 22-jarige jongeren met een startkwalificatie onder allochtonen uit 'rijke landen' even hoog is (70,9 procent) als onder autochtonen (70,5 procent) maar dat Marokkanen (34,8 procent), Turken (35,8 procent), Antillianen (39,7 procent) en Kaapverdianen (42,5 procent) aanzienlijk slechter scoren.

Tabel 1.3: Percentage 22 jarige startgekwalificeerden naar etniciteit

	Aantal	Percentage
Totaal Rotterdammers	10.074	57,0%
<i>Waaronder</i>		
Antillianen	536	39,7%
Marokkanen	695	34,8%
Surinamers	974	48,3%
Turken	958	35,8%
Kaapverdianen	266	42,5%
<u>Autochtone Nederlanders</u>	4.431	70,5%

Bron: Hartkamp, 2005

Ruim een tiende (11,3 procent) van de op 31 juli 2004 in Rotterdam wonende jongeren van vijf tot en met 22 jaar volgde aan het eind van het schooljaar geen opleiding, had nog geen startkwalificatie en gold dus als voortijdig schoolverlater. Een voortijdig schoolverlater is immers gedefinieerd als een jongere (van vijf tot en met 22 jaar) die nog geen startkwalificatie heeft behaald en geen opleiding volgt. In de leeftijden tot en met veertien jaar ligt het VSV-percentage onder één procent, daarna stijgt het snel (van 3,7 procent onder vijftienjarigen tot 29 procent onder twintigjarigen), om vervolgens weer iets te dalen (tot 28,2 procent van 21- en 23,6 procent van 22-jarigen). Van de groep van 17-22 jaar is in totaal een kwart (25,9 procent) voortijdig schoolverlater. Binnen de groep is het percentage VSV-ers relatief laag onder autochtonen en relatief hoog onder jongeren van Marokkaanse, Turkse en Antilliaanse afkomst (Hartkamp 2005: 23).

Tabel 1.4: Percentage VSV-ers naar etniciteit, 17-22 jaar (populatie 31 juli 2004)

	Aantal	Percentage
Totaal	54.310	25,9%
<i>Waaronder</i>		
Antillianen	2.981	32,6%
Marokkanen	4.126	33,8%
Surinamers	6.375	28,3%
Turken	4.953	34,6%
Kaapverdianen	1.851	26,8%
<u>Autochtone Nederlanders</u>	22.780	19,5%

Bron: Hartkamp, 2005

1.3.4 Arbeidspositie

Onder andere als gevolg van grote schooluitval en het ontbreken van een startkwalificatie bij veel Antilliaanse jongeren is de arbeidspositie van deze groep aanzienlijk slechter dan die van autochtone Nederlanders.⁹ Er zijn landelijk veel indicatoren beschikbaar op basis waarvan de arbeidspositie in kaart kan worden gebracht. Op gemeentelijk niveau zijn de mogelijkheden echter beperkt zeker als een onderverdeling in herkomstgroepen gewenst is. Een vergelijkend onderzoek door de Sociaal-Wetenschappelijke Afdeling (SWA) van SoZaWe Rotterdam gebruikt cijfers van het CWI over 'niet werkende werkzoekenden (NWW)'. Door dit cijfer te relateren aan de bevolking krijgt men een indicatie van de werkloosheidsomvang in verhouding tot de bevolking.¹⁰ Uit het onderzoek blijkt dat de werkloosheid onder Antilliaanse jongeren in Rotterdam het hoogst is van alle onderscheiden herkomstgroepen (zie tabel 1.6). Bovendien blijken er opmerkelijke verschillen tussen de drie grote steden. De werkloosheid onder Antilliaanse jongeren is in Rotterdam meer dan twee keer zo hoog als in Amsterdam.

Tabel 1.5: NWW-ers tot 23 jaar als aandeel van de bevolking in procenten, naar etniciteit (G3 en Nederland), 1-1-2004¹¹

	Rotterdam	Amsterdam	Den Haag	Nederland
Totaal (gemiddeld)	7%	5%	6%	4%
<i>Waaronder</i>				
Antillianen	11%	4%	5%	5%
Marokkanen	8%	5%	7%	5%
Surinamers	6%	4%	3%	3%
Turken	8%	4%	6%	5%
Kaapverdianen	-	-	-	-
Autochtone Nederlanders	7%	6%	8%	4%

Bron: Van der Giesen, Moors & Van Toorn, 2005)

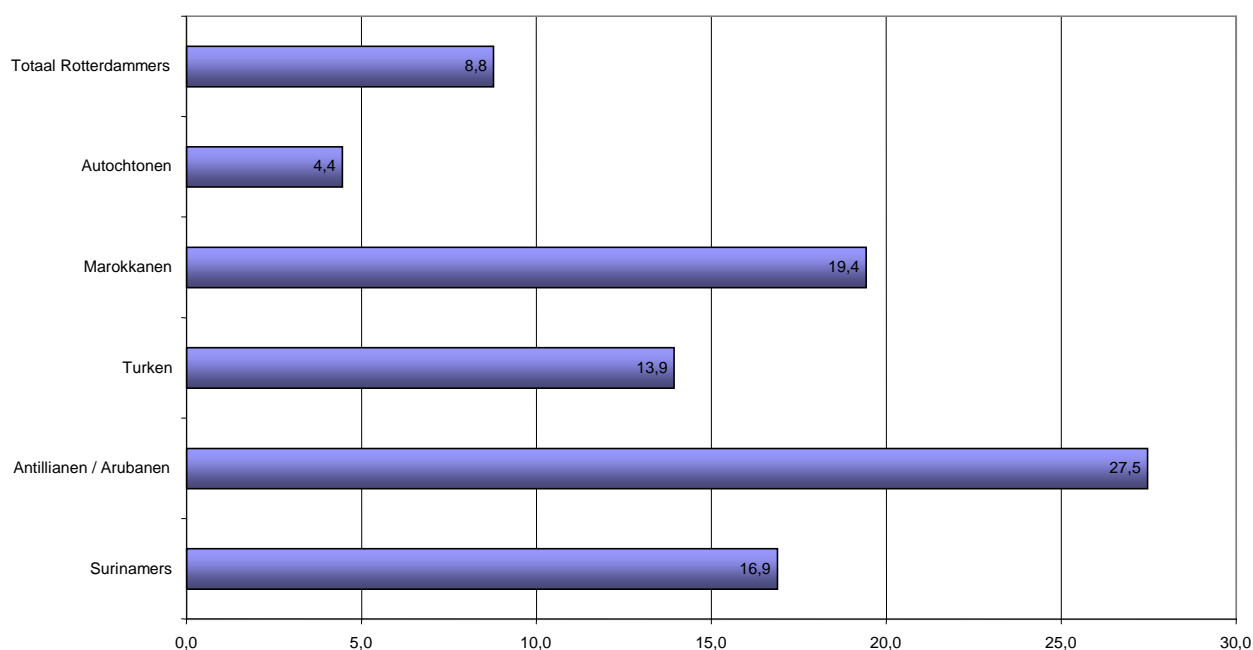
1.3.5 Uitkeringen

Bovendien heeft 27,5 procent van de Rotterdamse Antillianen boven de achttien jaar een bijstandsuitkering. Ook dit percentage ligt ruim boven dat van de totale Rotterdamse bevolking (8,8 procent).

⁹ Onderzoek van onder andere het ROA laat zien dat leerlingen met een startkwalificatie meer kans op een betaalde baan hebben dan leerlingen die het onderwijs zonder startkwalificatie verlaten (ROA, 2004).

¹⁰ Dit cijfer is niet gelijk aan het door het CBS gepresenteerde werkloosheidspercentage. Het werkloosheidspercentage van het CBS wordt berekend door het werkende deel van de beroepsbevolking te relateren aan de totale beroepsbevolking.

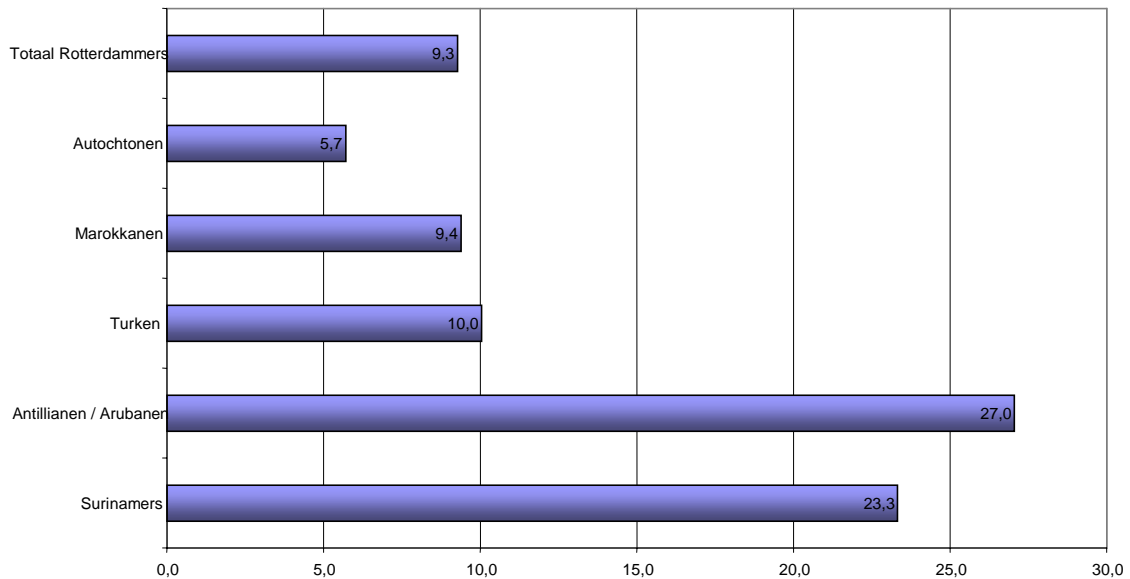
¹¹ Tot 31-12-2004 publiceerde het CWI voor elke gemeente de omvang van de populatie 'niet werkende werkzoekenden (NWW)' onderverdeeld naar diverse persoonskenmerken (waaronder herkomst). Sinds 2005 is deze informatie uitgesplitst naar etnische herkomst echter niet meer beschikbaar.

Figuur 1.6: Personen met een Wwb uitkering als percentage van de bevolking (18+) naar bevolkingsgroep

Naast de sociaal-economische achtergronden van de groep is er een ander aspect dat misschien nog moeilijker te doorbreken is dan de armoedepositie waarin een groot deel van deze groep verkeert en dat is het hoge aantal alleenstaande moeders bij Antillianen uit de volksklasse. Dat dit nadelige gevolgen heeft voor de opvoeding van kinderen is duidelijk, alleen al omdat deze gezinnen over het algemeen armer zijn dan gezinnen met twee ouders. Maar daarnaast levert het alleenstaand moederschap een aantal bijkomende problemen op op het gebied van de opvoeding (Van San, 1998).

Ook in Rotterdam is er sprake van een groot aantal alleenstaande moeders van Antilliaanse afkomst. Van de ruim tienduizend Antilliaanse vrouwen in Rotterdam zijn er volgens gegevens van het COS (op basis van de GBA) per 1-1-2005 ruim zeventienduizend achttien jaar of ouder waarvan er ruim 1900 (27 procent) kunnen worden gecategoriseerd als alleenstaande moeder. In figuur 1.8. is een en ander grafisch weergegeven en wordt het cijfer vergeleken met het aandeel alleenstaande moeders in de totale bevolking en andere herkomstgroepen. Uit de figuur blijkt dat het aandeel alleenstaande moeders onder Antillianen het hoogst is. Zij worden gevolgd door Surinaamse (23,3 procent), Turkse (10 procent) en Marokkaanse vrouwen (9,4 procent). Onder autochtonen is het aandeel alleenstaande moeders slechts 5,7 procent.

Figuur 1.7: Alleenstaande moeders als percentage van het aantal vrouwen (18+) naar bevolkingsgroep

Bovendien geeft de bovenstaande figuur slechts een gedeeltelijk inzicht in het percentage alleenstaande moeders. Ten eerste zijn meisjes en vrouwen onder de achttien jaar niet meegerekend, waardoor het percentage tienermoeders in de statistiek ontbreekt. En uitgerekend onder Antilliaanse vrouwen weten we dat er een hoog percentage tienermoeders voorkomt, dus de cijfers vertonen wat dat betreft een vertekening. Ten tweede gaat het hier om vrouwen die alleen met hun kind(eren) op één adres wonen. Alleenstaande moeders in opvanghuizen of die inwonend zijn, zijn niet meegerekend.

1.4 Transnationale criminaliteit

Een extra complicatie bij het oplossen van het probleem van de criminaliteit van Antillianen in Nederland is dat het een transnationaal karakter heeft, wat het meest zichtbaar is bij drugssmokkel.¹² Sinds een aantal jaren wordt er tussen Nederland en de Antillen immers heel wat heen en weer gereisd door smokkelaars. Maar het transnationale karakter geldt niet alleen voor drugssmokkel. Zo wezen De Jong et.al. (1997: 99) er aan het eind van de jaren negentig al op dat de criminele circuits op de Antillen en in Nederland aan elkaar gerelateerd zijn. Zo bleek dat het roven van elkaars

¹² Zie bijvoorbeeld Bovenkerk, F. (2001). Transnationale jeugdcriminaliteit uit de Nederlandse Antillen, in: *Misdaadprofielen*, Meulenhoff: Amsterdam.

koningskettingen oorspronkelijk een delict was dat veel voorkwam op Curaçao en dat door Antilliaanse jongens in Nederland was overgenomen. Daarnaast zijn er aanwijzingen voor het feit dat vetes tussen families aan de ene zijde van de oceaan ontstaan en aan de andere zijde van de oceaan worden uitgevochten.¹³ Voorts is het genoegzaam bekend dat jongens voor wie in Nederland de grond te heet onder de voeten wordt vaak naar Curaçao gaan. Daarbij gaat het niet alleen om jongens die door de politie worden gezocht, maar ook om jongens die in conflict zijn gekomen met andere Antillianen uit het criminele circuit. De Antillen zijn in dat opzicht een van de 'uitwijkplaatsen' die de jongens ter beschikking staan (De Jong et.al. 1997: 99). En tot slot wordt de politie op Curaçao regelmatig geconfronteerd met criminaliteit gepleegd door jongens die in Nederland wonen, en hier bekenden van de politie zijn, die tijdens hun vakanties op Curaçao hun criminele levensstijl voortzetten.

Maar zoals reeds opgemerkt blijkt het transnationale karakter van de criminaliteit onder Antillianen voor een belangrijk deel uit de drugssmokkel tussen Curaçao en Nederland. Sinds het begin van de jaren negentig zijn geluiden te horen dat Antilliaanse jongeren hun overtocht van de Antillen naar Nederland bekostigen door drugs mee te nemen. Dat bleek al toen de Amsterdamse korpschef Nordholt in die periode commotie veroorzaakte met zijn uitspraken over het 'lozen' van Antilliaanse criminelen naar Nederland, waarbij Nordholt vooral wees op de actieve betrokkenheid van de Antilliaanse overheid. Maar de grote overtocht van drugssmokkelaars zou pas een aantal jaren later plaatsvinden. Vooral de laatste jaren is er in Nederland veel te doen over bolletjesslikkers en andere smokkelaars die tussen de Antillen en Nederland reizen. Zaitch (2002: 140), die een boek schreef over de betrokkenheid van Colombianen bij de cocaïnehandel in Nederland, laat zien dat in de loop van de jaren negentig minstens de helft van de hoeveelheid cocaïne die Nederland binnenkwam per vliegtuig afkomstig was uit Suriname en de Nederlandse Antillen. Hoewel de hoeveelheid cocaïne die op deze wijze het land binnen kwam maar een fractie was van het totaal – de grootste hoeveelheid komt immers per containerschip binnen – heeft het tot grote aantallen smokkelaars geleid die de kost verdienen met de transatlantische cocaïnesmokkel. Uit een analyse van het ministerie van Justitie komt naar voren dat voordat de honderdprocents controles werden ingevoerd, zo ongeveer dertig à vijftig smokkelaars per vlucht van Curaçao kwamen.

¹³ Wijk, A.Ph. van, M. van San, S.R.F. Mali en P.P.H.M. Klerks, *Grote conflicten binnen een kleine gemeenschap. Aard en omvang van de criminaliteit onder Antillianen in Den Helder*.

Kerkhof (2003: 26) schat in haar rapport dat ruwweg zeven procent van de Curaçaose transnationale gemeenschap zich als drugskoerier met de smokkel van cocaïne bezighoudt. In ieder geval had van de in 2002 aangehouden smokkelaars 79,6 procent de Nederlandse nationaliteit. Daarvan was 16,9 procent van Nederlandse afkomst en de rest van Antilliaanse afkomst. Opvallend is daarbij dat 65,5 procent uit Curaçao komt. Van de aangehouden drugssmokkelaars met de Nederlandse nationaliteit van Antilliaanse afkomst, woont meer dan vijftig procent in Nederland, de overigen op Curaçao.¹⁴ De vraag is waarom Curaçao als eiland zoveel drugssmokkelaars oplevert. Dat heeft in eerste instantie te maken met de inbedding van het eiland in het Caraïbisch gebied. De positie van de eilanden in de drugsketen is die van transitogebied. De reden dat de regio zo doordrenkt is van drugshandel ligt in een combinatie van structurele factoren, waardoor de eilanden al vanaf halverwege de jaren zeventig van de vorige eeuw een grote aantrekkingskracht hebben op drugsbazen. Een eerste reden waarom de drugssector zoveel interesse heeft voor de regio is de geografische ligging. Strategisch gelegen tussen de VS en Zuid-Amerika, en met duizenden grotere en kleinere eilanden, is het Caraïbisch gebied al eeuwenlang een ideaal transitogebied voor smokkelwaar op de as Zuid-Amerika – Verenigde Staten. De economische situatie is een tweede belangrijke factor. De hoge werkloosheid in de regio leidt ertoe dat er volop lokale arbeid beschikbaar is voor drugsondernemers. De derde en vierde factor die bijdraagt tot een goed klimaat voor grote drugsondernemers zijn de zwakke staat en de politieke cultuur. Veel Caraïbische staten zijn simpelweg te klein om voldoende tegenstand te bieden aan grote drugscriminelen. De staatsinstituties zijn bovendien niet erg sterk ontwikkeld. Dit hangt samen met een politieke cultuur van patronage en cliëntelisme, die bepalend is voor lokale machtsrelaties. Een vijfde reden is dat de banden met voormalige koloniale machten en het migratiepatroon de regio bij uitstek geschikt maken voor smokkel via koeriers. Ten slotte spelen ook sociale en culturele elementen een rol in de keuze van drugsondernemers voor vestiging in een bepaalde regio. Het karakteristieke, op Westerse landen georiënteerde referentiekader, en de daaruit voortvloeiende aspiratie van een Westerse levensstijl is belangrijk te noemen. Een ander sociaal aspect is dat illegale activiteiten beter mogelijk zijn in samenlevingen met vage gedragsnormen en een hoge tolerantie voor afwijkend gedrag. Nog beter is het als leden van die samenleving meer gericht zijn op korte termijn winsten dan op lange

¹⁴ *Vijfde voortgangsrapportage drugssmokkel Schiphol*, Ministerie van Justitie, 24 oktober 2003.

termijninvesteringen en als luxe consumptie een belangrijke maatstaf is voor status en succes. Het samenspel van deze factoren maakt het Caraïbisch gebied in het algemeen en Curaçao in het bijzonder tot een paradijs voor grote drugsondernemers die zich van vliegtuigkoeriers bedienen (Kerkhof 2003: 16).

Wat het eiland Curaçao extra aantrekkelijk maakt voor de drugsmokkel is zijn gunstige ligging binnen het Caraïbisch gebied. Het eiland is immers voor de handel in cocaïne belangrijk geworden nadat de Amerikanen in 1989 het aan Colombia grenzende doorvoerland Panama hadden bezet (Bovenkerk 2001: 162). De drugs (hoofdzakelijk cocaïne) worden vooral vanuit Venezuela en Colombia naar Curaçao gebracht. De Antillen (ook Aruba) fungeren als een doorvoerhaven naar Nederland van cocaïne uit landen als Venezuela en Colombia. Wat Curaçao een ideale plek maakt voor de drugshandel is dat het een vrijhandelshaven is waar bulkgoederen worden gebracht die door andere schepen naar elders worden meegenomen, zonder dat zij op het eiland zijn uitgepakt. Hierdoor is er volop gelegenheid tot het smokkelen van grote hoeveelheden drugs (Bovenkerk 2001: 163). De informanten van Zaitch (2002: 106) verwezen regelmatig naar de Nederlandse Antillen als een belangrijk ontmoetingspunt voor diegenen die zich met de handel in drugs bezighouden. Er is een grote Colombiaanse gemeenschap op Aruba waardoor Colombiaanse drugsondernemers vaak naar Curaçao en Aruba gaan voor vakantie, familiebezoek maar ook voor zaken. Veel deals worden tijdens deze bezoeken gesloten waarna drugs wordt doorgesluist naar Amerika en Nederland.

Voor veel mensen in de regio is betrokkenheid bij de drugseconomie een pure overlevingsstrategie. Paul Stares (1996) merkt op dat de motivatie om activiteiten in de drugseconomie te ontplooiën minder te maken heeft met de verlokking van hoge verdiensten dan met de druk van de economische situatie en de noodzaak om op de een of andere manier inkomsten te genereren. Tegen de achtergrond van structurele werkloosheid lonken er economische perspectieven in de informele en criminele sector. Steeds meer mensen, waaronder een hoog percentage laag opgeleide jonge mannen die geen legaal werk hebben, nemen in die omstandigheden hun toevlucht tot de illegale economie. Hoge werkloosheid is dus zonder meer een reden waarom mensen bij de drugseconomie betrokken raken. Maar het is niet de enige reden. De oriëntatie op Westerse landen en de migratiedynamiek zijn eveneens cruciale factoren in de ontwikkeling van de drugseconomie. Migratie heeft grote gevolgen voor de sociale structuur van de samenleving die de migranten verlaten. Traditioneel zijn er netwerken van wederzijdse hulp

binnen de familie (*extended family*) en op het niveau van buurten. Deze netwerken functioneren als sociaal vangnet. Als veel mensen vertrekken worden de netwerken te klein. Het effect is niet dat ze dan nog maar voor de helft werken, maar dat ze instorten. De in tweeën geknipte, transnationale netwerken functioneren voor de achterblijvers niet meer (voldoende) als sociaal vangnet. Voor andere zaken – zoals de drugshandel bijvoorbeeld – zijn dergelijke netwerken wel heel geschikt (Kerkhof 2003: 17). Maar migratie verzwakt niet enkel de lokale netwerken voor wederzijdse hulp. Het versterkt ook de gerichtheid op Westerse consumptiestijlen. Het succes van de migrant wordt binnen de eigen groep in belangrijke mate afgemeten aan de luxe goederen die hij of zij tentoon kan spreiden. Daardoor wordt een Westerse consumptiestijl ook in de thuislanden steeds meer de norm. Aan de Caraïbische kant gaat de norm van een Westerse consumptiestijl echter gepaard met het inkomen van een ontwikkelingsland. En voor de meeste migranten is het succesvol overkomen, via veelvuldige vakantie-reizen naar huis en het etaleren van dure spullen, feitelijk niet te realiseren met wat ze aan legaal inkomen verdienen. Door deze dynamiek is er aan beide kanten druk om op een snelle manier aan veel geld te komen (Kerkhof 2003: 18).

De laatste jaren is er vanuit Nederland – vooral met het aantreden van de voormalige minister van justitie Donner – enorm veel geïnvesteerd in het terugdringen van drugssmokkel en het strafrechtelijk aanpakken van drugskoeriers. Daarnaast is in verschillende steden in Nederland een groot aantal maatregelen genomen om de criminaliteit die door Antillianen op Nederlandse bodem wordt gepleegd in te dammen. Het transnationale karakter van de criminaliteit onder de groep maakt de aanpak van het probleem echter lastig. Alle maatregelen die aan beide zijden van de oceaan worden genomen tegen de transatlantische misdadigheid leveren immers slechts gedeeltelijke (en dan nog moeilijk meetbare) succesjes op, terwijl het probleem de laatste jaren in omvang en ernst is toegenomen (Bovenkerk 2001: 193). Uit de discussies van de laatste jaren komt dan ook meestal naar voren dat, wil men het tij keren, men de problemen zowel in Nederland als op de Antillen gelijktijdig moet aanpakken. Een andere reden waarom een aantal van de ingezette trajecten slechts middelmatige successen oogsten heeft onder meer te maken met het feit dat er bij beleidsmakers te weinig kennis aanwezig is over de doelgroep. De verschillende onderzoeken (Bos en Van Hulst, 1994; Van Hulst, 1997; De Jong et.al. 1997; Van San, 1998) hebben zeker hun nut gehad maar het is bekend dat criminaliteit door de tijd heen aan veranderingen onderhevig is. Daarom is een actuele schets nodig

van de criminaliteit van de Antilliaanse groep. Ook voor de stad Rotterdam ontbreekt het aan een actueel beeld van de situatie waarin de groep verkeert. Voorts is het niet bekend welke resultaten er vanuit de (hulpverlenings)instanties zijn geboekt bij de aanpak van de problemen. Hebben Antillianen voldoende aansluiting weten te vinden bij de instanties die Rotterdam rijk is of is er eerder sprake van een kloof tussen beide? En in hoeverre zijn instanties erin geslaagd de groepen te bereiken die hulp nodig hebben? Op deze en andere vragen zullen we in dit rapport ingaan.

1.5 Onderzoeksvragen

1. Wat is de aard en omvang van de criminaliteitsproblemen van Antillianen in Rotterdam?
 - a. Wat zijn de kenmerken en achtergronden van de totale populatie Antillianen in Rotterdam?
 - b. Hoeveel Antillianen zijn er in aanraking gekomen met de politie in de periode 2000-2005?
 - c. Wat is karakteristiek voor de criminaliteit van Antillianen?
 - d. Aan welke strafbare feiten hebben zij zich schuldig gemaakt?

2. Hoe is de criminaliteit van Curaçaose daders in Rotterdam te typeren?
 - a. Wat zijn de achtergronden van de daders?
 - b. Welke delicten hebben zij gepleegd?
 - c. Zijn er vormen van criminaliteit die zich aan het zicht van politie en justitie onttrekken?
 - d. In hoeverre is er sprake van criminele netwerken van Curaçaoënaars in Rotterdam?
 - e. Zijn er verbindingen met netwerken in andere steden?

3. Heeft de hulpverlening in Rotterdam bijgedragen aan de oplossing van de problemen met en van Curaçaoënaars uit de volksklasse?
 - a. Weten Curaçaose cliënten de weg naar (hulpverlenings)instanties te vinden?
 - b. Weten (hulpverlenings)instanties de weg naar Curaçaose cliënten te vinden?

1.6 Opzet van het onderzoek en gehanteerde methoden

1.6.1 Kwantitatief onderzoek

Het in kaart brengen van de aard en omvang van de criminaliteit veroorzaakt door Antillianen in Rotterdam is een belangrijk doel van het onderzoek. In hoofdstuk twee wordt dit gedaan door analyse van gegevens uit het HerkenningsdienstSysteem (HKS) van de politie Rotterdam Rijnmond. In het HKS zijn gegevens opgenomen over strafbare feiten, geverbaliseerde verdachten en (nog) niet geverbaliseerde verdachten. De registratie van verdachten in HKS geschiedt door een beperkte groep medewerkers, wat de uniformiteit en betrouwbaarheid van de geregistreerde gegevens ten goede komt. Gegevens over de omvang van criminaliteit van bepaalde subpopulaties verdachten worden pas inzichtelijk indien zij worden gerelateerd aan de totale omvang van deze subpopulaties. Het maakt voor de ernst van het criminaliteitsprobleem immers aanzienlijk verschil uit of er honderd Antilliaanse verdachten zijn op een bevolking van duizend of op een bevolking van tienduizend. Om de verdachtenregistratie in HKS voor de diverse relevante subgroepen te kunnen relateren aan de bevolking is een koppeling gemaakt met het bevolkingsbestand van Rotterdam (GBA). Deze methodiek sluit aan bij eerder door de Nederlandse Politie Academie (NPA) verricht onderzoek naar criminaliteit onder Antillianen in Nijmegen en Den Helder.¹⁵ In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op de databronnen en de koppeling hiervan.

1.6.2 Kwalitatief onderzoek

Interviews met Curaçaose daders

Om meer te weten te komen over de achtergronden van de doelgroep werden daders aan het woord gelaten over hun delinquent gedrag. Aan de hand van gesprekken met hen werd gepoogd meer inzicht te krijgen in de achtergronden van hun criminele betrokkenheid en de betekenis die zij zelf aan hun gedrag geven. Via gesprekken valt immers na te gaan op welke manier zij de gebeurtenissen in hun leven percipiëren, beleven, interpreteren en aan de interviewer uitlegen. Daarnaast krijgt men aan de hand van

¹⁵ Wijk, A.Ph. van, Bervoets, E. & Stol, W.Ph. (2003). *'Ik ben geen slechte jongen, ik doe alleen slechte dingen'. Een inventarisatie van de problemen rond Antillianen in Nijmegen*, Den Haag: Elsevier.
Wijk, A.Ph. van, M. van San, S.R.F. Mali en P.P.H.M. Klerks (2006). *Grote conflicten binnen een kleine gemeenschap. Aard en omvang van de criminaliteit onder Antillianen in Den Helder*, Apeldoorn: Politieacademie.

gesprekken met ouders een beter inzicht in hun leefwereld en de netwerken waarbinnen zij opereren.

We hebben contact gelegd met 25 Curaçaose mannen (18-30 jaar) en vijftien Curaçaose vrouwen (18-30 jaar) in detentie.¹⁶ Aan de Dienst Justitiële Inrichtingen werd verzocht ons een lijst te bezorgen met gedetineerde mannen en vrouwen geboren op Curaçao, in de leeftijdscategorie achttien tot dertig jaar en wonend in Rotterdam. Op basis van deze lijst selecteerden we kandidaten die in aanmerking kwamen voor een interview. De mannen werden benaderd in gevangenissen en huizen van bewaring in Rotterdam: PI De Schie, PI De Noordsingel, de Stadsgevangenis Rotterdam en PI de IJssel. Vrouwen werden geworven in diverse gevangenissen en huizen van bewaring zoals PI Ter Peel in Evertsoord, ZBBI Vrouwen in Utrecht, de Penitentiare Inrichting voor Vrouwen in Breda, detentiecentrum Zeist en detentiecentrum Noorderzand in Heerhugowaard. Alle interviews werden gedaan in het Nederlands met behulp van een topiclijst. De interviews werden op de band opgenomen en daarna letterlijk uitgetikt.

Het centrale doel van het kwalitatieve veldwerk was om het verhaal op te tekenen van Curaçaose jongens en jonge mannen, meisjes en jonge vrouwen, die één of meer delicten hebben gepleegd. Om de betrouwbaarheid van de gesprekken met de informanten te bepalen, werd de informatie die zij tijdens de gesprekken naar voren brachten op een aantal punten vergeleken met het penitentiare dossier (het zogenoemde 'pendossier') van de betrokkenen. In deze dossiers staat vermeld voor welk delict de betrokkene op dat moment gedetineerd is. Verder bevat ieder pendossier het 'Uittreksel Justitiële Documentatie'. Daaruit valt op te maken voor welke delicten de betrokkene in het verleden is aangehouden en eventueel veroordeeld.

Interviews met professionals

Tijdens de interviews is daarnaast specifieke aandacht besteed aan de ervaringen die de ouders hebben met hulpverleners en instanties zoals de Jeugdreclassering, de Kinderbescherming, het welzijnswerk, de Dienst Stedelijk Onderwijs (recent omgedoopt in JOS, Jeugd, Onderwijs en Samenleving), Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de reclassering. Om de verhalen van de informanten in een context te kunnen plaatsen hebben we een focusgroep georganiseerd waarbij medewerkers van de Jeugdreclassering, Kinderbescherming, Jeugd, Onderwijs en Samenleving en

¹⁶ Voor een overzicht van de informanten zie bijlage 1.

vertegenwoordigers van het welzijnswerk bij elkaar aan tafel zaten. Daarnaast hebben we gesprekken gevoerd met medewerkers van SoZaWe. Tot slot hebben we gesprekken gevoerd met reclasseringsmedewerkers die in hun praktijk veel te maken hebben met Antilliaanse cliënten. We hebben hen voorgelegd wat uit de gesprekken met de jonge mannen en vrouwen naar voren was gekomen en hebben hen verzocht om hier vanuit hun dagelijkse ervaring die zij met deze groep hadden op te reageren.¹⁷

1.6.3 Opbouw van het rapport

In hoofdstuk 2 wordt op basis van gegevens van de Politie Rotterdam Rijnmond een kwantitatieve analyse gemaakt van de aard en omvang van de criminaliteit van Antillianen in Rotterdam Rijnmond. In hoofdstuk 3 gaan we in op de verschillende vormen van criminaliteit waar Curaçaose jongens en jonge mannen uit Rotterdam zich mee bezig houden. Hoofdstuk 4 gaat in op de criminaliteit waar Curaçaose jonge vrouwen en meisjes uit Rotterdam bij betrokken zijn. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de contacten die de Curaçaose mannen en vrouwen hebben gehad met (hulpverlenings)instanties en waar instanties tegenaan lopen bij de begeleiding van deze groep. Hoofdstuk 6 bevat de voornaamste conclusies uit het onderzoek. In hoofdstuk 7 worden een reeks aanbevelingen geformuleerd die in de toekomst bij de aanpak van het problemen met deze groep van belang kunnen zijn.

Het onderzoeksproject stond onder leiding van Marion van San die tevens verantwoordelijk was voor de eindredactie van het rapport. Jan de Boom voerde het kwantitatief gedeelte van het onderzoek uit, bijgestaan door Anton van Wijk. Marion van San voerde het kwalitatief onderzoek uit, en nam het grootste deel van de interviews voor haar rekening, hierin bijgestaan door Nadine Vlotman. Jan de Boom en Marion van San schreven hoofdstuk 1. Hoofdstuk 2 werd geschreven door Jan de Boom. Marion van San schreef hoofdstuk 3, 4 en 5. Het concluderend hoofdstuk evenals hoofdstuk 7 werd geschreven door Marion van San en Jan de Boom.

¹⁷ Voor een overzicht van de professionals zie bijlage 2.

Criminaliteit onder Antillianen in Rotterdam

2.1 Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk is een beeld geschetst van de Antilliaanse gemeenschap in Rotterdam. Daarbij is summier aandacht besteed aan de demografische kenmerken van deze groep. Antillianen vormen, zo bleek uit hoofdstuk 1, met ruim 20.000 personen de op drie na grootste minderheidsgroep in Rotterdam. De sociale positie van deze groep is aanmerkelijk slechter dan die van autochtonen. Antillianen hebben gemiddeld een lager opleidingsniveau, zijn vaker werkloos en ontvangen vaker een uitkering. Voorts doen zich met Antillianen veel problemen voor op het gebied van criminaliteit. In het voorgaande hoofdstuk is een korte inventarisatie gemaakt van eerder onderzoek hiernaar. Conclusie van deze 'quick scan' is dat uit nagenoeg elk onderzoek blijkt dat Antillianen sterk zijn oververtegenwoordigd in de criminaliteitsstatistieken. Ook uit eerder onderzoek naar criminaliteit onder Antillianen in Rotterdam (De Jong et. al. 1997) in de periode 1990-1995 bleek dit het geval. Uit recente cijfers van de Politie Rotterdam-Rijnmond, gebaseerd op Xpol¹⁸, blijkt dat dit probleem nog niet is opgelost en dat Antillianen (veel) vaker dan andere bevolkingsgroepen zijn betrokken bij criminaliteit. Er blijft in de huidige informatiepositie echter een aantal zaken onderbelicht. Hierbij kan worden gedacht aan betrokkenheid bij criminaliteit van de tweede generatie (in Nederland geboren kinderen van immigranten), een structurele vergelijking met andere minderheden, een koppeling van de criminaliteitscijfers aan de bevolkingsomvang et cetera. Dergelijke informatie is relevant omdat het een beter inzicht geeft in het criminaliteitsprofiel van Antillianen en daarmee mogelijk aanknopingspunten biedt voor de vormgeving of aanscherping van beleid. In het navolgende zal daarom uitgebreid worden ingegaan op de criminaliteit onder Antillianen in de periode 2000-2005. De analyses zullen worden gebaseerd op een koppeling van informatie over verdachten van de politie Rotterdam-Rijnmond aan gegevens over de Rotterdamse bevolking uit

¹⁸ Xpol is het bedrijfsprocessystemen van de politie Rotterdam-Rijnmond.

de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). In paragraaf 2.2 wordt deze methodiek nader uitgewerkt en wordt ingegaan op de gehanteerde databronnen. Vervolgens gaan we in paragraaf 2.3 in op de omvang van de verdachtenpopulatie in relatie tot de omvang van de bevolking. De vierde paragraaf focust op de aard van de criminaliteit. Hier komt de vraag aan de orde bij welk type criminaliteit Antillianen betrokken zijn, en of dit afwijkt van autochtonen en andere minderheden. In de laatste paragraaf (2.5) wordt een samenvatting van het voorgaande geboden en worden enkele conclusies getrokken.

2.2 Onderzoeksmethode

Een belangrijk doel van het onderzoek is het in kaart brengen van de aard en omvang van de criminaliteit onder eerste en tweede generatie Antillianen in Rotterdam. Op basis van de huidige gegevens is geen betrouwbare informatie beschikbaar over de criminaliteit onder de zogenoemde tweede generatie immigranten (in Nederland geboren kinderen van immigranten) omdat het geboorteland van de ouders van een verdachte niet in de politiebesteden wordt geregistreerd. Concreet komt het er op neer dat in Nederland geboren personen met buitenlandse ouders in de politiebesteden staan geregistreerd als (autochtone) Nederlanders. Het gevolg daarvan is dat geen volledig en daarmee dus geen betrouwbaar beeld van de criminaliteit onder de totale groep (eerste en tweede generatie) immigranten kan worden geschetst. Gezien het feit dat ongeveer een kwart van de in Rotterdam woonachtige Antillianen in Nederland is geboren kan deze lacune een aanzienlijke vertekening opleveren in de criminaliteitscijfers.

2.2.1 Koppeling van gegevens

De oplossing voor dit probleem is het maken van een koppeling van gegevens over verdachten van de politie aan gegevens van de bevolking (waarin wel het geboorteland van de ouders wordt geregistreerd).¹⁹ Deze methodiek sluit aan bij eerder door de Nederlandse Politie Academie (NPA) verricht onderzoek naar criminaliteit onder Antillianen in Nijmegen en Den Helder. In het navolgende worden eerst de gehanteerde databronnen belicht en zal vervolgens worden ingegaan op de praktische uitvoering van de koppeling.

¹⁹ Inmiddels is HKS op landelijk niveau door de KLPD/DNRI verrijkt met gegevens uit de GBA. Deze gegevens zijn door de DNRI teruggekoppeld naar de regio waardoor het voor een aanzienlijk deel van de verdachten ook binnen HKS mogelijk is geworden een onderscheid te maken tussen de eerste en tweede generatie.

De databestanden kunnen worden gekoppeld doordat in beide bestanden het zogenoemde GBA-nummer is opgenomen. In het GBA-bestand is dit nummer voor alle personen aanwezig. Ook in het databestand van de politie is dit unieke persoonsnummer redelijk volledig en betrouwbaar geregistreerd.²⁰ Voor personen waarvan in het databestand van de politie geen GBA-nummer aanwezig is, wordt geprobeerd een koppeling te maken op basis van een combinatie van persoonskenmerken zoals bijvoorbeeld naam en geboortedatum.

2.2.2 Vergelijking met ander bevolkingsgroepen

Om de criminaliteitscijfers van Antillianen in perspectief te kunnen plaatsen is een vergelijking met andere minderheidsgroepen en (autochtone) Nederlanders van belang. Het gevolg hiervan is wel dat we niet kunnen volstaan met louter een selectie van Antilliaanse verdachten en de Antilliaanse bevolking, maar dat we alle verdachten aan de gehele Rotterdamse populatie moeten (proberen te) koppelen.

2.2.3 Databronnen

Het HerKenningsdienstSysteem (HKS)

Het kwantitatieve onderzoek richt zich vanwege de uniformiteit en betrouwbaarheid van de gegevens op het HerKenningsdienstSysteem (HKS). Dat is een, in principe landelijk dekkend systeem, dat sinds 1986 bij de politie gebruikt wordt. De HKS-registratie heeft formeel tot doel gegevens te verstrekken aan opsporingsambtenaren 'ten dienste van de opsporing van strafbare feiten, in het bijzonder de identificatie van daders van misdrijven en de opsporing van vermiste personen'. Daartoe worden in het HKS gegevens opgeslagen over strafbare feiten, geverbaliseerde verdachten en (nog) niet geverbaliseerde verdachten. De registratie van verdachten in HKS geschiedt door een beperkte groep medewerkers, wat de uniformiteit en betrouwbaarheid van de geregistreerde gegevens ten goede komt. Strikt genomen gaat het om verdachten, omdat de rechter nog een uitspraak moet doen over de schuld of onschuld van de verdachte. Idealiter zijn de geregistreerde personen in het HKS terecht als verdachte aangemerkt, omdat het bestand periodiek geschoond wordt. Dat wil zeggen dat personen die ten onrechte als verdachte zijn aangemerkt, uit HKS worden gehaald. Het HKS

²⁰ Op basis van recent onderzoek (Van der Heijden et al. 2006) wordt geschat dat er in 2003 ongeveer 12.000 niet in de GBA ingeschreven Antillianen in Nederland verblijven. Een deel hiervan verblijft naar verwachting in Rotterdam. In de navolgende analyses blijft deze groep buiten beeld.

geldt daarmee als een redelijk betrouwbaar bestand voor analysedoeleinden omdat een relatief beperkte groep mensen de invoer verzorgt en er op zijn minst enige controle is op de kwaliteit van de gegevens (zie van Wijk et. al. 2003).

Met betrekking tot de verdachten wordt onder meer het volgende in HKS geregistreerd:

- Identificerende variabelen over de verdachte (naam, GBA-nummer etc)
- Geboortedatum
- Geslacht
- Nationaliteit
- Geboorteland
- Delict waarvan men verdacht is
- Eerdere antecedenten
- Gevarenclassificatie van verdachte

Beperkingen

Het HKS kent beperkingen. Niet alle aangiften komen erin terecht. De delicten waarvan geen proces-verbaal is opgemaakt, of de delicten die überhaupt onbekend blijven bij de politie, worden niet geregistreerd. Ook bij natuurlijke personen geldt een beperking: omdat in Nederland de ondergrens voor strafrechterlijke vervolging op twaalf jaar is gesteld, kunnen personen die jonger zijn dan twaalf jaar in het HKS niet als verdachte geregistreerd worden.²¹ Ook de gegevens van de bijzondere opsporingsdiensten (bijvoorbeeld FIOD, ECD, Douane) zijn uitgezonderd van registratie in het HKS (DNRI, 2001). Verder zijn in HKS, zoals al gezegd, geen gegevens over het geboorteland van beide ouders van de verdachte opgenomen. Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen is het dus essentieel dat een koppeling kan worden gemaakt tussen politieregistraties en de Gemeentelijk Basisadministratie (GBA).

De Gemeentelijk Basisadministratie (GBA)

Elke inwoner van Nederland is verplicht ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) van de gemeente waarin hij/zij woont. In de GBA wordt een flink aantal demografische kenmerken geregistreerd. Zo worden onder andere geboorteland, nationaliteit, geboortedatum, geslacht en adres geregistreerd.

²¹ Hierin is in 2004 verandering gekomen. Sinds oktober 2004 worden ook 12-minners in HKS geregistreerd.

Daarnaast zijn de gemeenten met ingang van 1 september 1994, op grond van de wet op de Gemeentelijke Basisadministratie, gehouden om ook het geboorteland van beide ouders van de betreffende persoon te registreren. Hierdoor is het mogelijk geworden om niet alleen de eerste generatie, maar tevens de tweede generatie etnische minderheden te identificeren. Met behulp van de GBA kan derhalve de bevolkingssamenstelling naar herkomstgroepering worden geconstrueerd. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) baseert zich op de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) bij het construeren van de bevolkingsstatistieken. Voor de gemeente Rotterdam worden deze bevolkingsstatistieken opgesteld door het Centrum voor Onderzoek en Statistiek (COS). Het COS krijgt hiervoor jaarlijks een kopie van de GBA van de gemeente Rotterdam. Omdat dit ruwe gegevens betreft, zijn de nodige bewerkingen vereist (opschoonacties, hercoderingen etc) om tot een voor analysedoeleinden geschikt bestand te komen. Het COS beschikt over dergelijke analysebestanden voor een reeks van jaren en kan dus gedetailleerde informatie leveren over de stand en de loop van de gehele Rotterdamse bevolking en daarmee dus ook van de subgroep Antillianen. Omdat het een populatiebestand betreft kan nagenoeg elke uitsplitsing worden gemaakt zonder dat de representativiteit en validiteit in gevaar komt. Zo kan bijvoorbeeld voor elke Rotterdamse buurt worden bepaald hoeveel Antillianen er van de eerste en tweede generatie zijn ingeschreven, om hoeveel mannen en vrouwen het gaat, in welke leeftijdscategorie ze vallen, of ze samenwonend of alleenstaand zijn, wanneer ze zich in Rotterdam hebben gevestigd etc. In het kader van *Lus di Trafiko* analyseert en rapporteert het COS hierover dan ook al sinds geruime tijd in detail. Omdat in de GBA van de gemeente Rotterdam dus in principe informatie over de gehele populatie Rotterdammers is opgenomen, is deze informatiebron bij uitstek geschikt om deze demografische schets te maken. Tevens kan zo één en ander in perspectief geplaatst worden door een vergelijking te maken met andere bevolkingsgroepen. Voor ons onderzoek hebben we gebruik kunnen maken van deze volwaardige, op GBA gebaseerde, onderzoeksbestanden van het COS.

2.2.4 Koppeling van de databronnen: uitvoering

De onderzoeksopzet vereist een koppeling tussen alle in Rotterdam woonachtige verdachten die in de periode 2000 tot en met 2005 zijn aangehouden en geregistreerd in HKS aan de bevolkingsbestanden van Rotterdam in dezelfde periode. De uitvoering van deze koppeling bleek in de praktijk aanzienlijk complexer dan vooraf werd ingeschat. Hieronder schetsen

wij de werkwijze voor het jaar 2004. Voor de overige jaren is een soortgelijke werkwijze toegepast.

In het HKS van de politie Rotterdam Rijnmond staan 27.881 personen geregistreerd die in 2004 werden verdacht van betrokkenheid bij criminele activiteiten. Hiervan wonen er op het moment dat zij werden aangehouden 14.088 (50,5 procent) in Rotterdam. Dit cijfer komt niet geheel overeen met eerder door de KLPD-DNRI beschikbaar gestelde gegevens over in Rotterdam woonachtige verdachten. De KLPD komt voor 2004 tot een aanzienlijk hoger aantal verdachten. Dit verschil bleek te worden veroorzaakt doordat in Rotterdam woonachtige personen die buiten de regio Rotterdam-Rijnmond worden aangehouden niet consequent in het HKS van de politie Rotterdam Rijnmond blijken te worden geregistreerd. Om te voorkomen dat als gevolg hiervan het aantal in Rotterdam woonachtige verdachten wordt onderschat is de HKS dataset van de politie Rotterdam Rijnmond aangevuld met gegevens van de KLPD-DNRI. Na deze aanvulling komen we in 2004 tot 15.326 geregistreerde Rotterdamse verdachten. In een tweede analysefase is een koppeling gemaakt tussen het bevolkingsbestand en het HKS. De intentie was deze koppeling volledig te baseren op het GBA-nummer. Uit een eerste inventarisatie van het HKS bestand bleek echter dat dit nummer voor een aanzienlijk aantal verdachten niet is geregistreerd. Tevens doen zich hierin grote verschillen voor tussen de verschillende onderzoeksjaren. Zo ontbrak voor het jaar 2004 van ongeveer zeven procent van de verdachten het GBA-nummer, en bleek voor de in 2002 geregistreerde verdachten in meer dan dertien procent van de gevallen geen GBA-nummer te zijn geregistreerd. Deze omissies waren te groot om te negeren. Naast een koppeling op GBA-nummer is er daarom een koppeling gemaakt op een zogenoemde keno-sleutel. Dit is een uit (delen van) de naam, geboortedatum en geslacht samengestelde variabele/sleutel. Deze sleutel is in zowel het HKS- als in het GBA-bestand gemaakt. Vervolgens zijn beide bestanden op basis van deze sleutel aan elkaar gekoppeld. Hierdoor kon van een substantieel extra aantal verdachten de GBA-informatie worden achterhaald.

Uiteindelijk resulteert deze gecombineerde koppeling (op GBA-nummer en keno-sleutel) in 14.323 verdachten die per 1-1-2004 in het Rotterdamse GBA staan geregistreerd. Dit aantal is lager dan de genoemde 15.326 verdachten als gevolg van een tweetal factoren:

- 1) De koppeling tussen HKS en de GBA wordt in eerste instantie gedaan op het GBA-nummer. In HKS is echter van een aanzienlijk aantal verdachten geen GBA-nummer geregistreerd. Daarom is in tweede instantie gekoppeld op basis van een keno-sleutel (een combinatie van

naam, geboortedatum en geslacht). Deze koppeling is minder betrouwbaar. Indien bijvoorbeeld de geboortedatum in beide bestanden niet exact overeenkomt of de naam van dezelfde persoon anders is geschreven, zal dit (mogelijk onterecht) niet resulteren in een koppeling.

- 2) In het HKS zijn personen opgenomen die gedurende het jaar 2004 (de periode 1-1-2004 t/m 31-12-2004) in aanraking zijn gekomen met de politie. Het bevolkingsbestand betreft de stand per 1-1-2004. Een verdachte die in 2004 wordt aangehouden en pas na 1-1-2004 in Rotterdam is komen wonen kan dus per definitie niet worden gekoppeld. Nadere analyse wijst uit dat dit voorkomt. Echter ook het omgekeerde komt voor. Dat wil zeggen dat een aantal verdachten na 1-1-2004 is aangehouden, destijds volgens de informatie in HKS buiten Rotterdam woonden, maar toch koppelen aan de GBA per 1-1-2004 omdat zij toen nog wel in Rotterdam woonachtig waren. Beide mechanismen heffen elkaar min of meer op.

Per 1-1-2004 wonen er dus 14.323 personen in Rotterdam die in 2004 worden verdacht van betrokkenheid bij criminaliteit. In het navolgende wordt dieper ingegaan op de (achtergrond)kenmerken van deze groep verdachten.

2.3 Omvang van de criminaliteit van Antillianen in Rotterdam

2.3.1 Verdachten naar etnische herkomst

Om de aard en omvang van de criminaliteit van Antillianen in perspectief te kunnen plaatsen is het van belang dat een vergelijking wordt gemaakt met andere bevolkingsgroepen. Als vergelijkingsgroepen zijn naast de autochtone bevolking de vier grootste bevolkingsgroepen in Rotterdam gekozen.²² In tabel 2.1 wordt een aantal basiskenmerken van deze groepen gepresenteerd.

²² Een persoon wordt tot een specifieke herkomstgroep gerekend indien één van de ouders in het buitenland is geboren. Indien de vader en moeder in een verschillend buitenland zijn geboren is voor de bepaling van de herkomstgroep van de persoon het geboorteland van de moeder leidend. Een persoon die zelf in het buitenland is geboren maar waarvan beide ouders in Nederland zijn geboren worden tot de autochtone Nederlanders gerekend. De veronderstelling hierachter is dat deze specifieke groep veel minder problemen met integratie in de Nederlandse maatschappij zal hebben.

Tabel 2.1: Bevolking en verdachten in Rotterdam naar herkomstgroep per 1-1-2004

	bevolking (12 jaar e.o.)		verdachten (12 jaar e.o.)		Verdachten als % van de bevolking (criminaliteitsgraad)
	aantal	percentage van de bevolking	aantal	percentage van de verdachten	
Nederlandse Antillen	15.615	3,0	1.554	10,8	10,0
Marokko	25.264	4,9	1.694	11,8	6,7
Suriname	43.676	8,4	2.447	17,1	5,6
Kaapverdië	13.002	2,5	630	4,4	4,8
Turkije	34.351	6,6	1.170	8,2	3,4
Autochtoon	300.641	58,2	4.707	32,9	1,6
overig westers	51.801	10,0	942	6,6	1,8
overig niet-westers	32.608	6,3	1.176	8,2	3,6
Totaal	516.982	100,0	14.323	100,0	2,8

Per 1 januari 2004 telt Rotterdam bijna 517.000 inwoners van twaalf jaar en ouder.²³ Surinamers vormen met bijna 44.000 inwoners (8,4 procent van de bevolking) de grootse allochtone groep. In omvang worden zij gevolgd door Turken (6,6 procent) en Marokkanen (4,9 procent). Antillianen vormen met ruim 15.500 inwoners (van twaalf jaar en ouder) de op drie na grootse groep minderheden.

Ook woont in Rotterdam een omvangrijke groep westerse allochtonen. Onder deze categorie vallen bijvoorbeeld personen afkomstig uit één van de landen van de Europese Unie, het voormalige Oostblok, alsmede personen van wie (één van) de ouders in Indonesië is geboren.

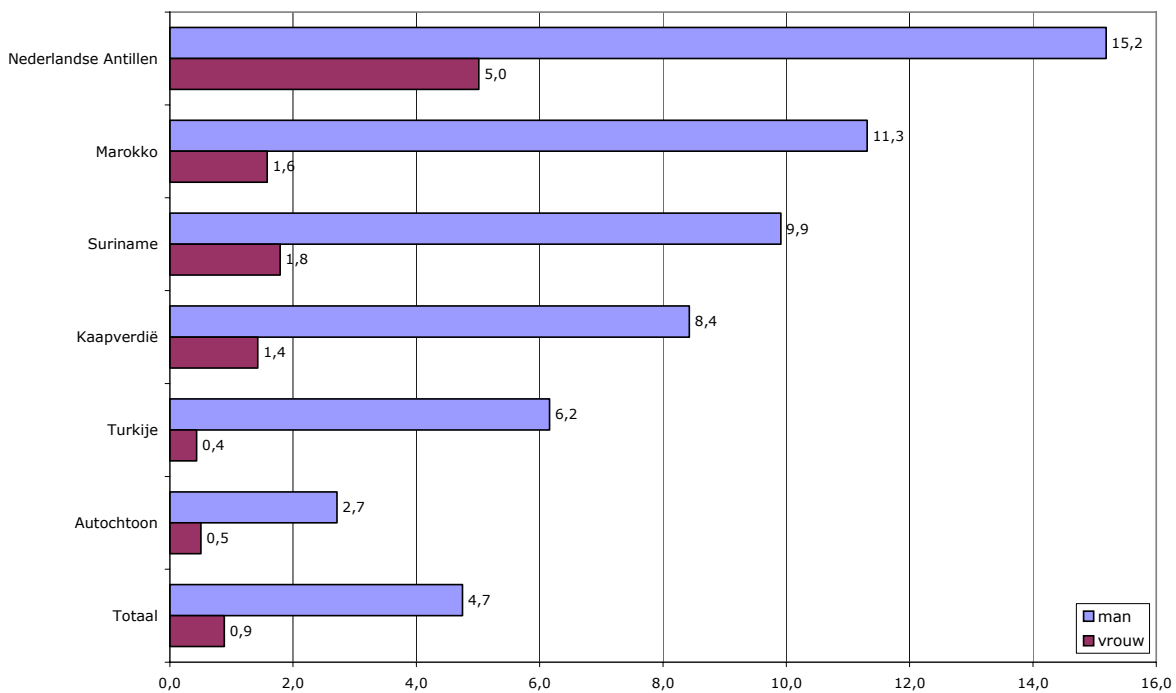
In het tweede deel van tabel 2.1 is het aantal geregistreerde verdachten gepresenteerd. De groep Rotterdamse verdachten bestaat voor eenderde uit autochtonen. Surinamers zijn met zeventien procent de grootste allochtone verdachtengroep, zij worden gevolgd door Marokkanen (12 procent) en Antillianen (11 procent). In absolute termen is de betrokkenheid bij criminaliteit van autochtonen dus het grootst. In de laatste kolom van tabel 2.1 is de criminaliteitsgraad van de diverse bevolkingsgroepen gepresenteerd. De criminaliteitsgraad is berekend door het aantal verdachten in een bepaalde (bevolkings)groep uit te drukken als een percentage van het totaal aantal personen vanaf twaalf jaar in de desbetreffende bevolkingsgroep. Zo wordt de criminaliteitsgraad voor Antillianen bijvoorbeeld berekend door de 1554 Antilliaanse verdachten te delen door de 15.615 in Rotterdam woonachtige Antillianen van twaalf en ouder en de uitkomst vervolgens te percenteren $[1.554/15.615]*100=10\%$. In 2004 wordt gemiddeld 2,8 procent van de Rotterdamse bevolking verdacht van een misdrijf. Er doen zich tussen de onderscheiden bevolkingsgroepen grote

²³ Pas vanaf oktober 2004 worden verdachten die op moment van aanhouding jonger zijn dan twaalf jaar ook in HKS geregistreerd. Analyse wijst uit dat deze groep ook in 2004 nog nauwelijks in HKS voorkomt. De analyses hebben daarom betrekking op personen van twaalf jaar en ouder.

verschillen voor. Van de autochtone Nederlanders in Rotterdam wordt anderhalf procent verdacht. Het aandeel verdachten onder de allochtone bevolking is aanzienlijk hoger. Zo wordt van de Antilliaanse bevolking tien procent verdacht van betrokkenheid bij criminele activiteiten. Zij worden gevolgd door Marokkanen (6,7 procent), Surinamers (5,6 procent), Kaapverdianen (4,8 procent) en Turken (3,4 procent). Van de Antilliaanse bevolking is dus een veel groter deel verdacht van betrokkenheid bij criminele activiteiten dan van de andere herkomstgroepen.

2.3.2 Verdachten naar etnische herkomst en geslacht

Met name mannen zijn in sterke mate betrokken bij criminele activiteiten. Ongeveer 84 procent van de in HKS geregistreerde verdachten is man. In figuur 2.1 is het aantal verdachte mannen en vrouwen gerelateerd aan de mannelijke en vrouwelijke Rotterdamse bevolking. Dit gegeven wordt uitgesplitst naar de grootste herkomstgroepen.

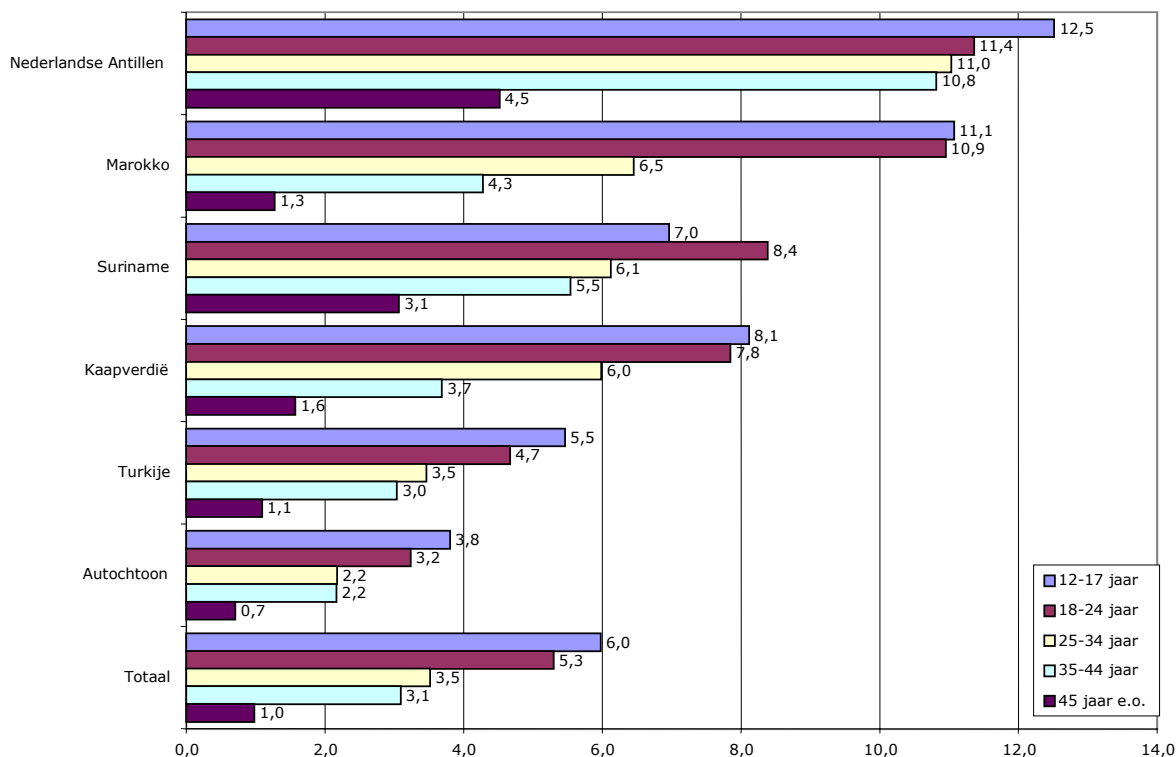
Figuur 2.1: Percentage verdachten naar herkomstgroep en geslacht (2004)

Van de totale bevolking van twaalf jaar en ouder wordt in 2004 bijna drie procent verdacht van een misdrijf (zie tabel 2.1). Bij vrouwen ligt dit percentage veel lager (0,9 procent) dan bij mannen (4,7 procent). Voor alle groepen zien we, weinig verrassend, dat mannen relatief vaker betrokken zijn bij criminele activiteiten dan vrouwen. Dit beeld zien we ook

terug bij Antillianen, maar daarbij valt wel op dat Antilliaanse vrouwen relatief vaak worden verdacht van criminaliteit. In 2004 wordt vijf procent van de Antilliaanse vrouwen verdacht van betrokkenheid bij een misdrijf. Daarmee komen zij veel vaker dan Marokkaanse (1,6 procent), Surinaamse (1,8 procent), Kaapverdiaanse (1,4 procent) of Turkse (0,4 procent) vrouwen in aanraking met de politie.

2.3.3 Verdachten naar etnische herkomst en leeftijd

Er doen zich niet alleen grote verschillen voor tussen de herkomstgroepen en tussen mannen en vrouwen maar ook tussen leeftijdsgroepen. Figuur 2.2 gaat hier nader op in.

Figuur 2.2: Percentage verdachten naar herkomstgroep en leeftijd (2004)

Zo zijn jongeren vaker betrokken bij criminele activiteiten dan ouderen. Dit beeld zien we zowel terug bij autochtonen als bij allochtonen. Voor Antillianen geldt dit echter in veel mindere mate. Van de minderjarige Antillianen (leeftijdscategorie 12-17 jaar) wordt ruim twaalf procent verdacht, onder de 35-45 jarigen is het percentage met bijna elf procent nauwelijks lager. Dit staat in schril contrast tot het criminaliteitscijfer voor de leeftijdscategorie 35-45 jarigen in de gehele Rotterdamse bevolking dat met 3,1 procent aanzienlijk lager is. Ook de omvang van de criminaliteit onder bijvoorbeeld Marokkanen in deze leeftijdscategorie is met 4,3 procent meer dan twee keer

zo laag. Antillianen gaan zo blijkt uit deze analyse, dus (erg) lang door met hun criminele activiteiten.

2.3.4 Verdachten naar etniciteit, geslacht en leeftijd

We constateerden dat mannen en jongeren relatief vaker betrokken zijn bij criminele activiteiten dan vrouwen en ouderen. In onderstaande tabel zijn de verdachtenpercentages weergegeven uitgesplitst naar beide kenmerken. Deze analyse laat zien dat de criminaliteitsproblemen met specifieke subgroepen aanzienlijk genoemd mogen worden. Zo komt in 2004 bijna twintig procent van de minderjarige Antilliaanse mannen in aanraking met de politie op verdenking van een misdrijf. Voor de jongvolwassen (18-24 jaar) en oudere mannen (25-44) is dit nauwelijks lager. Overigens blijkt dat Marokkaanse jongens (12-17 jaar) en jongvolwassen mannen nog vaker in aanraking met de politie komen dan Antilliaanse jongens en jongvolwassen mannen.

Tabel 2.2: Percentage verdachten in Rotterdam naar herkomstgroep, leeftijd en geslacht per 1-1-2004

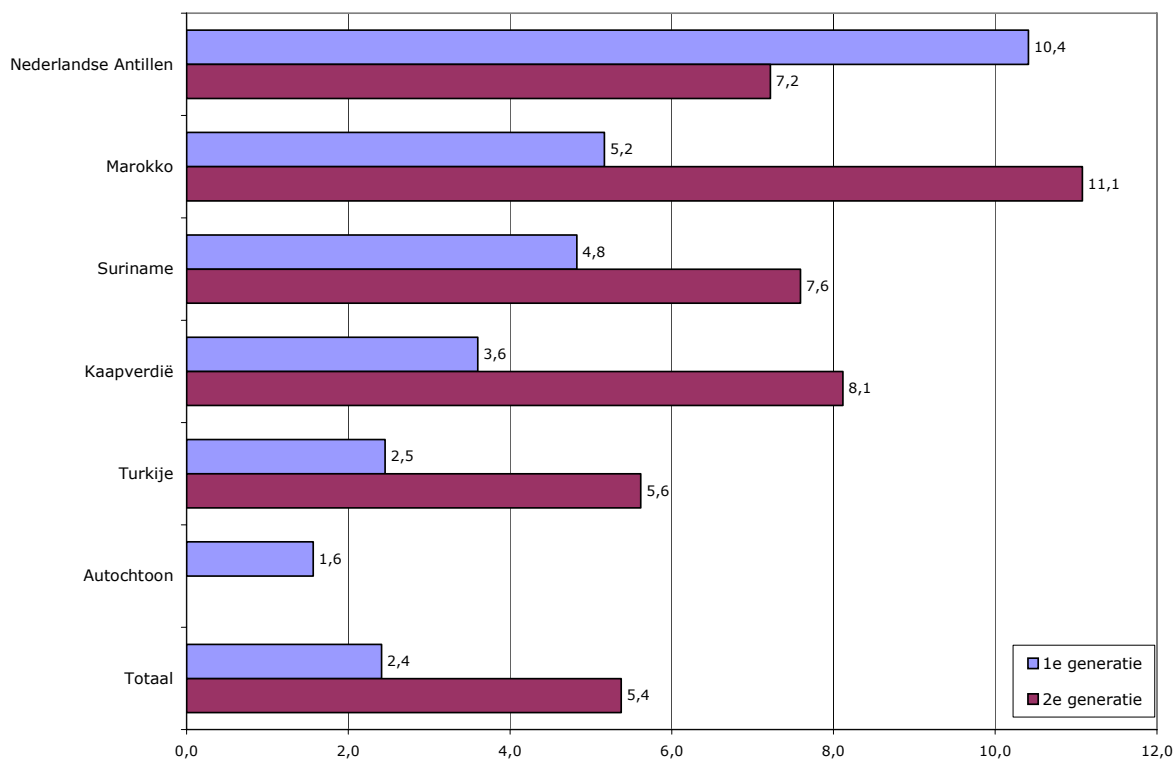
	12-17		18-24		25-34		35-44		45-		totaal	
	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	%	corr. %
Nederlandse Antillen	19,4	5,0	17,0	6,3	15,5	6,7	17,3	4,4	7,5	2,0	10,0	7,7
Marokko	19,7	2,4	20,7	2,8	11,6	1,2	6,5	0,9	1,9	0,4	6,7	3,9
Suriname	11,0	2,9	14,6	2,7	10,5	2,2	10,3	1,6	5,9	0,7	5,6	4,8
Kaapverdië	13,1	3,0	13,6	2,4	11,9	1,2	7,2	1,0	2,5	0,5	4,8	3,7
Turkije	9,9	0,6	9,2	0,6	6,2	0,6	5,4	0,1	1,9	0,2	3,4	2,3
Autochtoon	6,2	1,3	5,5	1,0	3,5	0,7	3,3	1,0	1,3	0,2	1,6	1,6
overig westers	5,7	1,5	5,6	0,9	3,9	0,8	3,5	0,8	1,4	0,3	1,8	1,7
overig niet-westers	8,7	2,0	6,8	2,0	5,5	1,3	5,3	1,0	2,9	0,7	3,6	2,7
Totaal	9,9	1,9	9,0	1,7	5,7	1,2	5,0	1,1	1,8	0,3	2,8	2,3

De niet-westerse allochtone bevolking (waaronder de Antilliaanse) telt naar verhouding meer jongeren en minder ouderen dan de autochtone bevolking. Onder jongeren vinden we een hoger percentage dat verdacht is van een misdrijf dan onder ouderen. Het hoge overall percentage verdachte Antillianen ten opzichte van de autochtone bevolking is dus (deels) het gevolg van verschillen in de bevolkingssamenstelling (zie ook hoofdstuk 1). Indien we corrigeren voor deze bevolkingssamenstelling zal het verdachtenpercentage (de criminaliteitsgraad) van Antillianen naar verwachting lager uitkomen omdat het gecorrigeerde cijfer wel rekening houdt met genoemde verschillen in leeftijdsopbouw. Hierbij wordt een cijfer berekend voor de allochtone groepen alsof zij dezelfde verdeling naar leeftijd en geslacht hebben als de autochtone bevolking, die hier gekozen is als referentiecategorie. In de laatste kolom van tabel 2.2 is dit gestandaardiseerde cijfer opgenomen. Het gestandaardiseerde cijfer maakt het mogelijk om de resultaten van de verschillende groepen onderling met

elkaar te vergelijken, omdat deze allemaal gestandaardiseerd zijn naar dezelfde verdeling van leeftijd en geslacht. Ook na standaardisatie voor leeftijd en geslacht blijkt de allochtone bevolking aanzienlijk vaker te worden verdacht van criminele activiteiten dan de autochtone bevolking. Tevens toont tabel 2.2 dat ook na correctie voor beide achtergrondkenmerken Antillianen relatief veel vaker met de politie in aanraking komen dan alle overige groepen. Voor meer specifieke informatie over het aantal verdachten, de bevolkingsomvang en een meer gedetailleerde uitsplitsing naar herkomstgroep verwijzen we naar tabel b3.1 in bijlage 3.

2.3.5 Verdachten naar etniciteit en generatie

Doen zich tussen de eerste generatie en tweede generatie relevante verschillen voor in criminaliteit? Deze vraag staat centraal in figuur 2.3.

Figuur 2.3: Percentage verdachten naar herkomstgroep en generatie (2004)

Van de Antillianen wordt gemiddeld tien procent verdacht van criminele activiteiten. We zien dat de eerste generatie Antillianen aanzienlijk vaker wordt verdacht van criminele betrokkenheid (10,4 procent) dan de tweede generatie (7,2 procent). De verdachtenpercentages van Marokkanen, Surinamers Kaapverdianen en Turken laten een tegenovergesteld beeld zien.

Bij deze bevolkingsgroepen liggen de verdachtenpercentages van de tweede generatie aanzienlijk hoger dan bij de eerste generatie.

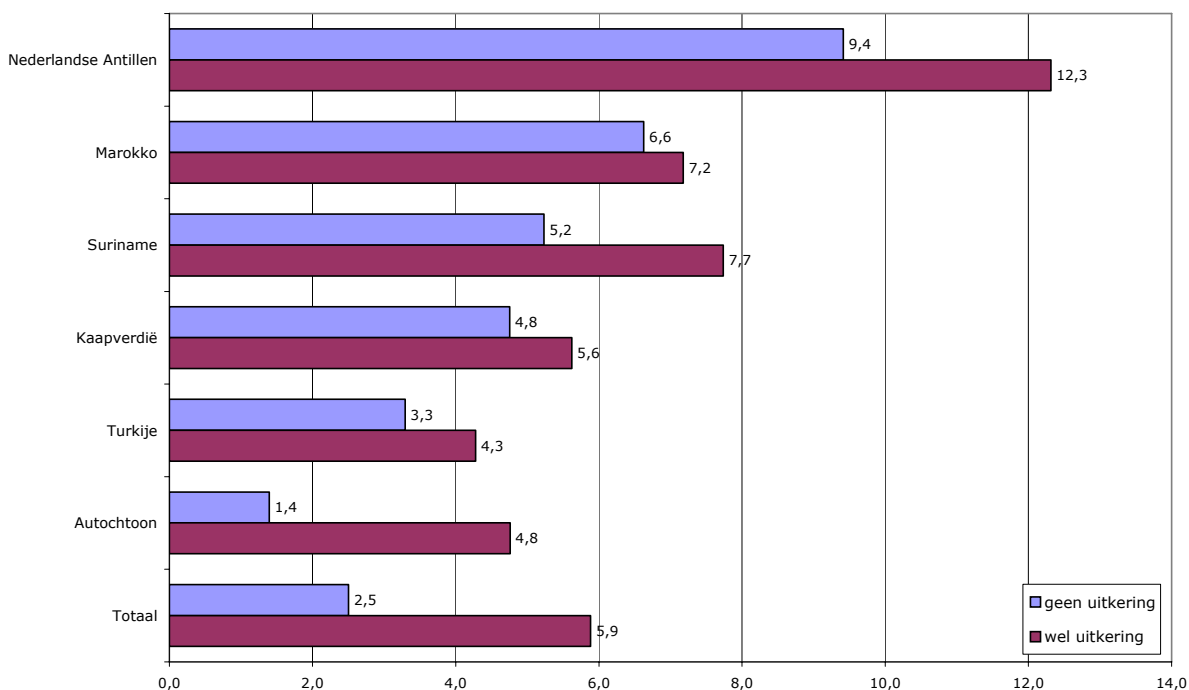
Tabel 2.3: Percentage verdachten in Rotterdam naar herkomstgroep leeftijd en generatie per 1-1-2004

	12-17 jaar		18-24 jaar		25-34 jaar		35-44 jaar		45 jaar e.o.		totaal	
	1e gen	2e gen	1e gen	2e gen	1e gen	2e gen	1e gen	2e gen	1e gen	2e gen	1e gen	2e gen
Nederlandse Antillen	15,3	9,0	12,1	8,3	11,9	4,6	11,3	-	4,5	-	10,4	7,2
Marokko	10,8	11,1	10,4	11,5	6,1	9,5	4,3	-	1,3	-	5,2	11,1
Suriname	6,7	7,0	7,2	8,9	5,9	6,8	5,6	5,3	3,1	-	4,8	7,6
Kaapverdië	6,5	8,5	8,1	7,7	5,3	7,8	3,6	-	1,6	-	3,6	8,1
Turkije	6,2	5,3	2,3	6,0	2,9	5,6	3,0	-	1,1	-	2,5	5,6
Autochtoon	3,8	-	3,2	-	2,2	-	2,2	-	0,7	-	1,6	-
overig westers	4,5	3,2	2,6	3,5	1,8	2,9	1,9	2,5	0,8	0,8	1,5	2,2
overig niet-westers	6,5	4,7	5,1	3,2	3,5	3,3	3,3	4,1	1,8	2,8	3,6	3,8
Totaal	5,1	7,0	4,6	7,0	3,3	4,8	3,1	2,8	1,0	0,9	2,4	5,4

Tabel 2.3 toont dat, ook indien wordt gecontroleerd voor leeftijd, het beeld dat eerste generatie Antillianen meer betrokken zijn bij criminele activiteiten dan de tweede generatie overeind blijft.

2.3.6 Sociale positie

Allochtonen hebben in het algemeen een slechtere sociaal-economische positie dan autochtonen. Voor de bepaling van de sociaal-economische positie zijn meerdere indicatoren denkbaar. We kunnen daarbij denken aan het al dan niet hebben van werk, het beroep, het inkomen et cetera. Ook de afhankelijkheid van een uitkering is een goede indicator voor iemands sociale positie. Immers iemand die een uitkering krijgt zal in het algemeen geen werk hebben en zal tevens gemiddeld een aanzienlijk slechtere financiële positie hebben dan werkenden met een gemiddeld inkomen. Door het COS zijn gegevens van de sociale dienst over uitkeringen gekoppeld aan het bevolkingsbestand. Dit maakt het mogelijk te onderzoeken of er sprake is van een samenhang tussen uitkeringsafhankelijkheid en criminele betrokkenheid. De sociaal economische positie van Antillianen wijkt (sterk) af van die van bijvoorbeeld autochtonen. Zo is het aandeel uitkeringsontvangers onder Antillianen veel groter dan onder autochtonen.

Figuur 2.4: Percentage verdachten naar herkomstgroep en uitkeringsafhankelijkheid (2004)

Gemiddeld genomen is er een (sterke) relatie tussen het ontvangen van een uitkering en de betrokkenheid bij criminaliteit. Personen met een uitkering worden meer dan twee keer zo vaak verdacht dan personen zonder uitkering. Ook bij Antillianen zien we dit beeld. Van de Antillianen zonder uitkering is ruim negen procent verdacht, terwijl van Antillianen met een uitkering ruim twaalf procent als verdachte in HKS staat geregistreerd. Overigens is het verschil het grootst bij de autochtonen. Binnen deze groep worden uitkeringsontvangers meer dan drie keer zo vaak verdacht van criminaliteit dan niet-uitkeringsontvangers. Ondanks deze relatie tussen de criminaliteitsgraad en de uitkeringsafhankelijkheid blijft overeind dat Antillianen vaker als verdachte staan geregistreerd. Antillianen met een uitkering zijn vaker betrokken bij criminele activiteiten dan andere minderheden met een uitkering. Hetzelfde geldt voor Antillianen zonder uitkering. De sociale positie, geïndiceerd door uitkeringsafhankelijkheid, hangt dus wel samen met de mate waarin men is betrokken bij criminele activiteiten, maar biedt geen volledige verklaring voor de hoge criminaliteit onder Antillianen. Dit gegeven correspondeert met bijvoorbeeld de conclusie van Leuw (1997). In zijn rapportage over criminaliteit onder etnische minderheden concludeert hij dat het bovenproportionele aandeel van

allochtonen in de criminaliteit slechts voor een deel kan worden verklaard door sociaal economische factoren.

2.3.7 Verdachten van 2000-2005: een trendanalyse

Tot op heden is de aandacht gericht op de omvang van de criminaliteit in 2004. In deze paragraaf komt de omvang van de criminaliteit in de periode 2000-2005 aan de orde. Daartoe zijn volgens dezelfde procedure als beschreven in paragraaf 2.2 de HKS jaarbestanden gekoppeld aan de betreffende bevolkingsbestanden. Het aantal personen dat wordt verdacht stijgt van ruim 9600 in 2000 tot meer dan 14.000 in 2004.²⁴ Dit komt neer op een toename van bijna vijftig procent. Dit kan betekenen dat er in werkelijkheid meer criminaliteit wordt gepleegd, maar ook dat de politie meer strafbare feiten opspoot of een combinatie van beide. De bevolking van Rotterdam groeit in dezelfde periode slechts met 1,5 procent. Het aandeel van de bevolking dat in een jaar wordt verdacht neemt dus sterk toe.

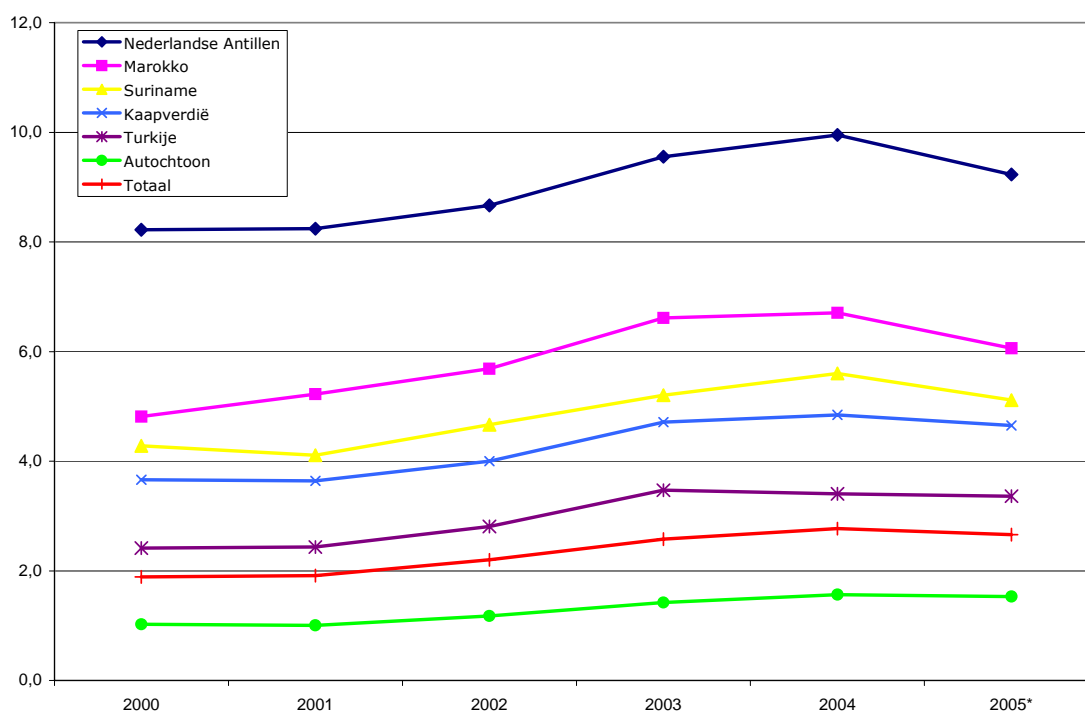
Tabel 2.4: Ontwikkeling van de bevolkingsomvang en het aantal verdachten naar herkomstgroep (2004 vs. 2000)

	Bevolking (12 jaar en ouder)			verdachten (12 jaar en ouder)		
	2000	2004	Toename (%)	2000	2004	toename (%)
Nederlandse Antillen	11.796	15.615	32,4	970	1.554	60,2
Marokko	21.122	25.264	19,6	1.017	1.694	66,6
Suriname	40.498	43.676	7,8	1.734	2.447	41,1
Kaapverdië	11.913	13.002	9,1	436	630	44,5
Turkije	29.479	34.351	16,5	712	1.170	64,3
Autochtoon	320.979	300.641	-6,3	3.294	4.707	42,9
overig westers	49.502	51.801	4,6	736	942	28,0
overig niet-westers	23.975	32.608	36,0	721	1.176	63,1
Totaal	509.282	516.982	1,5	9.622	14.323	48,9

Er zijn wat betreft de bevolkingsgroei grote verschillen tussen de onderscheiden bevolkingsgroepen (zie tabel 2.4). Zo toont tabel 2.4 dat de autochtone bevolking tussen 2000 en 2004 met ruim zes procent is gekrompen terwijl de Antilliaanse bevolking in dezelfde periode juist sterk is gegroeid (+32 procent). Ook in de ontwikkeling van het aantal verdachten zijn er aanzienlijke verschillen. Zo neemt het aantal verdachte autochtonen met ruim veertig procent toe en stijgt het aantal Antilliaanse verdachten met meer dan zestig procent. De omvang van het aantal verdachten neemt het sterkst toe binnen de Marokkaanse bevolking (66 procent). Voor meer specifieke informatie over het aantal verdachten, de bevolkingsomvang en een meer gedetailleerde uitsplitsing naar herkomstgroep verwijzen we naar tabel b3.2 in bijlage 3.

²⁴ Het gaat hier om verdachten die konden worden gekoppeld aan het bevolkingsbestand van 1 januari van het betreffende onderzoeksjaar.

In de periode 2000-2004 komen relatief steeds meer Rotterdammers in aanraking met de politie (zie figuur 2.5). In 2000 wordt gemiddeld 1,9 procent van de Rotterdamse bevolking verdacht van criminaliteit, in 2004 is dit toegenomen tot 2,8 procent. Deze stijging doet zich voor bij nagenoeg alle hier onderscheiden bevolkingsgroepen. In 2005 lijkt zich een omgekeerde beweging voor te doen. Het verdachtenpercentage in de totale bevolking daalt licht van 2,8 naar 2,7 procent. Onder Antillianen lijkt deze daling nog sterker. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de cijfers voor 2005 als voorlopig moeten worden beschouwd.²⁵ Het is dus te vroeg om te spreken van een trendbreuk.²⁶

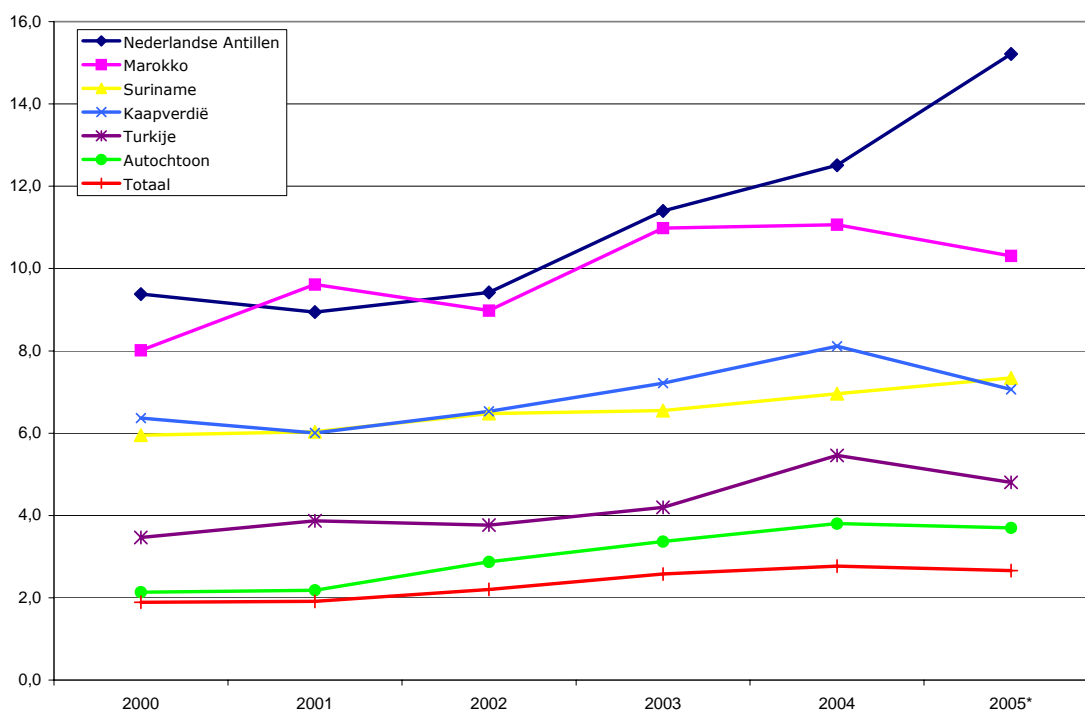
Figuur 2.5: Percentage verdachten naar herkomstgroep (2000-2005)

²⁵ De registratie in HKS loopt vaak enigszins achter. Voor 2005 zijn nog geen aanvullende cijfers van de KLPD/DNRI beschikbaar. Hiervoor is echter gecorrigeerd door het aantal verdachten op te wegen met de gemiddelde aanvulling van de laatste drie jaar (per herkomstgroep).

²⁶ Onlangs zijn HKS cijfers over het aantal verdachten in 2006 beschikbaar gekomen. Deze cijfers wijzen op een verdere daling van de criminaliteit in 2006 onder de eerste generatie Antillianen. Aan het eind van deze paragraaf (pagina 44) wordt hier nader op ingegaan.

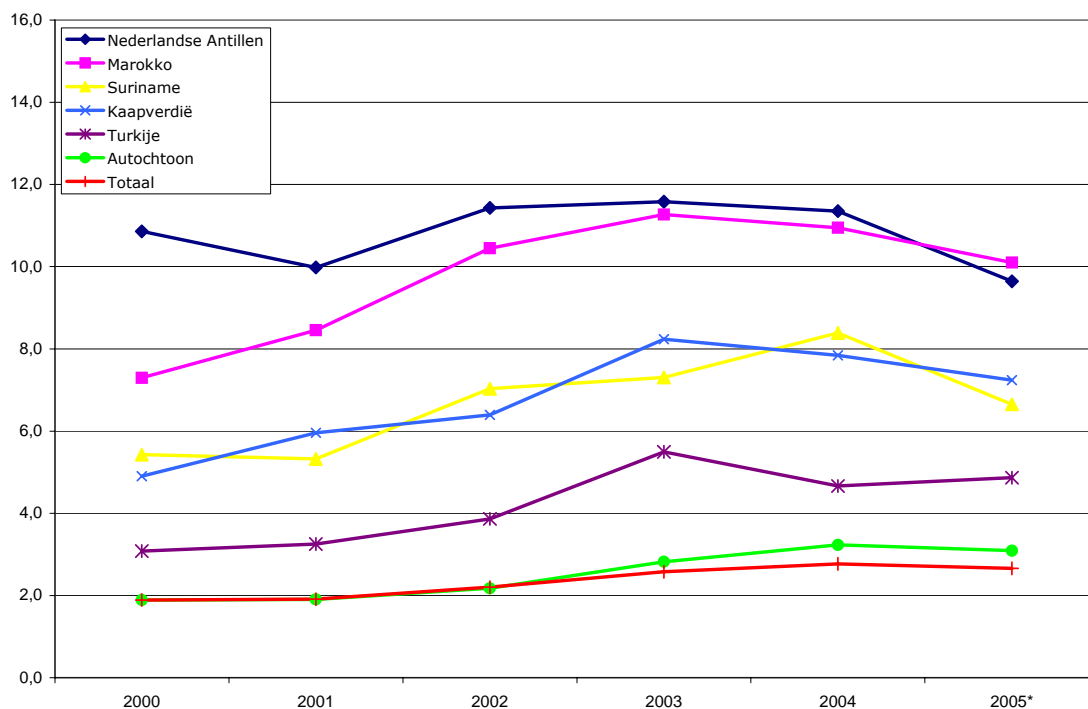
Ontwikkeling van criminaliteit naar leeftijdsgroepen

De trend van een toenemende criminaliteit onder Antillianen zien we in versterkte mate terug bij Antilliaanse minderjarigen (figuur 2.6a). Per 1 januari 2000 werd ruim negen procent van de minderjarigen verdacht van een misdrijf. In 2005 is dit opgelopen naar meer dan vijftien procent terwijl, met uitzondering van de Surinamers, bij elke andere bevolkingsgroep er in 2005 ten opzichte van 2004 juist sprake is van een lichte daling. Hoewel niet kan worden uitgesloten dat de toename mede het gevolg is van de grotere aandacht van de politie voor Antilliaanse jongeren, zien we al vanaf 2002 een sterke toename van het aandeel verdachte minderjarigen. Tevens laat figuur 2.6b zien dat bij jongvolwassenen (18-24 jaar), een groep die ook tot de doelgroep van het beleid behoort, de toename in deze groep veel geringer is, en er vanaf 2004 zelfs sprake is van een lichte daling.²⁷

Figuur 2.6a: Percentage minderjarige verdachten naar herkomstgroep (2000-2005)

²⁷ Mogelijk wordt de daling deels veroorzaakt doordat de cijfers van 2005 nog niet helemaal volledig zijn (zie ook voorgaande voetnoot).

Figuur 2.6b: Percentage jongvolwassen verdachten naar herkomstgroep (2000-2005)

Ontwikkeling van criminaliteit naar generatie

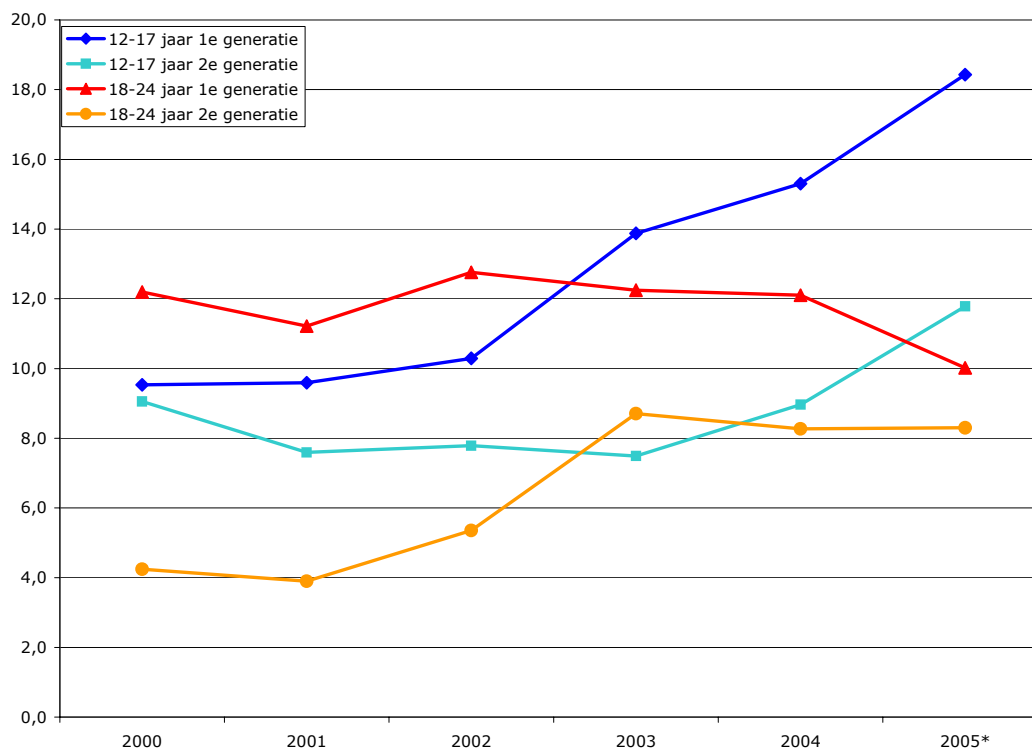
Van de Rotterdamse Antillianen wordt gemiddeld zo'n tien procent verdacht van criminele activiteiten. Hiervoor is geconstateerd dat Antillianen van de eerste generatie aanzienlijk vaker worden verdacht van criminele betrokkenheid dan Antillianen van de tweede generatie. Dit verschil zien we terug in alle onderzoeksjaren. Opvallend is wel dat voor de tweede generatie Antillianen sinds 2001 een sterke toename van de criminaliteit wordt geconstateerd terwijl het aandeel verdachten onder de eerste generatie Antillianen in dezelfde periode min of meer stabiel blijft.

Tabel 2.5: Percentage verdachten naar herkomstgroep en generatie 2000-2005

	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
Nederlandse Antillen						
1e generatie	8,5	8,7	9,1	10,0	10,4	9,4
2e generatie	5,9	5,0	5,6	6,9	7,2	8,3
Marokko						
1e generatie	4,0	4,1	4,6	5,2	5,2	4,6
2e generatie	7,9	9,4	9,3	11,1	11,1	9,9
Suriname						
1e generatie	3,8	3,7	4,0	4,6	4,8	4,3
2e generatie	5,8	5,5	6,5	6,9	7,6	7,0
Kaapverdië						
1e generatie	3,1	2,9	3,2	3,6	3,6	3,6
2e generatie	5,6	6,0	6,5	7,8	8,1	7,2
Turkije						
1e generatie	1,9	1,9	2,2	2,7	2,5	2,5
2e generatie	3,9	3,9	4,3	5,3	5,6	5,3
Autochtoon						
1e generatie	1,0	1,0	1,2	1,4	1,6	1,5
overig westers						
1e generatie	1,3	1,3	1,4	1,6	1,5	1,7
2e generatie	1,7	1,6	1,7	2,0	2,2	2,1
overig niet-westers						
1e generatie	3,0	2,8	3,2	3,2	3,6	3,4
2e generatie	3,1	2,6	3,2	2,9	3,8	4,2
Totaal	1,9	1,9	2,2	2,6	2,8	2,7

*Voorlopige cijfers (deels gebaseerd op schatting)

Wie zien dus enerzijds een sterke toename van de minderjarige verdachten en anderzijds een omvangrijke groei van de betrokkenheid bij criminaliteit van de tweede generatie. Het ligt voor de hand te veronderstellen dat dit dezelfde groep verdachten is. Hoe zit dit nu precies? Figuur 2.7 laat zien dat de relatie enigszins gecompliceerd ligt.

Figuur 2.7: Percentage minderjarige en jongvolwassen Antilliaanse verdachten naar generatie (2000-2005)

Ten eerste valt op dat de sterke stijging van de criminaliteit onder minderjarigen (groten)deels voor rekening komt van de eerste generatie. Met name in de laatste twee jaar zien we echter ook onder minderjarige Antillianen van de tweede generatie een stijging van de criminaliteit. Analyse van de verdachte jongvolwassen Antillianen laat een ander beeld zien. Daar is namelijk sprake van een min of meer stabiel beeld van de criminaliteit onder de eerste generatie in de periode 2000-2004, maar een verdubbeling van het relatieve aandeel tweede generatie Antilliaanse verdachten in de periode 2000-2004.

Criminele betrokkenheid 2006

Zeer recentelijk zijn HKS cijfers over het aantal verdachten in 2006 beschikbaar gekomen. Deze cijfers wijzen op een verdere daling van de criminaliteit onder Antillianen in 2006. Hierbij moet echter direct worden opgemerkt dat deze conclusie volledig is gebaseerd op cijfers van het HKS van de politie Rotterdam Rijnmond. De koppeling met de GBA kon in het korte tijdbestek niet meer worden gemaakt met als gevolg dat de tweede generatie Antillianen (personen die in Nederland zijn geboren maar van wie ten minste één van de ouders op de Antillen is geboren) geheel buiten beeld blijft. De in dit rapport gepresenteerde cijfers over de tweede generatie (zie tabel 2.5) laten in de laatste jaren juist bij deze groep een stijging van de criminaliteit zien. Tevens konden de gegevens van de politie Rotterdam Rijnmond niet worden aangevuld met cijfers van de DNRI (zie ook paragraaf 2.2.4) omdat deze op dit moment nog niet beschikbaar zijn. De in bijlage 3, tabel b3.13 gepresenteerde cijfers moeten dus worden gezien als een indicatie voor de criminaliteitsgraad onder uitsluitend de eerste generatie Antillianen.

Criminele betrokkenheid 2000-2005

Hiervoor is ingegaan op de betrokkenheid van Antillianen en een aantal andere minderheden bij criminaliteit in 2004 en zijn de ontwikkelingen hierin geschetst voor de periode 2000-2005. Deze analyses hebben steeds betrekking op een specifiek (onderzoeks)jaar. Er is dus geanalyseerd welk deel van de Rotterdamse bevolking (peildatum 1 januari 2004) in het jaar 2004 in aanraking is gekomen met de politie. We zagen dat dit gemiddeld zo'n 2,7 procent was en dat dit cijfer voor Antillianen aanzienlijk hoger lag. In de trendanalyse is dezelfde methodiek gehanteerd. Voor elk jaar is onderzocht welk deel van de bevolking per 1 januari van een bepaald jaar als verdachte staat geregistreerd bij de politie in datzelfde jaar.

In deze paragraaf gaan we in op de vraag welk deel van de Rotterdamse bevolking in de periode 2000-2005 in aanraking met de politie is gekomen gezien over de gehele periode 2000-2005. In tabel 2.6 zijn de resultaten van deze analyse gepresenteerd, uitgesplitst naar herkomstgroep leeftijd en geslacht.

Tabel 2.6: Percentage verdachten in Rotterdam naar herkomstgroep, leeftijd en geslacht in de periode 2000-2005

	12-17		18-24		25-34		35-44		45-		Totaal	
	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	%	N
Nederlandse Antillen	34,5	13,4	36,5	17,0	36,8	19,0	36,3	14,4	23,7	7,3	23,7	3.672
Marokko	31,3	6,5	48,8	10,3	30,4	5,6	19,3	3,8	9,3	1,7	16,6	4.323
Suriname	20,0	8,1	35,2	10,1	28,5	6,7	26,7	6,1	19,0	3,5	15,3	6.740
Kaapverdië	20,1	7,8	36,8	10,8	31,7	5,3	23,7	4,9	11,8	1,9	13,9	1.843
Turkije	17,4	2,4	29,0	2,3	21,3	2,7	17,9	2,0	7,2	0,8	10,3	3.603
Autochtoon	11,0	3,4	15,0	3,2	10,2	2,4	10,8	2,8	5,3	1,1	5,0	14.697
overig westers	10,3	5,1	14,6	3,7	10,2	2,5	11,3	3,3	6,6	1,5	5,8	3.011
overig niet-westers	16,1	5,1	19,2	4,9	14,6	4,7	15,0	4,6	9,6	2,9	9,8	3.254
Totaal	17,1	5,2	23,3	5,8	16,0	4,1	14,8	3,8	6,9	1,4	8,0	41.147

Van de Rotterdamse bevolking van twaalf jaar en ouder (per 1-1-2005) is in de afgelopen zes jaar acht procent in aanraking gekomen met de politie op verdenking van een misdrijf. Van de Antilliaanse bevolking is in zes jaar tijd bijna een kwart verdacht van criminele activiteiten. Zij worden gevolgd door Marokkanen (16,6 procent), Surinamers (15,3 procent), Kaapverdianen (13,9 procent) en Turken (10,3 procent).

We constateerden eerder dat mannen en jongeren relatief vaker betrokken zijn bij criminele activiteiten dan vrouwen en ouderen. Ruim eenderde van de minderjarige Antilliaanse mannen is in de periode 2000-2005 in aanraking gekomen met de politie. Hierbij moet worden bedacht dat dit de leeftijd is per 1-1-2005. Een substantieel deel van deze subgroep komt in de periode 2000-2004 nog niet in aanmerking om te worden geregistreerd in HKS omdat zij dan nog jonger zijn dan twaalf jaar.²⁸ Voor de jongvolwassen mannen (18-24 jaar) en de mannen in de leeftijd van 25 tot en met 34 jaar is dit percentage nog hoger. Overigens blijkt dat Marokkaanse jongvolwassenen relatief het meest met de politie in aanraking komen. Bijna de helft van de Marokkaanse mannelijke bevolking in de leeftijd van 18-24 jaar staat gezien over de periode 2000-2005 geregistreerd in HKS.

²⁸ Pas vanaf oktober 2004 worden verdachten die op moment van aanhouding jonger zijn dan twaalf jaar ook in HKS geregistreerd.

2.4 De aard van de criminaliteit

2.4.1 Inleiding

Tot op heden is uitsluitend ingegaan op de omvang van de criminaliteit. In het voorgaande is daartoe geïnterpreteerd hoe het aantal verdachten zich verhoudt tot de bevolkingsomvang. Dit gegeven is geanalyseerd voor de grootste bevolkingsgroepen van Rotterdam. Binnen deze herkomstgroepen is weer onderscheid gemaakt naar de diverse deelpopulaties. Uit deze analyse is duidelijk geworden dat Antillianen veel vaker betrokken zijn bij criminele activiteiten dan andere bevolkingsgroepen. Ook indien we de cijfers corrigeren voor kenmerken waarvan bekend is dat zij sterk samenhangen met criminaliteit, zoals leeftijd, geslacht en sociaal-economische positie, blijft dit beeld overeind. Met andere woorden, ook als de Rotterdamse Antillianen wat betreft leeftijd en geslacht zo verdeeld zouden zijn als de autochtone bevolking, dan nog komen zij tot vijf keer vaker in aanraking met de politie op verdenking van een misdrijf. Tot dusver is nog geen aandacht besteed aan de aard van de criminaliteit. Dit gegeven zal in deze paragraaf aan bod komen. Na een korte verklaring van de verschillende termen die in deze paragraaf worden gebruikt (2.4.2) gaan we in op het criminele gedrag door middel van een analyse van het type delicten waarvan de diverse bevolkingsgroepen worden verdacht in vrij grove vorm (2.4.3). Vervolgens wordt dieper ingegaan op de betrokkenheid van Antillianen bij specifieke geweldsdelicten (2.4.4) en ten slotte wordt in paragraaf 2.4.5 geïnterpreteerd of zich in de periode 2000-2004 ontwikkelingen hebben voorgedaan in de aard van de criminaliteit.

2.4.2 Verdachten, antecedenten en misdrijven

In deze paragraaf staat centraal bij welk type misdrijven Antillianen zijn betrokken. Allereerst gaan we echter kort in op de hierna gebruikte begrippen. We maken onderscheid tussen verdachten, antecedenten en misdrijven. Tot op heden is steeds gerapporteerd over de criminaliteitsgraad. Dat wil zeggen steeds is onderzocht hoeveel personen uit bevolkingsgroep X in periode Y in aanraking zijn gekomen met de politie of beter gezegd verdacht zijn van een misdrijf. Een persoon staat in HKS als verdachte geregistreerd indien er een politiecontact is geweest waarbij tegen hem of haar proces verbaal is opgemaakt terzake van één of meer misdrijven. Dit wordt een **antecedent** genoemd. Een misdrijf is gedefinieerd als een strafbaar feit van de ernstige soort dat als zodanig is omschreven en

strafbaar is gesteld in de wet. In dit rapport wordt dit ook wel een delict genoemd. Binnen een proces verbaal of antecedent kunnen dus meerdere **misdrijven** worden geregistreerd. Men kan hierbij denken aan een winkeldiefstal waarbij ook mishandeling heeft plaatsgevonden. In het vervolg van deze paragraaf zal worden geanalyseerd op het niveau van deze misdrijven/delicten. Uiteraard komt het regelmatig voor dat in periode Y een verdachte niet één keer, maar meer dan één keer met de politie in aanraking komt op verdenking van een misdrijf. Een persoon die in 2004 tien keer is opgepakt door de politie voor een misdrijf en waartegen evenzoveel keer proces verbaal is opgemaakt staat dan met tien antecedenten geregistreerd in HKS. Het totaal aantal geregistreerde antecedenten in periode Y is dus welhaast per definitie groter dan het totaal aantal geregistreerde verdachten. In tabel 2.7 wordt een en ander cijfermatig uitgewerkt.

Tabel 2.7: Verdachten, antecedenten en misdrijven naar bevolkingsgroep, 2004

	2004			totaal carrière	
	verdachten	antecedenten	misdrijven	antecedenten	misdrijven
Nederlandse Antillen	1.554	2424	3.020	9.552	13.026
Marokko	1.694	2732	3.532	11.570	16.221
Suriname	2.447	3629	4.554	20.222	27.296
Kaapverdië	630	912	1.178	2.797	3.858
Turkije	1.170	1641	2.045	4.844	7.014
Autochtoon	4.707	6462	8.074	32.982	48.910
overig westers	942	1348	1.765	7.279	10.285
overig niet-westers	1.176	1799	2.168	5.072	6.618
Totaal	14.320	20.983	26.336	94.318	133.228

We zagen al dat er in 2004 ruim 1550 in Rotterdam woonachtige Antillianen door de politie zijn aangehouden op verdenking van een misdrijf. Uit de tabel blijkt dat alleen al in 2004 tegen deze 1554 verdachten ruim 2400 keer proces verbaal is opgemaakt en dat zij worden verdacht van ruim drieduizend misdrijven. Naast het aantal antecedenten in 2004 is in tabel 2.7 ook het aantal antecedenten in de gehele criminele carrière van de verdachten opgenomen. De ruim 1550 (in 2004) aangehouden verdachten blijken veelal al eerder met de politie in aanraking te zijn gekomen. In totaal is tegen deze Antillianen meer dan 9500 keer proces verbaal opgemaakt en worden zij verdacht van betrokkenheid bij meer dan 13.000 delicten.

Typering van misdrijven

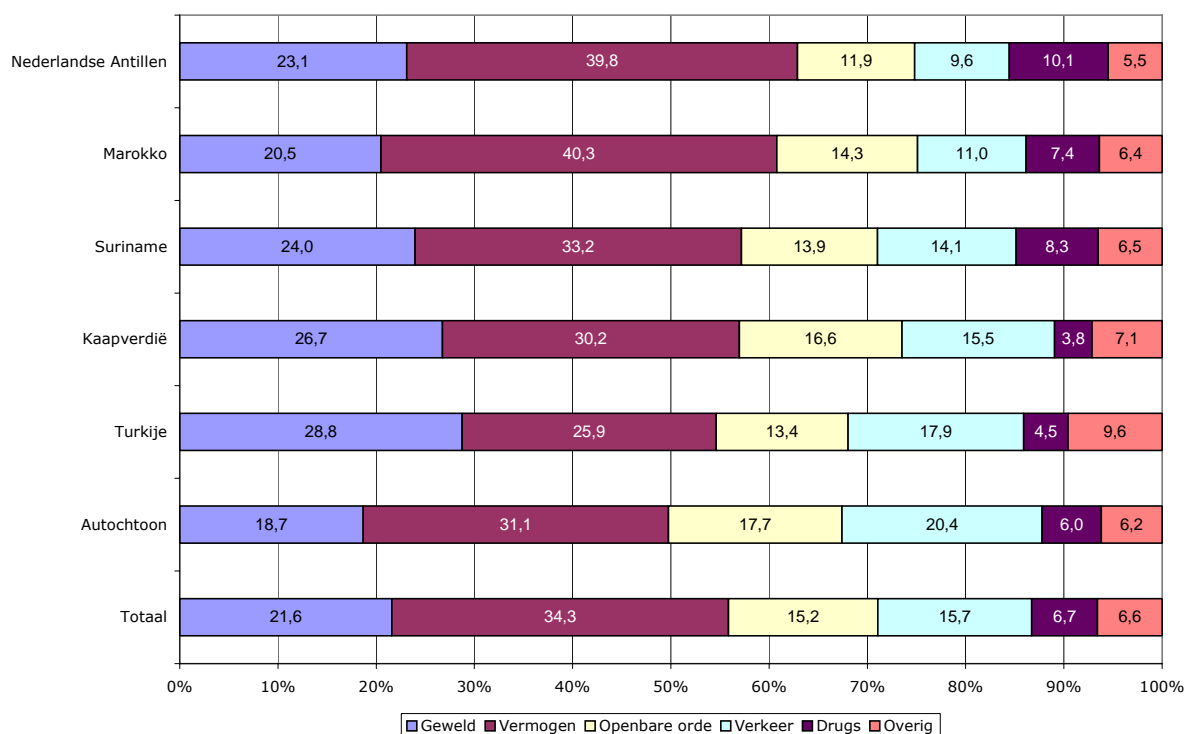
Een tweede opmerking betreft de gehanteerde typering van de door de verdachten begane misdrijven. In HKS wordt zeer gedetailleerd geregistreerd op grond van welk wetsartikel of wetsartikelen een verdachte is aangehouden. Analyse op een dergelijk gedetailleerd niveau leidt echter tot

een zeer onoverzichtelijk geheel. De misdrijven zijn daarom ingedeeld in een beperkt maar overzichtelijk aantal categorieën:

- ❑ Gewelddelicten, waaronder seksuele gewelddelicten en vermogensdelicten met geweld;
- ❑ Vermogensdelicten: vermogensdelicten zonder geweld;
- ❑ Vernieling en openbare orde, waaronder seksuele delicten zonder geweld
- ❑ Verkeersdelicten;
- ❑ Drugsdelicten;
- ❑ Overige delicten.

2.4.3 Crimineel gedrag

Het gegeven dat van één verdachte in periode Y meerdere misdrijven kunnen worden geregistreerd maakt de analyse en de interpretatie van de aard van de criminaliteit aanzienlijk complexer dan analyse van de omvang van de criminaliteit. Er zijn verschillende mogelijkheden om de aard van de criminaliteit in kaart te brengen (zie bijlage 3, tabel b3.10 t/m b3.10c). Veelal wordt dit gedaan op het niveau van het delict. Daarbij wordt per subgroep de omvang van een bepaald type delict gerelateerd aan het totaal aantal door deze subgroep verdachten gepleegde delicten. In 2004 worden bijvoorbeeld 1554 Antillianen verdacht van betrokkenheid bij ruim drieduizend delicten. In 698 van de drieduizend delicten gaat het om een gewelddelict. Van de door Antillianen gepleegde delicten bestaat dus $698/3020 = 23,1$ procent uit gewelddelicten. Door dit percentage voor alle delicttypen te berekenen kunnen criminaliteitsprofielen van (subgroepen) verdachten worden gemaakt (zie figuur 2.8).

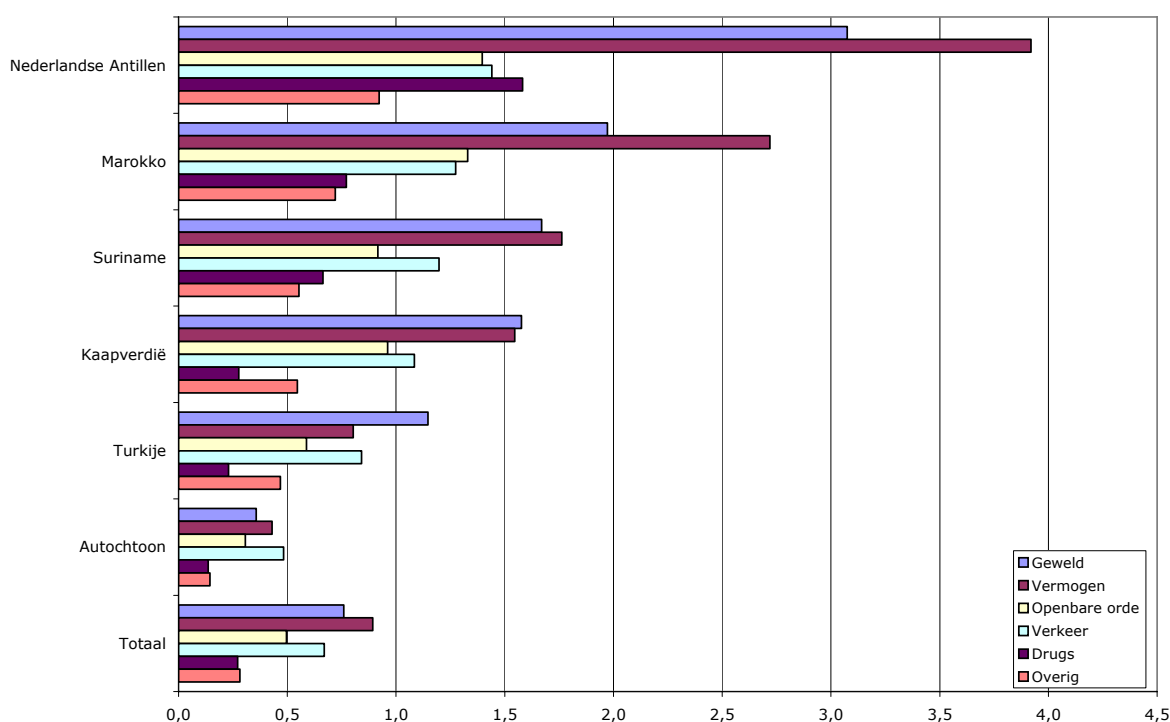
Figuur 2.8: Percentage delicten naar herkomstgroep (2004)

Omdat analyse op het niveau van het delict uitsluitend ingaat op de door de verdachten gepleegde delicten verdwijnt de relatie met de relatieve omvang van de criminaliteit (de criminaliteitsgraad) uit beeld. Zo wordt bij de analyse van de aard van de criminaliteit op delictniveau bijvoorbeeld geconcludeerd dat het in 23 procent van de door Antilliaanse verdachten gepleegde delicten gaat om geweldsdelicten. De door Turkse verdachten gepleegde delicten bestaan voor bijna 29 procent uit geweldsdelicten. De conclusie op basis hiervan is dat Turkse verdachten **relatief** vaker betrokken zijn bij geweldsdelicten dan Antilliaanse verdachten. Eerder zagen wij echter dat van de Turkse bevolking een veel kleiner deel in aanraking komt met de politie dan van de Antilliaanse bevolking. De analyse van de aard van de criminaliteit, waarin ook deze relatieve omvang van de criminaliteit is verdisconteerd, laat zien dat drie procent van de Antilliaanse bevolking is betrokken bij geweldsdelicten en slechts 1,1 procent van de Turkse bevolking. In deze analyse wordt het aantal verdachten van een bepaald delict gerelateerd aan de bevolkingsomvang. In Rotterdam wonen per 2004 bijvoorbeeld ruim 15.500 Antillianen van twaalf jaar en ouder. In 2004 worden er hiervan 480 verdacht van een geweldsdelict. Ruim drie procent ($480/15.500$) van de Antilliaanse bevolking wordt in 2004 dus verdacht van betrokkenheid bij een geweldsdelict. In deze paragraaf wordt de aard van de

criminaliteit grotendeels volgens dit principe berekend en gepresenteerd.²⁹ In tabel 2.8 is dit percentage voor de onderscheiden herkomstgroepen gepresenteerd. In figuur 2.9 zijn de cijfers grafisch weergegeven.

Tabel 2.8: Verdachten als percentage van de bevolking (criminaliteitsgraad) naar herkomstgroep en delict (2004)

	Geweld	Vermogen	Openbare orde	Verkeer	Drugs	Overig
Nederlandse Antillen	3,1	3,9	1,4	1,4	1,6	0,9
Marokko	2,0	2,7	1,3	1,3	0,8	0,7
Suriname	1,7	1,8	0,9	1,2	0,7	0,6
Kaapverdië	1,6	1,5	1,0	1,1	0,3	0,5
Turkije	1,1	0,8	0,6	0,8	0,2	0,5
Autochtoon	0,4	0,4	0,3	0,5	0,1	0,1
overig westers	0,4	0,6	0,3	0,6	0,1	0,2
overig niet-westers	1,0	1,4	0,7	0,7	0,2	0,4
Totaal	0,8	0,9	0,5	0,7	0,3	0,3

Figuur 2.9: Verdachten als percentage van de bevolking (criminaliteitsgraad) naar herkomstgroep en delict (2004)

Eerder is geconstateerd dat **de omvang** van de criminaliteit onder Antillianen veel hoger ligt dan onder alle andere groepen. Indien we de criminaliteitsgraad verder uitsplitsen naar het type delict dan constateren we dat Antillianen (sterk) oververtegenwoordigd zijn binnen elk type delict. Zo is gemiddeld 0,8 procent van de totale bevolking betrokken bij geweldsdelicten terwijl van de Antilliaanse bevolking meer dan drie procent hiervan wordt

²⁹ Omdat een persoon van meer dan één type delict kan worden verdacht kan het percentage indien alle misdrijftypen bij elkaar worden opgeteld hoger uitkomen dan de onder andere in tabel 2.1 gepresenteerde criminaliteitsgraad.

verdacht. Een nog groter verschil is er voor de betrokkenheid bij drugsdelicten. Gemiddeld is in 2004 0,3 procent van de totale bevolking betrokken bij drugsdelicten. Voor de Antilliaanse bevolking ligt dit cijfer met 1,6 procent meer dan vijf keer zo hoog. Antillianen zijn ook sterk oververtegenwoordigd op het gebied van vermogensdelicten zonder geweld. Het gaat dan om misdrijven zoals eenvoudige diefstal, diefstal door middel van braak, verduistering, bedrog, heling et cetera. Bijna vier procent van de Antilliaanse bevolking wordt in 2004 (onder andere) hiervan verdacht terwijl van de totale bevolking minder dan één procent wordt verdacht van betrokkenheid bij vermogensdelicten.

Delicten naar leeftijd en geslacht

Uit het voorgaande is duidelijk geworden dat Antillianen relatief vaker dan andere bevolkingsgroepen zijn betrokken bij verschillende typen misdrijven. In tabel 2.9 wordt ingegaan op de relatie tussen de betrokkenheid bij bepaalde type delicten en de leeftijd van de verdachten. Meer dan vier procent van de Antilliaanse minderjarige bevolking (12-17 jaar) wordt in 2004 (onder andere) verdacht van een geweldsdelict (tabel 2.9a). Ook onder Antilliaanse jongvolwassenen zien we een aanzienlijk sterkere betrokkenheid bij geweldsdelicten dan onder jongvolwassenen van andere bevolkingsgroepen. De wat oudere Antillianen (vanaf ongeveer 25 jaar) zijn relatief veel minder vaak betrokken bij geweldsdelicten dan jonge Antillianen. Aan de andere kant zien we dat ook de Antilliaanse bevolking van 25 jaar en ouder relatief veel vaker is betrokken bij geweldsdelicten dan de bevolking van 25 jaar en ouder in andere herkomstgroepen (tabel 2.9a).

Tabel 2.9a: Verdachten als percentage van de bevolking dat is betrokken bij geweldsmisdrijven (2004)

	12-17 jaar	18-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45 jaar e.o.
Nederlandse Antillen	4,72	3,99	3,13	2,82	1,18
Marokko	2,85	3,17	1,98	1,54	0,38
Suriname	2,00	2,58	1,84	1,82	0,75
Kaapverdië	3,35	2,09	2,21	1,01	0,39
Turkije	1,82	1,44	1,26	1,03	0,35
Autochtoon	0,97	0,62	0,47	0,58	0,15
overig westers	1,37	0,51	0,54	0,63	0,15
overig niet-westers	1,81	1,23	0,94	0,98	0,32
Totaal	1,81	1,41	0,97	0,91	0,22

Bij drugsdelicten zien we een ander beeld. De betrokkenheid van minderjarige Antillianen bij drugsdelicten is hoger dan gemiddeld maar lager dan bijvoorbeeld onder Marokkaanse minderjarigen. Vanaf de leeftijdscategorie 18-24 jaar zien we echter een toenemende betrokkenheid bij drugsdelicten. Zo is 2,4 procent van de Antilliaanse bevolking in de leeftijd

van 35 t/m 44 jaar betrokken bij drugsdelicten terwijl gemiddeld in deze leeftijdscategorie slechts 0,4 procent hiervan wordt verdacht (tabel 2.9b).

Tabel 2.9b: Verdachten als percentage van de bevolking dat is betrokken bij drugsdelicten (2004)

	12-17 jaar	18-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45 jaar e.o.
Nederlandse Antillen	0,34	1,83	1,90	2,43	0,93
Marokko	0,44	1,72	0,95	0,48	0,15
Suriname	0,09	0,94	0,82	0,79	0,55
Kaapverdië	0,05	0,54	0,59	0,31	0,03
Turkije	0,16	0,41	0,25	0,27	0,07
Autochtoon	0,06	0,19	0,28	0,24	0,06
overig westers	0,08	0,32	0,18	0,17	0,06
overig niet-westers	0,14	0,37	0,27	0,23	0,13
Totaal	0,14	0,55	0,43	0,38	0,10

Tabel 2.10 gaat in op de relatie tussen de aard van de criminaliteit en het geslacht van de verdachten. Ongeveer 0,9 procent van de Rotterdamse Antilliaanse vrouwen wordt (onder andere) verdacht van een drugsdelict (tabel 2.10b). Dit lijkt op het eerste gezicht niet extreem, maar is in vergelijking tot de betrokkenheid bij drugsdelicten van alle Rotterdamse vrouwen bijna een factor tien hoger. Antilliaanse vrouwen worden dus tien keer vaker verdacht van een drugsdelict dan de gemiddelde Rotterdamse vrouw. Een ander opvallend gegeven is de relatief sterke betrokkenheid van Antilliaanse vrouwen bij vermogensdelicten en geweldsdelicten. Bijna drie procent van de vrouwelijke Antilliaanse bevolking in Rotterdam wordt verdacht van betrokkenheid bij vermogensdelicten. Daarmee is deze groep ruim drie keer zo vaak betrokken bij vermogensdelicten dan bijvoorbeeld Surinaamse vrouwen en meer dan vijftien keer vaker dan autochtone vrouwen. Van de (populatie) Antilliaanse vrouwen in Rotterdam wordt 0,7 procent verdacht van geweldsdelicten. Daarmee worden Antilliaanse vrouwen meer dan twee keer zo vaak verdacht van geweldsdelicten dan Surinaamse vrouwen en meer dan vier keer zo vaak dan de gemiddelde Rotterdamse vrouw.

Tabel 2.10a: Verdachte mannen als percentage van de mannelijke bevolking naar herkomst, geslacht en delict (2004)

	Geweld	Vermogen	Openbare orde	Verkeer	Drugs	Overig
Nederlandse Antillen	5,59	5,08	2,35	2,69	2,32	1,75
Marokko	3,49	4,40	2,27	2,31	1,36	1,27
Suriname	3,20	2,76	1,67	2,30	1,26	1,02
Kaapverdië	2,94	2,41	1,75	2,05	0,50	1,07
Turkije	2,13	1,39	1,04	1,57	0,44	0,86
Autochtoon	0,65	0,69	0,57	0,85	0,23	0,26
overig westers	0,79	0,90	0,51	0,99	0,23	0,32
overig niet-westers	1,71	2,09	1,08	1,17	0,31	0,61
Totaal	1,40	1,40	0,89	1,22	0,46	0,51

Tabel 2.10b: Verdachte vrouwen als percentage van de vrouwelijke bevolking naar herkomst, geslacht en delict (2004)

	Geweld	Vermogen	Openbare orde	Verkeer	Drugs	Overig
Nederlandse Antillen	0,70	2,82	0,50	0,26	0,88	0,14
Marokko	0,28	0,84	0,28	0,13	0,12	0,11
Suriname	0,32	0,88	0,25	0,22	0,13	0,14
Kaapverdië	0,27	0,72	0,21	0,17	0,06	0,05
Turkije	0,09	0,17	0,10	0,05	0,01	0,05
Autochtoon	0,09	0,18	0,07	0,14	0,05	0,04
overig westers	0,09	0,30	0,06	0,14	0,06	0,07
overig niet-westers	0,18	0,73	0,18	0,13	0,16	0,12
Totaal	0,15	0,41	0,12	0,15	0,09	0,06

2.4.4 Gewelddelicten

Het aantal typen delicten is tot op heden ten behoeve van de overzichtelijkheid zeer beperkt gehouden. Gevolg van deze grove indeling is wel dat met name de categorie gewelddelicten zeer divers is. Hierin zijn bijvoorbeeld misdrijven als moord, doodslag, verkrachting maar ook diefstal met geweld en afpersing opgenomen. In deze paragraaf wordt dieper ingegaan op de aard en omvang van deze gewelddelicten. Omdat het gaat om een nadere uitsplitsing van het type delict geschiedt de analyse op het delictniveau (zie paragraaf 2.4.3). In totaal zijn door de verdachten in 2004 bijna 5700 gewelddelicten gepleegd. In ruim vier procent van de gewelddelicten betreft het gewelddadige seksuele delicten zoals bijvoorbeeld verkrachting en in ruim een vijfde van de gevallen gaat het om vermogensdelicten met geweld (diefstal met geweld en afpersing). Meer dan driekwart van de gewelddelicten zijn getypeerd als 'overige gewelddelicten'. Hieronder vallen bijvoorbeeld delicten zoals bedreiging, mishandeling, doodslag etc. De door Antillianen gepleegde gewelddelicten zijn, zo blijkt uit tabel 2.11, relatief vaak gerelateerd aan seksuele gewelddelicten en vermogensdelicten waarbij geweld wordt gebruikt.

Tabel 2.11: Percentage in 2004 gepleegde gewelddelicten naar herkomstgroep

	aantal gewelddelicten	waarvan:		
		seksueel geweld (%)	overig geweld (%)	vermogen met geweld (%)
Nederlandse Antillen	698	5,7	67,6	26,6
Marokko	723	3,2	73,0	23,8
Suriname	1.091	4,1	77,5	18,3
Kaapverdië	315	14,3	59,0	26,7
Turkije	588	3,4	72,8	23,8
Autochtoon	1.509	2,6	84,5	12,9
overig westers	303	2,6	82,2	15,2
overig niet-westers	462	4,3	65,6	30,1
Totaal	5.689	4,2	75,4	20,4

Tabel 2.11 focust op de in 2004 geregistreerde misdrijven van verdachten die in 2004 zijn aangehouden. In tabel 2.12 wordt ingegaan op de aard van de criminaliteit in de gehele criminele carrière van de verdachten. Het gaat dus niet alleen om in 2004 gepleegde delicten, maar tevens om misdrijven die in

de periode daarvoor zijn gepleegd. Deze gegevens zijn op een nog gedetailleerder niveau beschikbaar (zie tabel 2.12).

Tabel 2.12: Percentage gepleegde geweldsdelicten in criminele carrière naar herkomstgroep

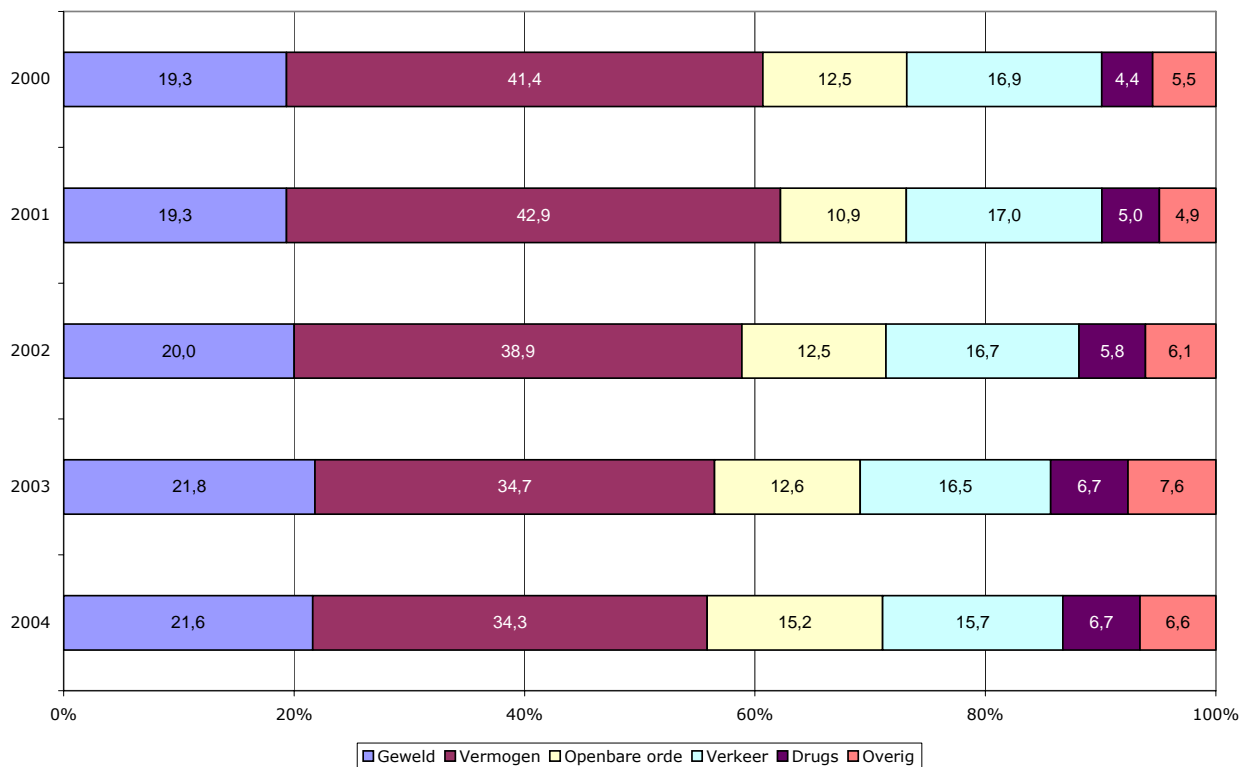
	Ned. Antillen	Marokko	Suriname	Kaapverdië	Turkije	Autochtoon	ov.westers	ov. niet-westers	Totaal
Seksueel geweld	3,6	3,7	4,9	6,6	5,3	3,4	5,0	4,0	4,2
<i>waaronder</i>									
Verkrachting	2,3	1,2	3,2	4,1	1,8	1,5	2,3	2,0	2,2
Aanranding	1,3	2,4	1,7	2,6	3,5	1,9	2,6	2,0	2,0
Overig geweld	57,3	58,2	60,3	52,9	69,5	72,9	67,2	64,2	63,9
<i>waaronder</i>									
Bedreiging	20,2	23,3	19,9	16,6	23,7	23,3	21,9	21,2	21,6
Poging doodslag e.d.	8,1	4,4	7,8	4,4	7,3	6,0	5,6	4,3	6,3
Doodslag e.d. voltooid	1,7	0,9	1,3	0,3	1,1	1,0	0,8	1,7	1,1
Mishandeling	27,3	29,6	31,3	31,5	37,5	42,5	39,0	37,0	34,7
Dood en letsel door schuld	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1
Vermogen met geweld	39,1	38,1	34,8	40,5	25,1	23,7	27,8	31,8	31,9
<i>waaronder</i>									
Diefstal met geweld	36,6	33,1	31,7	37,4	23,3	19,6	25,3	28,6	28,5
Afpersing	2,5	5,0	3,1	3,0	1,9	4,1	2,5	3,2	3,4
Totaal (N)	2.522	2.736	4.445	860	1.376	5.040	1.024	1.247	19.250

De 14.000 Rotterdammers die in 2004 in aanraking kwamen met de politie hebben in hun 'criminele carrière' ruim 19.000 geweldsdelicten gepleegd. In ruim vier procent van de gevallen betreft het 'gewelddadige seksuele' delicten zoals bijvoorbeeld verkrachting (2,2 procent) en aanranding (2 procent). In bijna eenderde van de gevallen betreft het vermogensdelicten met geweld zoals diefstal met geweld (28,5 procent) en afpersing (3,4 procent). Iets minder dan tweederde van de gepleegde geweldsdelicten in de criminele carrière van de verdachten is getypeerd als 'overige geweldsdelicten'. Binnen de categorie 'overige geweldsdelicten' is in tabel 2.12 onderscheid gemaakt in bedreiging (21,6 procent), poging tot doodslag (6,3 procent), doodslag (1,1 procent), mishandeling (34,7 procent) en ten slotte dood en letsel door schuld (0,1 procent). Antillianen zijn, als hun gehele criminele carrière in beschouwing wordt genomen, relatief meer dan andere herkomstgroepen betrokken bij vermogensdelicten met geweld. Uit de analyse blijkt tevens dat Antillianen relatief minder dan andere herkomstgroepen worden verdacht van mishandeling, maar dat zij relatief meer antecedenten hebben met betrekking tot de zwaardere geweldsdelicten zoals poging tot doodslag (8,1 procent) en doodslag (1,7 procent).

2.4.5 Ontwikkelingen in de aard van de criminaliteit

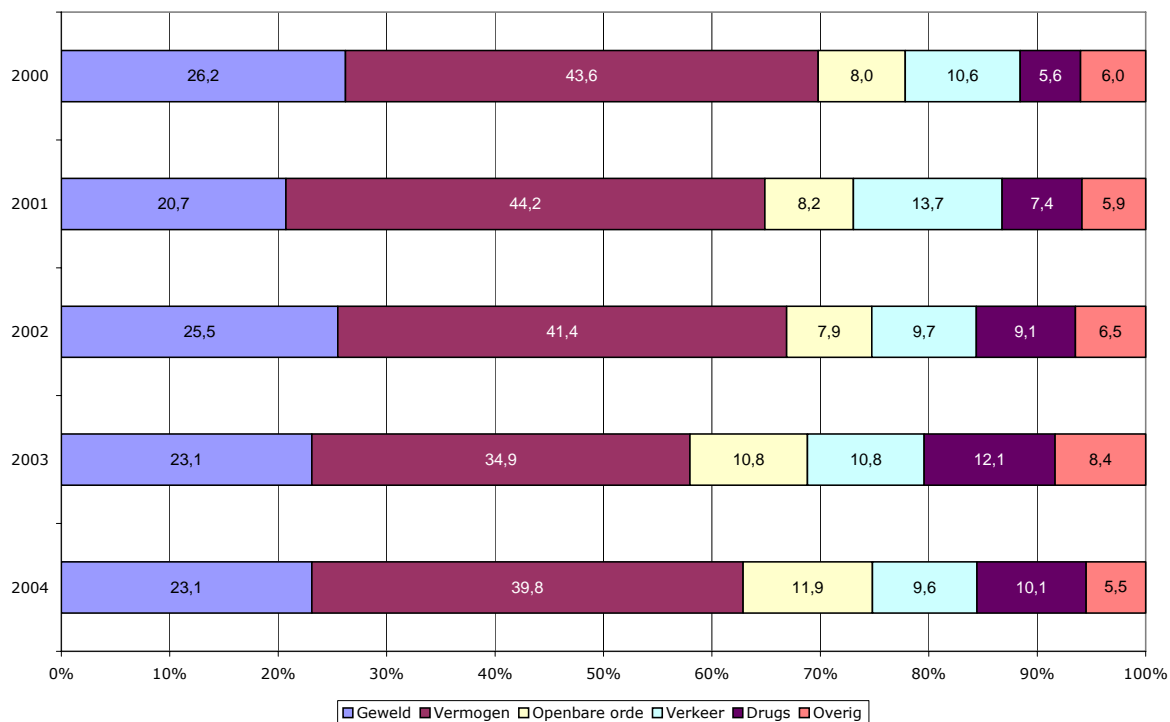
In paragraaf 2.3 is geconstateerd dat relatief steeds meer Rotterdammers in aanraking komen met de politie. In 2000 wordt overall 1,9 procent van de Rotterdamse bevolking verdacht van criminaliteit, in 2004 is dit toegenomen

tot 2,8 procent. Deze stijging deed zich voor bij alle hier onderscheiden bevolkingsgroepen. In onderstaande figuur is ingegaan op de ontwikkelingen in de aard van de criminaliteit van de totale verdachtenpopulatie. Het meest opvallend in figuur 2.10a is de relatieve afname van het aandeel vermogensdelicten zonder geweld. Het aandeel geweldsdelicten neemt in de periode 2000-2004 enigszins toe. Hetzelfde geldt voor het aandeel drugsdelicten.

Figuur 2.10a: Percentage delicten 2000-2004 (door alle verdachten gepleegde delicten)

Figuur 2.10b focust op de ontwikkelingen in de aard van de criminaliteit van de Antilliaanse verdachtenpopulatie. Dit beeld wijkt niet structureel af van de ontwikkeling in de totale verdachtenpopulatie. Ook bij Antillianen zien we de relatieve afname van het aandeel vermogensdelicten zonder geweld in de periode 2000-2004. Het aandeel drugsdelicten neemt in dezelfde periode enigszins toe.

Figuur 2.10b: Percentage delicten 2000-2004 (door alle Antillianen gepleegde delicten)

2.5 Samenvatting en conclusie

Omvang van de criminaliteit

De analyse van verdachten uit het HKS heeft aangetoond dat de omvang van het criminaliteitsprobleem van Antillianen aanzienlijk genoemd mag worden. Ook indien we de cijfers corrigeren voor kenmerken waarvan bekend is dat zij sterk samenhangen met criminaliteit, zoals leeftijd, geslacht en sociaal-economische achtergrond, blijft dit beeld overeind. Met andere woorden, ook als de Rotterdamse Antillianen wat betreft leeftijd, geslacht en sociaal-economische achtergrond zo verdeeld zou zijn als de autochtone bevolking, dan nog komen zij tot vijf keer vaker in aanraking met de politie op verdenking van een misdrijf.

Antillianen zijn niet alleen vaker betrokken bij criminaliteit, ze gaan er ook veel langer mee door dan verdachten uit andere bevolkingsgroepen. Van de minderjarige Antillianen (leeftijd 12-17 jaar) wordt bijna twaalf procent verdacht, onder de 35-45 jarigen is het percentage met bijna elf procent nauwelijks lager. Dit staat in tegenstelling tot het algemene

criminaliteitspatroon waarin de criminaliteit sterk afneemt naarmate de leeftijd toeneemt.

Een tweede opvallend gegeven is de relatief grote betrokkenheid bij criminaliteit van Antilliaanse vrouwen. Per 2004 wordt vijf procent van de Antilliaanse vrouwen verdacht van betrokkenheid bij een misdrijf. Daarmee komen ze meer dan vijf keer zo vaak in aanraking met de politie dan de gemiddelde Rotterdamse vrouw.

Trendanalyse laat zien dat er in de periode 2000-2004 een sterke toename te zien valt van het deel van de bevolking dat is geregistreerd bij de politie op verdenking van betrokkenheid bij een misdrijf. In 2005 lijkt dit enigszins te zijn gedaald (cijfers zijn voorlopig), maar dit geldt nadrukkelijk niet voor de minderjarige Antillianen.³⁰ Daar waar we bij andere bevolkingsgroepen een lichte daling zien, constateren we bij deze groep juist een aanzienlijke toename van de criminaliteit. Deze toename blijkt zich zowel onder eerste als tweede generatie minderjarige Antillianen voor te doen.

Aard van de criminaliteit

Analyse van de aard van de criminaliteit toont dat Antillianen sterk oververtegenwoordigd zijn op het gebied van geweldsdelicten, drugsdelicten en vermogensdelicten.

Geweldsdelicten

Van de Antilliaanse bevolking is meer dan drie procent betrokken bij geweldsdelicten terwijl van de totale Rotterdamse bevolking 0,8 procent wordt verdacht van een geweldsdelict. Deze oververtegenwoordiging op het gebied van geweldsdelicten geldt voor alle leeftijdscategorieën en zowel voor Antilliaanse mannen als vrouwen. Meer specifieke analyse van de geweldsdelicten leert dat Antillianen relatief minder dan andere herkomstgroepen worden verdacht van mishandeling, maar relatief vaker van zwaardere geweldsdelicten zoals poging tot doodslag, doodslag en moord.

Drugsdelicten

Van de totale Rotterdamse bevolking wordt in 2004 0,3 procent verdacht van betrokkenheid bij drugsdelicten. Voor de Antilliaanse bevolking ligt dit cijfer

³⁰ De meest recente cijfers van de politie Rotterdam-Rijnmond laten in 2006 een verdere daling zien van het aantal in HKS geregistreerde verdachte Antillianen. Dit cijfer is echter uitsluitend een indicatie voor de criminaliteitsgraad van eerste generatie Antillianen. Over de omvang van de criminaliteit van tweede generatie Antillianen kunnen op basis van de registratie in HKS geen uitspraken worden gedaan omdat geboorteland van de ouders van de verdachte daarin niet wordt geregistreerd.

met 1,6 procent meer dan vijf keer zo hoog. De oververtegenwoordiging van Antillianen op het gebied van drugscriminaliteit wordt sterker met het toenemen van de leeftijd. De minderjarige Antilliaanse bevolking is ruim twee keer zo vaak betrokken bij drugsdelicten dan gemiddeld. Antillianen van 35 jaar en ouder worden zes keer zo vaak verdacht van drugsdelicten dan gemiddeld.

Van de Rotterdamse Antilliaanse vrouwen wordt bijna één procent verdacht van een drugsdelict. Dit is bijna een factor tien hoger dan de gemiddelde Rotterdamse vrouw.

Vermogensdelicten

Bijna vier procent van de Antilliaanse bevolking wordt verdacht van een vermogensdelict. Van de totale bevolking wordt minder dan één procent hiervan verdacht. Opvallend gegeven is de relatief sterke betrokkenheid van Antilliaanse vrouwen bij vermogensdelicten. Bijna drie procent van de vrouwelijke Antilliaanse bevolking in Rotterdam wordt verdacht van betrokkenheid bij vermogensdelicten. Daarmee is deze groep ruim zes keer zo vaak betrokken bij vermogensdelicten dan de gemiddelde Rotterdamse vrouw.

Ontwikkelingen

De ontwikkeling in de aard van de door Antillianen gepleegde criminaliteit in de periode 2000-2004 wijkt niet sterk af van de ontwikkelingen in de totale verdachtenpopulatie. We observeren een relatieve afname van het aandeel vermogensdelicten zonder geweld en een toename van het aandeel drugsdelicten.

Flitsende macho's

Criminaliteit van Curaçaose jongens en jongemannen

3.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk hebben we een beeld gekregen van de aard en omvang van de criminaliteit onder Antillianen in Rotterdam. De vraag die wij in dit hoofdstuk aan de orde willen stellen is hoe de criminaliteit van Curaçaose Rotterdammers te typeren is. We zijn in de eerste plaats geïnteresseerd in de achtergronden van de daders. Vervolgens willen we een beeld krijgen van het type delicten die deze jongemannen hebben gepleegd. Voorts proberen wij er achter te komen of zij ook criminaliteit hebben gepleegd die zich mogelijk aan het zicht van politie en justitie onttrekt. Tot slot gaan we na of er in Rotterdam sprake is van criminele netwerken van Curaçaoënaars en of er verbindingen zijn met netwerken in andere steden.

3.2 Achtergronden van de daders

Jeugd op Curaçao

De belangrijkste empirische bron waarop dit hoofdstuk is gebaseerd zijn gesprekken die wij voerden met 25 jonge Curaçaose gedetineerden. De jongens en jongemannen, die aan het woord kwamen, zijn allen tussen de achttien en dertig jaar. Zij zijn allemaal geboren op Curaçao. Een aanzienlijk deel onder hen is afkomstig van een van de probleemwijken, zoals Seru Fortuna (7), Buena Vista (5), Koral Specht (2), Santa Maria (1), Suffisant (1), Mahuma (1), Tera Corá (1), Otra Banda (1), Punda (1), Pietermaai (1), Banda Riba (1), Brievengat (1) en Boca Sami (1). Van een jongen is onbekend uit welke wijk hij afkomstig is.

De jongens vertellen tijdens de interviews over hun jeugd en daaruit blijkt dat ze vaak in grote armoede zijn opgegroeid. Sommigen herinneren zich dat er geen eten was toen ze klein waren, een jongen vertelt dat hij gestopt is

met school omdat er geen geld was om de bus te betalen en er zijn jongens die op jonge leeftijd op hun jongere broers en zusjes moesten passen omdat hun moeder overdag werkte. De meeste jongens groeien op bij hun alleenstaande moeder. Van de 25 jongens zijn er twee wier ouders getrouwd zijn en drie wier ouders samenwonen. Alle andere ouders leven gescheiden. Van vier jongens is één van de ouders overleden. De jongens hebben voor het grootste deel contact met hun vader maar dat is in de meeste gevallen erg oppervlakkig. Twee jongens hebben geen contact meer met hun vader, drie hebben hun vader nooit gekend. De jongens groeien allemaal op in grote 'gezinnen'. Zes van hen komen uit een gezin met twee tot vier kinderen, dertien uit een gezin met vijf tot zeven kinderen. Vijf jongens komen uit gezinnen met meer dan zeven kinderen. Overigens wonen al deze kinderen in de meeste gevallen niet onder één dak, omdat de vaders meestal kinderen hebben verwekt bij verschillende vrouwen. De gezinnen waar de jongens in opgroeien hebben dan ook allemaal een heel ingewikkelde structuur. Er zijn slechts zeven jongens waarbij de ouders allebei kinderen hebben bij één partner. Er zijn vijf moeders die kinderen hebben bij slechts één partner, die op zijn beurt kinderen heeft bij verschillende vrouwen. Tien van de moeders hebben kinderen bij twee verschillende mannen, de overige drie hebben kinderen bij drie of vier mannen. De vaders hebben kinderen bij twee, drie of vier verschillende vrouwen. Van negen vaders is onbekend hoeveel 'buitenkinderen' zij hebben. In de meerderheid van de gevallen (13) is onbekend of de vaders werken dan wel een uitkering hebben. De jongens zeggen dit niet te weten omdat zij of hun moeder nooit geld hebben ontvangen van de vaders. Van slechts twee vaders is bekend dat ze een uitkering hebben. Alle andere vaders werken als arbeider. Een enkeling is schooldirecteur, opvoeder in een instelling voor jeugdigen of werkt als opzichter in een bedrijf. Van de moeders is bekend dat tien van hen leven van een uitkering. Alle andere werken in de verzorging, het toerisme en in de schoonmaak. Twee moeders hebben meerdere baantjes. Van drie moeders is onbekend waar zij van leven.

Komst naar Nederland

Het grootste deel (14) van de jonge mannen is na 1995 als alleenstaande naar Nederland gekomen. Ofwel nemen ze zelf deze beslissing ofwel worden ze door hun moeder gestuurd. In de meeste gevallen worden ze opgevangen door een familielid. Van negen jongens wonen beide ouders op Curaçao. Van zes jongens wonen beide ouders in Nederland. Alle andere hebben – op een enkeling na – een ouder in Nederland en een ouder die op Curaçao woont.

De meerderheid van de jongens komt meteen naar Rotterdam, hoewel er ook een aantal zijn die eerst ergens anders hebben gewoond. Vooral Dordrecht wordt genoemd maar ook Amsterdam en Den Helder. De meeste jongens zijn binnen Rotterdam verschillende malen verhuisd. Vaak trekken zij van het ene familielid naar het andere. Uiteindelijk slaagt de meerderheid erin een eigen kamer te vinden. Op het ogenblik van hun aanhouding waren de jongens gehuisvest in de wijken Oud-Charlois (3), Feijenoord (1), Tarwewijk (3), Centrum (2), Pendrecht (3), Katendrecht (3), Slinge (1), Boomgaardshoek (1), Oude Westen (1), Kralingen (1), Hillesluis (1), Zuidwijk (1), Noordereiland (1), Bloemhof (1) en Hoordijkerveld (2).

Van de 25 jongens zijn er vijftien die een diploma hebben van de lagere school. Een groot deel van deze jongens is afgehaakt op het VBO. Zes jongens hebben een VBO-diploma, twee hebben een MBO-diploma, waarvan er eentje op het ogenblik van zijn arrestatie op het HBO zit. De meerderheid (19) heeft zowel in Nederland als op Curaçao op school gezeten. Van de 25 jongens en jonge mannen die aan het woord kwamen zaten er zes op school op het ogenblik van hun aanhouding. Vier jongens werkten. Zeven jongens hebben een uitkering op het ogenblik van hun aanhouding. Dat betekent dat er acht jongens waren die geen middelen van bestaan hadden op het ogenblik dat zij werden aangehouden. Veertien jongens hadden eerder gewerkt in Nederland. In de meeste gevallen betrof het kortlopende baantjes via uitzendbureaus. Elf van de 25 jongens heeft nooit gewerkt in Nederland. Elf jongens noemden zichzelf 'vrijgezel', dertien jongens hebben een vriendin, waarvan er vier zijn die met hun vriendin samenwonen, een jongen is getrouwd, maar zijn vrouw die de Dominicaanse nationaliteit heeft, is achtergebleven op Curaçao. Vijftien jongens hebben een of meer kinderen. In een beperkt aantal gevallen hebben zij kinderen bij verschillende vrouwen.

Criminaliteit

Tijdens de interviews werd aan de jongens gevraagd aan welke delicten zij zich tijdens de verschillende perioden in hun leven schuldig hadden gemaakt (*self report*). Deze vraag beperkte zich dus niet tot de delicten waarvoor zij op het moment van het interview in de inrichting verbleven maar sloeg ook op delicten die ze eerder in hun leven hadden gepleegd. Om de verhalen van de jongens en jongemannen enigszins in perspectief te plaatsen, hebben we het penitentiaire dossier ('pendossier') van de betrokkenen ingekeken. Voor elke gedetineerde zijn we nagegaan van welke delicten hij verdacht is geweest en waar hij voor veroordeeld is. Als een zelfde delict verschillende keren voorkomt dan wordt het slechts als één delict geteld. De tabel laat dus

enkel zien of een delict voorkomt maar niet hoe vaak het voorkomt en vertoont dus wat dat betreft een vertekening. Voorts was er van sommige informanten geen pendossier voorhanden, zodat we niet van iedereen hebben kunnen nagaan wat hun justitieel verleden was. Door beide soorten informatie (dossiers en zelfrapportage) tezamen te nemen, kregen we een vrij nauwkeurig beeld van de delicten die zij hebben gepleegd. Delicten waarover de jongens zwegen en die bij politie en justitie onbekend zijn, kwamen we uiteraard niet te weten.

Tabel 3.1: Geregistreerde en zelfgerapporteerde delicten van de informanten

	Dossier	Zelfrapportage
Vermogensdelicten		
Diefstal	21	13
Heling	7	3
Verduistering	1	0
Gewelddelicten		
Diefstal met geweld	17	18
Afpersing	5	3
Moord en doodslag	14	16
(Zware) mishandeling	10	5
Afdreiging	1	0
Vrijheidsberoving	1	2
Openlijke geweldpleging	5	1
Overige delicten		
Opiumwet	11	20
Witwassen	1	1
Wapenbezit	9	16
Opzettelijke belediging (van een ambtenaar in functie)	4	0
Vernieling	1	0
Weerspannigheid	2	0
Verkrachting	1	1
TOTAAL	111	99

Over het algemeen kwam wat de jongens tijdens de interviews hadden verteld en wat bleek uit hun pendossier redelijk goed overeen. Wel rapporteerden zij iets minder diefstallen dan uit de dossiers bleek. Dit heeft enerzijds te maken met het feit dat de meesten op heel jonge leeftijd diefstallen hadden gepleegd en we tijdens de interviews toch vooral ingingen op hun delinquent gedrag van de laatste jaren. Daarnaast zal het feit dat ze minder diefstallen rapporteerden dan ze werkelijk hebben gepleegd ook te maken hebben met het gegeven dat ze zich er voor schamen om dit toe te geven. Uit de gesprekken bleek immers dat diefstallen plegen een delict is dat weinig status oplevert. De jongens hadden daarentegen veel minder moeite om te bekennen dat zij diefstal met geweld hadden gepleegd, behalve wanneer het bijvoorbeeld een straatroof betrof waarvan een vrouw het slachtoffer was geworden (zie ook Van San, 1998). Uit eerder onderzoek weten we dat Antilliaanse jongens niet snel toegeven dat ze een delict hebben gepleegd waarvan een vrouw het slachtoffer is geworden, zeker niet

wanneer de interviewster een vrouw is.³¹ Wel spraken zij heel open over de steek- en schietpartijen (moord en doodslag) waar zij bij betrokken waren geweest en vertoonde de zelfrapportage op dit punt een grote overeenkomst met wat uit de dossiers bleek. Opmerkelijk is daarnaast dat de jongens meer opiumdelicten rapporteerden dan bleek uit hun dossier. Ook hebben zij vaker een wapen op zak dan bekend is bij politie en justitie. Het overzicht van de delicten bevestigt in ieder geval het beeld dat op dit moment bekend is, namelijk dat Curaçaose jongens sterk betrokken zijn bij allerlei geweldsdelicten, al of niet in combinatie met drugs. In wat volgt zullen we ingaan op wat de jongens hierover tijdens de gesprekken vertelden.

3.3 De handel in drugs Balletjesverkopers, smokkelaars en bolletjesslikkers

Wat al vrij snel tijdens de interviews naar voren kwam is dat het grootste deel van de jongens op de een of andere manier te maken heeft met drugs. Van de 25 jongens die wij spraken zijn er dertien die in Nederland of op Curaçao 'balletjes' hebben verkocht wat wil zeggen dat zij kleine hoeveelheden drugs hebben verhandeld op straat.³² Dit deden ze naar eigen zeggen toen zij 'klein' waren, wat een dubbele betekenis heeft. Zij bedoelen hiermee in eerste instantie dat zij als tieners balletjes verkochten. Maar daarnaast wordt er ook mee bedoeld dat zij dit deden wanneer zij nog onervaren waren op het terrein van de criminaliteit. Geen van de jongens – op één uitzondering na van een jongen die verslaafd is en zijn druggebruik hoofdzakelijk financiert via drughandel – verkocht op latere leeftijd balletjes. Opmerkelijk is dat de meeste jongens naar eigen zeggen begonnen zijn met dealen omdat zij binnen de omgeving waar zij opgegroeid zijn als kind al geconfronteerd werden met drugs. Er zijn er een paar die vertellen over hun broers, ooms en neven die in de drugs zitten. Ook vertelt een aantal jongens dat hun ouders en grootouders betrokken waren bij drughandel. Vanuit die optiek vinden zij het 'normaal' om te dealen omdat iedereen in hun omgeving het doet.

Heel mijn familie zit in de drugs. Ik ben gewoon zo opgegroeid mevrouw.

Ik zag mijn moeder en zo, die ging dealen, en mijn broers, en ik ging ook

³¹ Dit is overigens niet specifiek voor Antillianen. Daders van alle rangen, standen en kleuren geven over het algemeen niet graag toe dat ze een vrouw tot hun slachtoffer hebben gemaakt, en zeker niet als de interviewer een vrouw is.

³² Balletjes zijn kleine hoeveelheden drugs die worden verpakt en op straat worden verkocht. Bolletjes zijn grotere hoeveelheden (meestal één gram) die worden geslikt en van Curaçao naar Nederland worden gesmokkeld.

meelopen. Gewoon ik was klein, ik ging vaak met oudere jongens om. En zo begon ik, twaalf jaar zo was ik. Dus mijn eigen geld maken.

Hoe komt het dat je moeder dat deed?

Voor geld denk ik.

Werkte zij niet?

Nee.

Waarom niet?

Ik weet niet, ik vraag die dingen niet. Ik weet gewoon dat ik samen met mijn moeder, toen ik twaalf was, begon ik samen met haar en op mijn zestiende, achttiende werd ik gepakt, samen met haar hier in Nederland.

Heeft je moeder ook vastgezeten?

Ja een keer of zes denk ik zo. Dus voor mij is het gewoon een normaal leven, ik ben gewoon zo opgegroeid. Mijn moeder had gewoon contacten en mensen kwamen langs. En er gingen ook mensen dealen voor mijn moeder. Mijn moeder had ook contacten in Zuid-Amerika via mijn vader. Ze is geboren op Curaçao maar ze kan wel Spaans spreken. Maar hoe die contacten precies zaten weet ik niet. Maar mijn moeder deed niet echt bolletjes, mijn moeder deed altijd kilo's. Ik zag van mijn broer en mijn neven hoe je bolletjes moest maken.

En hoe is je moeder daarin terechtgekomen?

Mijn oma zat in de drugs dus het was gewoon via haar familie. En mijn vaders familie zat ook in de drugs. Mijn vader, mijn oom, iedereen. (r13)

Uit de literatuur (Adler, 1993; Zaitch, 2002; etc) is het bekend dat dealen en smokkelen van drugs vaak geworteld is binnen de familie. Familieleden zijn immers de partners die het meest te vertrouwen zijn door de familieband die hen samenbindt. Familieleden die betrokken zijn bij drughandel hebben daarnaast overlappende en wederzijdse belangen en doen er alleen daarom al goed aan om samen te werken. Niet alle ouders van de jongens die wij spraken zijn overigens betrokken bij drughandel, maar wat wel blijkt is dat een groot aantal onder hen profiteert van het geld dat via de handel wordt verdiend. Op acht jongens na geven alle jongens maandelijks geld aan hun moeder. Daarnaast wordt in zeven gevallen ook geld gegeven aan hun vriendin (voor de verzorging van hun kinderen). Ook andere familieleden zoals oma's en opa's of ooms en tantes kunnen meeprofiteren van het geld dat zij verdienen. Overigens zijn er maar een paar moeders die zonder vragen te stellen geld ontvangen waarvan ze weten dat het via drugssmokkel is verkregen. Uiteindelijk accepteren zij wel het geld, maar er wordt meestal stiekem gedaan over de herkomst ervan. Zo stoppen de jongens bijvoorbeeld geld in de portemonnee van hun moeder of kopen ze allerlei spullen die zij

nodig heeft, maar wordt haar niet rechtstreeks geld overhandigd, omdat de jongens hun moeder niet in verlegenheid willen brengen (zie ook Van Wijk, Bervoets en Stol 2003: 51).

Het is niet zo dat ze het per maand krijgt, want ik kan niet aankomen bij mijn moeder met vierduizend euro want dat gaat ze niet aannemen.

Want ze zegt altijd tegen mij dat is duivels geld.

Maar dat huis dat je voor haar gekocht hebt daarvan weet ze ook dat je...

Ja, maar ze had geen keus. Want die andere huis, daar zaten ratten in en muizen door de vorige bewoner. Mijn moeder is een gelovige vrouw maar als ik haar kan helpen, ik hou van mijn moeder.

Maar ze accepteert geen geld van drugs?

Ja natuurlijk wel, ik geef haar soms vijfhonderd euro. Maar het is niet zo dat ik haar elke maand duizend geef. Maar bijvoorbeeld vandaag, ik neem mijn vader en moeder mee naar een restaurant, gaan we uit eten (r11).

Ik gaf geld aan mijn moeder, ik kocht eten, soms als ik zie dat ze geen geld heeft, want dat merk je vanzelf als ze gestresst is. Soms zie je die portemonnee op tafel en dan kijk je erin en het is leeg, dan doe je er wat in.

Ze weet dan wel dat het geld van drugs is?

Zou kunnen. Maar niet dat we daarover spreken.

Maar hoe gaat dat dan?

Ze vindt het niet goed en voor respect ga je die dingen niet praten weet je. En je laat niet zien wat je doet. Dus ze denkt wel iets maar ze weet niet wat. En ze vraagt niks, want je geeft toch geen antwoord. En ze heeft die geld nodig, dus ze neemt die geld (r25).

Ook gebeurt het wel eens dat moeders geld ontvangen van hun zonen, maar het vervolgens niet uitgeven omdat zij blijkbaar morele bezwaren hebben tegen het spenderen van geld dat via drugs is verkregen.

Daarna is zij achter gekomen dat het van drugs was, want ik heb het zelf gezegd. Toen ik in Curaçao was heb ik gezegd: 'mama ik heb een slecht gevoel'. Ik zei tegen haar: 'ik heb geslikt'. Toen zei mijn moeder: 'ik wist het, maar ik wist het niet zeker dat je slikt'. Toen zei ze: 'ik ga bidden voor jou dat er niks met jou gebeurt'. Ben ik naar Nederland gekomen. Dus toen wist zij zeker dat ik geslikt had.

Wat zei ze toen je geld van drugs stuurde?

Zij was tegen. Maar daarna heb ik tegen haar gezegd dat ik niet meer zou doen. En toen ik die geld begon te krijgen voor die verzorging van die mensen (haalde daarna smokkelaars op op Schiphol, MvS) en ik

stuurde geld, en zij wist dat ik niet had geslikt, want ik was niet in Curaçao gekomen, nam ze het gewoon. Maar nu ben ik achter gekomen dat het geld dat ik voor haar heb gestuurd, toen ik heb geslikt, heeft zij bewaard. Ze heeft het niet gebruikt. Nu ik vast zit, en zij het geld nodig hebben, gebruiken ze het wel.

Maar waarom had ze het dan bewaard?

Omdat zij het geld niet wilde hebben. Ze zei dat geld is gekomen van drugs en zij wilde gewoon die geld niet gebruiken. Maar nu kan ze niet anders dus ze moet het gebruiken (r9).

Van Wijk et.al. (2003: 51) wijzen erop dat door de toegenomen marginalisering van groepen Antillianen de ontkenkende en bagatelliserende houding ten aanzien van delicten die men voorheen afkeurenswaardig vond toeneemt. Het wordt moeilijker om afkeurend te reageren op criminaliteit omdat veel familieleden zich hiermee bezighouden.

Hoewel veel van de jongens die wij spraken op jonge leeftijd begonnen zijn met het verkopen van balletjes op straat houden zij, zoals eerder gezegd, daar allemaal op een bepaalde leeftijd mee op. In zekere zin heeft dat te maken met het feit dat zij vinden dat deze activiteit niet genoeg geld opbrengt maar anderzijds is het een delict dat weinig status oplevert. Er wordt bijvoorbeeld wel eens verteld over de weinig benijdenswaardige positie van kleine dealers die in Nederland vaak uren in de regen staan om hun spul aan de man te brengen. Om die reden beginnen de meesten hun grenzen te verleggen naar een activiteit die meer geld en status oplevert namelijk de smokkel van drugs van Curaçao naar Nederland. Ook hier blijkt dat het in de omgeving waarin zij zitten vrij vanzelfsprekend wordt gevonden dat zij zich met smokkel gaan bezighouden. Alle jongens kennen wel één of meer mensen die zich met drugsmokkel bezig houden. Wanneer zij ook nog eens geconfronteerd worden met de winsten die deze jongens weten te maken is het voor velen natuurlijk erg verleidelijk om in de drugsmokkel te stappen. De kleine gemeenschap waarbinnen zij leven op Curaçao of de buurten in Rotterdam waar iedereen iedereen kent, vormen een gunstige voedingsbodem om zich met drughandel bezig te houden. Dergelijke mechanismen zijn ook door andere auteurs geconstateerd. Zo liet Klein in zijn onderzoek in het Verenigd Koninkrijk zien, waar de stroom koeriers uit Jamaica al sinds de jaren zeventig loopt, dat de drugsmokkel desastreus was voor gezinnen en buurten. Door de illegaliteit van de handel kwamen immers eerst de betrokken individuen en hun families, en vervolgens, naarmate het probleem zich verder verspreidde, hele buurten op gespannen voet te staan met de wet en de staat. Ook was er sprake van het doorgeven

van een criminele leefstijl aan de generaties die opgroeien in dit soort gezinnen en buurten (Klein geciteerd door Kerkhof 2003: 9). Bovenkerk en Yesilgöz (1998: 304) lieten zien hoe eenvoudig het in de loop der jaren tachtig was voor Turkse en Koerdische jongens in het Arnhemse Spijkerkwartier en de Mercatorbuurt in Amsterdam om toe te treden tot de wereld van de drughandel. Ook deze wijken waren een soort dorp waar iedereen, iedereen kende en duidelijk was wie bij drughandel betrokken was. Gaandeweg was drughandel in de beide wijken ook niet langer een taboe, maar een dagelijks onderwerp van gesprek. In die omstandigheden hebben drughandelaren dan ook geen speciale wervingstechnieken nodig om geschikte kandidaten te vinden. Die dienen zich immers meestal zelf aan. De drughandel was vooral voor jonge Turken en Koerden aantrekkelijk. Jonge drughandelaren droegen dure kleding en reden in grote auto's. Als zij naar een bar gingen, gaven zij rondjes. Jongeren zonder toekomstperspectief konden maar moeilijk de verleiding weerstaan en namen in veel gevallen hun toevlucht tot de drughandel. Het kostte relatief weinig moeite om binnen het netwerk met de juiste personen in aanraking te komen omdat de rijkdom die zij etaleerden zo zichtbaar was (Bovenkerk en Yesilgoz 1998: 308). Ook Zaitch (2002: 144), die onderzoek deed naar de betrokkenheid van Colombianen bij de cocaïnehandel in Nederland, beschreef hoe in Colombia een enorm 'reserveleger' bestond van mensen die bereid waren om het risico te nemen, niet enkel gedwongen door hun persoonlijke omstandigheden zoals de achterstand waarin ze verkeerden, werkloosheid en schulden maar ook meer 'positieve' mechanismen: namelijk de druk om sociaal te stijgen in een context waarbij zij zagen hoe anderen succes hadden geogst via drughandel. Zowel op Curaçao als in de achterstandswijken van de grote steden in Nederland is eveneens een 'reserveleger' aanwezig van mensen die bereid is het risico te nemen om drugs te smokkelen. De groep die hiertoe bereid is, is buitengewoon divers te noemen. In wat volgt zullen een aantal van deze varianten aan de orde komen.

Op vier jongens na zijn alle jongens die wij spraken de afgelopen jaren een of meer keren naar Curaçao geweest. In acht gevallen was een vakantie of familiebezoek de reden dat zij naar Curaçao afreisden. Maar twaalf jongens geven toe dat zij naar de Antillen zijn gegaan met de bedoeling om drugs te smokkelen. Een enkeling was gegaan omdat hij in Nederland gezocht werd door de politie. De jongens vertellen hoe tijdens vakanties en familiebezoeken op Curaçao de nodige contacten worden gelegd – vaak met oude bekenden of met familieleden – om de smokkel tussen Curaçao en

Nederland tot stand te brengen. Wanneer zij terug in Nederland zijn blijven zij telefonisch, maar de laatste tijd steeds vaker via de e-mail, in contact met familie waardoor de smokkel tussen Curaçao en Nederland kan worden voortgezet. In eerste instantie wordt door de jongens zelf vaak drugs gesmokkeld. Het kan hierbij gaan om het slikken van bolletjes, maar de meeste kiezen ervoor om drugs in hun koffer te stoppen. Van de jongens die wij spraken zijn er drie die meerdere keren bolletjes hebben geslikt. De gesmokkelde hoeveelheden betreffen een halve kilo tot een kilo. Vooral het feit dat er met drugssmokkel binnen korte tijd grote winsten te behalen zijn doet velen ertoe besluiten om hun kans te wagen.

Maar hoe kwam je op het idee om drugs te gaan smokkelen?

Als ik zie hoe die mensen geld verdienen. Dus ik zag een paar vrienden van mij en ik zag hen naar Curaçao gaan en terug komen, hun hadden allemaal geld en toen ben ik ook gegaan.

Maar hoe gaat dat dan?

Gewoon je gaat, je kijkt wie die ding heeft, je koopt het, je brengt het.

Maar je kocht het voor jezelf?

Ja.

Hoeveel kreeg je dan?

Een gram is dertig euro, dus 21.000 euro.

En waar stop je dat dan?

Gewoon in mijn bagage. Hebben ze me op Schiphol gepakt (r25).

Wanneer zij zelf meerdere keren hebben gesmokkeld, worden vaak andere mensen ingezet om voor hen bolletjes te slikken of drugs mee te nemen in hun koffer. Gaandeweg gaan de meesten zich immers realiseren welke risico's er verbonden zijn aan het smokkelen en om die risico's voor zichzelf zoveel mogelijk te beperken worden mensen geronseld om 'het vuile werk' te doen.

Ik slik niet meer. Nu slikken andere mensen.

Wie zijn dat?

Mannen, vrouwen. Maar als ik kan slikken, dan slik ik.

Zijn dat mensen die hier wonen of daar wonen?

Mensen die daar wonen.

Maar hoe heb je dan connecties met ze?

Ik ken die mensen.

Maar je moet die dingen toch afspreken. Hoe weet je dat ze komen?

Want die mensen (drughandelaren op Curaçao, MvS) bellen je, als die mensen in het vliegtuig stappen. En dan ga ik kijken wanneer die vliegtuig komt hier, dan ga ik ze halen.

En je weet hoe die mensen eruit zien?

Ja want ik ken ze. Maar vanaf mijn zestiende doe ik die dingen al (r12). Daarnaast zijn er jongens die niet zelf smokkelen maar van begin af aan op zoek gaan naar mensen die bereid zijn het voor hen te doen. Zo worden bijvoorbeeld zowel in Nederland als op Curaçao mensen geronseld die bereid zijn om bolletjes te slikken of op een andere manier drugs te smokkelen. De manier waarop mensen worden gescreend voor de smokkel vertoont veel overeenkomsten met de wijze waarop Surinaamse drugshandelaren aan het begin van de jaren negentig mensen ronselden. In het rapport van de Commissie van Traa wordt omschreven hoe potentiële smokkelaars in Amsterdamse discotheken en op feesten werden geronseld. Drugsondernemers stuurden speciaal naar deze gelegenheden ronselaars om potentiële koeriers te interesseren. Ondernemende jongeren, mensen met grote schulden, onopvallende bijstandsmoeders en ook gehandicapten, in wie niemand smokkelaars zou zien, waren voor hen interessant (Parlementaire Enquêtecommissie, 1996). Ook uit de gesprekken met de Curaçaose jongens blijkt dat zij regelmatig op zoek gaan naar 'geschikte' smokkelaars. De ronselaars voelen snel aan wie wel en wie niet vatbaar is voor het geld. Er wordt een vakantie aangeboden, veel uitgaan, ze worden meegenomen naar coffeeshops, enzovoort (Van Wijk, Bervoets en Stol 2003: 44). Maar daarnaast blijkt dat zij vaak maar weinig moeite doen om mensen op te sporen. Kandidaten dienen zich immers vaak vanzelf aan.

Toen ben ik naar Curaçao gegaan met een paar vrienden, ik heb gehoord van die bolletjes. Toen dacht ik, ik ga naar Curaçao. Ik ben naar Curaçao gegaan met vierduizend euro, toen heb ik zevenhonderd gram gekocht en een ticket voor een meisje, toen is dat meisje naar Nederland gekomen met die drugs. Had ze die bolletjes geslikt want ze wilde geld verdienen. Maar het was niet de eerste keer dat ze dit deed, ze had het ook voor anderen gedaan. En die meisje had van mij gehoord en zij zei: 'we kunnen zaken doen'. Ze kwam via Schiphol, ik kwam een dag eerder. Toen ze kwam ging ik haar ophalen. Heb ik haar haar geld gegeven. Per honderd gram krijg je vijfhonderd euro.

Hoeveel had zij geslikt?

Ongeveer zestig ballen, zevenhonderd gram. Daarvoor heeft ze 3500 euro gekregen. Toen ging ze terug. (...) Toen ben ik weer naar Curaçao gegaan, ben ik een paar maanden daar gebleven.

Daar ook gedeald?

Nee daar ben ik een prins toch, daar hoef je niet te dealen, alleen maar rondrijden. Naar het strand. Ik ben als een gewone jongen weggegaan

en ik ben anders teruggekomen. Dus dan gaan mensen toch een beetje naar je opkijken (r3).

Hoewel potentiële slikkers zich vaak zelf aandienen blijkt dat de jongens zelf ook wel actief op zoek gaan naar gegadigden. Meisjes en vrouwen worden vaak op feestjes of in cafés aangesproken door jongens die als doel hebben hen bolletjes te laten slikken. Er wordt dan oogcontact gezocht met jongens en meiden die daar gevoelig voor zijn. Daarna komen de valse beloften en proberen zij aan te pappen en telefoonnummers uit te wisselen (Van Wijk, Bervoets en Stol 2003: 52). In sommige gevallen gaan de jongens eerst een seksuele relatie aan met de meisjes om hen zover te krijgen dat zij bereid zijn voor hen bolletjes te slikken. Het gaat dan meestal om jonge meisjes met kinderen die grote schulden hebben en door de vaders van hun kinderen in de steek zijn gelaten. De jonge smokkelaars die op zoek zijn naar een relatief veilige manier om drugs naar Nederland te laten smokkelen – wat voor de honderd procentcontrole op Schiphol ongetwijfeld het bolletjeslikken was – herkennen deze zwakte in deze meisjes en zoeken naar een slinkse manier om hen voor hun karretje te spannen. Maar ook gaan meisjes actief op zoek, zoals uit het volgende hoofdstuk zal blijken, naar jongens die hen kunnen voorzien van drugs. In die zin zijn er grote overeenkomsten tussen 'moderne pooiers' die vaak op dezelfde manier te werk gaan als deze jongens om meisjes achter de ramen te krijgen en 'moderne drugshandelaren' (zie Bovenkerk et. al. 2005; 2006). Bovenkerk en Yeşilgöz (1998: 314) beschreven eerder hoe Turkse jongens jonge meisjes aanklampten om hen de drughandel in te lokken. Zo werd door een van hun informanten het voorbeeld genoemd van jongens van achttien jaar die bij een snackbar in de buurt van middelbare scholen stonden om er meisjes in te palmen. Overigens bleek uit ons eigen onderzoek dat jongens niet alleen meisjes ronselden voor de drughandel maar dat meisjes ook afkwamen op jongens waarvan bekend was dat ze in de handel zitten.

Soms als ik uitga dan kom ik vriendinnen tegen, en dan vraag ik of ze een vriendin hebben die wat geld wil verdienen, of ik ga ze brainwashen. Dan doen ze het wel.

Maar hoe brainwash je mensen dan?

Gewoon dingen geven, uitgaan, leuke dingen met ze doen.

Maar je gaat mensen brainwashen, hoe krijg je ze zover om bolletjes te slikken?

Gewoon, ik kom je tegen, ik hou contact met je, ik doe leuke dingen met je. Maar meestal die meisjes daar, als ze weten dat ik van Nederland ben, denken ze dat ik geld heb. En meestal daar, ze werken niet, ze

hebben geen geld, en dan geef ik ze alles, koop ik dingen voor ze, en zo worden ze verliefd. En dan willen ze alles voor je doen. En je kan dat ook zo doen dat meisjes achter de ramen werken voor je. Maar die bolletjes is echt, kijk die Antilliaanse meisjes in Curaçao, hun hebben geld nodig. Hun hebben ook kinderen en zo. En die vaders hebben hen achtergelaten met kinderen. Dan kunnen ze geen huur betalen, meestal wonen ze bij hun moeder.

Maar die meisjes die bolletjes slikten die deden dat omdat ze verliefd waren?

Sommige, sommige deden het voor geld, en dan ging ik hen helpen als vriend dus. Met sommige meisjes, maar niet met allemaal, ging ik naar bed. Soms waren het gewoon meisjes die ik kende van Curaçao.

Maar het was ook zo dat je soms met ze naar bed ging om ze zover te krijgen dat ze gingen slikken?

Ja (r13).

Ik heb die meisje niet gezegd dat zij bolletjes moet slikken voor mij, of dat zij drugs moet smokkelen, maar ze heeft het van haar eigen gedaan. Dat was een meisje hier in Nederland. (...) Toen ging ze naar Curaçao bij haar vader op vakantie. En toen kreeg ik hier in Nederland een probleem dat ik geld nodig had, maar ik had ruzie met mijn broer toen, en ik had die geld niet. En toen belde zij vanaf Curaçao. Dus toen zei ik dat ik een probleem had, dat ik niet kon praten. En toen vroeg ze: 'wat voor soort problemen?' Zei ik: 'geldproblemen'. Toen had ik drieduizend euro nodig. Dus toen zei ze: 'ik ga je helpen'. Ik zei: 'hoe ga je me helpen, je hebt geen geld'. Toen zei ze: 'ik zorg dat ik geld krijg'. Een week later komt ze bij mij thuis. Bracht ze me drieduizend euro. Toen vroeg ik haar: 'waar heb je die geld gekregen?' Zei ze: 'ik heb drugs geslikt voor jou'. (...) Maar het is zo als een vrouw smoorverliefd op een man wordt, kunnen ze alles voor hem doen, ook drugs smokkelen. Als ik in mijn hoofd had gezet om vrouwen voor me te laten slikken, was het gelukt (r9).

Zoals reeds werd aangegeven is het opmerkelijk dat de groep die drugs smokkelt niet alleen maar bestaat uit kansarmen. Ook jongens die een opleiding hebben afgerond en één of meerdere banen hebben gehad of nog hebben, nemen soms het risico om drugs te smokkelen omdat zij verblind zijn door het geld. Jongens die heen en weer reizen tussen Curaçao en Nederland om drugs te smokkelen en vervolgens grote sier maken op Curaçao met het geld dat zij hebben verdiend doen velen ertoe besluiten om het er ook eens op te wagen. Een aantal jongens die wij spraken, weliswaar een minderheid, was op die manier in de drughandel terechtgekomen.

Dus ik was van plan te komen en iemand had me gezegd als je naar Nederland gaat, beter kan je met drugs gaan, dan kan je geld krijgen.

Dus ik zei: 'is goed, ik zal het doen'.

Maar wie had gezegd als je naar Nederland gaat moet je drugs meenemen?

Gewoon vrienden van me. Dat zijn jongens die komen altijd hier en nemen drugs mee naar Nederland. Maar mijn broer die zei: 'als je naar Nederland komt met die drugs, liever kom je met die drugs voor mij'.

Dan zal ik zelf regelen dat die drugs bij jou komt. Dus ik zei: 'oké'. Mijn broer die zit in de drughandel, toen wist ik het niet, maar achteraf heb ik het wel gemerkt. Dus toen ben ik gaan slikken en ben ik naar Nederland gekomen.

Maar je kwam naar Nederland

Om een betere toekomst te zoeken.

Je had nog nooit iets met drugs te maken gehad?

Nog nooit in mijn leven. Niet één keer op Curaçao had ik problemen met politie, met justitie, met niemand. Ik heb altijd gewerkt voor mijn geld.

Maar is het zo normaal op Curaçao om dat te doen?

Nu is het normaal, als er iemand vroeger was opgepakt voor bolletjesslikken was het een hele sensatie, van ja hoe kan dat zijn? Die man is gek, we willen niet meer met die man praten. Maar nu hoor je dat iemand gepakt is met bolletjes en dat is helemaal normaal joh. Het maakt niet uit. (r9)

Ook uit andere onderzoeken blijkt dat het merendeel van de mensen die zich met drugs inlaat niet voldoet aan het stereotype beeld van de onbezonnen – vaak kansarme - jongen. Zo bleek onder meer uit het onderzoek van Bovenkerk en Yeşilgöz (1998: 312) naar de betrokkenheid van Turken bij de drughandel in Nederland dat het hier grotendeels om gewone huisvaders ging. Een specifieke groep onder de Colombiaanse cocaïne importeurs waar Zaitch (2002: 163) mee in contact kwam, bleken mannen te zijn uit de middenklasse die geen strafblad hadden, maar die nadat zij in Nederland waren terechtgekomen voor het avontuur, vakantie of werk betrokken raakten bij het cocaïne circuit. Daarnaast is gebleken dat ook Antilliaanse studenten, die reeds in Nederland wonen, zich inlaten met drugssmokkel. Ze stappen erin omdat ze hun studie moeten betalen, omdat een familielid veel schulden heeft, of gewoonweg omdat ze zich aangetrokken voelen door avontuur en geld (Van Wijk et. al. 2003: 41)

Voorts kregen we regelmatig verhalen te horen van jongeren die er zogenaamd 'ingeluisd' waren door anderen om drugs te smokkelen. Het was

uiteraard voor ons onmogelijk om na te gaan of deze verhalen klopten, maar rekening houdend met het gegeven dat er enorm veel moeite wordt gedaan om drugs vanuit de Antillen naar Nederland te smokkelen is het aannemelijk dat er ook wel eens mensen, zonder dat ze daarvan op de hoogte zijn, drugs in hun koffer gestopt krijgen. Een jongen, die in Nederland woont en werkt, werd op Schiphol aangehouden met drugs in zijn koffer wat er volgens eigen zeggen door anderen was ingestopt.

... en ik ging afscheid nemen van mijn moeder, ik zei tegen die jongen: 'waar is mijn koffer?' Hun zeggen we zijn een beetje laat, dus ze gingen al mijn koffer inchecken. Maar ik wist precies hoe laat we moesten vertrekken, maar ze zeiden: 'die mensen hebben gebeld en we zijn een beetje laat'. Dus hun gingen mijn koffer inchecken. Ben ik hier aangekomen, zeggen ze hun willen controle doen en toen zei ik: 'ja doe maar'. Want ik weet, ik doe die dingen niet toch. Toen hebben ze drugs gevonden.

Hoeveel?

Een kilo zoiets, cocaïne.

Maar je hebt dus gewoon een koffer laten inchecken door iemand niet wetende wat er in zat?

Ja maar mevrouw luister nou, ik had vertrouwen in die vriend nò? (r16)

Naarmate de controles op Hato en Schiphol begin 2000 strenger worden, wordt er ook steeds meer naar koeriers gezocht die in ieder geval niet verdacht ogen. Zo wordt er door de jongens verteld dat ze blanke Nederlanders inzetten als koeriers, maar er wordt ook gesproken over oudere mensen, moeders met kinderen of studentikoos uitzierende jongeren. Uit eerder onderzoek bleek dat drughandelaren zich steeds hebben bediend van dit soort technieken. Zo bleek uit het rapport van de commissie van Traa dat slanke vrouwen die een ruimvallende jurk konden dragen en zwangere vrouwen op een bepaald moment favoriet waren (Parlementaire Enquêtecommissie, 1996). Bepaalde omstandigheden verhinderden Colombianen in het midden van de jaren negentig om te opereren als drugsmokkelaars omdat zij extra in de gaten werden gehouden. Dit leidde ertoe dat exporteurs op zoek gingen naar koeriers die er minder verdacht uitzagen. Het resultaat was dat er een enorm divers gezelschap aan koeriers ontstond zoals oudere mannen, hele families met kinderen, jonge blonde studenten en Europese toeristen. In oktober 1991 bijvoorbeeld werd een Nederlandse organisatie ontmanteld die naar Nederland cocaïne smokkelde vanuit Suriname en de Antillen. Onder de smokkelaars waren er 55 jonge blonde koeriers (Zaitch 2002: 144).

Daarnaast kregen we tijdens de interviews regelmatig het vermoeden dat kinderen ingezet worden voor de drugssmokkel. Zo was er bijvoorbeeld het verhaal van een jongen die op veertienjarige leeftijd door zijn ouders naar Nederland was gestuurd met een koffer vol drugs.

Ik was nog klein, veertien, vijftien jaar, en toen ben ik hier gekomen.

Toen werd ik gepakt, hier bij Schiphol, met vier kilo in mijn koffer, moest ik negen maanden zitten. Een grote zus van me had beloofd dat ik bij haar mocht komen wonen, maar toen bleek dat het iets anders werd. Ik zou zogenaamd naar school gaan. Toen werd ik gepakt en toen kwam ik vast te zitten, ze kwam me niet eens bezoeken.

Hoe kwam je erop om die drugs mee te nemen?

Heel eerlijk, ik wist het niet eens, ik had gewoon geen idee, ik denk nog steeds dat mijn zus erachter zat, maar ik praat niet eens meer met haar.

Maar van wie had je die koffer gehad dan?

Van mijn ouders.

Maar hoe kwam die drugs in je koffer?

Ik heb geen idee. Ik denk niet dat mijn ouders dat hebben gedaan, ik kan het niet zeggen, ik weet niet. Tot vandaag weet ik het echt niet.

(r18)

Dat kinderen binnen drugscircuits al vrij vroeg betrokken raken bij de activiteiten van hun ouders is ook uit de literatuur gebleken (Adler 1993: 94). Daarnaast is het niet ondenkbaar dat kinderen handig zijn om in te zetten bij drugssmokkel omdat zij niet zo makkelijk als verdachte zullen worden aangemerkt. We kregen regelmatig aanwijzingen voor het feit dat kinderen, net als op Curaçao, ook in Nederland 'opgeleid' worden om drugs te smokkelen. Zo vertelde een directeur van een basisschool dat bij hem op school gebleken was dat een vijfjarig jongetje wortels in één keer doorslikte, klaarblijkelijk omdat hem dat thuis zo was aangeleerd. Een andere hulpverlener vertelde dat een driejarig kind door zijn moeder 'op vakantie' naar zijn grootouders op Curaçao was gestuurd om vervolgens als koerier te worden gebruikt.

Het hoogst haalbare binnen het circuit van kleine handelaren is dat zij erin slagen een drugslijn tussen de Antillen en Nederland op te zetten. Op die manier proberen ze voor zichzelf zoveel mogelijk de risico's te beperken om gepakt te worden. Hun belangrijkste taak bestaat er dan meestal in om koeriers op te halen op Schiphol. Voor mensen die op Curaçao wonen en naar Nederland komen om drugs te smokkelen wordt opvang en begeleiding geregeld vanaf het ogenblik dat zij van het vliegtuig stappen tot op het

moment dat ze weer teruggaan. De opvang en verzorging wordt in Nederland geregeld. Een van de jongens vertelt in detail hoe dat in zijn werk gaat:

Toen zei mijn broer: 'je kan helpen met andere mensen die komen en die slikken. Dan kan je de mensen gaan halen op de luchthaven en dan laat je hen op een bepaalde plaats achter, of je kan hen bij je thuis laten. En voor hen zorgen en daar word je voor betaald'. Dus ik zei: 'oké, ik doe het', want het is minder risico.

Hoe vaak heb je dat gedaan?

Acht, negen keer.

En hoe gaat dat dan?

Die mensen wonen op Curaçao, dat zijn mannen en vrouwen. Mijn broer die belde die mensen en ik word op de hoogte gebracht als die mensen onderweg zijn.

Hoe weet jij dan hoe die mensen eruit zien?

De meeste ken ik van gezicht. Of sommige ken ik niet en die worden dan beschreven. Dan zeggen ze, ze komen met een wit shirt, blauwe jeans, met een petje, een bril, hij is donker, hij is wit, weet je. Dan ga ik die persoon zoeken op Schiphol.

Hoe komen die mensen dan aan drugs?

Via een contactpersoon op Curaçao. En die persoon op Curaçao regelde die koeriers en die zette een deel van het geld voor wat de kosten betreft en mijn broer ook. Het gaat half half. Die persoon op Curaçao koopt die drugs, verpakt het in bolletjes, hij zorgt ervoor dat die koerier die bolletjes slikt, en zet die koerier op het vliegtuig, en wegwezen. En in plaats dat mijn broer die persoon gaat halen, hij stuurt mij. Ik ga die persoon halen, thuis brengen, verzorgen. Dus ze blijven bij mij en ik moet zorgen voor eten, drinken en alles. Dan gaat die persoon poepen, maakt zelf schoon en alles, zet het in een plastic zakje en mijn broer komt het halen. En dan moet ik voor die persoon zorgen totdat hij zijn geld krijgt. Als hij zijn geld heeft gekregen en zijn ticket heeft gekocht, moet ik hem weer naar de luchthaven brengen en dan gaat ie weg. (r9)

Daarnaast zijn er ook jongens die enkel zorgen voor de financiële kant van de smokkel. Een van de jongens die wij spraken was afkomstig uit een middenklassegezin, zat hier in Nederland op school en was nooit eerder in contact gekomen met de politie. Op een bepaald ogenblik was hij naar Nederland gekomen en raakte hij betrokken bij de smokkelactiviteiten van zijn zus en zwager. Zijn taak bestond eruit om drugsgeld wit te wassen.

Wij stuurden geld naar Curaçao, drugsgeld. Ik stuurde ongeveer vierduizend à achtduizend euro per maand. Voor die drughandelaar op

Curaçao. Die heeft een autobedrijf, maar dat is een dekmantel voor drugs. Dus ik stuurde altijd geld naar verschillende rekeningen. Maar het was altijd naar dezelfde persoon. Mensen komen hier met bolletjes en dan krijgen die geld en daarnaast stuur ik geld naar die drughandelaren op Curaçao.

Hoe komt het dat je daar zo in verzeild was geraakt?

Ik heb het gedaan omdat het gemakkelijk geld was. Mijn zwager heeft dit altijd gedaan. En mijn zus is met hem getrouwd en toen ging ze het ook doen (r4)

Wat in ieder geval als rode draad doorheen de gesprekken loopt is dat drugssmokkel status oplevert, vooral wanneer je erin slaagt om anderen in te zetten voor het vuile werk. Dit laatste is veelvuldig beschreven in de literatuur. Zo liet Adler (1993: 94) bijvoorbeeld zien dat drughandelaars het buitengewoon belangrijk vinden dat zij binnen de circuits waar zij deel van uitmaken prestige genieten bij bekenden. Dit halen zij bijvoorbeeld uit de hoeveelheden drugs die zij verhandelen en de hoeveelheid geld dat zij wekelijks verdienen. Daarnaast is belangrijk dat zij seksueel aantrekkelijk zijn voor vrouwen. Een tactiek die zij gebruiken om vrouwen te verleiden is om hen te imponeren met hun status als dealer. Veel vrouwen vinden dit aantrekkelijk door de glamour, het geld en de behendigheden die deze mannen hebben om de wet te omzeilen. Aangezien het hier in de meeste gevallen jongens betreft die een lage opleiding hebben kan geen van hen in zo'n korte tijd zoveel geld verdienen wanneer zij op een legale manier te werk zouden gaan. De winsten die zij binnen de drughandel weten te behalen stelt hen ertoe in staat om zich te omringen met allerlei luxeconsumptiegoederen, zoals kleding, (gehuurde) auto's en bovenal geld, hét symbool van succes en macht. Het geld dat zij verdienen wordt bijna net zo snel – of sneller – weer uitgegeven. Maar het gaat niet alleen om het materialisme. Ook de hele levensstijl die deze jongens erop nahouden maakt dat zij heel moeilijk af te brengen zijn van waar zij mee bezig zijn. Hun leven is immers gevuld met allerlei pleziertjes zoals onbeperkte hoeveelheden softdrugs - want de meeste roken overmatig veel weed - en seksuele uitpattingen (Adler 1993: 98). Terwijl zij vooral vanuit een soort hang naar materialisme de drugs ingegaan zijn, raken zij snel verslaafd aan deze levensstijl. Binnen de circuits waar deze mannen deel van uitmaken is bovendien een nieuw rolmodel opgestaan. Het nieuwe rolmodel is jong, hij is het product van de straatcultuur, en is onverschillig ten aanzien van de wet en traditionele waarden. Dit nieuwe rolmodel is in vele opzichten het tegenovergestelde van de oude rolmodellen. Jonge mannen die in de

drugseconomie opereren zijn in staat om op een vrij gemakkelijke manier aan geld te komen en dat laten zij goed blijken aan de manier waarop zij leven en zich kleden. Omdat zij ogenschijnlijk succesvol zijn, worden zij de rolmodellen voor jongere kinderen. Het tragische is dat de oudere generatie, die alle moeite heeft om de eindjes aan elkaar te knopen, zich op een gegeven moment ook in toenemende mate gaat gedragen zoals deze jongere generatie (Anderson 1990: 77). Zo hebben we regelmatig voorbeelden gezien van moeders die in navolging van hun zonen de drughandel in zijn gegaan. Veel ouders realiseren zich dat hun zoon in de drugs zit. Zij keuren het vaak af maar tegelijkertijd profiteren zij ook van het geld dat via de drughandel wordt verkregen. Zo is onder meer gebleken dat sommige ouders die geld ontvangen van hun zoon of dochter niet al te veel vragen stellen over de herkomst van het geld (Anderson 1999: 133). Een ander probleem is dat, zoals we in het volgende hoofdstuk zullen zien, het voor jonge vrouwen een aantrekkelijke optie is om in de drughandel te gaan.

3.4 Curaçaose drugscircuits in Rotterdam

Wanneer de drugs in Nederland is aangekomen moet die vervolgens te koop worden aangeboden wat de nodige risico's met zich meebrengt. In de meeste gevallen wordt de gesmokkelde drugs meteen overgedragen aan anderen die vervolgens zorgen voor de verkoop, maar er wordt ook door de jongens zelf voor gezorgd dat de drugs die zij hebben gesmokkeld of die anderen voor hen naar Nederland hebben gebracht, op de markt komt. Binnen de circuits waar deze jongens deel van uitmaken gaat het er vaak gewelddadig aan toe, is er sprake van wederzijdse rippartijen, hebben de jongens meestal een vuurwapen op zak en is iedereen eigenlijk steeds op zijn hoede voor de ander. Van de jongens die wij spraken waren er verschillende één of meer keren beschoten. Zij toonden, op ons verzoek, de schotwonden die ze daarbij hadden opgelopen. De angst om geript te worden is voor velen een reden om steeds een pistool op zak te hebben. Overigens gaat het niet alleen om het feit dat zij bang zijn om bestolen te worden. De angst om hun gezicht te verliezen als gevolg van een beroving geeft zo mogelijk nog meer de doorslag om een pistool op zak te dragen. Acht jongens vertellen dat zij zelf één of meer keren iemand hebben geript. Deze *ripdeals* gebeuren in de meeste gevallen met verschillende jongens samen. Net als in Nederland komen ook op de Antillen, en met name op Curaçao, *ripdeals* veelvuldig voor, soms met excessief geweld (zo is het bijvoorbeeld bekend dat drughandelaren soms de

buik van bolletjesslikkers openrijten om de drugs eruit te halen). Opvallend is dat daders en slachtoffers elkaar vaak kennen (Van Wijk, Bervoets en Stol 2003: 34).

Maar daarnaast vinden er in Nederland ook berovingen en overvallen plaats die niet druggerelateerd zijn. Een van de jongens vertelt dat hij samen met zijn vriendin mensen heeft beroofd op straat. Een andere beroofde samen met zijn vriendin, die als prostituee op de Keileweg werkte, klanten. Daarnaast plegen de jongens – vooral op jonge leeftijd, dus onder de 25 jaar – overvalletjes op snackbars, coffeeshops en kleine winkels. In de meeste gevallen houden zij daar op oudere leeftijd mee op. Er zijn maar een paar jongens die aangeven dat zij op oudere leeftijd een overval hebben gepleegd. Een van de jongens vertelt dat hij recent overvallen heeft gepleegd op snackbars, wisselkantoortjes en winkels. Overigens was hij in de meeste gevallen niet erg mededeelzaam over de manier waarop dat gegaan was. Uit zijn dossier bleek dat hij in totaal acht berovingen had gepleegd, waarvan vaak vrouwen het slachtoffer waren. Uit angst voor gezichtsverlies had hij dit tijdens de interviews niet naar voren gebracht. In de meeste gevallen zijn de jongens echter van mening dat berovingen op straat en overvalletjes iets is voor jonge jongens. Het type criminaliteit waaraan de oudere leeftijdscategorie, in de meeste gevallen, liever niet meer de handen wil vuil maken. Overigens betekent dit niet dat de jongens die geen overvallen meer plegen niet bij overvallen in Rotterdam betrokken blijven. Zo blijkt dat een groep jongens, die een aantal jaren geleden regelmatig overvallen pleegde in Nederland, zich heeft bekwaamd in het opleiden van jonge overvallers. Eenzelfde proces werd beschreven door Morselli et.al. (2006). Zij lieten zien hoe 'mentoren' binnen criminele milieus jongere mannen inwijden in de criminaliteit en op deze manier ertoe bijdragen dat deze in sterkere mate betrokken raken bij allerlei criminele activiteiten.

Een andere reden waarom binnen de circuits waar deze jongens deel van uitmaken veel onderlinge conflicten ontstaan is omdat er de voortdurende dreiging is dat ze elkaar zullen beroven van het meest kostbare bezit dat ze hebben, namelijk hun gouden ketting. Binnen de milieus waar deze jongens deel van uitmaken is het opvallend hoe veel waarde er wordt gehecht aan sieraden (bling bling). De hoeveelheid gouden kettingen laat immers zien dat men geslaagd is binnen het drugsmilieu. Een van de jongens vertelt dat er echter nog een andere reden is waarom drughandelaren zoveel waarde hechten aan hun gouden sieraden. Jongens die in de handel zitten zouden hun gouden ketting immers gebruiken als middel om opnieuw een handel op

te zetten wanneer zij uit de gevangenis komen. In ieder geval blijkt dat het beroven van elkaars sieraden een aantasting is van de status van het slachtoffer, zeker als het in het openbaar gebeurt of als de dader zich in het openbaar met de gestolen sieraden vertoont. Dit verlies aan status dient gecompenseerd te worden: de omgeving kijkt immers toe hoe iemand op de aantasting van zijn status reageert. Meermaals komt het voor dat degene die iemand van zijn sieraden heeft beroofd later het slachtoffer opnieuw opzoekt – door bijvoorbeeld door de straat waar hij woont te rijden of zich op feestjes te vertonen, om te kijken wat het slachtoffer zal doen (De Jong et al 1997: 133). Het is dan ook niet verwonderlijk dat er zoveel geweldsconflicten ontstaan over gouden kettingen. Dat blijkt in ieder geval voortdurend tijdens de gesprekken met de jongens en jonge mannen.

Een pistool heb ik voor mijn bescherming. Sommige mensen daarbuiten, kleine jongens vooral, die willen je geest pakken. Ze willen hoger dan jou zijn. De laatste tijd had ik een ketting en dan ga ik uit en dan zie ik gasten naar mijn ketting loeren, vooral Antillianen weet je. Maar ja, veel mensen kennen mij, dus ik maak me niet druk (r13).

Ik liep met een vriend van mij over de Kruiskade en hij heeft me al van tevoren gezegd dat die jongen hem dingen schuldig is.

Voor drugs?

Ja en die jongen wou hem niet betalen. En die jongen droeg een gouden ketting. Dus hij zei als die jongen hem niet betaalt gaat hij die jongen zijn ketting afnemen. Toen kwamen we die jongen tegen en zei hij: 'ja je moet me betalen' en die jongen zei: 'ik betaal niks'. Hij zei: 'anders pak ik jouw ketting af'. Heeft hij die jongen zijn ketting afgepakt, begonnen ze te vechten. En ik pak mijn pistool en richt dat op die jongen, zodat ze rustig blijven. En toen heeft mijn vriend hem geschoten (r1).

Overigens hebben de jongens niet alleen een pistool op zak omdat ze zichzelf, binnen de circuits waarin zij zich bewegen, willen verdedigen. Ook wordt het over het algemeen 'normaal' gevonden om met wapens – een mes of een pistool – op zak te lopen. Van de 25 jongens zijn er twaalf die zeggen dat zij op jongere leeftijd, toen zij eigenlijk nog niks met drugs te maken hadden, reeds een mes op zak hadden. Ook vertelden acht jongens dat ze (op jonge leeftijd) iemand hadden neergestoken. Sommigen hadden daarvoor vastgezet, maar er waren er ook bij waarbij het slachtoffer geen aangifte had gedaan. Vaak wordt verwezen naar de wijk op Curaçao waar zij vandaan komen, waar zij 'genoodzaakt' waren met een mes op zak te lopen (Van San, 1998). Ook vertellen sommigen dat zij gewapend waren met een mes, toen

zij in het begin in Nederland waren, omdat zij zich in de vreemde omgeving waar ze terecht waren gekomen onveilig voelden.

Ik liep met van die kapmessen, met een machete. Op Curaçao bij vechtpartijen gebruiken we machetes.

Maar op een gegeven moment ben je met pistolen beginnen lopen?

Toen ik zestien was had ik mijn eigen pistool.

Maar hoe koop je dat dan want dat is vrij duur?

Ja maar als je in een bende zit, niet echt een bende, maar een groep vrienden en ze weten dat je lef hebt, en ze vertrouwen je en ze weten dat je kan omgaan met pistolen, dan geven ze je eentje. Iemand in de groep bijvoorbeeld heeft meer geld dan jij, dan zorgt hij er voor dat je een pistool hebt zodat je veilig bent (r1).

Maar je zegt je was vijf, zes en je had een mes hoe kwam je daaraan?

Ik had gewoon zo'n kleine zakmes van mijn vader gekregen. Want daar (Seru Fortuna, MvS) waren veel problemen, stel je voor dat een *choller* (drugsverslaafde, MvS) mij aanvalt.

Had je vader ook een mes op zak?

Dat weet ik niet. Maar waar ik vandaan kom zijn er veel problemen, Seru Fortuna is geen grap. Je kan niet zomaar lopen zonder dat je iets bij je hebt (r11).

Er zijn jongens die niet enkel op jonge leeftijd met een mes op zak lopen, maar die dat ook op latere leeftijd (boven de twintig jaar) doen. Zij zeggen voor een mes te kiezen, eerder dan voor een pistool, omdat ze vrezen anders vaker problemen met politie en justitie te krijgen. 'Als je een pistool hebt, moet je het gebruiken' zeggen zij en ze beseffen goed dat zij wegens een schietpartij jaren in de gevangenis kunnen belanden. Om zichzelf hiertegen te beschermen verkiezen zij met een mes op zak te lopen. Een van de jongens vertelt dat hij liever een mes op zak heeft dan een pistool omdat hij op die manier meer zijn mannelijkheid kan bewijzen. Volgens hem getuigt het van meer 'lef' om iemand neer te steken dan iemand neer te schieten. De meeste jongens kiezen er echter voor om op latere leeftijd over te gaan tot het dragen van een pistool. De meest gegeven reden hiervoor is dat zij zich maar moeilijk kunnen verdedigen met een mes, omdat de tegenstander in de meeste gevallen over een pistool beschikt. Dertien van de jongens hebben een pistool op zak. Acht jongens hebben ook daadwerkelijk op iemand geschoten. In een aantal gevallen was de aanleiding een ruzie over drugs, soms is de op het spel gezette eer van de jongens een aanleiding om de tegenstander neer te schieten (Van San, 1998). Hoewel de meest gegeven reden voor het dragen van een pistool 'zelfverdediging' is en er wordt verwezen naar de 'gevaarlijke wijk' waar ze wonen en de circuits waar ze in zitten blijkt dat de wijk waar ze wonen soms ook bescherming biedt tegen

geweld omdat zij er 'bekend' zijn. Zo vertelde een van de jongens dat het niet nodig was voor hem om in de wijk waar hij woonde een pistool bij zich te dragen omdat hij er een zeker aanzien en respect geniet waardoor de kans klein is dat iemand hem zou willen aanvallen. Hier ging het overigens om een jongen die zich niet bezighoudt met drughandel waardoor hij blijkbaar minder te vrezen heeft om het slachtoffer te worden van geweld.

En een pistool op zak? Heb je dat ooit gedaan?

Nee, dat heb ik nooit gedaan.

Wat ik veel hoor, is dat sommigen gewoon een pistool bij zich moeten hebben, uit een soort zelfverdediging. Het feit dat jij dat niet doet, betekent dat dan dat jij in deze circuits niet komt?

Jawel, ik kom zo'n beetje uit de ergste buurt. Millinxstraat is erg, ik heb mensen daar gezien met shotguns, grote shotguns, en dan is het al dodelijk. Maar als je die looper afzaagt, dan blijft er niets meer van die persoon over. Maar tuurlijk, het is gewoon puur uit zelfverdediging. Je weet nooit, iedereen denkt slecht en iedereen heeft geld nodig, iedereen deelt. En dan krijg je zulke dingen.

Je zegt dat ze het uit zelfverdediging doen, maar jij komt toch ook in die buurt? Waarom heb jij dan geen pistool op zak?

Nee, kijk, iedereen daar kent mij inmiddels. Ik kom daar al een aantal jaar en ik heb toch wel respect bij hun opgebouwd, dat ik niet zo een persoon ben. En ik ben toch wel min of meer een voorbeeld voor veel van die jongeren geworden. En daarom hoeft het niet. Als er iets gebeurt in die straat, dan weet ik dat er misschien wel jongens voor me springen om me te verdedigen. Daarom hoef ik het niet, zulke dingen (r7).

3.5 Geweld om het geweld

Hoewel een belangrijk deel van het geweld waar de jongens zich van bedienen instrumenteel is (bij straatroven en overvallen) en in veel gevallen druggerelateerd (bij *ripdeals* en onderlinge conflicten over drugs) blijkt dat er binnen de groep ook nogal wat geweld om het geweld voorkomt. Een aantal schiet-en steekpartijen heeft bijvoorbeeld plaatsgevonden die helemaal niets met geld of drugs te maken hebben. In 1998 beschreef Marion van San het geweld onder Curaçaose jongens van veertien tot zeventien jaar al uitgebreid. Deze vorm van expressief geweld (geweld om het geweld) kwam ook binnen de groep die in dit rapport centraal staat, veelvuldig voor. Het

ontstaat vaak wanneer de dader zich beledigd voelt (wat leidt tot gezichtsverlies) of wanneer hij het gevoel heeft dat hij met geweld *moet* reageren wanneer hij wordt bedreigd. Hans van Hulst (2002: 30) spreekt in dit geval van *burdugu* wat letterlijk 'beul' betekent maar het staat ook voor iemand die ongericht en heftig uiting geeft aan de grote boosheid die hij in zich draagt. Volgens Van Hulst vertegenwoordigt *burdugu* de sociale grondhouding na 30 mei 1969 – de datum van de grote volksopstand op Curaçao – van vooral, maar niet uitsluitend, de onderste echelons van de volksklasse. In die grondhouding komt de na 30 mei gefrustreerde hoop op zowel materiële als existentiële lotsverbetering tot uitdrukking in elementen als: ik kom mijn rechten halen, en als je het waagt me lastig te vallen, heb je een serieus probleem. Dat deze grondhouding vooral voorkomt onder de laagste segmenten van de volksklasse zou te maken hebben met het feit dat deze groep nooit heeft geleerd op een constructieve wijze tot zelfrealisatie te komen, maar dat zij zich vooral moesten leren staande houden door letterlijk van zich af te slaan.

Marion van San opperde eerder het idee dat expressief geweld een vorm van geweld is dat vooral bij jonge leeftijdscategorieën voorkomt. Naarmate jongens ouder worden, zouden ze minder de behoefte voelen om met een mes op zak te lopen. Er werd verondersteld dat mannen, wanneer zij jong zijn, vooral het bewijs moeten leveren van moed, om aan te tonen dat zij hun naam waard zijn. Wanneer zij ouder zijn, moeten zij vooral kunnen aantonen dat zij in staat zijn een gezin te leiden en te verzorgen. Vanaf het ogenblik dat de jongens verantwoordelijkheden zouden krijgen, omdat ze zelf een gezin hebben waarmee ze zich kunnen identificeren en waarmee ze een betekenisvolle verbintenis kunnen aangaan, zou minder belang worden gehecht aan het dragen van wapens. De Curaçaose jongens die nog nergens bijhoren, blijven daarentegen op zoek gaan naar een manier om betekenis aan hun leven te geven. Het dragen van een mes en het steken ermee, indien dat 'nodig' is, is hun manier om zich binnen de groep leeftijdsgenoten waar zij deel van uitmaken te handhaven, om 'erbij te horen'. Het ontbreekt hen immers aan andere mogelijkheden doordat zij geen toegang hebben tot andere netwerken en referentiekaders.

Wat uit het onderzoek onder de groep achttien tot dertigjarigen echter blijkt is dat met een mes op zak lopen en expressief geweld gebruiken niet iets is dat specifiek onder de jonge leeftijdscategorieën voorkomt. Ook onder de oudere leeftijdscategorieën komt het voor, getuige de onderstaande interviewfragmenten:

Ik heb iemand neergeschoten. Ruzie gekregen buiten bij een discotheek. Ze wilden mij slaan en ze waren met meerderen. Als iemand ruzie zoekt met mij ja.

Maar wat was er gebeurd?

Ik had hem (slachtoffer, MvS) aangekeken en hij had een hele dikke gouden ketting aan. En ik bleef hem aankijken en dat vond hij niet zo leuk. Dus toen heeft hij mij geslagen met die ketting in mijn gezicht. Toen zei hij: 'hij is mooi hè, wil je me beroven of zo'. (...) En ik had een pistool bij en ik zag ze voorbij rijden in de auto en toen heb ik op hem geschoten.

Maar toen je die man neerschoot heb je dan niet gedacht aan de straf die je zou krijgen?

Nee.

Denk je dan ik word niet gepakt, of denk je ik neem de gevangenisstraf er gewoon bij?

Ik wist dat ik naar de gevangenis zou gaan, maar ja. Ik moest het gewoon doen. Ik kan niet zomaar over me heen laten lopen.

Dus je vindt zitten minder erg dan dat je op dat moment je gezicht verliest?

Ja. En als hij ruzie krijgt met iemand denk ik dat hij nu drie keer na gaat denken voordat hij zoiets doet. Ik ben vrij klein en niemand loopt over me heen, zeker niet omdat ik gewoon naar jou heb gekeken. En als je wil dat iemand niet zo naar je kijkt moet je ook niet zo'n grote ketting dragen toch?

Maar waarom is het zo erg om je gezicht te verliezen?

Maar als ik niks had gedaan, en ik kom hen later op straat tegen dan zou het zijn van geef maar alles wat je hebt. Want je doet toch niks weet je. En als je meteen reageert dan weet je zeker dat het niet meer gebeurt. Want bij Antillianen is het zo als ze één keer iets bij je doen dan blijven ze het doen (r24).

Ik heb iemand neergestoken uit zelfverdediging. Ik was rustig mijn weed aan het roken daar bij de coffeeshop en er stond daar een Nederlandse man, een grote man met zijn vrouw. Dus ik blies zo en die rook kwam in zijn gezicht. Want ik had zo'n grote joint gedraaid. Maar ik denk die man wilde stoer doen voor die vrouw die erbij was. En hij kwam naar mij, voordat ik iets kon zeggen pakt hij mij en duwt hij mij zeker twee meter verder. Dus ik was helemaal gek, want je weet toch. En ik pak die mes zo (toont de lengte van het mes, ongeveer vijftien centimeter, MvS) en ik steek hem, ik weet niet vier, vijf, zes keer in zijn buik. Ik weet niet wat er

met die man is gebeurd. Ik hoorde, hij is in het ziekenhuis, ik weet niet wat er met hem is gebeurd. Maar het is zijn probleem, ik heb nooit problemen met die man gezocht, maar die man hij respecteert me niet weet je. En iedereen ziet me daar zo, weet je. Dus die mensen hebben gezien wat er is gebeurd, je weet toch.

En je vond het erg dat die mensen het zagen?

Nee ik vond het niet erg dat die mensen het zagen, maar niemand moet me aanraken. Ik hou er niet van als mensen me aanraken. Het is zoals in Curaçao, je moet respect hebben nò. Als je geen respect hebt, maak ik je dood, je moet respect hebben nò (r11).

De veronderstelling dat jongens naarmate ze ouder worden minder vaak gewapend lopen met messen (Van San, 1998) blijkt dus niet uit te komen. Een belangrijk probleem bij de groep is dat er in veel gevallen geen gezinsvorming plaatsvindt. Dat jongens het dragen van messen achterwege zouden laten op het ogenblik dat zij een gezin krijgen, waar zij een betekenisvolle verbintenis mee aan kunnen gaan, blijkt in veel gevallen geen doorgang te vinden. Vandaar dat zij ook op latere leeftijd met een mes op zak blijven lopen, zodat zij zich kunnen verdedigen als iemand hen 'aanvalt'.

3.6 Curaçaose netwerken in Rotterdam en daarbuiten

Tot slot hebben we onderzocht in hoeverre er in Rotterdam sprake is van netwerken van Curaçaose jongens en jonge mannen. De vraag is of jongens die in de Maasstad delicten plegen op enigerlei wijze met elkaar in contact staan en op welke manieren zij delicten plegen. Is er bijvoorbeeld sprake van enige planning wanneer zij delicten plegen? Wordt er samengewerkt met anderen? En wordt er wel eens uitgeweken naar andere steden in Nederland om criminaliteit te plegen?

Uit eerder onderzoek onder veertien tot zeventienjarige Curaçaose jongens bleek dat overvallers over het algemeen amateuristisch tewerk gaan en zij de overvallen die zij plegen niet of nauwelijks plannen (Van San, 1998). Maar ook bij de oudere leeftijdscategorieën lijkt er nauwelijks sprake te zijn van enige planning. Dit was eerder al geconstateerd door De Jong et.al. (1997: 82). Zij lieten zien dat ook door meerderjarigen berovingen worden gepleegd omdat het 'zomaar opkomt'. Wel leek de mate van willekeur bij meerderjarigen lager dan bij minderjarigen. Berovingen van dealers of mensen met veel sieraden bijvoorbeeld gebeurden eerder gepland en waren niet het resultaat van een toevallige opwelling. Soms gingen verdachten

bewust naar Antilliaanse feesten omdat zij wisten dat daar mensen met veel sieraden op afkwamen. Een belangrijke verklaring voor het feit dat willekeur bij meerderjarigen lager is dan bij minderjarigen lijkt dat succesvolle deelname aan criminaliteit meer structuur vereist en ordening aanbrengt in de criminele activiteiten van de meerderjarigen. Het is allemaal wat serieuzer geworden (De Jong et.al. 1997: 83). Ook drugssmokkel, een activiteit waar zoals we hebben gezien, velen zich mee bezig houden, en waar de wat oudere leeftijdscategorieën bij betrokken zijn, vergt redelijk wat planning. Een andere vraag die zich vervolgens voordoet is of er door de jongens en jonge mannen wordt samengewerkt met anderen. Over het algemeen bestaat er onderling veel wantrouwen en wordt er bij het plegen van criminaliteit om die reden niet samengewerkt met anderen. Wordt er wel samengewerkt dan gaat het meestal om jongens waar zij mee opgegroeid zijn en die ze naar eigen zeggen, door de lange band die ze samen hebben opgebouwd, kunnen vertrouwen. Bij het plegen van bepaalde delicten wordt overigens meer met anderen samengewerkt dan bij andere. Zo vindt drugscriminaliteit bijna altijd plaats binnen familieverband. Vooral wanneer het om smokkelen gaat is men afhankelijk van anderen en wordt er vaak met broers, neven, ooms en tantes of andere familieleden samengewerkt. In uitzonderlijke gevallen wordt er met vrienden samengewerkt. Ook bij het verkopen van balletjes wordt er zelden met vrienden samengewerkt. De jongens hangen wel samen rond op straat, kopen wel eens drugs van elkaar maar voor wat de straathandel betreft lijkt er nauwelijks samenwerking te bestaan. Sommigen werken bovendien liever alleen omdat zij anders het geld dat zij hebben verdiend moeten delen of omdat de kans op een veroordeling in hun ogen groter is wanneer ze met meer verdachten worden aangehouden.

Ik pleeg overvallen meestal alleen, want als je met zijn tweeën gaat, je weet niet of je honderd procent op elkaar kan rekenen. Want als je met zijn tweeën wordt opgepakt, ik heb een verhaal, en hij heeft een verhaal, en dat komt nooit goed. Kom je vast te zitten, weet je. Dus als je alleen bent dan is het jouw woord tegen die van de politie.

Maar als je een overval pleegt alleen, ben je dan niet bang?

Nee als ik zulke dingen doe, dan ben ik altijd rustig. Want als ik boos word, dan word ik agressief en dan ga ik gekke dingen doen. Daarom moet ik gewoon rustig blijven. Daarom als ik een overval pleeg of iemand ga roven dan zeg ik altijd: 'blijf rustig, doe geen gekke dingen', weet je (r8).

Een andere belangrijke vraag is of zij vooral delicten in Rotterdam plegen of er ook wel eens wordt uitgeweken naar andere steden en of zij ook wel eens

de grens oversteken (binnen Europa wel te verstaan want zoals wij gezien hebben reist een aanzienlijk aantal van de jongens wel eens op en neer tussen Curaçao en Nederland om drugs te smokkelen). Staan zij met andere woorden in contact met groepen uit andere steden waarmee ze samenwerken. Het is opmerkelijk dat veel van de jongens delicten in Rotterdam plegen, vaak zelfs in de buurt waar zij wonen. Het gaat daarbij om het plegen van overvallen en berovingen of het verkopen van balletjes. Jongens die op wat oudere leeftijd nog steeds bezig zijn met het plegen van overvallen, wat zoals bleek maar bij een paar jongens het geval is, wijken wel eens uit naar andere steden. Maar over het algemeen vinden de meeste overvalletjes in Rotterdam plaats. In één geval pleegde een jongen zelfs een overval vlak naast zijn woonadres. Ook voor het verkopen van balletjes wordt er niet uitgeweken naar andere steden. Behalve wanneer zij over grote hoeveelheden drugs beschikken, meestal na een geslaagde smokkeloperatie vanuit Curaçao, gaan ze wel eens naar andere steden, waar de straatwaarde van de drugs hoger is.

Soms als ik kilo's heb en de straatprijs van Rotterdam is laag dan probeer ik andere steden. En toevallig als ik iemand heb die ook daar dealt dan rij ik wel daarheen. Dus die samenwerking is er wel, maar niet echt gepland of zo. Want straks word je gepakt en zit je voor criminele organisatie, dan ben je de lul (r1).

Ik heb wel contacten met jongens uit Maastricht. Ik ken hen vanaf Curaçao, ze woonden in de buurt waar ik opgegroeid ben. En hun hebben klanten uit Duitsland, Frankrijk. Hun wonen dicht bij de grens. Ik ga ook wel eens naar Tilburg, maar daar ga ik niet zo vaak. Die jongens uit Maastricht die kopen drugs van mensen die invoeren of die gaan zelf naar Curaçao (r2).

Een aantal jongens vertelt af en toe naar België te gaan om daar weed te verkopen. Contacten met Belgische criminelen worden meestal opgedaan in Rotterdam.

Maar hoe kom je bijvoorbeeld aan die connecties in België?

Ik ken hier een paar Afrikanen, die ken ik van de straat. Ik heb vriendin hier en die hebben een weedkwekerij en dan koop ik wat bij hun en als ik het hier kan verkopen heb ik misschien voor een kilo 2200. Maar als ik het naar België meeneem, krijg ik voor een kilo zesduizend. Dus dan ga ik daarheen.

Maar hoe kom je aan die connecties?

Ik heb hier een Afrikaanse vriend, en hij kent weer mensen in België. Deze man is Kongolees (r8).

Ik heb een auto, dus ik rij naar zoveel steden. Zelfs naar België, Antwerpen en zo, om uit te gaan.

Maar niet voor zaken?

Nja. Niet voor zaken, maar ik heb wel weed gebracht, want hun hebben geen coffeeshops zoals hier.

Maar hoe kom je dan aan connecties?

Gewoon, want ze komen allemaal hierheen. Belgen, Duitsers, Fransen. Je kan het zien aan hun kenteken. Soms ik loop op straat op Kruiskade en dan zie ik daar eentje met een Belgisch kenteken, dan fluit ik hem en ik doe zo. Hij ziet me, hij rijdt die straat in, want hij weet het. Die mensen komen niet zomaar. En het ligt aan die persoon, je ziet ook aan die persoon wat ie wil. Want je ziet aan mensen hoe ze zijn.

Heeft het ook te maken met de straatwaarde?

Ja kijk, iedereen in Rotterdam weet de prijs, en buiten de stad is het altijd duurder. Als ik hier voor 28 verkoop, verkoop ik buiten de stad voor 33.

En ga je dan daarom ook naar andere steden?

Ja en daar zijn bijna geen dealers. Als je naar die boerenstad gaat daar is niemand (r11).

Over het algemeen zijn de jongens echter vrij sterk gebonden aan de buurt waar zij wonen of waar ze veel tijd doorbrengen en wijken zij zelden uit naar andere steden om er criminele activiteiten te plegen.

3.7 Conclusie

De jongens en jonge mannen die in dit hoofdstuk aan het woord kwamen zijn voor een belangrijk deel afkomstig uit de achterstandswijken van Curaçao. De meeste zijn opgegroeid bij hun alleenstaande moeder. Zij zijn meestal na 1995 als alleenstaande naar Nederland gekomen. Ook in Rotterdam komen zij vaak terecht in een van de achterstandswijken waar zij worden opgevangen door familie. Daarna trekken ze vaak van familielid naar familielid of pendelen ze tussen verschillende vriendinnen. De jongens zijn over het algemeen laag opgeleid (vijftien van de 25 hebben enkel een diploma van de lagere school). Van de 25 jongens zijn er zes die op school zaten op het ogenblik van hun aanhouding, vier jongens werkten, zeven hadden een uitkering en acht hadden geen middelen van bestaan.

Als rode draad door de gesprekken loopt de drughandel waar de jongens bij betrokken zijn. Dit betreft enerzijds straathandel (balletjes verkopen)

anderzijds de meer georganiseerde drugssmokkel van Curaçao naar Nederland. Jongens beginnen vaak met het verkopen van balletjes en gaan daarna over op meer georganiseerde handel (door bijvoorbeeld eerst zelf als koerier aan de slag te gaan) en daarna anderen in te zetten voor drugssmokkel tussen Curaçao en Nederland. Zo blijkt dat er jongens zijn die op Curaçao en in Nederland feestjes afschuimen op zoek naar meisjes die bereid zijn om voor hen te smokkelen. In sommige gevallen gaan ze eerst een seksuele relatie aan met de meisjes, maar het betreft ook zakelijke overeenkomsten, zonder dat er sprake is van een relatie. Overigens is gebleken dat het niet alleen kansarme jongeren zijn die drugs smokkelen. We troffen namelijk ook jongens aan die hun opleiding hadden afgerond en die een baan hadden maar die toch het risico hadden genomen om drugs te smokkelen. Opmerkelijk is dat veel jongens binnen de omgeving waar ze opgroeiden reeds op jonge leeftijd geconfronteerd werden met drugs. Broers, ooms, neven, maar soms ook één van of allebei hun ouders zitten dan in de drugs. Vanuit die optiek wordt het 'normaal' gevonden om drugs te verhandelen omdat iedereen in hun omgeving het doet. Daar waar hun ouders of familie niet betrokken zijn bij drughandel zien we dat zij in veel gevallen mee profiteren van het geld dat via de handel wordt verkregen.

In Rotterdam is er sprake van drugscircuits waarbinnen de jongens opereren. De drugs die gesmokkeld wordt, wordt meestal overgedragen aan derden (slechts een paar jongens zorgt zelf voor de distributie). Binnen de circuits wordt er veel druggerelateerd geweld gebruikt. De meesten hebben een pistool op zak en het wantrouwen tussen de jongens onderling is erg groot. Zo blijkt onder meer dat de meesten voortdurend op hun hoede zijn om niet door anderen te worden beroofd. Naast het druggerelateerd geweld is binnen de circuits waar de jongens deel van uitmaken ook sprake van expressief geweld (geweld om het geweld). Deze vorm van geweld is eerder beschreven bij jonge Curaçaoënaars (14-17 jaar) (Van San, 1998). Maar ook bij de oudere leeftijdscategorieën (18-30 jaar) komt dit type geweld voor. Het gaat om een vorm van geweld waarbij de eer van de jongens op het spel staat en zij zich verplicht voelen om te reageren op beledigingen en bedreigingen om geen gezichtsverlies te lijden. In eerder onderzoek gingen we ervan uit dat deze manier van conflicten beslechten enkel voorkwam onder jonge leeftijdscategorieën en dat dit type gedrag zou afnemen naarmate de jongens de volwassenleeftijd bereiken. Uit dit onderzoek is echter naar voren gekomen dat deze veronderstelling onjuist is.

Door het type criminaliteit waar de groep zich mee bezighoudt krijgen politie en justitie een redelijk goed beeld van de groep. Zo plegen zij bijvoorbeeld

veel 'zichtbare' criminaliteit (balletjes verkopen, overvallen plegen) waardoor ze snel in de kijker lopen. Bepaalde geweldsdelicten (die te maken hebben met gezichtsverlies) worden zelfs bij voorkeur gepleegd wanneer er veel getuigen aanwezig zijn dus ook daar krijgen politie en justitie makkelijk zicht op. Binnen de drughandel nemen Curaçaose jongens – in ieder geval degene die wij spraken - lage posities in (slechts weinigen slagen erin om de smokkel te organiseren) waardoor ze kwetsbaar zijn om aangehouden te worden. Voorts bleek uit eerder onderzoek onder Curaçaose jongens van veertien tot zeventien jaar dat overvallers over het algemeen amateuristisch tewerk gaan en zij de overvallen die zij plegen niet of nauwelijks plannen. Maar ook bij de oudere leeftijdscategorieën lijkt er nauwelijks sprake te zijn van enige planning. Wel lijkt de mate van willekeur bij meerderjarigen lager dan bij minderjarigen. Mogelijke doelwitten worden zorgvuldiger uitgekozen en door hun opgebouwde ervaring hebben ze een beter beeld van wat er fout kan gaan en hoe zij daarop kunnen anticiperen. De criminaliteit waar zij zich mee bezighouden is wat serieuzer geworden en succesvolle deelname eraan vereist wat meer structuur en ordening in hun activiteiten.

Zoals we reeds naar voren hebben gebracht, bestaat er tussen de jongens over het algemeen veel wantrouwen en wordt er bij het plegen van criminaliteit om die reden maar weinig samengewerkt. Wordt er wel samengewerkt dan is dat meestal in familieverband of met jongens die men al lang kent. Drugscriminaliteit bijvoorbeeld vindt bijna altijd plaats in familieverband. Vooral bij het smokkelen van drugs is men afhankelijk van anderen en wordt er vaak met broers, neven, ooms en tantes of andere familieleden samengewerkt. Het is daarnaast opmerkelijk dat veel van de jongens delicten in Rotterdam plegen, vaak zelfs in de buurt waar zij wonen. Het gaat daarbij om het plegen van overvallen en berovingen of het verkopen van balletjes. Jongens die op wat oudere leeftijd nog steeds bezig zijn met het plegen van overvallen kijken wel eens uit naar andere steden. Maar over het algemeen vinden de meeste overvalletjes in Rotterdam plaats. Ook voor de verkoop van balletjes wordt er niet uitgeweken naar andere steden. Behalve wanneer zij over grote hoeveelheden drugs beschikken, meestal na een geslaagde smokkeloperatie vanuit Curaçao, gaan ze wel eens naar andere steden, waar de straatwaarde van de drugs hoger is. Maar voor de rest lijkt het bij de Rotterdamse groep weinig voor te komen dat zij in andere steden en gemeenten delicten plegen. Op grond van de kwantitatieve gegevens kunnen hierover echter geen betrouwbare uitspraken worden gedaan omdat alleen het HKS van Rotterdam Rijnmond is geanalyseerd. Dit is een los eindje van dit onderzoek dat nadere studie vereist. In eerder onderzoek in Nijmegen (Van Wijk et.al. 2003) en Den Helder (Van Wijk et.al.

2006) blijkt wel sprake van Antillianen die van stad naar stad trekken om er criminaliteit te plegen. Een mogelijke hypothese is dat grote steden een zekere aantrekkingskracht uitoefenen op criminelen vanuit de kleine steden, terwijl het omgekeerde niet of nauwelijks het geval is. Wel is er sprake van een trek van criminelen van de grote stad naar kleinere steden en gemeenten, maar dan heeft dat meer als doel om even buiten beeld te blijven van de politie en *niet* om er per se criminaliteit te plegen. Ook bleek uit de gesprekken dat sommigen wel eens naar andere steden trekken om er vrienden of familie op te zoeken. Men mist in deze steden dan meestal wel de nodige contacten om er daadwerkelijk ook criminaliteit te kunnen plegen.

Drugsmokkelende huisvrouwen

Criminaliteit van Curaçaose meisjes en vrouwen

4.1 Inleiding

Er is tot nu toe maar weinig bekend over de criminaliteit van Curaçaose vrouwen. Al een aantal jaren blijkt uit politiecijfers dat zij in vergelijking met vrouwen uit andere groepen in hoge mate betrokken zijn bij criminaliteit maar onduidelijk is wat daarvan de achtergronden zijn. In dit hoofdstuk gaan we in op de gesprekken die wij hebben gevoerd met vijftien vrouwen die in detentie verbleven. Net als bij de mannen stellen we in dit hoofdstuk aan de orde hoe de criminaliteit van deze vrouwen te typeren is. We gaan in eerste instantie in op hun achtergronden. Vervolgens gaan we in op de delicten die de vrouwen hebben gepleegd en wat de omstandigheden zijn waardoor zij in de criminaliteit terecht zijn gekomen. Ook stellen we ons in dit hoofdstuk de vraag in hoeverre er sprake is van criminele netwerken van Curaçaose vrouwen in Rotterdam en of zij al dan niet in contact staan met netwerken in andere steden.

4.2 Achtergronden van de daders

Jeugd op Curaçao

De vijftien meisjes en vrouwen die aan het woord kwamen zijn tussen de achttien en dertig jaar. Ze zijn allemaal geboren op Curaçao. Net als de jongens en mannen zijn de meisjes en vrouwen voor een belangrijk deel afkomstig uit de achterstandswijken van Curaçao zoals Seru Fortuna (3), Otrabanda (2), Muizenberg (1), Juan Domingo (1), Santa Maria (1), Mundo Nobo (1), Wakawa (1), Parera (1), Santa Rosa (1), Boca Sami (1), Steenrijk (1) en Souax (1). De vrouwen zijn voor een groot deel afkomstig uit arme gezinnen waarbinnen zich veel problemen voordoen. In sommige gevallen blijkt dat zij mishandeld en verwaarloosd zijn. Zij groeien in de meeste gevallen op bij hun alleenstaande moeder en maken deel uit van grote

'gezinnen'. Vier vrouwen komen uit een gezin met twee tot vier kinderen, acht uit een gezin met vijf tot zeven kinderen en drie uit een gezin met meer dan zeven kinderen. De verschillende kinderen wonen niet onder één dak, omdat de vaders vaak kinderen hebben verwekt bij verschillende vrouwen. Het meest extreme voorbeeld betrof een vader die 21 kinderen had bij achttien vrouwen. Maar ook de moeders van de vrouwen hebben in de meeste gevallen kinderen met meer partners.

Komst naar Nederland

De meerderheid (10) van de vrouwen die wij spraken is na 1995 als alleenstaande naar Nederland gekomen. Zij werden opgevangen door hun moeder (2), tante (1) en vader (1). Alle andere elf werden door niemand opgevangen. De helft van de vrouwen heeft een moeder die in Nederland woont. De vaders van de vrouwen wonen voor een belangrijk deel op Curaçao of hun woonplaats is onbekend. De meeste vrouwen komen meteen naar Rotterdam. Slechts weinigen onder hen hebben in andere steden in Nederland gewoond. Wel wordt er binnen Rotterdam vaak verhuisd. Op het ogenblik van hun aanhouding waren de vrouwen gehuisvest in de wijken Bospolder (1), Centrum (1), Zuidwijk (1), Pendrecht (2), Tarwewijk/Bloemhof (2), Overschie (1), Feijenoord (1), Carnisse (1), Bloemhof (2), Oud Charlois (1) en Katendrecht (2). Net als de mannen is er ook bij de vrouwen vaak een verschil tussen het adres dat zij opgeven en het adres dat op hun registratiekaart³³ staat. Van de vijftien vrouwen zijn er acht die een diploma hebben van de lagere school. De meeste vrouwen zijn afgehaakt op het VBO. De meest voorkomende reden om te stoppen met school is omdat zij zwanger raakten. Dertien van de vijftien vrouwen hebben kinderen (twee vrouwen hebben één kind, acht vrouwen hebben twee kinderen en drie vrouwen hebben drie of meer kinderen). Van de vrouwen zijn er acht nog tiener wanneer ze moeder werden. Van de vijftien vrouwen die aan het woord kwamen was er één die een opleiding volgde op het ogenblik van haar aanhouding, één die betaald werk had, zeven die een uitkering ontvingen en zes vrouwen die geen middelen van bestaan hadden. De meerderheid (11) van de vrouwen heeft een vaste vriend. Slechts zes vrouwen wonen ook daadwerkelijk samen met hun partner.

³³ Elk penitentiair dossier bevat een registratiekaart. Daarop staan onder meer de personalia van de gedetineerden (adres, geslacht, leeftijd, maar ook uiterlijke kenmerken zijn er in opgenomen), daarnaast staat er bijvoorbeeld in van welk delict de betrokkene wordt verdacht, wie zijn/haar advocaat is, alsook de plaats van de rechtbank waar hij/zij behoort te verschijnen.

Criminaliteit

Anders dan de jongens beginnen de meisjes en vrouwen niet op jonge leeftijd met het plegen van delicten. Hoewel hun situatie thuis niet rooskleurig te noemen is komt criminaliteit bij de vrouwen op jonge leeftijd nauwelijks voor. Ook valt op dat de vrouwen – anders dan de mannen – zich over het algemeen schuldig hebben gemaakt aan het plegen van één type delict, namelijk de smokkel van drugs. De helft van de vrouwen rapporteert dat ze – meestal op wat jongere leeftijd – wel eens een winkeldiefstal hebben gepleegd, maar daar blijft het meestal bij. Anders dan bij de jongens en jonge mannen komen ook bij de vrouwen geweldsdelicten niet of nauwelijks voor. Drie vrouwen vertelden wel eens een wapen op zak te hebben gehad. In twee gevallen betrof het een mes, in één geval een pistool.

Tabel 4.1: Geregistreerde en zelfgerapporteerde delicten van de informanten

	Dossier	Zelfrapportage
Vermogensdelicten		
Diefstal	2	7
Fraude	0	1
Geweldsdelicten		
Diefstal met geweld	1	1
Overige delicten		
Opiumwet	18	12
Witwassen	1	1
Wapenbezit	0	3
Ontvoering	1	1
TOTAAL	23	26

4.3 Drugsmokkelende huisvrouwen

De vrouwen hebben – op vijf na – verschillende pogingen gedaan om drugs naar Nederland te smokkelen. Opgepakt worden betekent overigens niet dat de vrouwen in alle gevallen een gevangenisstraf hebben uitgezeten. In een aantal gevallen komen ze er vanaf met een dagvaarding.

De hoeveelheden die werden gesmokkeld door de vrouwen variëren van vijfhonderd gram tot 24 kilogram. Twee vrouwen smokkelden minder dan een kilo, zes vrouwen hadden een kilogram bij zich. Drie vrouwen hadden meer dan vijftien kilogram drugs gesmokkeld. Twee van de vijftien vrouwen slikten bolletjes, waarvan één van hen gedurende twee jaar iedere maand een kilo bolletjes had geslikt. Met het geld dat zij verdiende onderhield zij haar moeder, haar twee kinderen, haar zus en haar vriend op Curaçao. De drugs die ze smokkelde was afkomstig van rippartijen die door haar vriend op Curaçao werden georganiseerd. Tien van de vijftien vrouwen vervoerden drugs via koffers. Een vrouw droeg de drugs op haar lichaam. Twee vrouwen organiseerden drugsmokkel. Overigens werd er door de vrouwen niet alleen

vanuit Curaçao drugs gesmokkeld. Twee vrouwen smokkelden vanaf Sint Maarten, twee werden betrapt toen ze vanuit Suriname kwamen met een hoeveelheid cocaïne, een andere vrouw wilde XTC-pillen smokkelen vanuit Nederland naar Costa Rica en weer een andere kwam met een koffer met daarin 24 kilo cocaïne vanuit Peru naar Nederland.

Drugssmokkel is het eerste en vaak het enige delict - een paar uitzonderingen daar gelaten - dat de vrouwen plegen. Hoewel de jongens vaak op jonge leeftijd beginnen met het verkopen van balletjes voordat ze uiteindelijk beginnen met 'het grotere werk' komt dat bij de vrouwen, twee uitzonderingen daar gelaten, niet voor. De twee vrouwen die vertelden dat ze op jonge leeftijd balletjes hadden verkocht groeiden op in een familie waar nagenoeg iedereen betrokken was bij drughandel. Ook blijkt uit een aantal verhalen dat de meisjes en vrouwen wel eens winkeldiefstallen hebben gepleegd. In dit geval gebeurt dat vaak samen met hun moeder of een oudere zuster. Maar over het algemeen is het plegen van diefstallen een activiteit waar ze zeggen zich weinig mee bezig te houden.

De vrouwen zijn zich naar eigen zeggen met drugssmokkel gaan bezig houden nadat zij grote schulden hadden gemaakt. Voor een belangrijk deel zijn het vrouwen die moeten zien rond te komen van een bijstandsuitkering. In bijna geen enkel geval dragen de vader(s) financieel bij aan de opvoeding van hun kinderen. In de meeste gevallen hebben de vrouwen schulden bij postorderbedrijven, de bank, het ziekenfonds, en hebben ze vaak torenhoge telefoonrekeningen openstaan. Een aantal verhalen illustreert de situatie waarin de vrouwen verkeren.

Ik was gestresst, ik had geen geld en ik krijg uitkering van 190 gulden per maand en ik heb zoveel schulden, dus die moest ik betalen, dus ik had geen andere keus.

Waardoor had je zoveel schulden?

In die tijd was ik jong en je wil alles hebben toch. Kleren, telefoon, radio en daar maak je schulden van (r27).

Ik werkte maar het was niet genoeg om mijn schulden te betalen. Ik had schulden voor telefoon, ik weet het niet. En ik had ook van die mensen die smokkelden geld geleend, dus dat moest ik ook terug betalen. Maar toen ik in 2002 werd opgepakt had ik alleen maar een uitkering, ik werkte toen niet. Maar ik had een paar schulden in Dordrecht en die moest ik betalen en ik was er helemaal gek van. Daarom was ik die drugs gaan smokkelen. Om aan geld te komen en mijn schulden te betalen (r36).

Opmerkelijk is dat de vrouwen de weg niet weten te vinden naar instanties die hen kunnen helpen bij het oplossen van hun financiële problemen. Wanneer aan de vrouwen gevraagd wordt waarom zij geen hulp hebben gezocht toen ze steeds dieper in de schulden kwamen te zitten zeggen de meeste niet te weten waar ze met dergelijke problemen terecht konden. Omdat de vrouwen de weg naar de instanties niet weten te vinden, komen zij in veel gevallen steeds dieper in de problemen en is de smokkel van drugs in hun ogen het enige dat uitkomst biedt. Ook beschikken zij in Nederland meestal niet over een netwerk dat hen kan helpen bij het oplossen van hun problemen. Maar schulden zijn niet de enige reden waarom de vrouwen drugs gaan smokkelen. Sommigen zeggen dat zij het risico hebben genomen omdat het geld dat zij maandelijks kunnen besteden 'niet genoeg' is om hun gezin te onderhouden.

Waarom ben je dan met drugs begonnen, waarom ben je niet gaan werken bijvoorbeeld?

Ik werkte! Ik werkte als serveerster. Als je werkt en je ziet je redt het niet meer, dan stop je met werken gewoon. Zo is het op Curaçao. Je krijgt gewoon niet genoeg geld, dus ik ben gestopt. Toen ben ik begonnen met drugs. Ja, en zo is het doorgegaan tot de dag van vandaag.

Maar hoe heb je dan die connecties dat je in de drugs kan komen?

Dat is makkelijk, het is Curaçao, de mensen. Ik weet niet meer hoe, ik kan geen uitleg geven, maar gewoon het is heel makkelijk. Als je het zelf wilt. Als je het niet wilt, kom je niet aan connecties. Als je het zelf wilt, krijg je het vanzelf. Je hoeft niets te doen, in principe ga je gewoon zeggen: 'ik wil drugs smokkelen' en dan ja, is het zo geregeld (r31).

Ook blijkt dat de vrouwen beginnen met smokkelen omdat ze dromen van het grote geld. Zo vertelde een van de vrouwen dat ze de kans had gewaagd om drugs te smokkelen omdat ze een eigen zaak wilde beginnen.

Want ik had een droom. Ik wilde een kapsalon openen en een flowershop, twee dingen in één, dat wou ik doen. Maar het is mislukt.

En had je dat al vaker gedaan dat smokkelen?

Het was mijn tweede keer. Ik had het een keertje geprobeerd vanaf Curaçao, toen was ik opgepakt op Hato, maar ik zat niet vast. Ik kreeg een dagvaarding of zoiets (r29).

Sommige vrouwen hebben in eerste instantie wel geprobeerd om op een andere manier aan geld te komen. Zo zijn er een aantal die een tijdje gewerkt hebben of in ieder geval geprobeerd hebben om een baan te vinden. Aangezien ze nagenoeg allemaal kleine kinderen hebben is het overigens niet

rendabel om te gaan werken. Vrouwen die in Nederland in de bijstand zitten hadden tot voor kort in principe vrijstelling om aan het werk te gaan tot hun kinderen twaalf jaar zijn. Tegenwoordig wordt echter gestimuleerd dat vrouwen met een bijstandsuitkering zo snel mogelijk weer aan het werk gaan. Wanneer vrouwen binnen deze lage inkomenscategorie echter werken hebben ze vaak te maken met een terugval in hun inkomsten (krijgen minder huursubsidie, moeten kinderopvang zelf gaan betalen etc) omdat ze, indien ze werken, net boven het bijstandsniveau uitkomen. Dus eigenlijk is het voor veel vrouwen in deze situatie onaantrekkelijk om te werken. Andere vrouwen vertellen dat ze veel inspanningen hebben gedaan om werk te vinden maar dat zij daar niet in geslaagd zijn. Ook hier blijkt hun netwerk te kort te schieten.

Ik had geld nodig, op Curaçao mijn kinderen hebben altijd bij hun oma gewoond want ik ging werken en zo, en ik wou zelf voor mijn kinderen gaan zorgen. Want soms is er niet te eten, ik maak me echt niet druk. Maar ik kan niet mijn kinderen bij mij thuis brengen en er is niet te eten. Maar voor mezelf maak ik me niet druk. Want ik wil niet hetzelfde wat ik heb meegemaakt voor mijn kinderen. Ik probeer alles beter te doen. Want ik had een moeder en zij was altijd bezig met drinken want zij had ook een bar, zij was altijd bezig en mijn vader was nooit thuis. Dus ze hebben ons nooit belangstelling gegeven of liefde gegeven. En dat wou ik niet voor mijn kinderen. Dus ik dacht, ik heb die geld nodig, dan kan ik iets goed opbouwen (r35).

Weer andere vrouwen geven toe dat ze weinig moeite hebben gedaan om werk te vinden omdat zij van jongs af aan geconfronteerd werden met gemakkelijke manieren om geld te verdienen.

Werken vind ik niet leuk, maar nu heb ik wel geleerd, nu zit ik in de bajes, dus nu vind ik wel leuk. Nu weet ik dat je moet werken voor je geld. Maar toen wou ik niet opstaan, werken en zo. Ik vond het echt moeilijk (r27).

Daarnaast blijkt dat het binnen de milieus waarin zij opgroeien helemaal niet zo erg wordt gevonden wanneer iemand zich bezighoudt met drugsmokkel. De meeste vrouwen vertellen dat drugsmokkel 'normaal' is omdat 'iedereen het doet' en het volgens hun omgeving helemaal niet als een schande wordt gezien als zij worden betrapt.

Mensen vinden het ook niet zo erg, want iedereen doet het. Grote, kleine, oma's, opa's, iedereen doet het. Daar is het echt arm, arm. Ze krijgen geen werk, ze krijgen uitkering. Maar tachtig gulden per week of per maand, dus dat helpt niet (r27).

En drugs smokkelen is bijna normaal. Iedereen doet het. Als ik nu op Curaçao ga en ik zeg ik zat vast want ik had drugs gesmokkeld, het is normaal voor hun. Dat vinden ze normaal. Maar als je zou zeggen ik heb prostitutie gedaan zouden ze zeggen: 'hè je bent vies, je bent dit, je bent dat'. Maar die drugs smokkelen is gewoon zoals een werk (r35). Bovendien blijkt uit de verhalen van de vrouwen dat het eind jaren negentig, begin 2000 een tijdlang buitengewoon aantrekkelijk was om te smokkelen omdat de pakkans klein was en er enorme bedragen mee te verdienen vielen. Zoals we in het vorige hoofdstuk al aanhaalden is een ander belangrijk probleem dat er binnen de groep weinig of geen rolmodellen zijn. Banen liggen er niet voor het oprapen en voor de jonge mannen en ook een deel van de vrouwen is criminaliteit een soort levensstijl geworden. Mannelijke zowel als vrouwelijke rolmodellen die een normale baan hebben, hebben binnen dit circuit steeds meer aan prestige en autoriteit verloren. Met de expansie van de drugseconomie en de mogelijkheden die men daarbinnen heeft om in korte tijd grote sommen geld te verdienen zijn oude lessen over werkethiek, het onderhouden van een gezin en dergelijke niet langer relevant. Wanneer rolmodellen in aantal afnemen en minder invloed krijgen, en wanneer werkloosheid en armoede meer gaan overheersen dan is de kans dat jongeren zich met criminaliteit gaan bezig houden groter (Anderson 1990: 4).

We probeerden er tijdens de gesprekken met de vrouwen achter te komen waarom ze - gezien hun omstandigheden - specifiek voor drugsmokkel hadden gekozen en waarom ze niet naar andere manieren hadden gezocht om geld te verdienen. Zo kwam tijdens de interviews regelmatig aan de orde waarom zij bijvoorbeeld niet hun toevlucht hadden gezocht tot activiteiten dichterbij huis (zoals bijvoorbeeld het plegen van diefstallen of prostitutie). Een aantal vrouwen vertelde dat zij ook wel eens diefstallen hadden gepleegd maar over het algemeen merkten we bij de meeste vrouwen toch grote terughoudendheid om dat te doen. In eerste instantie heeft dit te maken met de hoge pakkans. Vooral het feit dat anderen getuige zouden kunnen zijn ('iedereen ziet je') van het gegeven dat ze wegens het plegen van diefstallen worden opgepakt weerhoudt hen. Daar waar voortdurend naar voren wordt gebracht dat smokkel normaal is benadrukken de vrouwen dat stelen in hun ogen een 'schande' is en dat betrappt worden bij het plegen van diefstallen gezichtsverlies oplevert.

Stelen in een winkel dat is eng.

Maar drugsmokkel is toch ook eng of niet?

Ja maar als je steelt en je wordt gepakt, iedereen kijkt, laatst zag ik iemand bij Zuidplein, hij stond daar met politie en je zag al die mensen lopen en kijken. Dat is een schande.

Maar op Schiphol als je gepakt werd hebben dat toch ook mensen gezien?

Nee. Ik kwam bij de douane, ze zeiden mag ik je koffer zien en je ticket en zo. En als je gepakt wordt, niemand ziet het, want je gaat naar achter. En ja je hebt meer geld dan wanneer je iets gaat stelen.

Bijvoorbeeld je steelt een vlees, het kost vijf euro en je wordt gepakt, dan krijg je een vieze naam voor een vlees van vijf euro. Maar als je smokkelt, voor een kilo krijg je 4500 euro. Dus het is veel meer dan die vlees, dus het verschil is te veel.

Maar als je gepakt wordt met drugs, krijg je dan een vieze naam?

Bij ons niet, in onze cultuur niet. In Nederland wel, als je vastzit voor smokkel. Maar in onze cultuur, weet je, als ze zeggen Glenda zit vast, voor smokkel. Ja het is gewoon voor ons in onze cultuur. Maar bijvoorbeeld je ziet Nederlanders, de familie praat niet meer met ze. Dus sommige mensen schamen zich, de familie.

Maar waarom krijg je daar geen vieze naam van, van smokkel?

Als je steelt in Curaçao, krijg je een vieze naam. Maar in Curaçao bijna iedereen smokkelt. Bijna iedereen doet het, dus het is gewoon, het is een gewoon iets voor ze. Begrijp je? Het is gewoon. (r26)

Een andere reden waarom de vrouwen er over het algemeen niet voor voelen om diefstallen te plegen maar hun toevlucht nemen tot drugssmokkel is omdat er met smokkel veel meer geld te verdienen valt en zij het in het vooruitzicht gestelde geld ook onmiddellijk na een geslaagde overkomst uitgekeerd krijgen.

Liever niet diefstal nee, beter die drugs. Want die drugs, je krijg je geld gelijk dus. Dus je verdient meer dan wanneer je in een winkel gaat.

Maar het risico?

Maar diefstal of drugs is hetzelfde. Je gaat toch in de gevangenis als ze je pakken. En als je eenmaal in Curaçao bent, je denkt er niet aan dat je gepakt wordt (r36).

Stelen is niks voor mij, maar ja drugs is ook niets voor mij, maar met die drugs krijg je die geld in één keer. Maar stelen, nee yu, iedereen ziet je.

Maar als je gepakt wordt met drugs ziet iedereen je toch ook?

Er waren nog tien mensen achter mij, maar ze keken niet eens.

Dus daar was het minder erg?

Ja precies. En ze namen je mee in die halletje weet je (r34).

Uit de verhalen van de vrouwen blijkt dat zij vaak op het idee zijn gekomen om te smokkelen omdat mensen in hun omgeving het ook deden. In sommige gevallen ging het om familieleden maar er waren ook vrouwen die via vriendinnen of binnen het uitgaanscircuit in contact kwamen met drugshandelaren. Vooral wanneer het iemand binnen hun omgeving eerder gelukt is om te smokkelen is de verleiding bij de meeste vrouwen groot om ook hun kans te wagen. Vaak blijkt dat de vrouwen, zowel in Nederland als op Curaçao, op feestjes mannen ontmoeten die hen voorstellen om drugs te smokkelen.

Ik was naar een feest gegaan hier in Nederland en een jongen heeft me gevraagd om drugs voor hem te smokkelen. En ik dacht gelijk aan die schulden. Dus ik dacht als alles goed gaat dan krijg ik die geld en dan kan ik betalen. Het was een feest in Rotterdam, veel Antillianen komen daar en Dominicanen. Het is een grote feest.

En kende je die jongen?

Ik kende hem wel van gezicht. Hij had me al gevraagd en hij bleef me maar vragen: 'wil je niet gaan, wil je niet gaan?' (r27).

Dus ik was op Curaçao en ik kwam een jongen tegen die ik nog kende uit school en vertelde over mijn leven in Nederland, en die jongen zei: 'weet je, ik heb iets voor jou om te doen'. En ik zat echt na te denken want ik wil gewoon niet in die shit komen weet je. Maar toen zei ik: 'ik doe het, weet je, want mijn kind heeft echt die bril nodig'. Want iedere keer als ik met mijn dochter ga om te controleren zeggen die mensen die meisje heeft die bril nodig. Maar ik heb die geld niet (r33).

Daarnaast zijn er ook vrouwen die financieel aan de grond zitten en om die reden zelf contact zoeken met drugshandelaars.

Ik had een gesprek met die mensen hier in Nederland. Het waren geen Antillianen, het waren Nederlanders. Die was ik tegen gekomen in een café, want iedereen kent die mensen. Maar ze hadden contact met mensen in Curaçao. Ik had deze mensen via een ander meisje ontmoet en toen hebben we samen gesproken. Gingen we gewoon praten dat ik drugs wilde gaan smokkelen, en de volgende dag moet je gaan naar de reisbureau, een ticket boeken, en zij betalen. En als je op Curaçao bent dan geven ze jou een telefoonnummer.

En hoe krijg je die drugs dan?

Soms weet je niet eens waar die drugs in zit. Als je bij Hato gaat dan pas krijg je die koffer (r36).

Ook komen vrouwen in de drugssmokkel terecht omdat bekenden (meestal een vriendin) één of meer geslaagde pogingen hebben ondernomen.

Ik was hier en een vriendin van me zei: 'kom ik heb iets voor jou op Curaçao'. Die vriendin was op Curaçao en ze heeft me gebeld. Toen ben ik gegaan en toen was het voor slikken. Dus ik had geprobeerd, geprobeerd en toen ging het goed. De eerste keer heb ik niet zoveel genomen. Het was 132 gram of zoiets. Dat is niet zoveel. Dus toen ben ik hier gekomen, het was goed gegaan, want toen was het niet van die honderd procent dus het was makkelijker (r30).

Een aantal vrouwen heeft een vriend die zich bezighoudt met drugshandel en komen er op die manier mee in contact. Op verschillende plaatsen blijkt dat drugshandelaren hun charmes inzetten om vrouwen zover te krijgen dat ze bereid zijn drugs te smokkelen. Het is immers opmerkelijk dat zoveel vrouwen geronseld worden op feestjes, cafés en discotheken. Zaitch (2002: 150) liet zien dat het rekruteren van bolletjesslikkers geen grote problemen oplevert voor de exporteurs. Potentiële koeriers zijn over het algemeen slecht geïnformeerd, waardoor het gemakkelijk is om hen wijs te maken dat er nauwelijks gevaren voor hun gezondheid zijn aan het bolletjesslikken en dat de kans dat ze betrapt zullen worden eveneens minimaal zijn. In sommige gevallen vertellen bolletjesslikkers dat zij onder druk werden gezet door de handelaars, waarbij het gaat over psychologische chantage dan wel expliciete bedreigingen. Maar er zijn natuurlijk ook genoeg mensen die het risico willen nemen omdat zij op deze manier veel geld kunnen verdienen. Ook bleek uit de gesprekken met de jongens en jonge mannen dat zij soms eerst een seksuele relatie aangaan met (potentiële) smokkelaars. Twee van de mannelijke informanten vertelden dat vrouwen uit verliefdheid wel eens bereid waren geweest om te smokkelen. Van de vrouwen die wij spraken was er maar één die gesmokkeld had om haar vriendje geld te bezorgen.

De andere helft had ik aan die jongen gegeven.

Waarom?

Omdat ik verliefd was. We hadden vier maanden een relatie op Curaçao.

Dus je hebt het uit verliefdheid gedaan voor die jongen?

Ja, want ik had wel geld nodig, maar ik heb er nooit over gedacht om dat te gaan doen, want ik had geen schulden. Ik en die jongen hadden vier maanden een relatie en we waren net als vrienden, we praten veel over problemen en dat soort dingen. En hij kwam me zeggen ik ken een persoon en die heeft mensen nodig om te smokkelen en ik heb hem gezegd dat ik wel iemand had. Hij kon iemand anders laten gaan maar ik zei: 'nee, ik doe het'. Maar ik heb het gedaan, ik dacht ik doe het, ik heb iemand en het is voor ons tweeën. Ik denk een beetje ouderwets. Als ik

iets heb dan is het voor ons tweeën. Als ik een tientje heb dan is vijf voor jou, vijf voor mij (r35).

Daarnaast was er een vrouw die gedwongen was door een man (met wie ze overigens geen relatie had) om drugs te smokkelen.

Toen ging ik weer smokkelen maar toen was ik gedwongen. Daarom heb ik zo weinig (straf) gekregen want toen ik was opgepakt was ik bont en blauw. Want ik had een auto van iemand geleend en ik heb een auto-ongeluk gekregen. En die jongen heeft me gezegd: 'jij moet die auto betalen'. Maar ik had geen geld. En iedere keer kwamen ze: 'ja, je moet betalen, je moet betalen of je moet drugs smokkelen'. En toen had ik drugs gesmokkeld. Dus de tweede keer was niet de bedoeling echt voor geld (r28).

Bovenkerk (1995: 67) laat in zijn boek *La Bella Bettien* - waarin hij verslag doet van het levensverhaal van Bettien Martens, een Nederlandse vrouw die in de jaren tachtig en negentig in dienst stond van de Colombiaanse drugkartels - zien hoe de directe aanleiding voor Bettien om de drughandel in te gaan een vriendje was. Sedert het begin van de massaconsumptie van drugs zou dit voor vrouwen één van de meest voorkomende aanleidingen zijn om bij criminaliteit betrokken te raken (zie Daly, 1994). Bettien Martens vertelde aan Frank Bovenkerk dat haar vriendje misbruik van haar had gemaakt, omdat hij zich wilde opwerken in de cokewereld en haar wilde inzetten voor zijn diensten omdat niemand haar zou verdenken. Ook bij de vrouwen die hier aan het woord kwamen, blijkt dat een man ook voor hen vaak een aanleiding is geweest om in de drugsmokkel te gaan. De vrouwen vertellen dat ze over het algemeen wel bang waren om betrapte te worden maar dat het in het vooruitzicht gestelde geld hen er toch deed toe besluiten om hun kans te wagen.

Vond je het niet eng om betrapte te worden?

Ik vond het wel eng maar ik dacht aan die geld. Zo zou ik die schulden betalen. Anders zouden ze mijn moeder haar spullen pakken. Want ze waren bij mijn moeders huis gekomen, de deurwaarder en zo, en mijn moeder was boos geworden en zo. En ze hebben brief geschreven, ze zouden de computer pakken en de ijskast, en ik was gestresst (r27).

Als je dan hoort het gaat goed, iemand is al een keertje eerder gegaan, alles is goed gegaan, en ze zeggen alles is betaald, de douanes en zo, dus dan denk je niet dat je gepakt wordt, je denkt aan je toekomst en aan het geld. Je denkt aan het geld en je denkt je gaat dit doen en je gaat dat doen. Pas als je hier binnen zit ga je denken maar eerder niet (r29).

Voorts blijkt trouwens de hoge mate van amateurisme die de vrouwen aan de dag leggen bij het smokkelen van drugs. Zo blijkt dat een aantal vrouwen drugs smokkelt en niet eens weet hoeveel ze precies bij zich hebben. Ook wordt van tevoren vaak niet afgesproken hoeveel geld zij zullen krijgen als ze erin slagen de drugs veilig naar Nederland te brengen. Velen worden bedrogen door hun opdrachtgevers en krijgen vaak veel meer drugs mee dan afgesproken.

Maar waarom meteen vijftien kilo?

Ja maar hun hadden gezegd dat het anderhalve kilo was.

Dan zou je een hoop krijgen?

Toch niet, want ze zeiden het is anderhalve kilo, dus ik kreeg geld voor anderhalve kilo. Ik wist niet dat het vijftien kilo was.

Maar je voelt toch dat iets zwaarder is dan anderhalve kilo.

Ja ik voelde het wel, dus ik dacht als ik in Nederland kom moet ik meer krijgen, want het is zwaarder. Maar ik had het niet gezien, want het koffertje was op slot. En dat koffertje heb ik in mijn koffer meegenomen (r26).

Die mensen zegden dat het twee kilo was maar later ben ik er achter gekomen dat het meer was. Ik heb daarna gehoord dat het zeven kilo was (r28).

Opmerkelijk is hoe goedgegelovig sommige vrouwen zijn. Een vrouw vertelde dat ze drugs had gesmokkeld in opdracht van een man die ze in een winkel in Rotterdam had ontmoet. Zij wist niet wie de desbetreffende man was en had hem slechts twee keer gezien en gesproken. Toen we aan haar vroegen waarom ze een dergelijk risico had genomen en zoveel vertrouwen had gesteld in een onbekende antwoordde ze dat ze enkel aan het geld had gedacht. Een andere vrouw ging naar Curaçao om drugs te smokkelen omdat haar reis door de organisatoren betaald werd en zij op die manier haar kinderen kon opzoeken. Voor de drugs die ze meenam vanuit Curaçao kreeg ze geen geld. Ze was echter bereid om het risico te nemen omdat ze graag haar kinderen wilde zien en zelf geen geld had om een ticket te betalen. Veel van de vrouwen die ons vertelden dat ze naar Curaçao zijn gegaan om te smokkelen zeggen dat ze gedurende hun verblijf daar zo min mogelijk gedacht hebben aan het feit dat ze terug moesten met een partij drugs. Ze proberen in de periode dat ze op het eiland zijn zoveel mogelijk te genieten (velen zien het als een vakantie als ze eenmaal het besluit hebben genomen om drugs te smokkelen). Pas wanneer de dag van terugkomst aanbreekt schijnen ze zich te realiseren wat er van hen verwacht wordt.

De smokkel is over het algemeen goed georganiseerd. De vrouwen worden op Hato opgehaald. Hun verblijf op Curaçao is meestal door de organisatie tot in de puntjes geregeld - zo vertellen sommige vrouwen dat ze alleen mochten slapen op een door de organisatie aangewezen locatie - de drugs is van te voren verpakt of ze krijgen assistentie bij het slikken van bolletjes. Daarna worden ze naar Hato gebracht en worden ze bij aankomst op Schiphol weer opgevangen. In een aantal gevallen reist er iemand mee van de organisatie die tijdens de reis naar Nederland een oogje in het zeil houdt. Drugsorganisaties maken vaak gebruik van deze *niñeras* (baby sitters), die meestal zelf koerier zijn geweest. Niñeras is een ironische benaming voor diegenen die meegezonden worden om weinig ervaren koeriers te begeleiden gedurende hun reis (Zaitch 2002: 153). Om de drugsmokkel voorspoedig te laten verlopen doen sommige vrouwen een beroep op allerhande rituelen (*brua*) die hen moeten helpen om de drugs veilig langs de douane te loodsen.

Ik heb een vrouw een sigaar laten roken, en ze zei: 'je gaat reizen. Maar het gaat niet goed, je gaat drugs meenemen'. Toen zei ze: 'ja, je wordt aangehouden, dit en dat'. Ze wees op die sigaar en ze zei: 'zie je hier, er is een weg, maar die weg stopt'. Ze zei: 'het is zeventig procent en ik zou niemand sturen met zeventig procent. Daar moet je minstens tachtig hebben. Dus ik ga mijn geest vannacht vragen om jou nog twintig procent te geven, zodat je daar rustig naartoe kan gaan. Maar je moet wel schuiven met die datum, je moet het dus een dag verlengen'. Maar toen ben ik gewoon gegaan en ben ik aangehouden. De tweede keer heb ik kaarten laten zetten. Die vrouw zei: 'jeetje alles gaat goed met jou, je gaat veel geld krijgen'. En mijn zus die op Curaçao woont is heel diep erin, maar ze doet het zelf niet. Toen zei mijn zus: 'ben je goed aan het kijken, want het is mijn zus hoor'. 'Nee' zei ze 'alles is netjes, ze heeft een mooie weg, een witte weg'. Maar ze zei: 'halen jullie drie dagen achter elkaar water uit de zee, en gooi dat op je, en die derde dag moet je een knoflook achter je rug gooien. En dan is het klaar'. Maar ik heb het niet gedaan, want ik geloof echt niet in die dingen (r35).

Een andere vrouw vertelde dat ze meegenomen was naar het strand waar ze aan allerlei rituelen was onderworpen. Vervolgens kreeg zij van de smokkelorganisatie allerlei bidprentjes die zij voor haar vertrek naar Nederland moest lezen. Een van de gebeden moest zij in het vliegtuig lezen. Door de organisatie werd haar voorgehouden dat de smokkel met de hulp van God zou slagen. Uit het onderzoek van Bovenkerk (1995: 184) is gebleken dat grote cocaïnehandelaren in Colombia voor iedere belangrijke

zending een orakel bezochten. Het gaat hier om *santeria*, een geloofsvoorstelling die vanuit Cuba overgewaaid is naar Colombia. Deze gewoonten zijn er duidelijk voor om de onzekerheid te verkleinen en de handel voorspoedig te laten verlopen.

Net als bij de mannen naar voren kwam zijn er ook vrouwen die zeggen dat anderen drugs in hun koffer hebben gestopt en zij daarvan niet op de hoogte waren, een variant die trouwens ook uit de literatuur naar voren komt (Bovenkerk 1995: 163). Een aantal vrouwen die wij spraken hield zich bezig met de organisatie van drugsmokkel. Een van de vrouwen was begonnen als drugsmokkelaar en vervolgens teruggegaan naar Curaçao maar bleef wel ingeschreven in Rotterdam. Zij regelde de opvang op Curaçao van drugskoeriers die van Nederland kwamen en werd samen met haar vriend opgepakt op Curaçao wegens het witwassen van drugsgelden (ze kregen immers één keer per maand grote geldbedragen via GWK toegestuurd). Ook werd ze ervan beschuldigd deel uit te maken van een drugsorganisatie. Een andere vrouw werd samen met haar vriend aangehouden omdat zij drie koeriers had geronseld en vervolgens vanuit Curaçao had begeleid naar Nederland.

Hoewel de vrouwen met het geld dat zij verdienen gemakkelijk hun schulden zouden kunnen afbetalen – de smokkel van een kilo levert immers al gauw vierduizend euro op – wordt het geld dat zij verdienen hier meestal niet aan besteed. Net als de jongens en jongemannen geven de vrouwen het geld dat zij verdienen in een mum van tijd uit waardoor ze binnen de kortste keren weer zonder geld zitten.

Maar ik heb het ook een keertje gedaan dat het gelukt was.

En hoeveel had je gekregen?

Meer dan vierduizend euro. En dat was de eerste keer dat ik in Nederland was. Ik ging naar de markt ik kwam terug op Curaçao na vijf dagen met tien euro. Ik had alleen een bloesje en een rokje voor mezelf gekocht. Toen waren net die Puma's, ik had alle kleuren voor die meisje, alle kleuren voor die jongen gekocht. Ketting gekocht, armband, ringen, voor die meisje oorbellen, kleren (r35).

Na een geslaagd transport wordt onder meer kleding gekocht voor hun kinderen zodat die er goed uit zien. Het is bekend dat deze jonge moeders willen dat hun kinderen 'erbij horen'. Op deze manier trachten zij hun reputatie bij de omgeving hoog te houden. Het feit dat kinderen merkkleddij dragen geeft hen als moeder immers prestige. Over het algemeen valt op hoeveel geld er door de moeders wordt uitgegeven aan statussymbolen zoals

merkspijkerbroeken, gouden tanden, Nike's. Uit eerder onderzoek (Van San 1998) bleek dat moeders die bij elkaar in de buurt woonden, vaak in voortdurende competitie waren om voor hun kinderen de nieuwste modesnuffjes aan te schaffen. Het is daarenboven opmerkelijk hoe groot de overeenkomsten zijn tussen hun kleine kinderen (het lijken bijna miniatuurvolwassenen) en de mannen uit hun omgeving. Op deze wijze projecteren de jonge moeders hun liefde voor stoere jongens vaak op hun zontje in de stoere en modieuze manier waarop ze hen aankleden (zie wat dit betreft ook Sansone, 1992). Voorts blijkt uit de verhalen dat de vrouwen na een geslaagd drugstransport vaak geld geven aan hun familie. Acht vrouwen gaven bijvoorbeeld geld aan hun moeder waarvan er twee waren die daarnaast ook geld gaven aan een oom en een zus. Niet in alle gevallen was de familie ervan op de hoogte dat het geld afkomstig was van drugsmokkel. Anders dan de jongens houden de vrouwen zich in Nederland niet bezig met de verkoop van drugs. Zij maken niet actief deel uit van het drugscircuit waar de jongens wel deel van uitmaken. De drugs worden overgedragen aan de handelaren in Nederland, het geld wordt ontvangen en dan houdt de rol van de vrouwen meestal op (tenzij ze zelf bij het organiseren van drugsmokkel betrokken zijn, zoals bij een aantal is gebleken). Ook hebben de vrouwen geen contacten met netwerken in andere steden, wat bij de jongens en jongemannen af en toe wel het geval was. Aangezien de vrouwen, anders dan de mannen, geen deel uitmaken van de drugscircuits in Rotterdam lopen zij, veel minder dan bij de jongens en jongemannen het geval is, met wapens op zak en lopen ze veel minder gevaar om door de politie te worden aangehouden. Wel blijkt dat sommige vrouwen wel eens een mes of een pistool op zak hebben ter zelfverdediging. Conflicten die tussen vrouwen plaatsvinden zijn niet druggerelateerd maar hebben meestal te maken met ruzies over een man, waarbij de overspelige vrouw van haar tegenstandster met een mes een jaap in het gezicht krijgt. Overigens zijn niet alleen andere vrouwen mogelijke slachtoffers. Uit verschillende gesprekken met de mannen bleek dat zij ook wel eens door hun vriendinnen waren gestoken met een mes nadat gebleken was dat ze waren vreemd gegaan of hun vriendin het vermoeden had dat dit was gebeurd. Van geweld onderling wordt in de meeste gevallen geen aangifte gedaan (net als bij de mannen trouwens).

4.4 De ingewikkelde verhouding tussen mannen en vrouwen

Hoewel de vrouwen geen deel uitmaken van de drugscircuits in Rotterdam spelen zij wel een belangrijke rol bij de criminaliteit van de mannen binnen hun netwerk. In eerder onderzoek (Van San, 1998) hebben we beschreven hoe Antilliaanse moeders in sommige gevallen het delinquente gedrag van hun zonen vergoelijken, oogluikend toestaan en soms aanmoedigen. In dit onderzoek zijn we meer te weten gekomen van de motieven en rechtvaardigingen van vrouwen die zich zelf met criminaliteit bezig houden. Ook hebben we in dit onderzoek zicht gekregen op een groep vrouwen (de vriendinnen van de jongens) die zich niet met criminaliteit bezig houden maar eerder een faciliterende rol spelen bij de criminaliteit van hun vriendjes. De meeste van de jongens en jongemannen hebben verschillende vriendinnen, die in de meeste gevallen ook kinderen van ze hebben. De mannen, die over het algemeen niet over zelfstandige huisvesting beschikken, trekken vaak van vriendin naar vriendin. Wat feitelijk aan de hand is is dat hun vriendinnen de situatie waarin de mannen zich bevinden grotendeels mede in stand houden. Voor de vriendinnen is het namelijk niet aantrekkelijk dat hun vriendje over een eigen woning beschikt, want dan raakt hij zijn afhankelijkheid van haar kwijt. De vriendinnen weten namelijk dat hij bij hen steeds terug moet komen omdat hij zelf niet over een zelfstandige woning beschikt. De vrouwen zitten thuis met de kinderen, hebben in de meeste gevallen een bijstandsuitkering en willen graag dat er brood op de plank komt. Zij kunnen zich geen enkele luxe permitteren behalve wanneer het met crimineel geld is verkregen. Op deze manier worden de jongens en jongemannen eigenlijk voortdurend onder druk gezet om geld te brengen. Zo hebben we bijvoorbeeld gezien dat sommige vriendinnen van de jongens tijdens een periode dat de zaken goed gingen, niet kookten maar van hun vriendje verwachtten dat hij naar een restaurant ging om eten voor haar te kopen en het 's avonds langs te brengen. Dat hun vriend er andere vrouwen op na houdt wordt door de vrouwen in de meeste gevallen geaccepteerd, omdat zij weinig alternatieven hebben. Dat mannen en vrouwen op deze wijze met elkaar omgaan en vrouwen dus als het ware de criminaliteit van mannen ondersteunen en mede in stand houden is een moeilijk te doorbreken proces.

4.5 Conclusie

De meisjes en vrouwen die in dit hoofdstuk aan het woord zijn gekomen zijn voor een belangrijk deel afkomstig uit de achterstandswijken van Curaçao. Net als de jongens en jongemannen groeien ze meestal op bij hun alleenstaande moeder. Ook is de meerderheid van de vrouwen na 1995 als alleenstaande naar Nederland gekomen. De vrouwen zijn evenals de jongens laag opgeleid. De meeste zijn afgehaakt op het VBO omdat zij zwanger raakten. Acht vrouwen kregen als tiener hun eerste kind, de andere waren twintig jaar of ouder. Van de vrouwen was er één die een opleiding volgde op het ogenblik van haar aanhouding, één die betaald werk had en zeven die een uitkering ontvingen. Zes vrouwen hadden geen middelen van bestaan toen ze werden opgepakt.

Opmerkelijk is hoe laconiek de vrouwen zijn over de drugsmokkel waar zij in de meeste gevallen bij betrokken zijn geweest. Voortdurend brengen zij naar voren dat smokkelen binnen hun netwerk 'normaal' is en dat 'iedereen het doet'. Smokkelen van drugs is in de meeste gevallen het enige delict dat ze ooit hebben gepleegd. Er zijn er wel die op jongere leeftijd balletjes hebben verkocht (zijn vrouwen die binnen drugsfamilies zijn opgegroeid) maar dat komt slechts in een aantal gevallen voor. Ook is er een aantal vrouwen die toegeeft dat ze ook wel eens diefstallen hebben gepleegd. Maar de meeste zijn naar eigen zeggen bang om betrappt te worden bij het plegen van diefstallen ('want iedereen ziet je') en laten het om die reden naar eigen zeggen achterwege.

Er wordt ook wel eens geweld gebruikt door de vrouwen hoewel dat in vergelijking met de jongens en jongemannen erg weinig voorkomt. De geweldsconflicten waarvan sprake is betreffen meestal ruzies tussen vrouwen onderling over een man. Meestal blijft het bij slaan en schoppen maar er wordt tijdens de gevechten ook wel eens met een mes gestoken waarbij de dader haar tegenstandster een jaap in het gezicht probeert te geven met een mes. Vrouwen die erop uit zijn om de man van andere vrouwen te verleiden zijn volgens de vrouwen te herkennen aan de snijwonden in hun gezicht. Andere vrouwen op deze manier verwonden is de grootste vernedering die men de ander aan kan doen want 'je gezicht is het mooiste dat je hebt' aldus de vrouwen.

Vrouwen komen binnen de netwerken waar ze deel van uitmaken regelmatig in contact met anderen die drugs smokkelen maar het gaat te ver om hier te

spreken over een georganiseerd netwerk. De meeste beschikken wel over connecties die hen in contact kunnen brengen met drughandelaren. Dat gaat vaak via hun partner, maar ook via vriendinnen die al een keer een geslaagd transport hebben gedaan. Soms worden vrouwen benaderd op feestjes om drugs te smokkelen. Ook is bekend geworden dat sommige vrouwen smokkelen uit liefde voor een man. Het blijkt dat de vrouwen over het algemeen amateurs zijn op het gebied van de criminaliteit en dat zij een redelijk normaal leven leiden tot het moment dat zij beslissen om het risico te nemen om drugs te smokkelen. Dat ze het uiteindelijk doen heeft volgens de meesten te maken met het feit dat het zo 'gemakkelijk' was en een tijdlang de risico's erg klein waren om gepakt te worden.

Wanneer de jongens en jonge mannen eenmaal van het snelle flitsende leven geproefd hebben is het erg moeilijk om, zelfs na een aantal detenties, hun leven over een andere boeg te gooien. Vooral omdat de alternatieven die hen vaak vanuit de hulpverlening in Nederland geboden worden weinig aantrekkelijk zijn. Dat geldt ook voor de meisjes en vrouwen, die via hun netwerk, maar moeilijk toegang krijgen tot de hulpverleningsinstanties in Nederland maar daarentegen wel heel makkelijk toegang krijgen tot het drugscircuit. De redenen dat zo weinig mannen en vrouwen uit de volksklasse van Curaçao aansluiting weten te vinden bij de hulpverlening in Nederland komt in het volgende hoofdstuk aan de orde.

Als je in geen enkel hokje past

Hulpverlening aan Curaçaoënaars in Rotterdam ³⁴

5.1 Inleiding

'Als je een alleenstaande Antilliaanse moeder bent en je kinderen ontsporen en je bent mondig en je gaat hulp zoeken en je loopt tegen zo een muur van bureaucratie aan, dan haak je af en denk je: 'Jongens, zoek het allemaal maar lekker uit!' Dus laten we een keer verstandig zijn en alle organisaties die betrokken zijn bij de begeleiding van die doelgroep, de bureaucratie over boord gooien en dan gewoon aan het werk gaan. Maar de praktijk is dat iedereen op elkaar zit te wachten. Ik heb een probleem en ik donder het bij mijn buurman over de schutting heen ... '.

Aan het woord is een hulpverlener die in kernachtige bewoordingen samenvat waarom het na al die jaren ervaring maar niet wil lukken met de begeleiding van Curaçaoose probleemjongeren en de gezinnen waarin zij opgroeien. Alle professionals die wij spraken waren van oordeel dat de Curaçaoose groep er een is die bijzondere aandacht verdient omdat zij op verschillende terreinen met problemen te maken hebben. Zo doen zich met de groep bijvoorbeeld problemen voor op het gebied van huisvesting, krijgt men te maken met een grote groep alleenstaande moeders en is er sprake van een gigantische schooluitval onder Curaçaoose jongeren. Een ander punt dat steeds naar voren komt is dat met name de jongeren cq jongens binnen deze groep moeilijk te bereiken zijn en zich in veel gevallen onttrekken aan hulp. Maar daarnaast zijn de professionals er van doordrongen dat hun werkwijze vaak niet aansluit bij de behoeften van de groep.

De laatste jaren is uit verschillende onderzoeken (Bovenkerk, 2001; De Jong et.al., 1997; Bos en Van Hulst, 1994; Van Hulst, 1997; Van San, 1998) naar

³⁴ We gaan in dit hoofdstuk vooral in op de problemen van en met Curaçaoënaars omdat al eerder is gebleken in dit rapport dat de problemen zich vooral voordoen met deze groep en de informanten die we hebben gesproken allemaal afkomstig zijn uit de volksklasse van Curaçao. De professionals hebben het daarentegen tijdens de gesprekken vaak over Antillianen.

voren gekomen dat Antillianen in veel gevallen naar Nederland zijn gekomen omdat ze dachten hier een betere toekomst op te kunnen bouwen. De opvang en goede voorzieningen waren voor velen een reden om de oversteek naar Nederland te maken. De Nederlandse hulpverlening is de laatste jaren creatief geweest in het bedenken van oplossingen voor de problemen van en met Antillianen. Maar de vraag is of deze initiatieven hebben geholpen. Verschillende auteurs hebben in het verleden kritiek geuit op de wijze waarop in Nederland de hulpverlening aan deze groep werd georganiseerd. Van Hulst (1997: 96) bijvoorbeeld wees erop dat Antillianen uit de volksklasse maar moeilijk aansluiting weten te vinden bij instanties omdat zij moeite hebben met het Nederlands. Ook zouden Antillianen niet of nauwelijks te vinden zijn in het sociaal-cultureel werk omdat de sfeer hen niet aanspreekt en het Nederlands vaak een drempel is. Hoewel een gebrekkige kennis van de Nederlandse taal zeker een rol zal spelen bij het feit dat Antillianen uit de volksklasse van Curaçao zo weinig terechtkomen bij instanties is dat niet de enige reden waarom zij aansluiting missen.

De centrale vraag die we in dit hoofdstuk willen beantwoorden is of de hulpverlening in Rotterdam bijgedragen heeft aan een oplossing van de problemen die zich met Curaçaoënaars in deze stad voordoen. Om dit te beantwoorden gaan we na of de groep van veertig informanten – zijnde 25 Curaçaoose jongens en jongemannen en vijftien Curaçaoose meisjes en vrouwen - de weg naar de (hulpverlenings)instanties hebben weten te vinden. Vervolgens willen we achterhalen of (hulpverlenings)instanties de weg naar de Curaçaoose cliënten hebben weten te vinden. Op basis van de gesprekken hopen we meer te weten te komen over de effecten van de aanpak. Zoals reeds gezegd is er de laatste jaren heel veel geprobeerd om de groep weer op de rails te krijgen. Maar werkt het ook?

5.2 Contacten met organisaties

Om een beeld te krijgen van de contacten die de informanten met verschillende organisaties hebben gehad, hebben we geprobeerd deze zo goed mogelijk te reconstrueren. We hebben aan de mannen en vrouwen gevraagd met welke instanties zij in het verleden contact hebben gehad en hoe deze contacten waren verlopen. Om de verhalen van de informanten enigszins in een context te kunnen plaatsen hebben we gesprekken gevoerd met medewerkers van de reclassering, de Kinderbescherming, de Dienst

Stedelijk Onderwijs (sinds kort Jeugd, Onderwijs en Samenleving (JOS) genaamd) en vertegenwoordigers van het welzijnswerk. Voorts hebben we gesprekken gevoerd met medewerkers van SoZaWe.³⁵ Tot slot hebben we de uitspraken van de informanten voorgelegd aan reclasseringsmedewerkers die in hun praktijk veel te maken hebben met Antilliaanse cliënten en aan medewerkers binnen het gevangeniswezen. Het doel van deze gesprekken was om de professionals te confronteren met de uitspraken van de informanten en na te gaan wat de problemen zijn waar zij vanuit hun praktijk tegenaan lopen.

Het meest opmerkelijke punt dat uit de gesprekken met de informanten naar voren komt is dat zij erg weinig contacten hebben gehad met organisaties. Behalve met de reclassering en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (de sociale dienst) komen zij nauwelijks in contact met hulpverleners.

Tabel 5.1: Contacten met organisaties

	Mannen (N=25)	Vrouwen (N=15)
Reclassering	20	11
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	16	13
Jeugdreclassering	3	0
Kinderbescherming	3	6
Welzijnswerk	2	0
Jeugd, Onderwijs en Samenleving	2	0
Bureau Jeugdzorg	0	3

Hoewel een aantal onder hen als kind te maken heeft gehad met politie en justitie hebben slechts weinigen contact gehad met de jeugdreclassering, de Kinderbescherming of Bureau Jeugdzorg. De vrouwen hebben iets vaker dan de mannen contact met de jeugdinstanties. Dit komt omdat de meeste vrouwen kleine kinderen hebben en door hun detentie niet meer voor hun kinderen konden zorgen. Daarnaast is het opmerkelijk hoe beperkt het aantal contacten is geweest van de groep met het welzijnswerk.

In wat volgt zullen we stilstaan bij de contacten die de informanten hebben gehad met verschillende jeugdinstanties (kinderbescherming, bureau jeugdzorg, het welzijnswerk etc). Vervolgens besteden we aandacht aan de contacten van de informanten met SoZaWe (de sociale dienst) en de reclassering. Om het geheel te illustreren beschrijven we daarnaast drie casus namelijk van Richenelle en haar veertienjarige zoon Marchello en van Casimiro en Payo, twee Curaçaose jongemannen, die na een jarenlange

³⁵ Er zijn gesprekken gevoerd met klantmanagers, teamchefs van verschillende districten, een uitstroomconsulent, een kwaliteitsmedewerker en een klantmanager CWI.

criminele carrière proberen om hun leven over een andere boeg te gooien. Vaak met wisselend succes.

5.2.1 Contacten met jeugdinstanties

Van de 25 jongens zijn er negen die op jonge leeftijd een straf hebben uitgezeten in een jeugdinrichting. Bij de vrouwen en meisjes zijn dit er twee. De jongens hebben slechts in zeer beperkte mate contact gehad met de jeugdreclassering, de Kinderbescherming en het Bureau Jeugdzorg. Het is voor de jongens erg moeilijk om te beschrijven hoe die contacten precies zijn verlopen. Zij zeggen dat het te lang geleden is om zich daar nog iets van te herinneren. Het enige wat naar voren komt is dat zij van mening zijn dat de contacten die zij hebben gehad met jeugdinstanties hen weinig hebben geholpen. Dat heeft volgens hen vooral te maken met het feit dat zij op jeugdige leeftijd 'onhandelbaar' waren maar ook zijn zij niet erg te spreken over de manier waarop instanties het hebben aangepakt. De vrouwen hebben iets vaker dan de jongens contact gehad met de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg, omdat zoals reeds gezegd, de meeste onder hen kleine kinderen hebben. Opmerkelijk is dat ondanks de grote openheid van de vrouwen tijdens de interviews, zij bijzonder gesloten zijn over de toestand van hun kinderen op het ogenblik dat zij gedetineerd zijn. De meesten zeggen dat het goed gaat met hun kinderen en dat deze een goed onderkomen hebben gevonden bij hun familie. Maar daarnaast blijkt tussen de regels door dat er zich met sommige kinderen problemen voordoen. Zo blijkt één van de vrouwen een zoontje te hebben van acht jaar dat wegens het plegen van een winkeldiefstal reeds in contact is gekomen met de politie. Een enkelinge laat zich ontvallen dat haar zoontje in een pleeggezin woont of dat haar kind onder toezicht is gesteld. En uit een pendossier komen we te weten dat één van de kinderen van een informante bij het RIAGG in behandeling is wegens gedragsproblemen, waar de vrouw in kwestie tijdens het interview niet over repte. Aangezien de meerderheid van de vrouwen geen of een onvolledig pendossier heeft is de informatie die we hierover hebben slechts zeer beperkt.

Wel komt duidelijk naar voren dat de meeste vrouwen helemaal geen vertrouwen zeggen te hebben in de Kinderbescherming of in Bureau Jeugdzorg. Een van de vrouwen heeft twee kinderen die ondergebracht zijn bij haar aan drugs verslaafde moeder. Hoewel zij beseft dat deze omgeving ongunstig is voor de opvoeding van haar kinderen weigert zij iedere inmenging van de kinderbescherming.

Nee want mijn nicht, ik weet niet waarom zij met de Kinderbescherming in aanraking is gekomen, maar zij is gewoon haar twee kinderen kwijt. En ze kon één keer in de maand op bezoek gaan bij haar kinderen maar iemand moest erbij zijn en ik denk dat dat niet leuk is.

Maar kinderen bij een drugsverslaafde moeder is ook niet ideaal of wel?

Dat weet ik. Kijk, het liefst zou ik ze gewoon bij mijn zusje laten, maar mijn zusje heeft ook problemen met geld. Ze kan de huur niet betalen en zo (r30).

Wat uit de verhalen van de vrouwen verder naar voren komt is dat ze weinig met Bureau Jeugdzorg en de Kinderbescherming van doen willen hebben omdat het in hun ogen instanties zijn die er enkel op uit zijn om hun kinderen af te pakken.

Maar zo meteen ga ik mijn kinderen halen. Ik wil niet dat de Kinderbescherming zich gaat bemoeien met mij. Want ze pakken je kinderen, ze gaan je kinderen zetten bij andere mensen, en je weet niet wat die mensen doen met je kinderen daar. Dus mijn kinderen blijven bij mijn moeder, mijn moeder zegt ze heeft geen problemen met mijn kinderen (r37).

Ook is gebleken dat de informanten niet of nauwelijks contact hebben gehad met welzijnsorganisaties. Hoewel er de laatste jaren nogal wat initiatieven zijn geweest voor de Antilliaanse doelgroep, heeft de meerderheid van de informanten geen enkel beeld van wat er op dit terrein speelt of heeft gespeeld. Zij zijn over het algemeen trouwens helemaal niet te spreken over initiatieven die gerund worden door sommige organisaties.

Ik heb ze wel gezien op TV, zoals sommige trajecten waar ze mee bezig zijn voor Antilliaanse jongeren, om ze weer op de rechte weg te krijgen. Maar ik hou daar niet van. Want je kent sommige Antillianen toch. Sommigen denken dat ze een goede baan hebben en dan ben je minder geworden dan zij. (...) Donder op met die mensen. (...) Ikzelf vind het beter om te praten met een Nederlander, niet met een Antilliaan. Ik dealde, als je een Antilliaan zou krijgen die nooit gedeald heeft gaat ie zeggen: 'oh ja, je dealt' gaat hij je scheef aankijken alsof je iets tegen Gods wil doet weet je. Ik haat de Antillianen die die trajecten doen (r1). Dat zijn instanties waar ik niet eens ben geweest. Want ik ken goeie mensen die daar naar toe zijn gegaan, maar dan krijgen ze allerlei dingen te horen van: 'Je kan geen werk vinden? Wat doe je dan met die gouden tanden?' Zulke dingen gaan ze lopen zeggen. Ik ga daar nooit naar toe. Ik weet hoe Antillianen zijn, als Antillianen iets hebben, dan denken ze meteen dat ze onze meerdere zijn (r7).

Een aantal jongens zegt wel vertrouwen te hebben in Antilliaanse medewerkers omdat ze in hun ogen beter begrijpen wat hen bezig houdt en wat hun problemen zijn. De meisjes en vrouwen kennen, net als de mannen die aan het woord komen, nagenoeg geen initiatieven die Antillianen als doelgroep hebben. Net als de mannen geven ook de vrouwen aan dat ze zich vragen stellen bij de rol van Antilliaanse werkers. Zij hebben het idee dat er voortdurend geroddeld wordt en willen om die reden liever niet aan dergelijke trajecten deelnemen.

Want Antillianen houden van problemen, ze houden van roddelen, ik ben zelf een Antilliaan, maar ik hou niet van. Zo zijn Antillianen. Maar soms moet je gewoon met je eigen mensen gaan want ze zijn van je eigen cultuur dus (r27).

Ik denk dat een Nederlander beter is. Want een Antilliaan, je vertelt je levensverhaal, kom je hem tegen in een kring dat je iemand kent, vertelt hij je leven verder. Daarom zou ik eerder praten met een Nederlander, of een Marokkaan of een Turk (r30).

Wat uit de gesprekken verder naar voren komt is dat de jongens over het algemeen geen interesse hebben voor activiteiten die voor hen georganiseerd worden vanuit het welzijnswerk. Wanneer zij met criminaliteit bezig zijn hebben ze volgens eigen zeggen 'geen tijd' om mee te doen aan activiteiten die als doel hebben om hen van straat te houden.

Die neef van mij zei: 'soms we gaan daar' (buurtcentrum opgezet voor Antilliaanse jongeren, MvS). Ik zei: 'opkankeren met die mensen. Ze kunnen voor mij niks doen'. Tafelvoetbal spelen. Dat regelen ze voor ons in een buurtcentrum zodat wij elke dag daar gaan en niet in de buurt blijven hangen. Maar ik heb geen tijd om de hele dag in een buurtcentrum te zitten (r3).

Een minderheid van de jongens zegt wel eens een beroep te hebben gedaan op een hulpverlenings- of welzijnsorganisatie, of wel eens deel te hebben genomen aan een traject maar ermee gestopt te zijn omdat ze in hun ogen in de steek werden gelaten door hun begeleiders. Vooral het feit dat gemaakte afspraken naar eigen zeggen door hun begeleiders niet na worden gekomen of valse beloftes worden gedaan is voor hen een reden om ermee te stoppen.

Er worden zoveel valse beloftes gedaan. Valse beloftes steeds weer. Nu hoor ik eigenlijk op school te zitten, ik hoor op het HBO te zitten. Ik hoor alweer bijna klaar te zijn. Zij (CWI, MvS) hadden me beloofd dat ik school zou krijgen en dat ik zou gaan werken. Anders had ik het zelf wel geregeld. Maar zij hadden beloofd dat ze goed werk voor me zouden regelen.

En wat was er gebeurd?

Niets, en toen ik daarna wilde inschrijven kon het niet, want het was al te laat. (...) Ik moest ondertekenen dat ze al mijn diploma's, cijfers, en al die dingen van mijn oude school konden halen, en dat hebben ze allemaal gedaan. Ze stonden verbaasd, ze wilden me graag helpen. Maar wat hebben ze gedaan? Niks. Ik denk dat als ik op school zou zitten, dat ik nu niet hier zou zitten (r7).

Maar daarnaast geven zij toe dat zij zich zelf ook niet altijd aan de gemaakte afspraken houden omdat ze eigenlijk het nut niet inzien van de initiatieven die als doel hebben hen uit de criminaliteit te houden.

Ik ben een paar keer uitgenodigd door een paar mensen, maar ik ben nooit gegaan.

Door wie ben je uitgenodigd?

Door een paar Antilliaanse mensen, hun hebben van die trajecten. Dat was voor jongeren, dat je kan werk krijgen en die dingen.

Maar waarom ben je niet gegaan dan?

Geen tijd. Ik maakte afspraak maar dan kwam ik die afspraak niet na.

Waarom spreekt dat soort dingen je niet aan?

Ik zie er wel wat in, maar ik wil wel gaan, maar aan de andere kant wil ik niet gaan. Het is vroeg opstaan weet je (r6).

5.2.2 Een aardige mevrouw achter een wit formicatafeltje

Alle professionals die we hebben gesproken zijn van mening dat Curaçaoënaars uit de volksklasse een probleemgroep vormen die extra zorg en aandacht nodig heeft. Iedereen komt vanuit zijn eigen praktijk met voorbeelden om aan te tonen dat de problemen met de groep groot zijn. Zo wordt er onder meer gewezen op de enorme schulden waar een groot deel van de eenoudergezinnen mee kampt, de criminaliteit waarvan binnen veel van de gezinnen sprake is waardoor kinderen op heel jonge leeftijd het criminele circuit in worden gezogen, er wordt gesproken over het schoolverzuim dat bij Antilliaanse kinderen hoger ligt dan het gemiddelde en over het feit dat de groep moeilijk te begeleiden is omdat veel van de jongeren waar het om gaat buitengewoon mobiel zou zijn en deze groep nauwelijks een beroep doet op hulpverlenende instanties. Wanneer we aan de professionals de vraag voorleggen hoe het komt dat Curaçaoëse cliënten zo moeilijk de weg naar de instanties weten te vinden zeggen zij hierover niet verbaasd te zijn. De reden waarom het volgens de professionals niet lukt is omdat de hulpverlening op een zodanige wijze is georganiseerd dat deze niet aansluit bij de behoeften van de doelgroep.

Als je kijkt naar de hulpverlening, niet alleen in Rotterdam, maar hoe die überhaupt georganiseerd is, dan wordt er tegenwoordig verwacht van de klant dat hij een eigen verantwoordelijkheid heeft in het opstellen van zijn hulpvraag. En dat hij ook een eigen verantwoordelijkheid heeft in het vinden van die hulp. En er zijn hele grote groepen mensen die ten eerste niet vinden dat ze een probleem hebben en ten tweede als ze vinden dat ze een probleem hebben het moeilijk vinden om die hulpvraag te formuleren, dus ook de weg niet weten te vinden naar bijvoorbeeld Bureau Jeugdzorg of naar het wijkopbouwwerk, of naar het algemeen maatschappelijk werk. Dat is één kant van het verhaal. Aan de andere kant merk ik dat mensen vaak al zoveel hulpverleningstrajecten achter de rug hebben en denken: 'daag, bekijk het maar, je komt er bij mij niet meer in.' Op het moment dat de reguliere instellingen met zo een klant in aanraking komen, die eigenlijk niet of nauwelijks gemotiveerd is, haakt ook de instelling gauw af. Die denkt: ik heb die meneer of mevrouw uitgenodigd, maar ze komen niet. Ik stuur nog een keer een brief, komen ze weer niet. Er wordt weinig outreachend gewerkt. Er is niemand die op zijn fiets stapt om te kijken waar die klant blijft als die niet komt (hulpverlener).

Bureau Jeugdzorg is laagdrempelig genoeg dat mensen weten dat ze daar in ieder geval tijdens kantooruren zomaar binnen kunnen wandelen. Maar dat is niet genoeg. Dan komen ze daar binnen en dan moeten ze hun hulpvraag nog formuleren. (...) Dan komen ze daar en dan zit er een aardige mevrouw achter een wit formicatafeltje en daar moeten ze hun hulpvraag in een uur tijd bij formuleren (medewerker Bureau Jeugdzorg).

Daarnaast wijzen sommige hulpverleners erop dat het ook een mentaliteitskwestie is vanuit de doelgroep om niet op hulpverleningsinstanties af te stappen, waardoor de communicatie tussen hulpverleners en cliënten buitengewoon moeilijk is.

Meestal komen jongeren binnen, dan hebben ze een bepaalde houding, voelen zich helemaal niet lekker. Ze moeten dan praten met mensen die ze niet alle dagen tegenkomen en meestal hangen ze een beetje achterover. Dan zijn er collega's die daar meteen een bepaald beeld aan vastplakken. Waardoor een soort *self fulfilling prophecy* kan ontstaan, waardoor zo'n jongere zich nog minder gehoord voelt en zijn verhaal al helemaal niet meer vertelt en zo'n hulpverlener over motivatieproblemen begint. Ik zeg niet dat het altijd gebeurt, maar dit soort negatieve voorbeelden laten zien hoe het kan gebeuren (medewerker Bureau Jeugdzorg).

Wanneer mensen er wel in slagen om hun problemen te verwoorden worden ze volgens de professionals vervolgens vaak doorverwezen naar instanties die een lange wachtlIJst hebben waardoor een deel van de cliënten alsnog afhaakt. Daarnaast hebben veel instanties een aanbod aan voorzieningen dat absoluut niet lijkt aan te sluiten bij de problematiek van de hulpvragers. Een ander punt dat naar voren komt is dat organisaties vaak niet toegerust zijn om de veelheid aan problemen (huisvestingsproblemen, schulden etc.) waar hun cliënten mee te maken hebben aan te pakken.

Misschien heel cynisch om te constateren, maar het probleem zit hem er ook in dat we daar domweg geen oplossing voor hebben. We hebben niet morgen een huis en overmorgen een baan. Het gaat vaak om dingen van de lange termijn. Aan de ene kant is het dus een probleem dat we domweg niet genoeg te bieden hebben op dit ogenblik en het nog maar de vraag is of we gegeven de maatschappelijke realiteit waar we nu in leven dat op heel korte termijn wel voor elkaar kunnen krijgen (medewerker JOS).

Een ander punt van zorg is voor de professionals dat de organisaties waar zij allen deel van uitmaken bureaucratische organisaties zijn, waar er weinig tijd ingeruimd wordt om *outreaching* te werken en problemen snel aan te pakken. Allemaal klagen ze over de enorme papierwinkel waar ze dagelijks mee te maken hebben waardoor ze nauwelijks toekomen aan hun werk en de cliënten in de kou blijven staan, wat soms desastreuze gevolgen kan hebben.

Het heeft puur te maken met de systematiek, hoe wij het georganiseerd hebben. Stel dat een kind mishandeld wordt, dan komt er een melding bij het AMK, die gaat onderzoek doen. Dan wordt het gemeld bij de Raad, die zegt er is iets aan de hand, en doen onderzoek. Dan gaat het naar Bureau Jeugdzorg, dan komt er een OTS. Dan komt er een gezinsvoogd bij, maar die mag niets meer doen, die mag alleen maar case manager zijn. Die gaan dat kind aanmelden bij een instantie die iets met dat kind moet gaan doen. Die heeft een wachtlIJst van zes maanden. Ondertussen is het kind al dood, want je bent anderhalf jaar bezig. En dat heeft te maken met hoe wij de zorg georganiseerd hebben. Elke organisatie, ieder voor zich, allemaal gaan ze onderzoek doen (hulpverlener).

Het is te gek voor woorden. Er is geen kinderrecht die een hulpverleningsplan leest, die kijkt alleen naar de conclusies en aanbevelingen en op grond daarvan beslist die. Terwijl die hulpverlener voor tachtig procent achter zijn computer zit. Dus daarom zeg ik, hou daarmee op, stap op je fiets en ga naar die gezinnen toe (hulpverlener).

Bovendien is de hulpverlening zo georganiseerd dat bepaalde gezinnen die hulp nodig hebben die vaak niet krijgen omdat zij bijvoorbeeld in een postcodegebied wonen waar deze hulp niet voorhanden is. Hierdoor blijft het volgens de professionals dweilen met de kraan open en moet in hun ogen het roer volledig om, om aan de problemen van de doelgroep – en zoals we gezien hebben zijn die enorm groot – nog enigszins het hoofd te bieden.

Richenelle en Marchello

Richenelle is een alleenstaande moeder met vier kinderen. Haar oudste zoon, Marchello, is veertien jaar. De vader van de drie jongste kinderen woont op Curaçao maar er is al een aantal jaren geen contact meer. Ook is er slechts sporadisch contact met de vader van Marchello die in Nederland woont. Richenelle leeft van een bijstandsuitkering en heeft torenhoge schulden. Het gezin is afkomstig uit de achterstandswijk Marchena en staat in Rotterdam bekend als een probleemgezin. Zij hebben in verschillende wijken van Rotterdam gewoond omdat zij herhaaldelijk werden weggestuurd wegens het veroorzaken van overlast. Ook is bekend dat verschillende leden van het gezin (waaronder Richenelle en drie neven die bij het gezin inwonen) zich bezighouden met drugshandel. Marchello is twaalf jaar wanneer hij een regelmatige bezoeker wordt van buurthuis De Honk in Rotterdam. De jongerenwerkers maken zich grote zorgen over hem. Het is duidelijk dat het kind thuis ernstig verwaarloosd wordt. Zo blijkt bijvoorbeeld dat zijn kleding niet gewassen wordt, waardoor hij altijd vreselijk stinkt en dat hij altijd ontzettende honger heeft. De jongerenwerker meldt bij het jeugdnetwerk in de wijk dat er dringend ingegrepen moet worden. Ook tijdens andere bijeenkomsten met politie, maatschappelijk werk, GGD en stadsmarinier trekt de jongerenwerker regelmatig aan de bel. Alle partijen zijn er van doordrongen dat er iets moet gebeuren, maar resultaten blijven uit. Eind 2003 komt Marchello, die dan dertien jaar is, voor het eerst in contact met de politie. Zijn vrienden komen hem thuis ophalen om naar de kermis te gaan maar onderweg besluiten ze iemand te beroven. Marchello hoort van de plannen en wil het liefst naar huis. Maar omdat hij de weg naar huis niet alleen weet te vinden voelt hij zich gedwongen om de groep te volgen. Op enige afstand kijkt hij toe hoe zijn vrienden een jongen beroven van zijn scooter. Marchello durft achteraf zijn vrienden niet aan te spreken op hun gedrag, omdat hij de jongste is van de groep. Hij wordt door de kinderrechter veroordeeld tot een leerstraf, een werkstraf en twee weken voorwaardelijke

jeugddetentie met een proeftijd van twee jaar. Marchello wordt aangemeld bij de jeugdreclassering die ervoor moet zorgen dat er een plan van aanpak komt waardoor hij weer op het juiste spoor kan worden gezet. Maar zijn begeleiding verloopt moeizaam. Er is slechts minimaal contact met Richenelle en haar zoon en beide onttrekken zich aan enige hulpverlening. De gemaakte afspraken worden zowel door Richenelle als door Marchello niet nagekomen en de communicatie verloopt moeizaam omdat zowel de moeder als Marchello slecht Nederlands spreken. Bovendien heeft Richenelle vaak lichamelijke problemen. Als zij niet voor Marchello kan zorgen neemt haar zus de opvoeding van haar zoon tijdelijk over. Met de school van Marchello is er wel regelmatig contact. Daar blijkt dat Marchello een rustige jongen is die nauwelijks opvalt in de klas en die verbaal een zwakke indruk maakt. Hij vertoont echter geen gedragsproblemen en houdt zich meestal afzijdig van de groep. Voor de jeugdreclassering is Marchello moeilijk begeleidbaar. Niet uit onwil, is de inschatting, maar uit onmacht. Marchello snapt veel niet en hij heeft moeite om zich aan de afspraken te houden. Richenelle kan hem hier niet in steunen want ook zij houdt zich niet aan de gemaakte afspraken. Eind 2004 komt Marchello samen met Richenelle, zijn tante en twee neefjes aan op Schiphol na een vakantie op Curaçao. Richenelle en haar zus worden aangehouden omdat zij beide drugs in hun koffer hebben. Marchello en zijn neefjes worden met de man van zijn tante naar huis gestuurd. Hij zegt niet geweten te hebben dat zijn moeder drugs in haar koffer had. Richenelle en haar zus krijgen beide een gevangenisstraf opgelegd tot eind 2005. Marchello gaat tijdens de detentie van zijn moeder bij zijn vader wonen. Het contact tussen vader en zoon verloopt moeizaam omdat zij elkaar nauwelijks kennen. De vader van Marchello werkt fulltime. In de weekeinden is Marchello bij zijn tante, waar ook een van zijn broers verblijft. Zijn vader vindt het al heel wat dat hij Marchello onderdak biedt maar wil verder niet voor hem verantwoordelijk zijn. Ook wenst vader geen bemoeienissen van Bureau Jeugdzorg. In april 2005 stopt Bureau Jeugdzorg vroegtijdig de begeleiding van Marchello. Dit doen zij omdat hij zich niet houdt aan de afspraken met de jeugdreclassering. Ook met zijn vader is geen contact te krijgen omdat hij niet reageert op uitnodigingen. Op school gaat het steeds slechter. Marchello begint steeds meer te spijbelen en is brutaal tegen leraren. De leerplichtambtenaar heeft veelvuldig contact met Marchello in de hoop dat zijn gedrag zal verbeteren, echter zonder resultaat. Marchello lijkt snel af te glijden onder meer omdat hij niet de juiste sturing van thuis krijgt. Bureau Jeugdzorg maakt zich grote zorgen over zijn situatie en vraagt de Raad voor de Kinderbescherming een civiel raadsonderzoek te starten. Na zes maanden

bij zijn vader te hebben gewoond moet Marchello ineens vertrekken omdat vader gaat verhuizen. Marchello gaat bij zijn tante wonen. Waar zijn vader heen is, is onbekend. Drie weken later raakt Marchello weer betrokken bij een straatroof. In juni 2005 ontvangt de Raad voor de Kinderbescherming een melding dat er tegen Marchello een proces-verbaal is opgemaakt. Op verzoek van de rechter en de officier van justitie starten zij een onderzoek. Tijdens dit onderzoek valt moeilijk contact te maken met Marchello. Ook het civiele onderzoek, dat door de Raad voor de Kinderbescherming wordt gedaan, verloopt moeizaam omdat de familieleden moeilijk te traceren zijn. Ondertussen blijft het bergaf gaan met Marchello. Hij houdt zich op binnen een groep van ongeveer twintig Antilliaanse jongens die zich met allerlei vormen van criminaliteit bezig houden. Zowel de wijkagent als de jongerenwerker uit het buurthuis waar Marchello regelmatig over de vloer komt blijven met klem benadrukken bij verschillende instanties dat het met Marchello van kwaad naar erger gaat. Maar er wordt door geen van de instanties ingegrepen. Eind juni wordt Marchello aangehouden wegens zijn betrokkenheid bij talrijke berovingen, poging tot doodslag, alsmede poging tot zware mishandeling. Marchello gaat, in afwachting van zijn straf, naar een jeugdinstelling in het Noorden van het land. Daar wordt hij aan een psychiatrisch onderzoek onderworpen. Marchello maakt volgens de psychiater een zwakbegaafde, zo niet verstandelijk gehandicapte indruk. Er is volgens de psychiater sprake van een pedagogisch tekortschieten bij zowel zijn moeder als zijn vader en van affectieve verwaarlozing. Volgens de psychiater is er sprake van een zorgelijke ontwikkeling waarbij een intensieve begeleiding is aangewezen. Omwille van de ernst van de delicten die Marchello heeft gepleegd en het zwakke thuismilieu krijgt hij in maart 2006 een PIJ-maatregel opgelegd. Zowel Marchello als Richenelle reageren emotioneel op de uitspraak. Richenelle is vooral boos dat haar zoon van haar afgepakt wordt en voelt zich in de steek gelaten door de instanties. Marchello zit op dit ogenblik gelaten zijn straf uit. Als hij zich goed gedraagt kan hij eind 2007 vervroegd vrijkomen.

5.2.3 Contacten met de sociale dienst (SoZaWe)

Niet alleen verlopen de contacten tussen de Curaçaose informanten en de jeugdhulpverlening moeizaam, ook tijdens hun contacten met de sociale dienst doen zich de nodige problemen voor. Vooral de jongens en jongemannen lijken problemen te hebben wanneer zij een uitkering

aanvragen. Sommigen geven overigens wel toe dat zij weinig moeite hebben gedaan om een uitkering aan te vragen. Behalve wanneer hulpverleners hen daarbij helpen, blijken de meesten het niet voor elkaar te krijgen. Sommigen hebben een uitkering maar komen vast te zitten en lijken er vervolgens maar moeilijk in te slagen om door de muur van de bureaucratie heen te dringen en het voor mekaar te krijgen dat ze weer een uitkering ontvangen. Vaak beschikken ze na hun detentie ook niet meer over een adres waardoor ze geen aanspraak kunnen maken op een uitkering.³⁶ Hierdoor komen zij zonder geld te zitten en laat het zich raden dat zij binnen de kortste keren weer hun oude leven zullen oppakken. Het belangrijkste probleem dat de jongens bij het aanvragen van een uitkering lijken te hebben is dat ze, in hun ogen, van het kastje naar de muur worden gestuurd.

Ik heb het (uitkering, MvS) wel gevraagd maar die mensen doen moeilijk. Je moet hier naartoe, daar naartoe en in het begin ga ik wel naar de sociale dienst en de tweede dag moet ik naar een ander gebouw en de derde dag moet ik daar. Dus ik zei ik hoef hun geld niet. Het was misschien zevenhonderd of achthonderd gulden voor de hele maand terwijl ik vier, vijf keer zoveel verdien met drugs (r3).

Is veel ellende man een uitkering. Ik hou daar niet van, weet je. Ik hou er niet van om bij die mensen langs te gaan, papieren invullen. Is veel stress voor niks, voor zo'n beetje geld. En ze sturen je van het kastje naar de muur (r6).

Ook is opmerkelijk dat de vrouwen, hoewel de meeste te kampen hebben met grote schulden, niet de weg weten te vinden naar instanties die hen kunnen helpen bij het afbouwen van hun schulden. Daarnaast doet zich het probleem voor dat wanneer ze vrijkomen zij vaak geruime tijd moeten wachten op hun uitkering en dat ze vrijwel meteen na hun vrijlating weer schulden moeten maken omdat zij van nul moeten beginnen.

Ik heb al die dingen zoals mijn huis zelf geregeld, maar ik moet betalen en ik heb geen geld. Dus ik heb de sociale dienst gevraagd, maar ze hebben gezegd als ik naar huis ga dan moet ik bellen. Dus dan moeten ze me een voorschot geven. En voor mijn huisinrichting heb ik ook geen geld.

Hoe ga je dat allemaal doen dan?

Wachten op sociale dienst want ik heb geen geld, niks.

Maar die sociale dienst is maar zevenhonderd euro per maand?

³⁶ Dat men zonder adres bij SoZaWe een zoektermijn heeft van twee maanden tijdens dewelke men de kans krijgt om een kamer te vinden en men ondertussen een voorlopige uitkering kan ontvangen weten de meesten niet.

Ik krijg ook een lening voor mijn huisinrichting. En een voorschot om mijn huis te betalen, om te eten.

Maar is de kans dan niet groot dat je weer iets gaat doen?

Precies. Want je moet wachten bij de sociale dienst en je moet eten kopen dus misschien ga je weer die dingen doen. Sommige mensen hierbinnen zeggen misschien ga je weer drugs smokkelen. Want de sociale dienst, ze zijn niet snel (r26).

Een van de leidinggevenden van SoZaWe die we confronteren met de door ons geconstateerde problemen reageert instemmend. Hij is er zich van bewust dat er zich bij de Antilliaanse groep veel problemen voordoen bij het aanvragen van een uitkering en dat de lange procedures die gelden bij de sociale dienst er mede toe leiden dat de groep vaak in de problemen komt.

Het aanvragen van een uitkering is een gigantische hoge drempel maar ja, er wordt natuurlijk ook wel van alles van ze gevraagd. En die groep loopt daar de hele tijd tegenaan. En dat geldt voor een heleboel dingen. Kinderbijslag, huis, subsidie, zorgtoeslag. Met schuldsanering bijvoorbeeld zien we hetzelfde probleem. Ze moeten dan formulieren invullen en dat is een drempel. Ze moeten zich aan allerlei voorschriften houden en dat werkt niet voor deze groep. Maar het is natuurlijk moeilijk als je hier een hele rits van dingen moet doen voor een paar honderd euro. En daar hoef je alleen maar iets anders voor te doen voor duizend euro. Dan is de vraag waar kies je voor? En hun zitten natuurlijk een beetje in die sfeer. Als je niet in die sfeer zit, dan kom je ook niet tot die verleiding. Maar zij zitten in een soort criminele sector, op de Antillen ook (medewerker SoZaWe).

Om een beeld te krijgen van de problemen waar medewerkers van SoZaWe tegenaan lopen bij het werken met deze groep hebben wij gesprekken gevoerd met twaalf onder hen. Er zijn zowel gesprekken gevoerd met klantmanagers bij het jongerenloket ³⁷ als met klantmanagers die zich met de begeleiding van volwassenen bezig houden. Ook zijn teamchefs van verschillende districten aan het woord geweest over de huidige gang van zaken.

De klantmanagers waren over het algemeen tevreden over hun manier van werken en lieten zien hoe binnen hun organisatie al het mogelijke wordt gedaan om kwetsbare groepen op weg te helpen. Maar tegelijkertijd bleek uit een aantal praktijkgevallen die wij op de voet volgden – zoals het verhaal van

³⁷ Bij het jongerenloket is er sprake van een samenwerkingsverband tussen JOS, SoZaWe en CWI. Jongeren melden zich daar via een loket en worden niet meer doorverwezen naar andere instanties, zoals vroeger wel gebeurde. Mensen boven de 23 jaar worden echter wel nog steeds doorverwezen.

Casimiro en Payo dat verderop zal worden beschreven - dat er zich ondanks de positieve verhalen van de medewerkers van SoZaWe in de praktijk veel problemen voordoen en dat de opmerking van onze Antilliaanse informanten dat ze bij SoZaWe vaak van het kastje naar de muur gestuurd worden, in veel gevallen wel degelijk hout snijdt. Merkwaardig is in eerste instantie dat het bieden van hulp aan individuele cliënten voor een belangrijk deel afhangt van de *goodwill* van de individuele klantmanager. Dat laatste werd door de klantmanagers, waar wij het gesprek mee aangingen, trouwens niet ontkend. Tijdens de gesprekken die wij met hen hadden bleek dat veel van de beslissingen die zij nemen individueel zijn en veel te maken hebben met het profiel van de individuele klantmanager. Zo blijkt bijvoorbeeld dat zij aan allerlei regels en wetten gebonden zijn maar dat daar, indien zij dat willen, altijd wel een mouw aan te passen is.

Je hebt altijd mogelijkheden om mensen te helpen. Wetten en regels zijn altijd wel op de één of andere manier te omzeilen. En als het ons niet lukt heb je nog altijd instanties waar je mee samenwerkt waar je een sociaal hulpverleningsplan kan aanvragen en waardoor je op sociale gronden ook dingen voor cliënten voor mekaar kan krijgen. Dus ja, het ligt eraan hoe hard je je best wil doen en of je vindt dat de cliënt daarvoor in aanmerking komt (klantmanager).

Binnen de organisatie is ook nagedacht over problemen waar men tegenaan loopt bij het verstrekken van uitkeringen. Zo is onder meer een zoektermijn ingesteld van twee maanden voor klanten die niet over huisvesting beschikken maar wel aanspraak willen maken op een uitkering. Bovendien blijkt uit de gesprekken dat er soepel wordt omgesprongen met de zoektermijn voor groepen die extra kwetsbaar zijn.

We maken de zoektermijn voor mensen die uit detentie komen ook wel makkelijker om hen in ieder geval de mogelijkheid te geven dat ze via allerlei instanties aan woonruimte kunnen komen. We doen absoluut niet moeilijk over een zoektermijn vooral bij detentieverlaters. Bij ons is het gemeentelijk beleid, als iemand zijn huis is kwijtgeraakt wegens detentie dan geven we hem een zoektermijn (klantmanager).

Verder beweren de medewerkers dat er op papier soepel wordt omgesprongen met de duur van de zoektermijn. Voor mensen die binnen de periode van twee maanden nog geen huisvesting hebben gevonden, maar bijvoorbeeld onder begeleiding zijn van een instantie, kan volgens hen de zoektermijn over het algemeen worden verlengd. Overigens blijkt uit de praktijk dat de Antilliaanse cliënten vaak niet op de hoogte zijn van deze

regel en dat er bij hun contacten met SoZaWe door sommige klantmanagers weinig inspanningen worden gedaan om hen daar op te attenderen.

Ook wat de schuldsanering betreft zijn er volgens de klantmanagers geen al te hoge drempels voor mensen die daar beroep op willen doen. Wel wijzen zij er op dat het probleem vaak is dat cliënten zich niet aan de gemaakte afspraken houden waardoor een deel van de hulp die wordt geboden stopt.

We zijn heel laagdrempelig voor schuldsanering. We hebben inloopspreekuur, op de Schiekade, je hoeft niet eens een afspraak te maken. Maar de schuldhulpverlening kijkt naar je inkomsten en je uitgaven. Soms zeggen ze dan: 'sorry, we kunnen je niet helpen, want je hebt geen aflossingscapaciteit'. En veel Antillianen in de Tarwewijk zitten op hele dure kamers of bij een huisbaas, met een contract waar niets van klopt zodat ze ook niet in aanmerking kunnen komen voor huursubsidie. Dus ik vind het belangrijkste probleem ligt bij het vinden van goede huisvesting anders komen ze niet in aanmerking voor huursubsidie en schuldhulpverlening (klantmanager).

Zoals reeds aangegeven, vinden de medewerkers van SoZaWe over het algemeen dat zij goed werk leveren, maar klagen wel over de samenwerking – of liever het gebrek aan samenwerking – met andere instanties. Ook beschrijven zij de wrijvingen die kunnen optreden tussen hun organisatie en andere instanties.

Je hebt een instantie in Rotterdam, daar kijken ze naar je situatie en ze nemen ook een stukje scholing mee. Dan verwijzen ze mensen naar ons want er is een inkomensprobleem, en dan gaan wij met die scholing die zij voorstellen helemaal niet akkoord. En dan krijg je een soort frictie tussen twee hulpverlenende instanties. En die klant zit daar een beetje tussenin. Maar ik zeg sorry, hij heeft WWB aangevraagd, dus hij moet zich aan mijn regels houden. Want ik heb een aantal reïntegratiebedrijven en daar moet ik zaken mee doen, dus ik heb die keuze ook niet (klantmanager jongeren).

Veel klachten zijn er over de manier waarop de reclassering opereert. Medewerkers van SoZaWe klagen aan dat zij vaak met cliënten worden geconfronteerd die na hun detentie letterlijk op straat zijn gezet en dat van hen dan het onmogelijke wordt verwacht bij de begeleiding van deze cliënten.

Het probleem van SoZaWe is dat ik de vuilnisman ben. Want iedereen die een probleem heeft, daartegen zeggen ze: 'ga maar naar SoZaWe'. Zoals met de reclassering heb ik schrijnende gevallen meegemaakt. Hoe kan jij iemand met deze achtergrond naar mij toesturen? Want je weet toch dat

dit nooit kan lukken. Dan helpen ze iemand met het zoeken van een woning en dan komt die persoon met een woning van vijfhonderd euro huur terwijl hij maar zeshonderd euro uitkering krijgt. Dus ik ben echt een vuilnisman (klantmanager jongeren).

Ik vind dat er veel misgaat, een groot deel van mijn klanten zijn Antillianen en veel hebben een detentieverleden, ik heb nog nooit een telefoontje gehad van een reclasseringsmedewerker. Dus ik vind het al heel slecht dat justitie en de reclassering hen de straat op laten gaan zonder dat ze een plek hebben om naartoe te gaan. En geen huisvesting hebben, daar begint het probleem al (klantmanager).

De medewerkers van SoZaWe maken zich hard voor het feit dat ze al het mogelijke doen om cliënten op weg te helpen maar dat zij er niet zijn om de cliënten te begeleiden, omdat dit niet tot hun takenpakket behoort.

Wij kunnen mensen niet begeleiden, we hebben daar geen tijd voor en het is ook niet echt ons werk (klantmanager).

Soms krijg je cliënten die zijn gewoon op straat gezet zonder paspoort, zonder huis. Dan komen die hier en ja, ik kan die niet begeleiden. Ik kan die zoektermijn geven en een voorschot dat ze even vooruit kunnen, maar dan houdt het op. Dus die mensen worden zo los gelaten en dat is vragen om problemen (klantmanager).

Naar eigen zeggen doen de professionals alles wat in hun mogelijkheid ligt om de groep te helpen, maar wordt dit door de cliënten vaak niet als zodanig erkend. Zo verwijzen zij bepaalde cliënten bijvoorbeeld door naar andere instanties of geven hen informatie over de stappen die zij moeten nemen om een en ander voor mekaar te krijgen, maar krijgen dan vaak van cliënten te horen dat zij hen onvoldoende hebben geholpen.

Maar als je mensen verwijst dan zeggen ze, ik word niet geholpen. Maar dat is niet waar, we hebben je zat informatie verstrekt. Verwijzing is ook onze taak, dus we hebben jou verwezen, we hebben ons werk gedaan. Maar voor hun voelt het als ik ben niet geholpen. Maar mensen komen hier en denken dat wij alles voor hen kunnen regelen en dat is dus niet zo (klantmanager).

Zoals ook eerder bleek uit de gesprekken met mensen uit de hulpverlening verwachten de medewerkers van SoZaWe dat cliënten eigen verantwoordelijkheid nemen bij het oplossen van hun problemen. Voor hen is het klip en klaar dat dit nu eenmaal de manier is waarop in Nederland de hulpverlening is georganiseerd en dat van nieuwkomers verwacht wordt dat zij zich hier aan aanpassen.

Maar sommige die komen uit de gevangenis en die verwachten dat ik alles in orde ga maken voor haar. Maar zij heeft haar eigen verantwoordelijkheid daarin, wat zij allemaal moet doen. De reclassering laat het afweten, dan gaan ze naar de sociale dienst en de sociale dienst die moet dat allemaal maar voor jou gaan regelen. En dan heb je nog de kans dat de cliënt zegt: 'de sociale dienst doet niets voor mij' (klantmanager).

Tijdens de gesprekken hebben wij de werkers regelmatig geconfronteerd met de vraag of zij de lat niet te hoog leggen voor de groep en van hen verwachten dat zij bepaalde verantwoordelijkheden nemen die zij misschien helemaal niet kunnen nemen. Maar daar willen zij over het algemeen niets van weten. Volgens hen zijn cliënten immers pas te helpen wanneer zij gemotiveerd zijn en wanneer zij zelf bepaalde stappen ondernemen om verbetering aan te brengen in hun situatie.

Stap voor stap moeten ze het zelf kunnen. Maar ik ben wel voor hulpverlening. Dat er iemand een paar maanden komt om de boel te regelen en uiteindelijk kunnen ze het zelf (klantmanager).

Als maatschappij leggen we de lat te hoog. Maar mensen hebben ook een keuze. Kies je ervoor om iets zo en zo te doen, dan gaan we verder, doe je dat niet, dan houdt het op (klantmanager jongeren).

Ook blijkt uit de gesprekken dat in hun ogen bij Antilliaanse cliënten vaak de wil ontbreekt om iets aan hun situatie te doen.

Je hebt veel zwerfende jongeren en daar heb je als klantmanager niet echt vat op. Want je kan niet iemand zijn problemen oplossen, dat ligt toch bij de klant zelf. Je hebt wel verschillende instanties waar je naar door kan verwijzen maar ook die kunnen de mensen niet altijd bereiken. Want als er geen wil is dan heb je heel weinig machtsmiddelen. Want als iemand niet wil kan je nog zo mooi praten, maar dan houdt het op (klantmanager jongeren).

Zoals reeds eerder naar voren werd gebracht zijn er echter grote verschillen tussen wat klantmanagers vertellen en wat uit de gesprekken met een van de leidinggevenden bleek. Tijdens een van de gesprekken die wij met hem hadden wees hij juist voortdurend op de starre manier van opereren door SoZaWe waardoor een groot deel van de Antilliaanse cliënten buiten de boot valt. We geven een voorbeeld om dit te illustreren.

We hebben een beslistermijn van acht weken voor een uitkering. Binnen die acht weken moeten we een beslissing nemen om die uitkering te verstrekken. Maar voor deze jongens moet ook maatwerk geleverd worden. Als jij en ik werkloos worden en we moeten naar de sociale

dienst, hebben we nog wel wat middelen over om het te overbruggen.

Maar dat heeft deze groep niet.

Als ik uw verhaal goed begrijp zijn we met zijn allen aan het bewerkstelligen dat die groep alleen maar dieper in de criminaliteit terechtkomt?

Dat klopt, dat zeg ik ook altijd. Maar ik kan in mijn eentje niet alle wetten overtreden (medewerker SoZaWe).

Zoals uit de gesprekken met de klantmanagers bleek, probeert men wat dit punt betreft een oplossing te bieden door mensen die uit detentie komen een overbruggingsuitkering te verstrekken. Maar ook hier wordt per individueel geval beoordeeld of de betrokkene daar wel voor in aanmerking komt en blijkbaar zijn niet alle klantmanagers even snel bereid om dit voor elkaar te krijgen. Dat bleek trouwens al tijdens de gesprekken. Klantmanagers gingen immers vaak met elkaar in discussie over hoe te handelen in bepaalde situaties en het bleek dat sommigen onder hen in ieder geval bereidwilliger waren om kwetsbare cliënten te steunen dan anderen.

Verder laat een van de leidinggevenden aan de hand van een aantal praktijkvoorbeelden zien dat de huidige manier van werken niet aansluit bij de problemen waar de Antilliaanse doelgroep mee te maken heeft. Maar ook is hij buitengewoon kritisch, net als de meeste professionals trouwens, over het functioneren van de verschillende organisaties die belast zijn met de begeleiding van deze groep.

Ze vallen precies allemaal tussen wal en schip, en we zouden er eigenlijk iets mee moeten doen. Ik doe voorstellen en dan komen er allemaal belangen bij kijken. Veel van die instanties, ze gaan niet met die jongeren praten van dit moet er gebeuren. Nee, ze gaan allemaal jongeren in kaart brengen, die ze van horen zeggen hebben. Van allerlei diensten bij elkaar, dan weten we nog niets. En ik heb het niet zo op die dingen, zaken vastleggen. Je moet praten met die jongeren, daar gaat het om. En dan kijken naar waar het vastloopt. Er zijn zoveel mensen mee bezig en zoveel belangen, het gaat helemaal niet om die mensen zelf. Het gaat om functies en medewerkers. En over geld (medewerker SoZaWe).

Wat in ieder geval blijkt is dat medewerkers van SoZaWe over het algemeen wel door hebben dat er in de praktijk het een en ander misgaat met de begeleiding van Antilliaanse cliënten maar dat ze zich daar niet verantwoordelijk voor voelen. Hoewel zij aangeven dat er altijd wel een manier is om cliënten te helpen blijkt uit de gesprekken met hulpverleners van andere organisaties dat er iedere dag bij de loketten van de sociale

dienst cliënten worden weggestuurd omdat ze niet over de nodige documenten beschikken en dat er bij medewerkers van SoZaWe in veel gevallen weinig bereidheid is om cliënten op weg te helpen, omdat dit zoals zij dat zelf uitdrukken, niet tot hun takenpakket behoort. De opmerking die een van de hulpverleners maakte en wat we aanhaalden bij het begin van dit hoofdstuk geldt dus in belangrijke mate ook voor SoZaWe. Ik heb een probleem en ik donder het bij mijn buurman over de schutting heen.

Casimiro

Na een jarenlang leven in de criminaliteit besloot Casimiro twee jaar geleden om te breken met zijn oude levensstijl. Het leven als crimineel heeft hij altijd stoer gevonden, maar tijdens zijn lange carrière in de misdaad heeft hij ook veel ellende meegemaakt en daar heeft hij zo stilaan genoeg van. In het verleden heeft hij wel eens vaker geprobeerd om een normaal leven op te bouwen. Dan ging hij naar SoZaWe om een uitkering aan te vragen maar aangezien hij geen adres had werd hij daar weggestuurd. Ook had hij zich op een gegeven moment ingeschreven bij vijf verschillende uitzendbureaus maar werd nooit opgeroepen om te gaan werken. Uiteindelijk bleef er niks anders over dan op straat zijn geld te verdienen.

Zijn situatie, zoals die nu is, ziet er belabberd uit. Hij heeft al vijf jaar geen huis, geen uitkering en is niet verzekerd. Casimiro heeft het geluk dat hij een neef heeft die vanuit zijn werk een goed beeld heeft van wat welzijnsland te bieden heeft voor jongens zoals hij.

Bij een van de organisaties, die zich naar eigen zeggen inzet voor het welzijn van Antillianen, meldt zijn neef hem aan. Casimiro gaat er heen voor een intakegesprek. Zijn verleden is niet rooskleurig. Hij heeft enkel een diploma van de lagere school, heeft nauwelijks werkervaring en heeft verschillende keren vastgezeten. Casimiro vertelt tijdens het gesprek dat hij zijn huidige leven zat is. Hij zou het liefst willen werken maar geen enkele werkgever zal hem in zijn situatie een kans geven en hij beseft ook wel dat hij werkgevers weinig te bieden heeft. De medewerker van de organisatie noteert alles en belooft snel weer contact met hem op te nemen. Maar er gebeurt niets. Wanneer Casimiro na twee maanden nog steeds niets heeft gehoord van de hulpverleningsinstantie neemt zijn neef weer contact met hen op. Bij de

instantie reageren ze verbaasd. 'Oh is er nog geen contact opgenomen met hem, nou dat kan natuurlijk niet' zegt de medewerker die de telefoon opneemt. Er wordt weer een afspraak gemaakt. De medewerker die de intake met Casimiro heeft gedaan blijkt ontslagen te zijn. Casimiro wordt deze keer te woord gestaan door een vrouwelijke medewerkster. Voor zijn komst heeft zij nagekeken wat er over hem bekend is binnen de organisatie, maar ze kan niets terugvinden. 'Maar dat geeft niet' zegt ze en ze haalt een nieuwe intakelijst uit een van de ordners die in de kast staan. De medewerkster verzekert Casimiro dat er op korte termijn contact met hem zal worden opgenomen. Er gaan twee maanden voorbij, maar er gebeurt niets. Zijn neef meldt hem vervolgens aan bij een leerwerktraject maar daar wordt hij geweigerd omdat hij geen adres heeft. Omdat er weinig anders rest gaat Casimiro weer op de dool en na een avondje stappen wordt hij aangehouden wegens betrokkenheid bij een vechtpartij. Twee maanden later komt hij vrij en neemt weer contact op met zijn neef. Casimiro blijft benadrukken dat hij een ander leven wil, dat hij een eigen kamer wil, en dat hij aan de slag wil als kok, want daar heeft hij altijd van gedroomd. Hij wil ook weer naar school, want hij beseft dat zijn kansen op een baan anders gering zijn. Zijn neef stelt voor om weer contact op te nemen met de Antilliaanse organisatie maar daar wil Casimiro niets van weten. Hij ziet niet in waarom deze organisatie, die hem al twee keer in de kou heeft laten staan, hem deze keer wel zal helpen. Zijn neef neemt vervolgens contact op met een andere organisatie. Deze organisatie presenteert zich als een club mensen die heel dicht bij de doelgroep staat dus als zij waar maken wat zij beloven kunnen zij vast iets voor Casimiro betekenen. Casimiro gaat er samen met zijn neef heen. Maar er wordt niet echt naar hem geluisterd. De medewerkster is zichtbaar niet geïnteresseerd in de problemen die hij heeft maar spreekt hem op strenge toon aan op zijn crimineel verleden. Waarom liep hij eigenlijk een tijd lang met een pistool op zak? Waarom zorgt hij niet voor zijn kinderen? En hoe kan hij hulpverleners overtuigen van zijn goede bedoelingen als het enige wat hij voor kan leggen een strafblad is? De neef die ziet wat er gebeurt, probeert te bemiddelen maar de hulpverleenster lijkt niet onder de indruk. 'Het belangrijkste' zegt Casimiro 'is dat ik een adres heb, want zolang ik dat niet heb, krijg ik geen uitkering en kan ik geen werk zoeken, want het eerste wat een werkgever vraagt is waar je woont'. Maar hij kan de hulpverleenster niet van zijn goede bedoelingen overtuigen. Nadat Casimiro zijn verhaal heeft verteld zegt ze dat zij hem niet kan helpen omdat hij ouder is dan 23 jaar en hij dus buiten de doelgroep van de organisatie valt. Maar ze zal uitzoeken of

er niet een andere uitweg is om Casimiro toch te helpen. Zowel Casimiro als zijn neef laten hun mobiel nummer achter. Maar het blijft ook daarna stil. De neef van Casimiro zit via zijn werk regelmatig aan tafel met organisaties die zich onder andere bezig houden met de begeleiding van Antillianen. Tijdens een van deze bijeenkomsten vertelt hij over de problemen waar zijn neefje nu al bijna een jaar tegenaan loopt. 'Als je wil stoppen met criminaliteit dan moet dat toch kunnen' merkt zijn neef op 'maar het lijkt erop alsof instanties dit onmogelijk willen maken'. Tijdens de bijeenkomst is een medewerker van SoZaWe aanwezig die aanbiedt om naar het geval te kijken. Er wordt een afspraak gemaakt en Casimiro gaat, bijgestaan door zijn neef, naar SoZaWe. De medewerker noteert de problemen waar Casimiro tegenaan loopt en belooft er werk van te maken. Maar de neef van Casimiro neemt hier geen genoegen mee. Hij vreest namelijk dat er, net als de andere keren, weer niets zal gebeuren en Casimiro begint stilaan de moed op te geven. 'Ik kan hem twee maanden een voorlopige uitkering geven' zegt de medewerker, 'dan heeft hij een zoektijd van twee maanden om een huis te vinden, maar ja dat is geen oplossing van het probleem. Dus we zullen er eerst voor zorgen dat hij onderdak krijgt en dan zien we wel verder'. Vervolgens gaan er maanden voorbij. Casimiro staat nog steeds op straat en zijn neef belt wekelijks de medewerker op van SoZaWe om te achterhalen hoe ver het staat met zijn zoektocht naar een kamer. Maar hij krijgt steeds te horen dat het nog wel even kan duren vooraleer er iets geregeld is. Maanden later is er nog steeds geen sprake van een verbetering van de situatie van Casimiro. Door bemiddeling van zijn neef krijgt hij uiteindelijk toch een uitkering voor twee maanden. Het probleem doet zich vervolgens voor dat hij een bankrekening moet openen om zijn uitkering op te laten storten maar dit blijkt onmogelijk omdat hij geregistreerd staat bij de BKR (Bureau Kredietregistratie) wegens opgebouwde schulden. Via bemiddeling van zijn neef krijgt Casimiro het geld contant uitbetaald. Casimiro heeft twee maanden de tijd om een kamer te vinden. Eerst zoekt hij via verschillende kranten. Maar de kamers die daar aangeboden worden zijn in veel gevallen te duur of er wordt verwacht dat de bewoner werkt en liefst ook nog eens een vrouw is. Vervolgens meldt zijn neef hem aan bij kamernet.nl. Hij krijgt verschillende reacties van huiseigenaren om kamers te bekijken. Maar wanneer hij een kamer wil huren dan vragen zij een loonstrookje en een afschrift van zijn bankrekening (wat hij geen van beide heeft). Dus ook via deze weg lijkt het een doodlopend spoor. Ondertussen blijft zijn neef verwoede pogingen doen om via de ambtenaar van SoZaWe voor mekaar te krijgen dat zijn neefje wordt aangemeld bij een stichting die hem kan

begeleiden. Tegelijkertijd meldt hij Casimiro ook weer aan bij de Antilliaanse organisatie waar hij eerder contact mee heeft gehad. De neef van Casimiro benadrukt tijdens het telefoongesprek met de directeur van de organisatie dat er nu snel wat moet gebeuren want dat zijn neefje al twee jaar van plan is om te stoppen met criminaliteit maar dat het er stilaan op lijkt dat hem dit door de bureaucratie onmogelijk wordt gemaakt. 'Ik ken Casimiro sinds hij klein is en ik kan goed beoordelen dat hij echt van zijn leven iets wil maken' schrijft zijn neef aan een medewerkster van de organisatie. 'De afgelopen maanden hebben we samen geprobeerd om een en ander voor elkaar te krijgen maar wij botsen tegen allerlei bureaucratische muren aan. Het is daarom soms moeilijk om hem te blijven motiveren en hem er van te doordringen dat het ooit wel eens goed zal komen. Toch denk ik dat nu het ogenblik is gekomen om hem te steunen. De situatie van Casimiro is uiterst urgent en als er nu niet snel iets gebeurt bestaat de kans dat hij er alsnog de brui aan geeft !!!!' Weer wordt er vanuit de organisatie beloofd dat Casimiro's geval, gezien de urgentie, met spoed zal worden behandeld. De maanden die daarop volgen blijft het wederom doodstil.

Maar ten slotte komt er een verlossend bericht van SoZaWe. Er is een kamer beschikbaar en Casimiro kan begeleid worden door een zorginstelling. Er wordt diezelfde middag een afspraak gemaakt voor Casimiro met de zorginstantie die hem zal begeleiden. Hij krijgt een mentor toegewezen die ervoor zorgt dat hij verzekerd wordt, dat hij aangemeld kan worden bij de schuldsanering en dat hij van SoZaWe geld kan lenen voor de inrichting van zijn kamer. Maar dit lijkt allemaal veel eenvoudiger dan het in de praktijk is. Om een en ander voor mekaar te krijgen zijn er heel wat bureaucratische hobbels te nemen die Casimiro zonder hulp van een mentor nooit zelf had kunnen nemen. Het blijft voor hem dus iedere dag een gevecht om de moed erin te houden. Vooral omdat de brieven van deurwaarders binnen stromen en al snel blijkt dat Casimiro achtduizend euro schuld heeft en vanwege zijn schulden fel gekort zal worden op zijn uitkering. En dan moet de grootste hobbel nog komen: namelijk hoe kan ervoor gezorgd worden dat Casimiro ergens aan de slag kan? Want voor het grootste deel van de trajecten die in Rotterdam bestaat komt hij niet in aanmerking omdat hij met zijn dertig jaar te oud is.

Het geval van Casimiro is maar een voorbeeld in een lange reeks van casus die wij tijdens ons onderzoek zijn tegengekomen. Met dit verschil dat Casimiro een neef heeft die vanuit zijn werk op de hoogte is van het

welzijnsveld en hij in de zaak van Casimiro regelmatig heeft bemiddeld. Zonder de interventies van zijn neef zou Casimiro hoogstwaarschijnlijk nog steeds op straat hebben gestaan en zou hij nog steeds geen inkomen hebben gehad. Wat daar het gevolg van zou zijn geweest laat zich raden.

Payo

Payo, een van de beste vrienden van Casimiro, komt na een gevangenisstraf van anderhalf jaar vrij. Casimiro heeft hem regelmatig opgezocht in de gevangenis en hem ervan overtuigd om met zijn oude leven te breken. Via de bemiddeling van de neef van Casimiro gaat de mentor die Casimiro begeleidt ook op bezoek bij Payo. Er wordt geïnventariseerd wat zijn problemen zijn. Ten eerste heeft hij geen vast adres en zijn paspoort is verlopen. Payo wordt in de begeleiding opgenomen bij dezelfde stichting waar ook Casimiro wordt begeleid. Een week na zijn vrijlating krijgt Payo, bij hoge uitzondering en omdat verschillende mensen er tegelijkertijd hun schouders onder zetten, een kamer toegewezen in het zelfde woonblok waar ook Casimiro zijn intrek heeft genomen. Payo en zijn mentor gaan vervolgens naar SoZaWe waar hij een voorschot krijgt om een paspoort te laten maken. Daarnaast krijgt hij ook een voorschot om de eerste week van te leven. Er wordt hem bij SoZaWe voorgehouden dat hij een week later zijn paspoort zal ontvangen en dat hij zich dan opnieuw kan melden en hij kan worden ingeschreven bij het CWI. Maar het duurt vervolgens twee weken voordat Payo zijn paspoort ontvangt. Zijn mentor maakt een afspraak bij het CWI. Payo heeft dan al twee weken geen geld meer ontvangen. Vervolgens krijgen ze van de medewerker van het CWI te horen dat ze zich een week later weer kunnen melden voor een gesprek en dat er daarna wellicht nog twee andere gesprekken zullen volgen. Op basis van die gesprekken zal beslist worden of Payo al dan niet doorverwezen zal worden naar de sociale dienst. De mentor van Payo vraagt of zijn cliënt in die tussentijd een voorschot kan krijgen maar dat is volgens de medewerker die hen te woord staat niet mogelijk. De mentor belt met de neef van Casimiro, die via zijn werk contacten heeft bij SoZaWe, en vraagt hem om in te grijpen. De neef van Casimiro belt vervolgens met een van de klantmanagers bij SoZaWe waar hij af en toe contact mee heeft. Zij belt vervolgens met het CWI maar ziet dat er weinig bereidheid is om Payo te helpen. Vervolgens wordt er door de neef van Casimiro contact opgenomen met een leidinggevende bij SoZaWe. Die vaardigt vervolgens een

medewerker af die alsnog een afspraak weet te maken met een klantmanager voor de volgende dag. Payo gaat de volgende dag, vergezeld van zijn mentor, naar SoZaWe. De klantmanager die hen te woord staat maakt een ongeïnteresseerde indruk en kan zich bovendien maar moeizaam uitdrukken in het Nederlands. Het gesprek tussen de klantmanager en Payo loopt diverse malen bijna uit de hand, maar de mentor weet de gemoederen te bedaren. Uiteindelijk geeft de klantmanager Payo, met zichtbare tegenzin, een voorschot. Een week later gaat Payo naar het CWI. Zijn mentor is ziek en Payo gaat zelf de formulieren brengen die hij behoorde in te vullen. De man achter het loket pakt de formulieren aan en werpt ze zonder er een blik op te werpen in een bakje vlakbij het loket. Als Payo na een week nog steeds geen bericht heeft gekregen van het CWI, belt zijn mentor op om te vragen wanneer hij met zijn cliënt kan langs komen. Zijn mentor krijgt te horen dat de casus van Payo nog niet in behandeling is genomen omdat de formulieren onvolledig zijn ingevuld en niet zijn ondertekend. Een paar dagen later gaan Payo en zijn mentor naar het CWI om de ontbrekende gegevens in te vullen op het formulier. Ondertussen maakt de mentor van Payo een afspraak met een medewerker van SoZaWe om de situatie van Payo te bespreken. Payo heeft een kamer toegewezen gekregen maar heeft geen geld om ook maar de meest basale spullen voor zijn huis te kopen. Zijn mentor vraagt bij SoZaWe of Payo een lening kan krijgen voor de inrichtingskosten van zijn huis. Maar de medewerker van SoZaWe geeft aan dat een dergelijke lening slechts bij hoge uitzondering kan worden verstrekt en dat hij er niet over piekert om die in het geval van Payo toe te kennen. Payo's mentor, die onder de indruk is van de koelheid waarmee de medewerker van SoZaWe dit te berde brengt, vraagt vervolgens aan de medewerker hoe hij denkt dat Payo uit het dal kan komen waar hij nu al een aantal jaren inzit als hem door SoZaWe zelfs een lening ontzegd wordt om zijn huis in te richten. De medewerker van SoZaWe stelt voor dat Payo 's avonds het vuilnis dat op straat staat afstruint om te kijken of er niets bij zit dat hij zou kunnen gebruiken voor zijn huis. Verder stelt hij voor dat Payo, zolang hij geen geld heeft om zijn eigen huis in te richten, best wel bij een van zijn vriendinnen kan slapen en dat hij gezien zijn leeftijd, hij is 28 jaar, best wel op eigen kracht een baan moet kunnen vinden. De mentor van Payo verlaat na een kort gesprek het kantoor van SoZaWe. Tegen zoveel cynisme is ook hij niet opgewassen. Na een paar maanden heeft het er alle schijn van dat Payo weer zijn oude leven heeft opgepakt. Hij komt af en toe niet meer opdagen op afspraken met zijn mentor en neemt weinig initiatief om zijn leven weer op

de rails te krijgen. Ook verschijnt hij af en toe op een splinternieuwe scooter waardoor het vermoeden rijst dat hij zich weer inlaat met criminaliteit.

5.2.4 De reclassering

Om een beeld te krijgen van de ervaringen die de informanten hebben met de reclassering hebben we zo goed mogelijk proberen te reconstrueren welke hulp zij hebben ontvangen en wat daarvan het resultaat is geweest. Vervolgens zijn we nagegaan of hun ervaringen in het verleden mogelijk invloed hebben gehad op de manier waarop zij nu aankijken tegen de reclassering. We zijn niet alleen nagegaan of de informanten voor hun detentie een beroep hebben gedaan op enige vorm van steun, maar we hebben ook gekeken naar de hulp die zij tijdens hun verschillende detenties hebben ontvangen. Vooraf dient te worden opgemerkt dat de reclassering sinds een aantal jaren niet meer actief is binnen de justitiële inrichtingen. Door het ministerie van Justitie zijn de domeinen van de dienst Justitiële Inrichtingen en de reclassering immers strikt gescheiden. DJI is binnen de muren van het gevangeniswezen actief en de reclassering buiten de muren. De reclassering is enkel actief binnen de muren van het gevangeniswezen als daartoe een verzoek wordt gedaan door een van de directeurs van de penitentiaire inrichtingen.

'Ik laat gewoon die dagen voorbij vliegen'

Het meest opmerkelijke dat uit de gesprekken naar voren komt is dat de meeste jongens en mannen maar erg weinig vertrouwen hebben in de reclassering. Zij zien hen meer als een noodzakelijk kwaad dan dat ze het idee hebben door deze organisatie geholpen te worden. De reclassering wordt omschreven als een organisatie 'die je lastig valt wanneer je vrij bent', 'die je in de problemen brengt bij de rechter' en 'je gouden bergen belooft en vervolgens niets doet',

In eerste instantie wijzen zij op de in hun ogen dubieuze rol van de organisatie. Zo komt vaak naar voren dat de reclassering een voorlichtingsrapport heeft geschreven voor de rechter, waardoor zij door hen gezien worden als 'justitie'. Anderzijds halen zij aan dat de reclassering er is om hen hulp te bieden. Deze twee rollen zijn volgens de meesten zo verwarrend dat zij van mening zijn dat het beter is helemaal niets met deze organisatie van doen te hebben. Velen willen, nadat de reclassering een voorlichtingsrapport heeft geschreven, inderdaad niets meer met de

organisatie te maken hebben, omdat zij vaak het idee hebben dat ze door toedoen van de reclassering een hogere straf hebben gekregen.

Is er iemand langs geweest van de reclassering?

Jawel maar hij heeft een paar dingen in het rapport gezet waarover ik nooit heb gesproken, dus ik wil niks meer te maken hebben met die man. Hij kwam een rapport maken voor de rechtbank. Had ie geschreven dat ik niks doe en dat ik geen toekomst heb. Dat ik niet op school zit en dat ik geen werk heb.

Maar dan heeft ie gelijk toch?

Ja, maar de reclassering moet me helpen, die gasten hadden me gewaarschuwd hier. Ze zeggen, hij kan je helpen, maar hij kan je ook flink in de nesten werken (r6).

Ook hebben de meeste geen vertrouwen in de reclassering omdat die er in hun ogen alleen maar op uit is om hun privé-leven te weten en verder helemaal niets doen om hen te helpen. Zij benadrukken dat de reclassering gemaakte afspraken vaak niet nakomt. Wel blijkt dat de jongens veelal verwachten dat alles voor hen geregeld wordt. Over hun eigen verantwoordelijkheden bij het zoeken van een huis of het vinden van een baan hebben ze het meestal niet. Overigens kan je je wel afvragen in hoeverre deze jongens er ooit zouden kunnen in slagen om op een zelfstandige manier een huis en een baan te vinden.

Nee ik heb nooit hulp gehad. De reclassering kwam wel een babbeltje doen in het politiebureau maar toen was het over.

En de tweede keer?

Ze zeiden toen ook, ze gaan me helpen, maar toen, ik wilde niet meer met hun praten, want ze liegen vind ik. Ze geven hoop en dat komen ze niet na. Ze zeggen ja, wanneer je buiten bent zoeken we een kamer voor je en werk. Maar als je buiten bent zeggen ze, wij zoeken geen kamer voor je, dat moet je zelf doen.

Maar als je vrij kwam ben je er dan ook achteraan gegaan?

Nee, nee. Want eenmaal buiten kan ik zelf mijn zaken regelen (r1).

Deze detentie kwam ook reclassering naar me toe, van dat ze me wilden helpen. Maar ik heb ze gewoon weggestuurd, ik geloof er niet meer in.

Wat hadden ze beloofd dan?

Dat ze me helpen met werk, huis en zo, maar ze doen niks, ze doen helemaal niks voor je. Ze beloven je dingen, maar er komt niets van terecht (r23).

Uit gesprekken met reclasseringswerkers komt naar voren dat beloftes zoals bijvoorbeeld het helpen bij het vinden van huisvesting door de reclassering

feitelijk niet kunnen worden gedaan en waarschijnlijk ook nooit gedaan zijn omdat de organisatie daar eenvoudigweg de middelen niet voor heeft. De reclassering kan in sommige gevallen wel ex-gedetineerden begeleiden bij het vinden van werk en huisvesting, maar het is niet zo dat de reclassering dit voor gedetineerden regelt.

Volgens de reclasseringswerkers loopt er bij de Antilliaanse groep op het gebied van begeleiding heel veel fout omdat de cliënten vaak niet over geschikte huisvesting beschikken. De werkers vertellen dat zij bijna dagelijks telefoontjes krijgen uit de gevangenissen van Antilliaanse mannen en vrouwen die op zoek zijn naar een woning maar dat zij hen dat niet kunnen bieden. Sinds de gemeente een huisvestingsbeleid hanteert dat ontmoedigend is voor mensen met lage inkomens merken zij dat het extra moeilijk is geworden om mensen die uit detentie komen aan huisvesting te helpen.

Die mensen hebben hun netwerken in Rotterdam en die zitten in de bajes maar gaan weer terug naar die achterstandswijken. Maar de gemeente die zegt we hebben al genoeg van die lage inkomens. En wat moet je dan met die mensen doen? Dus je zou voor deze mensen kant en klare trajecten moeten aanbieden maar dan moet je wel zeker zijn dat iedere organisatie daar zijn aandeel in neemt. Dat moet je met begeleiding in verschillende delen van de stad gaan uitzetten en dan ben je een heel eind (reclasseringsmedewerker).

Opvallend is dat de meeste informanten op het ogenblik van hun detentie erg weinig moeite doen om problemen waar ze mee zitten op te lossen. Een uitkering, een opleiding en een huis zijn vaak niet geregeld wanneer ze de gevangenis verlaten, maar daar lijken ze zich in de meeste gevallen geen zorgen over te maken. Of zoals één van de jongens het treffend formuleert:

Weet je wat het is, ik laat gewoon die dagen voorbij vliegen. Ik denk niet aan die dingen van buiten. Ik wil niet aan buiten denken (r8).

Een en ander betekent vaak dat de jongens vrijkomen en geen onderdak hebben, geen uitkering en geen zicht op werk waardoor zij snel weer vervallen in hun oude gedrag. Een aantal jongens vertelt dat zij na afloop van eerdere detenties op straat kwamen te staan, geen uitkering hadden en ook geen zicht op een baan, waardoor zij in een gat vielen en ze op een vrij vanzelfsprekende manier weer hun oude leven hadden opgepakt. Dat dit weer zal gebeuren wanneer ze niets ondernemen lijkt de meeste niet bezig te houden. Ze zitten, zoals ze het zelf vaak uitdrukken, rustig hun straf uit en zullen wel zien wat komt wanneer zij weer vrij zijn.

De vrouwen zijn over het algemeen een stuk positiever over de reclassering. Zij zijn immers verantwoordelijk voor hun kinderen en het lijkt erop dat ze om die reden meer bereid zijn om mee te werken met trajecten die voor hen worden uitgezet. Maar ondanks het feit dat de vrouwen zich over het algemeen welwillender opstellen dan de mannen verlopen ook hun contacten met de reclassering niet altijd vlekkeloos. Het tragische is dat de meeste vrouwen wel hulp willen maar vaak de weg niet weten. Ook constateer je bij hen, net als bij de mannen, een zekere moedeloosheid omdat ze in het verleden al vaker teleurgesteld zijn in hun begeleiders.

Zoals we reeds eerder aangaven bestaat de zogenoemde 'binnenreclassering' waar gedetineerden terecht kunnen voor hulp sinds een aantal jaren niet meer zodat vrouwen binnen de inrichting geen beroep meer kunnen doen op hulp. Het bureau sociale dienst binnen de gevangenissen waar ze verblijven blijkt hen vaak niet adequaat te kunnen helpen. De vrouwen klagen er tijdens de interviews vaak over dat ze nergens terecht kunnen met hun problemen.

Ik heb mijn man die nummer gegeven, maar daar hebben ze gezegd je moet contact opnemen met maatschappelijk werkster in de gevangenis en je moet die maatschappelijk werkster alles vertellen en zij gaat contact opnemen met die mevrouw van de reclassering. Ik stuur een brief naar maatschappelijk werkster voor reclassering, maar de reclassering, nog steeds ze willen me niet roepen. Al drie keer heb ik een brief gestuurd maar ik heb nog steeds niets gehoord (r37).

In sommige vrouwengevangenissen is er wel eens een reclasseringsmedewerker één dag per week ter beschikking van de gedetineerden maar dan moeten de vrouwen wel zelf het initiatief nemen om met deze medewerker in contact te komen. 'Want we zijn er niet om dingen voor ze te regelen' zegt een gevangenismedewerker die we daarover aanspreken. 'Dat moeten ze zelf doen'.

Daarnaast blijkt dat vrouwen die tijdens hun detentie een beroep doen op hulp van de reclassering in Rotterdam die meestal niet krijgen. Ten eerste moet de rechter, zoals we verderop zullen zien, dit opleggen. Maar ook blijkt dat vrouwen die verplicht reclasseringscontact hebben opgelegd gekregen vaak niet opgezocht worden door een reclasseringsmedewerker, wanneer ze ver buiten Rotterdam gedetineerd zijn. Wegens de bezuinigingen bij de reclassering zouden reclasseringsmedewerkers de laatste jaren immers alleen cliënten binnen de regio opzoeken. Sommige medewerkers van het gevangeniswezen die we daarover aanspreken, spreken het vermoeden uit, hoewel dat natuurlijk niet hard te maken is, dat het vanuit de instanties bewust beleid is om de vrouwen die ver buiten Rotterdam gedetineerd zijn niet te helpen omdat er anders gevreesd wordt voor een aanzuigende

werking. Na hun detentie gaan de vrouwen dan terug naar Rotterdam (omdat ze daar een netwerk hebben) en komen terecht in een situatie die nog penibeler is dan voor hun detentie.

Medewerkers van het bureau sociale dienst van verschillende gevangenissen geven aan dat Antilliaanse vrouwen vaak verwachten dat zij hulp aangeboden krijgen maar dat ze zelf maar weinig initiatief nemen om uit hun situatie te ontsnappen. Een medewerker van een van de vrouwengevangenissen vertelde dat met name Antilliaanse vrouwen, soms na twee jaar gedetineerd te zijn, worden vrijgelaten en vaak niet eens een treinkaartje hebben geregeld om terug naar huis te gaan. Drugsmokkelaars krijgen een treinkaartje tot Amsterdam (omdat ze daar destijds zijn aangehouden) maar moeten de rest van hun treinreis zelf zien te betalen. Een bijzonder probleem doet zich voor bij vrouwen die in Nederland als drugskoerier zijn aangehouden maar die op Curaçao wonen. Door justitie wordt hun retourticket tijdens hun detentie immers verbeurd verklaard. In veel gevallen betekent dit dat vrouwen na hun detentie op straat komen te staan en niet terug kunnen naar het land van herkomst omdat hun ticket niet geldig meer is.

De reclasseringswerkers, die we confronteerden met de uitspraken van de mannen en vrouwen, vertellen dat ze over het algemeen de indruk hebben dat Antilliaanse vrouwen zich wat welwillender opstellen dan mannen ten aanzien van allerlei vormen van hulp omdat zij de verantwoordelijkheid dragen voor hun kinderen. Het is hen bekend dat sommige vrouwen vanuit de inrichting waar zij verblijven vaak om hulp vragen, maar die omwille van allerlei juridische obstakels niet kunnen krijgen.

Wij hebben er ons over verbaasd dat vrouwen naar de reclassering vragen en niet bezocht worden.

Er is ook geen reclassering binnen. Wat je wel hebt, is het bureau sociale dienst binnen de gevangenis, die heeft justitie speciaal in het leven geroepen om mensen binnen te helpen. Er is geen reclasseringstaak binnen. En dat is al gedurende drie jaar aan de gang (reclasseringsmedewerker).

Maar wat je aangeeft klopt, ik krijg regelmatig brieven of telefoontjes en dan moet je uitleggen waarom je niets voor hen kan doen. Om hen een beetje tegemoet te komen kijk ik wel eens binnen netwerken naar trajecten voor Antilliaanse jongeren, om hen door te sturen. Dan zeg ik, ik stuur je brief door naar die of die instantie.

Maar snap je ook dat de mensen waar het over gaat, dat die er moedeloos van worden?

Maar die discussie moet gevoerd worden binnen het gevangeniswezen. Ik vraag me ook af wat er mis gaat binnen de gevangenis want er zijn toch mensen voor. Wij moeten niet naar de gevangenis toe want er zijn gelden vrij gemaakt voor mensen binnen de gevangenis om iets te doen (reclasseringsmedewerker).

Moeilijke cliënten

Waar zowel de reclasseringsmedewerkers als de medewerkers van het gevangeniswezen het over eens zijn is dat Antilliaanse jongens en meisjes, mannen en vrouwen vaak 'moeilijke cliënten' zijn en in ieder geval een groep vormen die wat meer aandacht vraagt dan andere groepen. Zo blijkt onder meer uit de gesprekken dat de informanten zich vaak onttrekken aan geboden hulp. De mentaliteitskwestie van de groep speelt in de ogen van de reclasseringsmedewerkers een grote rol bij het mislukken van bepaalde interventies. Ook uit de gesprekken met de informanten blijkt meermaals dat de reclassering in het verleden vaak het nodige heeft gedaan om hen verder op weg te helpen maar dat zij, omdat alles zo vrijblijvend was, zich daar vaak aan wisten te onttrekken.

Toen kwam ik vast te zitten in Dordrecht. Daarbinnen was reclassering, een Antilliaan, maar ik vond het niks.

Hebben ze je buiten dan niet in een traject gezet?

Nee. Alleen toen ik vrij was moest ik bij het arbeidsbureau of zoiets voor uitkering, toen zeiden ze dat ik moest werken. Maar ik zei, ik heb net vastgezeten, dus ik wil even rusten. Bel me maar over een maand of zo.

Toen gingen ze me bellen en zei ik: 'nee ik heb geen interesse'. Maar sowieso toen ik vrij was moest ik me elke week melden bij de reclassering in Dordrecht, moest ik daar gaan praten. En op een gegeven moment zei ik: 'het is niet meer nodig, ik ben weer op het rechte pad'.

En ik ging samen met mijn moeder (lacht). Ging zij ook zeggen dat ik gewoon op het rechte pad was (r13).

Sommigen werken mee met de reclassering omdat ze denken op deze manier voor elkaar te krijgen dat ze vervroegd vrijkomen.

Ik wou geen reclassering want die willen alles van je weten. Nu heb ik wel aan deze mensen hier gezegd, ja ik wil wel meewerken, maar dat is alleen omdat ik verlof zou krijgen weet je. Daarom ga ik meespelen met die mensen. Er is een mannetje van de reclassering gekomen en daarna heb ik niets meer gehoord en ik heb ook niet meer gebeld want eigenlijk wil ik er niets mee te maken hebben (r8).

De reclasseringsmedewerkers zijn er van doordrongen dat de groep Antillianen een moeilijke groep is om resultaten mee te bereiken. Dominant tijdens de gesprekken met de reclasseringswerkers is dat de Antilliaanse groep extra aandacht vergt, omdat hun problemen vaak complex zijn en zich uitstrekken over een heleboel terreinen. Daarnaast zijn de reclasseringswerkers het er over eens dat deze groep een strenge en kordate aanpak vereist, omdat er anders maar weinig resultaten met hen te behalen vallen. Zo zegt een van de medewerkers:

Ik ben zelf in mijn manier van benaderen, zeker als het om Antilliaanse jongeren gaat, heel streng. Je krijgt wat je verdient. Als je meewerkt staan we open om je te helpen. Doe je dat niet, dan zijn we daar gewoon keihard in. De ervaring leert dat Antilliaanse jongeren die de keten door en door kennen en voor de zoveelste keer een advies voor toezicht hebben gekregen, dat je daar goed moet op letten. Want als ze binnen zitten is er grote bereidheid om mee te werken maar als ze buiten zijn dan is het een heel ander verhaal (reclasseringsmedewerker).

Een andere medewerker zegt:

Veel van die jongens hebben autoriteitsproblemen. Dus dan leg ik goed uit hoe wij in elkaar zitten. Ik zit in het tr-verhaal (terugdringen recidive) waar je ze in de gevangenis spreekt en al een traject met ze uitstippelt. Dan zeg je heel duidelijk hoe het eruit ziet. Maar als ze buiten zijn en ze belazeren me dan is het klaar. Maar ik denk dat dit ook de juiste aanpak is voor deze jongens. Deze jongens hebben vaak tegen me gezegd we hebben niets aan halfslachtigheid. Aan de ene kant schoppen we tegen de autoriteit, tegen de regels die jullie stellen, maar aan de andere kant hebben we ze ook heel erg nodig. Dus er zit ook een grote ambivalentie in (reclasseringsmedewerker).

Vooral de jongens en jonge mannen willen niets van de reclassering weten omdat zij hen, naar eigen zeggen, blijven lastig vallen, ook als ze weer in vrijheid zijn. Het feit dat de reclassering hen buiten de gevangenis blijft controleren zien zij over het algemeen als een zodanige inbreuk op hun privé-leven dat ze geen zin hebben dit te ondergaan. Om die reden verkiezen de meesten naar eigen zeggen om hun straf uit te zitten en voelen ze bijvoorbeeld niets voor elektronisch toezicht.

Laatst is reclassering hier bij mij gekomen, ze wilden me helpen om naar buiten te komen. Met een enkelband of weer een taakstraf. Maar ik heb ze afgewezen. Want dan ga ik weer wachten, of misschien krijg ik een enkelband, moet ik gaan werken, thuiskomen, nee ik wil die dingen niet.

Maar waarom niet?

Nee. Liever ga ik zitten want dan weet ik precies wat mijn einddatum is. En heb ik niks met die mensen te maken. Want als je buiten komt dan moet je je gaan melden bij de reclassering. En als je klaar bent met die taakstraf moet je je ook blijven melden hè. En dat wil ik niet, ik wil gewoon doorgaan met mijn leven. Werken, klaar.

Maar ik begrijp niet dat je liever 22 uur achter de deur zit dan dat je buiten met een enkelbandje loopt.

Ja, maar weet je wat het is, er zijn veel mensen hier die zijn naar buiten gegaan met een enkelbandje en dan zitten ze in de file, ze komen te laat, als je die mensen gaat bellen, die mensen geloven je niet. Ze pakken je op diezelfde moment en ze gooien jou gelijk in het politiebureau, weer moet je drie dagen zitten in het politiebureau, weer naar de gevangenis. En dan moet je toch je straf uitzitten. En nu ik zit mijn straf, ik blijf met mijn straf.

Nu heb je meer duidelijkheid?

Ja want stel je voor ik kom buiten, je hebt die bandje en vandaag is een feest en jouw vrienden komen je halen. Maar je hebt je bandje. Het interesseert je niet dat je een bandje hebt. Want je wil naar die feest gaan hè. Daarom ik wil mijn straf uitzitten klaar, en geen problemen meer hebben met politie niks (r16).

De vrouwen staan over het algemeen veel positiever tegenover penitentiaire programma's. Daar waar de mannen zich voor een belangrijk deel aan dergelijke maatregelen proberen te onttrekken zijn vrouwen veel inschikkelijker omdat zij zo snel mogelijk thuis willen zijn zodat zij de zorg voor hun kinderen weer op zich kunnen nemen.

Dus daarom vind ik het goed om met die PP (penitentiair programma) te gaan. Dan ga ik weten dat ik op tijd moet zijn op mijn werk, me aan regels houden, dan blijf ik gewoon in de ritme. En ze helpen je met een uitkering aanvragen, en ze gaan een programma voor je maken, moet je daar iedere dag naartoe. Zo ga ik aan de regels houden (r27).

Ook blijkt uit de gesprekken met de reclasseringswerkers dat er zich bij elektronisch toezicht een aantal problemen voordoen, waardoor de aansluiting met de Antilliaanse doelgroep moeilijk is. Zo blijkt bijvoorbeeld dat een aanzienlijke groep niet in aanmerking komt voor elektronisch toezicht omdat er getwijfeld wordt aan hun motivatie of omdat hun leefomstandigheden ongunstig zijn voor het uitvoeren van een dergelijk middel. Bij de reclassering bestaat het besef dat er hierdoor sprake is van een 'restcategorie' die niet in aanmerking komt voor elektronisch toezicht.

Je hebt er die er gebruik van willen maken puur om een jaartje eerder uit de bajes te komen. Die komen er heel vaak niet doorheen want door de BSD³⁸ wordt er een voorselectie gemaakt. En als je je binnen niet gedraagt, dan kom je daar helemaal niet voor in aanmerking. Dus je hebt heel vaak dat iemand zich meldt, maar als je gaat doorvragen naar de motivatie en je gaat uitleggen wat dat inhoudt, dat ie een scholingstraject of een werktraject moet gaan volgen, dan zie je dat het al minder wordt. Vervolgens ga je op huisbezoek en je ziet dat het adres niet betrouwbaar is omdat er alleen maar criminele vrienden komen. Dan adviseren wij negatief. Want als je ziet dat daar drugs wordt gedeald en je adviseert positief, dan heb je als reclassering een probleem (reclasseringsmedewerker).

Daarnaast klagen de reclasseringsmedewerkers aan dat cliënten zich makkelijk aan de hen opgelegde maatregelen kunnen onttrekken en er bovendien geen duidelijke sanctie volgt wanneer zij dat doen.

Ik doe ook elektronisch toezicht en dan doen sommigen hun bandje af en dan wordt hen gevraagd door de directie van de gevangenis om zich de volgende dag te melden. Wat denk je, dat ze zich dan komen melden? En denk je dat ze actief opgespoord worden? Toevallig met een verkeerscontrole lopen ze dan tegen de lamp. Maar dat versterkt die mentaliteit alleen maar, want zij zullen ook wel denken er gebeurt toch niks (reclasseringsmedewerker).

Ook is gebleken dat de jongens en jongemannen zich niet aangesproken voelen door trajecten zoals Exodus³⁹ omdat ze dit als een verlengstuk van justitie zien. De vrouwen staan veel positiever tegenover dergelijke initiatieven omdat zij over het algemeen door hun detentie hun huis zijn kwijtgeraakt en een verblijfplaats nodig hebben waar ze na hun detentie hun kinderen kunnen opvangen.

Voorts blijkt dat jongens vaak geen belangstelling hebben voor de werktrajecten die hen worden aangeboden omdat in hun ogen alleen maar rotbaantjes voor hen zijn weggelegd. Het probleem is dat het hier gaat om jongens die vaak op heel jonge leeftijd veel geld hebben verdiend in de drughandel en die daardoor maar moeilijk te motiveren zijn om voor een laag salaris te werken. Maar daarnaast blijkt uit de gesprekken dat ze maar moeilijk te motiveren zijn tot deelname aan bepaalde trajecten omdat zij van mening zijn dat het werk dat hen wordt aangeboden vernederend is.

³⁸ Bureau Selectie en Doorverwijzing binnen het gevangeniswezen.

³⁹ Exodus is een organisatie die opvang en begeleiding biedt aan ex-gedetineerden en gedetineerden in de laatste fase van hun detentie.

En dan beginnen ze met jou te praten over de landbouw, tomaten plukken en dat soort bullshit. Ze komen praten met mij, en ik heb meer geld gemaakt dan hun in mijn leven, dus kom niet zo met mij praten, ik ben geen klein kind (r1).

Ze komen altijd met trajecten. Maar dan gaan ze een baan voor je regelen en dan laten ze je bij de vuilnisophaling werken. Dat is een belediging. Ze willen Antilliaanse jongeren bij de vuilnisophaling laten werken. Waarom maken ze geen lasopleiding? Maar ja, ze willen dat wij de vuilnisman van Nederland worden (r3).

Een enkeling neemt wel eens het initiatief om een hulpverleningsorganisatie te bellen maar wanneer hij niet meteen geholpen wordt – omdat degene die hij wil spreken bijvoorbeeld niet op zijn kantoor is – wordt er afgehaakt. Dan wordt er gezegd 'ik heb niet meer gebeld' of 'ik ben het telefoonnummer kwijtgeraakt' of 'die man was nooit op zijn kantoor'. Nochtans blijkt tijdens de gesprekken dat sommigen wel degelijk open staan voor hulp. Dat merken wij omdat zij vaak aan ons vragen of wij hen kunnen helpen.

Verplicht reclasseringscontact ⁴⁰

De eerste drie dagen van hun aanhouding worden in Rotterdam alle Antilliaanse jongeren, die door de overheid worden gezien als 'risicogroep', sinds twee jaar bezocht door een medewerker van de reclassering. Tijdens dit bezoek wordt gekeken wat de belangrijkste problemen van de cliënt zijn. De reclassering kan naar aanleiding van het bezoek de rechter adviseren dat er een voorlichtingsrapport moet worden geschreven. Maar het kan ook gebeuren dat er vanuit justitie wordt verzocht om meer informatie over de cliënt. Wanneer tijdens het onderzoek blijkt dat er zich allerlei problemen voordoen in de 'leefgebieden' (school, werk, huisvesting etc) wordt meestal aan de rechter het advies gegeven tot toezicht (wat de informanten omschreven als 'verplicht reclasseringscontact'). De ervaring van de reclasseringsmedewerkers is dat rechters dit advies in de meeste gevallen volgen omdat het hier vaak om cliënten gaat die zonder professionele begeleiding een grote kans maken op recidive. Wanneer het echter om iemand gaat die al verschillende kansen heeft gekregen en zich niet aan de afspraken heeft gehouden legt de rechter het advies tot begeleiding meestal naast zich neer en moet de cliënt zijn straf uitzitten. Volgt de rechter het advies van de reclassering dan is het 'juridisch kader' aanwezig waarbinnen de reclassering kan opereren.

⁴⁰ We bedoelen hier toezicht op ex-gedetineerden op basis van een justitiële beslissing in een zogenoemd verplicht kader.

Wanneer de cliënt verplicht reclasseringscontact heeft opgelegd gekregen, wordt van hem verwacht dat hij zich aan de afspraken houdt die tussen hem en de reclassering zijn gemaakt. Het contact met de reclassering is immers 'verplicht' en wanneer hij zich hieraan onttrekt betekent dit dat hij de voorwaardelijke straf die hem is opgelegd alsnog moet uitzitten. Maar uit de gesprekken met de jongens blijkt dat de opgelegde maatregel een stuk minder verplichtend is dan de omschrijving doet vermoeden.

Ik kreeg verplichte reclassering van de rechter. Ze zijn toen niet bij me geweest, ik was al buiten toen. Ik had verplichte reclassering maar ik heb haar nooit gezien.

En toen kwam je de tweede keer vast te zitten?

Ja, maar ik wilde niets met die mensen. Ik hou niet van die mensen want die mensen zijn justitie en ik hou niet van politie en justitie. Want ik heb een keer onschuldig vastgezet. Dus ik heb gezegd, ik heb niks te maken met hun, ik heb geen verplichtingen en als ik buiten ben doe ik wat ik wil. Anders moet die rechter me gewoon vastzetten weet je (r11).

Hoewel de vrouwen over het algemeen positiever zijn over de reclassering zijn er ook onder hen een aantal die zich meerdere malen aan een verplicht reclasseringscontact hebben onttrokken.

Ik heb contact met de reclassering genomen, twee, drie keer. Ze zouden komen maar ze is nooit meer gekomen. En nu heb ik ook die voorwaardelijk erbij gekregen want ik had verplichte reclassering en ik was niet gegaan. Maar ik had niets meer van hen gehoord (r28).

De tweede keer had ik een straf gekregen en toen had ik twee jaar verplichte reclassering gekregen en zes maanden voorwaardelijk. Maar toen was ik gelijk naar Curaçao gegaan. Ik heb niks van de reclassering gehoord. Maar mijn moeder zei: 'je hebt een brief gekregen in december om voor de rechter te verschijnen'. Maar toen kwam ik bij de rechter en zei: 'ja maar de reclassering heeft nooit iets van zich laten horen'. Dus toen zei die rechter: 'ik geloof niet dat de reclassering niets van zich heeft laten horen'. En nu heb ik die zes maanden ook erbij gekregen (r30).

Dat nogal wat informanten vertellen dat zij zich heel makkelijk hebben weten te onttrekken aan de beslissing van de rechter om na hun detentie in contact te treden met de reclassering werd door ons vervolgens aan een aantal reclasseringsmedewerkers voorgelegd. De vraag die wij ons stelden was

namelijk wat de reclassering zelf onderneemt om met cliënten, die zich aan hulpverlening onttrekken, in contact te treden. Een van hen reageert:

Maar als mensen zich niet melden dan houdt het op. Ze krijgen een uitnodiging en ze komen niet, dan krijgen ze een tweede herinnering en er wordt een adrescheck gedaan, en als ze niet komen opdagen dan worden ze afgerapporteerd. Dat betekent dat ze dan alsnog hun straf moeten uitzitten.

Wat vinden jullie daar zelf van? Vinden jullie dat een goede aanpak?

Zo zit het juridisch in mekaar (reclasseringsmedewerker).

In uitzonderlijke gevallen gaat de reclasseringswerker op huisbezoek of wordt er informatie ingewonnen binnen de netwerken van de jongere op straat, maar dat is zeker geen standaardprocedure. Bovendien wordt er bij gezegd dat er geen tijd is om zoveel energie te stoppen in één cliënt en dat een reclasseringsmedewerker die op die manier tewerk gaat eigenlijk buiten het juridisch kader treedt waarbinnen hij geacht wordt te opereren.⁴¹ Dat cliënten zich onttrekken aan de maatregel maken de reclasseringsmedewerkers volgens eigen zeggen 'aan de lopende band' mee. Dit betekent dat, hoe goed bedoeld deze maatregel ook is, hij weinig of geen effect heeft op de groep Antilliaanse cliënten. Ondanks het falen van deze maatregel blijkt dat de reclasseringswerkers weinig vragen stellen bij de effectiviteit van hun manier van werken. Zo wordt tijdens het gesprek regelmatig naar voren gebracht dat zij enkel binnen een juridisch kader kunnen opereren en dat zij ook wel zien dat een en ander fout gaat maar dat ze daar verder niets aan kunnen doen. Ondanks alles wat er mis loopt in het contact tussen de groep en de reclassering wordt het falen van de reclassering om de groep te bereiken door de werkers niet gezien als een 'systeemfout' maar als een 'mentaliteitsprobleem van de cliënten'. De werkers zijn er van overtuigd dat zij goed werk verrichten en zij er alles aan doen om de cliënten te bereiken. Net als bij de medewerkers van SoZaWe zien we ook bij medewerkers van de reclassering een grote beleidsvrijheid met betrekking tot de inhoudelijke keuzes die zij maken in hun werk, waarbij 'moeilijke cliënten' wel eens in de kou blijven staan. Er zijn wat dat betreft veel overeenkomsten tussen ons eigen onderzoek en dat van Miranda Boone (2002) die een aantal jaren geleden een studie deed naar de reclassering in Nederland en hoe zij omgaan met hun steeds diverser wordende

⁴¹ Deze opmerking van een van de reclasseringsmedewerkers werd door een beleidsmedewerker van de reclassering formeel ontkend. Het juridisch kader waarbinnen de reclassering opereert is geen hinderpaal om cliënten die zich aan toezicht onttrekken op te zoeken. Wel zijn er praktische bezwaren om dit te doen, omwille van de veiligheid van de reclasseringsmedewerkers.

cliëntenbestand. Zij kwam tot de conclusie dat de cliënten die geholpen worden door de reclassering maar een fractie vormen van de cliënten die geholpen zouden moeten worden. Om het hoofd te kunnen bieden aan de grote werkdruk waaraan zij dagelijks blootstaan, zijn uitvoerend werkers immers vaak gedwongen om te selecteren. Zij geven daarbij meestal de voorkeur aan cliënten bij wie de kans groot is dat ze er – in termen van de organisatie – succes mee kunnen behalen. Boone citeert Lipsky die liet zien dat uitvoerende werkers vaak een voorkeur hebben voor cliënten die positief reageren op een hulpverleningsaanbod of meewerken aan hun behandeling. Herdefiniëring helpt uitvoerende werkers te geloven dat ze de beperkte middelen die tot hun beschikking staan, optimaal gebruiken. Lipsky noemt deze vorm van herdefiniëring 'blaming the victim'. Als voorbeeld van herdefiniëring noemt hij werkers die cliënten de schuld geven dat ze hun afspraken niet nakomen waardoor ze zich niet af hoeven te vragen of eerdere gesprekken hen misschien ontmoedigd hebben (Lipsky geciteerd door Boone 2002: 32). Maar daarnaast komt ook Boone tot de constatering dat de manier van werken door de reclassering vaak niet aansluit bij de behoeften van de cliënten. Zo blijkt bijvoorbeeld dat vrijwel alle reclasseringswerkers hun cliënten schriftelijk uitnodigen op een vastgesteld tijdstip bij hen langs te komen. Een mogelijkheid is een telefonische afspraak te maken, maar hoewel het Handboek Reclassering die mogelijkheid wel openlaat, wordt hiervan zelden gebruik gemaakt. Ook als iemand tijdens het eerste gesprek niet komt opdagen merkte Boone nooit dat een reclasseringswerker hem opbelde om te vragen waar de cliënt bleef (Boone 2002: 72). Aan de normen die gebruikelijk waren werd binnen de organisatie zo strikt vastgehouden dat er nauwelijks ruimte was voor alternatieven zoals spreekuren en huisbezoeken (Boone 2002: 74). Dit heeft tot gevolg dat een groot aantal cliënten niet de hulp kreeg waar ze eigenlijk recht op hadden. De hierboven beschreven mechanismen worden wel deels gecorrigeerd door het enthousiasme van een groep reclasseringswerkers die de barrières dwars tegen de heersende productiecultuur in probeert te doorbreken. Zij leggen huisbezoeken af of achtervolgen cliënten die niet komen opdagen op hun mobiele telefoon, ze proberen op alle mogelijke manieren te communiceren met een cliënt of zijn familieleden, ook als die de taal nauwelijks machtig zijn en ze leggen zich niet neer bij een ontkennende of ongemotiveerde houding maar praten net zo lang op een cliënt in tot die bereid is een hulpaanbod te aanvaarden. Voor deze extra activiteiten worden ze binnen de huidige organisatie echter nauwelijks gefaciliteerd of beloond (Boone 2002: 123).

5.3 Stoppen met criminaliteit

De vraag is tot slot in hoeverre de Curaçaoese mannen en vrouwen, die zoals in dit hoofdstuk is gebleken, een overwegend moeizame relatie hebben met de hulpverlening, er ooit in slagen om te stoppen met het plegen van criminaliteit. Over het algemeen maken de mannen zich niet al te veel zorgen over wat er gaat gebeuren als ze weer vrijkomen. Ze zitten hun straf uit, en proberen er binnen de inrichting het beste van te maken. Als we hen vragen wat er in hun ogen zou moeten gebeuren opdat ze zouden stoppen met criminaliteit blijkt dat de meesten daar nog niet echt hebben over nagedacht. Wel leggen veel jongens de nadruk op het feit dat het erg belangrijk is dat zij meteen aan het werk kunnen wanneer zij vrijkomen. De meesten zeggen vooral tijdens de eerste weken na hun vrijlating enthousiast te zijn om aan de slag te gaan maar dat dit meestal niet lukt waardoor zij toch weer in de verleiding komen.

Ik zou direct als ik vrij kom een werk moeten hebben. Want die eerste twee weken wanneer ik vrij ben, dan wil ik wel, maar juist op dat moment kan ik niet vinden.

Maar wat doe je zelf om er achteraan te gaan?

Het is moeilijk weet je. Toen ik jonger was, dacht ik, werken is niets voor mij. Vorig jaar ben ik gewoon gaan zien dat werken normaal is (r5).

Daarnaast blijkt dat de jongens in de meeste gevallen verwachten dat er van alles voor hen geregeld wordt. Ze hebben het er steeds over dat hen werk en een huis moet worden aangeboden. Zelden hoor je ze zeggen dat ze een baan en een huis zullen zoeken wanneer ze vrijkomen.

Als je hier weg gaat moet je een slaapplek hebben. En je moet zien te eten. Je moet werken, die dingen moeten voor je geregeld zijn als je buiten komt. Dat je buiten komt en dat je gelijk werk hebt, dat je gelijk je huis hebt (r8).

Als ik een café zou kunnen openen of zo. Als ik die papieren krijg dan zou ik stoppen maar wie gaat ze me geven? (r11).

Hoewel volgens de meesten werk de enige manier is om uit de criminaliteit te blijven doet zich uiteraard de vraag voor of deze jongens die al jarenlang gewend zijn om via het plegen van delicten aan geld te komen de overstap zullen kunnen maken naar een baan, waar discipline en vaak een diploma voor nodig is. Sommigen zijn als kind reeds bezig met criminaliteit waardoor ze zich nauwelijks een ander leven kunnen voorstellen. Dat laatste beseffen de meeste ook wel en ze geven toe dat het moeilijk zal zijn om met hun oude leven te breken.

Kijk, je moet wat hebben om mee te beginnen, weet je. Anders blijf je dezelfde dingen doen en ik geef geld makkelijk uit, weet je. Dus ik wil wel werken maar dan moet het wel goed betaald werk zijn, dat ik kan sparen, en dat ik mijn huis kan betalen, kan eten, dat ik kan uitgaan.

Maar hoeveel moet je verdienen dan?

Een huis kost zeshonderd euro, eten kost ongeveer driehonderd euro, en dan wil ik per maand minimaal 350 euro sparen, en dan nog wat om kleren te kopen en uitgaan.

Dus dan moet je minstens tweeduizend euro verdienen?

Ja.

Dat is veel.

Voor iemand van mijn leeftijd wel.

En dan moet je ook een goede opleiding hebben.

Daarom wil ik lasser worden weet je, daarmee verdien je dat. Anders moet je wel doorgaan met je dingen weet je (r8).

Ik kan niet beloven dat ik nooit meer naar de bajes kom.

Maar wat zou er moeten gebeuren om het risico te beperken?

Ik zou het echt niet weten. Ik heb een leven, ik kan nooit zeggen wat er morgen gaat gebeuren. Als ik geen geld heb dan moet ik mijn eigen geld gaan zoeken. Op een goeie manier of op een gewelddadige manier.

Maar als je werkt?

Ik zit met een been dat het op elk moment kan opgeven (is tijdens een overval door de politie in zijn been geschoten, MvS). Ik ben arbeidsongeschikt. Dus werk gaan zoeken, dat kan ik niemand beloven. Maar ik zou wel mijn best willen doen om mijn eigen dingen te hebben (r15).

De voornaamste prioriteiten die de vrouwen hebben als ze ontslagen worden uit de inrichting waarin ze verblijven is dat ze hun schulden kunnen afbetalen, dat ze een huis hebben en dat hun kinderen bij hen kunnen komen wonen. De vrouwen die wij spreken zijn naar eigen zeggen niet meer van plan om nog drugs te smokkelen. Het feit dat zij zo lang hun kinderen hebben moeten missen (sommige vrouwen moeten constateren dat hun jonge kinderen hen niet meer als moeder zien omdat ze al lang door anderen worden opgevoed) geeft voor de vrouwen de doorslag om niet weer de fout in te gaan. Maar de vraag is natuurlijk of zij, gezien hun situatie, in deze voornemens zullen slagen.

Maar denk je nou niet als je vrij komt dat de verleiding weer groot zal zijn om weer drugs te smokkelen?

Die verleiding zal er altijd zijn als ik geld nodig heb. Maar nu moet ik misschien acht maanden zitten en mijn kinderen. (...) Want die jongetje noemt die pleegmoeder mama. Je vraagt aan hem: 'hoe heet je moeder?' en hij zegt: 'Rubina'. Dus hij kent die persoon als zijn moeder. En dat wil ik niet. Want twee weken lang heb ik gezegd: 'ik ben je moeder, ik ben je moeder'. Dus als ik alleen maar eentje kan halen, haal ik die jongen. Want die meisje weet het, zij zegt: 'jij bent mama'. Maar die jongen niet. Die zegt mama Rosi tegen mij. En tegen Rubina zegt hij mama. Dus daarom wil ik het niet meer doen, echt niet. Ik vind het nu teveel (r35).

Als je eenmaal met drugs bezig bent en je krijgt een hoop geld dan is het moeilijk. Dus je moet echt willen om een nieuw leven te starten of te stoppen. En ditmaal heb ik besloten, niet voor mij, als ik alleen was zou ik het gewoon blijven doen, ik heb niets te verliezen. Maar nu heb ik een zontje en die wordt groter en die is hier geboren en ik vind hij heeft hier recht om naar school te gaan. Hij zit daar zo in Curaçao en ik heb twee gemiste kansen. Hij is nu bijna drie en ik heb nog niets goeds laten zien. Normaal zou hij nu Nederlands praten, maar mijn moeder praat Engels met hem en Papiaments, dus hij is een beetje in de war, en soms gooit hij alle woorden samen. En ik vind, hij heeft recht om naar een school te gaan. En dat moet ik hier in Nederland regelen. Als ik zo doorga, word ik steeds opgepakt, dan groeit mijn kind zonder mij op. Dus nou heb ik besloten, omdat ik mijn kind goed wil opvoeden, ga ik gewoon stoppen en proberen werk te zoeken hier in Nederland en kijken hoe het gaat (r31).

De voornaamste zorg die de vrouwen hebben is dat hun kinderen van hen zullen vervreemden wanneer zij nog langer in de gevangenis zullen moeten blijven en zij hun kinderen er op latere leeftijd niet zullen kunnen van weerhouden dat zij ook criminaliteit zullen plegen omdat zij een slecht voorbeeld voor hen zijn geweest.

Ik ga gewoon naar huis. Ik heb een dochter en ik denk nu heel anders dan vroeger. Want ze hebben nu vier jaar voor mij geëist, de volgende keer zullen ze tien jaar voor mij eisen. Vroeger was geld voor mij belangrijk maar nu niet meer. Daarom moet ik weer gaan studeren om een baantje te krijgen. Ik kan gewoon niet nee zeggen en dat moet ik leren. Als iemand komt en hij zegt: 'wil je geld verdienen?' zeg ik gewoon ja. Ik kan echt niet nee zeggen. En dat is ook mijn probleem. Want ik hou van de mode. Maar een leven in de gevangenis is niks. En ik

heb ook twee kinderen. En als ze groot worden gaan ze hetzelfde doen.

Dan gaan ze zeggen: 'mama, jij hebt het zelf gedaan toch' (r28).

Ondanks de goede voornemens die ze allen hebben doet de vraag zich natuurlijk voor of zij niet weer in de verleiding zullen komen om weer te gaan smokkelen. De vrouwen zijn naar eigen zeggen begonnen met smokkelen omdat hun financiële situatie erg penibel was. Die situatie is na hun detentie natuurlijk niet veranderd. Sterker nog, in de meeste gevallen staan ze er nu slechter voor dan voordien. Sommigen zijn hun huis kwijt, hebben schulden opgebouwd en verkeren in de onzekerheid of ze op korte termijn werk zullen vinden. Ook blijkt dat sommige vrouwen open staan voor begeleiding maar dat zij de weg niet weten te vinden naar de instanties.

Wat zou er nu moeten gebeuren als je nu weggaat?

Gewoon dat ik doorverwezen wordt. Dus naar een of andere instantie, die afspraken met je maakt van, kom langs, we gaan kijken, je hebt een huis nodig, oké. Zo moet je een urgentie aanvragen. Iemand die je daar begeleidt. Ik heb gewoon een begeleider nodig, dat heb ik nodig. (...) Ik weet niet waar ik naartoe moet gaan, ik weet niets van Nederland begrijpt u? (r31).

Ik heb met die reclassering gesproken, en ik wil iemand, ik ken Nederland niet, ik weet niet als ik die papier nodig heb waar ik moet gaan. Als ik zo iemand had gehad misschien was het niet zo gegaan, want misschien hadden ze mij geholpen om een kamer te vinden of zo. En ik wil ook niet van de sociale dienst gaan leven. Ik moet werk hebben. Ik heb iemand nodig dat ik haar even kan bellen en zeggen, ik heb dit probleem wat moet ik doen. Iemand die mij kan begeleiden, misschien twee of drie maanden want ik leer snel. Maar ik moet weten waar ik heen moet (r35).

5.4 Conclusie

Alle professionals die wij hebben gesproken zijn van mening dat de Curaçaoënaars waar dit hoofdstuk over gaat een zorgelijke groep betreft waar veel tijd in geïnvesteerd moet worden. Zo hebben velen problemen bij het vinden van huisvesting, kampen veel gezinnen met enorme schulden, is de schooluitval bij Antilliaanse kinderen hoog en wordt er vanuit hun netwerk nauwelijks onderlinge steun geboden omdat iedereen nagenoeg in hetzelfde schuitje zit. Ondanks al deze problemen weten de meesten niet de weg te vinden naar instanties die hen kunnen helpen bij het oplossen daarvan.

Behalve met SoZaWe (de sociale dienst) - omdat de meeste onder hen een bijstandsuitkering hebben (gehad) - en de reclassering - wat uiteraard te maken heeft met het feit dat zij allen een of meerdere keren gedetineerd zijn geweest - hebben zij niet of nauwelijks contacten met hulpverleningsinstanties.

Een belangrijke reden waarom de Curaçaoose groep geen aansluiting vindt bij de instanties is omdat het bureaucratisch werkende organisaties zijn waar men als buitenstaander maar moeilijk een voet tussen de deur krijgt. De hele hulpverlening aan deze groep is in de eerste plaats in hokjes opgedeeld waardoor velen tussen wal en schip vallen. Zo zijn veel trajecten bijvoorbeeld enkel toegankelijk tot een bepaalde leeftijd, kan men in sommige postcodegebieden geen hulp krijgen van een gezinscoach en heeft men een vast adres nodig om ingeschakeld te worden in een leerwerktraject. Er zijn allerlei instanties waar mensen zich kunnen melden met hun problemen, maar waar wel verwacht wordt dat ze zelf een hulpvraag formuleren. Als blijkt dat ze niet over de benodigde documenten beschikken worden ze weggestuurd of worden ze doorverwezen naar instanties waarvan blijkt dat ze hen in veel gevallen ook niet kunnen helpen. Hierdoor raken de cliënten ontmoedigd en trekken ze zich terug binnen hun eigen netwerk.

Daarnaast is er bij de Curaçaoose groep sprake van wantrouwen ten aanzien van de instanties en proberen zij contacten met deze instanties angstvallig te vermijden. Hierdoor ontstaan vaak enorme problemen en verkeren sommige gezinnen, die zich jarenlang hebben onttrokken aan hulp, in een situatie waar ze nog nauwelijks kunnen uit ontsnappen. We hebben het dan over de enorme schulden die zij hebben opgebouwd, problemen in verband met verwaarlozing, huiselijk geweld etc.

Dat zo weinig Antilliaanse cliënten terechtkomen bij de instanties heeft volgens de professionals enerzijds te maken met de 'mentaliteitskwestie' van de groep. Maar daarnaast zijn er wel professionals die bereid zijn om de hand in eigen boezem te steken. Zo worden er tijdens de gesprekken door de medewerkers verschillende 'systeemfouten' binnen hun eigen organisatie genoemd waardoor zij deze groep niet op een adequate manier hulp kunnen bieden. Een kritiek die door nogal wat professionals wordt geuit is dat er door instanties te weinig *outreaching* wordt gewerkt, waardoor ze een groot deel van de mensen onvoldoende kunnen bereiken. Een ander punt dat genoemd wordt is dat instanties gebonden zijn aan allerlei regels die zij maar moeilijk kunnen overtreden. Zo blijken velen bijvoorbeeld geen uitkering te krijgen omdat zij geen vaste verblijfplaats hebben en worden cliënten bij het loket weggestuurd omdat ze een bepaald document missen. Medewerkers

van instanties begrijpen dat ze op deze manier eigenlijk indirect bijdragen aan een vergroting van de problemen van de cliënten, maar zeggen de regels en wetten niet te kunnen overtreden. Daarnaast blijkt ook uit de gesprekken dat medewerkers van organisaties zichzelf niet verantwoordelijk achten voor het feit dat Antillianen zo weinig aansluiting weten te vinden bij hun organisatie. Volgens deze medewerkers opereren zij overeenkomstig de regels die binnen de instantie gelden en kunnen zij daar niet buiten treden. Dat zij er hierdoor mede toe bijdragen dat de problemen met deze groep alleen maar ernstiger worden beseffen zij wel maar zij voelen zich daar meestal niet verantwoordelijk voor. Opmerkelijk daarbij is ook dat organisaties elkaar voortdurend de schuld geven van wat er fout loopt met de begeleiding van deze groep waardoor veel Antilliaanse cliënten in de kou blijven staan en terugvallen op wat veilig en vertrouwd is, namelijk een leven in de criminaliteit.

Omvang van de criminaliteit

De omvang van het criminaliteitsprobleem van Antillianen in Rotterdam is, zo blijkt uit analyse van verdachten uit het HerKenningsdienstSysteem (HKS) van de politie Rotterdam-Rijnmond, aanzienlijk. Van de Rotterdamse Antillianen komt een veel groter deel in aanraking met de politie dan van de autochtone Nederlandse bevolking ook als wordt gecontroleerd voor kenmerken waarvan bekend is dat zij sterk samenhangen met criminaliteit, zoals leeftijd, geslacht en sociaal-economische achtergrond.

Het algemene beeld dat criminaliteit voornamelijk voorkomt binnen een specifieke subpopulatie, met name jonge mannen, geldt niet voor de Antillianen. Antillianen worden ook op latere leeftijd relatief vaak verdacht van criminele activiteiten. Ook Antilliaanse vrouwen komen relatief veel vaker in aanraking met de politie dan de gemiddelde Rotterdamse vrouw.

In de periode 2000-2004 neemt de criminaliteit onder Antillianen toe. Uit de nog voorlopige cijfers voor 2005 lijkt de criminaliteit enigszins af te nemen, maar dit geldt nadrukkelijk niet voor de minderjarige Antillianen.⁴² Daar waar we gemiddeld een lichte daling zien, neemt de criminaliteit onder zowel eerste als tweede generatie minderjarige Antillianen sterk toe.

Aard van de criminaliteit

Antillianen zijn sterk oververtegenwoordigd op het gebied van geweldsdelicten, drugsdelicten en vermogensdelicten. Dit type misdrijven komt onder de Antilliaanse bevolking relatief vaker voor dan gemiddeld in de Rotterdamse bevolking. Zo is van de Antilliaanse bevolking meer dan drie procent betrokken bij geweldsdelicten terwijl van de totale Rotterdamse bevolking minder dan één procent hiervan wordt verdacht. Deze oververtegenwoordiging op het gebied van geweldsdelicten geldt voor alle leeftijdscategorieën en zowel voor Antilliaanse mannen als voor Antilliaanse vrouwen. De sterkste oververtegenwoordiging zien we bij drugsdelicten. Van

⁴² De meest recente cijfers van de politie Rotterdam-Rijnmond laten in 2006 een verdere daling zien van het aantal in HKS geregistreerde verdachte Antillianen. Dit cijfer is echter uitsluitend een indicatie voor de criminaliteitsgraad van eerste generatie Antillianen. Over de omvang van de criminaliteit van tweede generatie Antillianen kunnen op basis van de registratie in HKS geen uitspraken worden gedaan omdat geboorteland van de ouders van de verdachte daarin niet wordt geregistreerd.

de totale Rotterdamse bevolking wordt in 2004 0,3 procent verdacht van betrokkenheid bij drugsdelicten. Voor de Antilliaanse bevolking ligt dit cijfer met 1,6 procent meer dan vijf keer zo hoog. Opvallend is de relatief sterke betrokkenheid van Antilliaanse vrouwen bij vermogensdelicten. Bijna drie procent van de vrouwelijke Antilliaanse bevolking in Rotterdam wordt verdacht van betrokkenheid bij vermogensdelicten. Daarmee is deze groep ruim zes keer zo vaak betrokken bij vermogensdelicten dan de gemiddelde Rotterdamse vrouw.

6.1 Criminaliteit van Curaçaose Rotterdammers

We hebben gesprekken gevoerd met veertig informanten tussen de achttien en dertig jaar, die allen in detentie verbleven wegens het plegen van diverse vormen van criminaliteit. Een belangrijk deel van de informanten is afkomstig uit een van de achterstandswijken van Curaçao. De meeste zijn opgegroeid bij hun alleenstaande moeder. De meerderheid is na 1995 als alleenstaande naar Nederland gekomen. Ook in Rotterdam komen zij vaak terecht in een van de achterstandswijken waar zij opgevangen worden door familie maar in veel gevallen na verloop van tijd op zichzelf aangewezen zijn. De informanten zijn over het algemeen laag opgeleid. Het grootste deel heeft enkel een diploma van de lagere school. In de meeste gevallen ontvangen zij een bijstandsuitkering maar er zijn er ook een aantal die geen middelen van bestaan hebben.

De jongens en jonge mannen hebben in veel gevallen geen zelfstandige woning, maar pendelen tussen verschillende vriendinnen waar ze vaak kinderen bij hebben. De meisjes en vrouwen slagen er beter in dan de jongens en jongemannen om eigen huisvesting te vinden. Dat heeft onder meer te maken met het feit dat ze bijna allemaal kleine kinderen hebben en dus waarschijnlijk meer moeite hebben gedaan dan de jongens om een huis te vinden. Maar tegelijkertijd zullen vrouwen met kleine kinderen ook sneller een huis toegewezen krijgen dan een alleenstaande jonge man. De vrouwen zorgen bijna in alle gevallen alleen voor hun kinderen terwijl de vader(s) van de kinderen, die over het algemeen financieel niet bijdragen aan de opvoeding van hun kroost, in de meeste gevallen komen en gaan.

6.2 Criminaliteitsprofielen

De jongens en jonge mannen zijn voor een belangrijk deel betrokken bij drugshandel. Het betreft enerzijds straathandel (balletjes verkopen) en anderzijds de meer georganiseerde drugssmokkel van Curaçao naar Nederland. Zij beginnen op jonge leeftijd vaak met het verkopen van balletjes en gaan daarna over op de meer georganiseerde handel (door bijvoorbeeld eerst zelf als koerier aan de slag te gaan) en daarna anderen in te zetten voor de drugssmokkel tussen Curaçao en Nederland. Zo blijkt dat er jongens zijn die op Curaçao en in Nederland meisjes aanspreken op feestjes met het verzoek of zij eventueel bereid zijn om voor hen te smokkelen. In sommige gevallen proberen ze eerst een liefdesrelatie aan te gaan met de meisjes, maar het betreft ook zakelijke overeenkomsten, zonder dat er sprake is van een relatie. Ook uit het verhaal van de vrouwen blijkt dat zij regelmatig benaderd worden op feesten door jongens en jongemannen met het verzoek om drugs te smokkelen. Wanneer de vrouwen schulden hebben is de kans groot dat ze op deze verzoeken ingaan, vooral omdat hen vaak wordt voorgespiegeld dat de kansen om betrapt te worden erg klein zijn. Smokkelen van drugs is in de meeste gevallen het enige delict dat de vrouwen ooit hebben gepleegd. Er zijn er wel die op jongere leeftijd balletjes hebben verkocht maar dat komt slechts in een aantal gevallen voor. Voorts blijkt dat de vrouwen in veel gevallen via hun partner of via vriendinnen, die vaak al eerder een geslaagd drugstransport achter de rug hebben, in contact komen met drugshandelaren. Het is dus niet zo dat vrouwen enkel benaderd worden door anderen om drugs te smokkelen. In sommige gevallen gaan ze immers zelf actief op zoek naar drugshandelaren. Daarnaast raken jonge moeders betrokken bij drugshandel, bijvoorbeeld als ondersteunende figuur, door bijvoorbeeld hun drugdealende vriendjes hun huis ter beschikking te stellen als plaats van waaruit zij kunnen opereren, waar drugs, geld en wapens kunnen worden ondergebracht en dit alles in ruil voor geld of een gunst (Anderson 1999: 111).

Opmerkelijk is dat veel informanten binnen de omgeving waar ze opgroeien reeds op jonge leeftijd geconfronteerd werden met drugs. Broers, ooms, neven, maar soms ook één van of allebei hun ouders zitten dan in de drugs. Vanuit die optiek wordt het 'normaal' gevonden om drugs te verhandelen omdat iedereen in hun omgeving het doet. Daar waar de ouders of de familie niet betrokken zijn bij de drugshandel zien we dat zij in veel gevallen meeprofiten van het geld dat via drugshandel wordt verkregen. Voorts is gebleken dat het niet alleen kansarme jongeren zijn die drugs smokkelen. We troffen namelijk ook jongens aan die hun opleiding hadden afgerond en die

een baan hadden maar die toch het risico hadden genomen om drugs te smokkelen.

6.3 Curaçaose drugscircuits

In Rotterdam is er sprake van drugscircuits waarbinnen de jongens en jongemannen opereren. De drugs die gesmokkeld wordt, wordt meestal overgedragen aan derden (slechts een paar jongens zorgt zelf voor de distributie). Binnen de circuits wordt er veel druggerelateerd geweld gebruikt. Veel van de jongens hebben een pistool op zak en het blijkt dat het wantrouwen tussen jongens onderling erg groot is. Zo blijkt onder meer dat de meesten voortdurend op hun hoede zijn om niet door anderen beroofd te worden. Vrouwen daarentegen maken geen deel uit van de drugscircuits die op straat actief zijn. Zij smokkelen meestal de drugs van Curaçao naar Nederland en daarna houdt hun rol op.

Naast het druggerelateerd geweld is binnen de circuits waar de jongens deel van uitmaken ook sprake van expressief geweld (geweld om het geweld). Het gaat om allerlei vormen van geweld waarbij de eer van jongens op het spel staat en zij zich verplicht voelen om met geweld te reageren op beledigingen en bedreigingen om geen gezichtsverlies te lijden. Uit eerder onderzoek (Van San, 1998) bleek dat deze vorm van geweld bij de jonge leeftijdscategorie (14-17 jaar) Curaçaose jongens veelvuldig voorkomt. Maar ook bij de oudere leeftijdscategorieën komt deze vorm van geweld voor. Expressief geweld komt bij de vrouwen niet voor. Er wordt wel eens geweld gebruikt maar dan gaat het meestal om vrouwen onderling die ruzie hebben over een man. Veelal blijft het bij slaan en schoppen maar er wordt tijdens de gevechten ook wel eens met een mes gestoken waarbij de dader haar tegenstandster een jaap in het gezicht geeft met een mes.

Door het type criminaliteit waar Curaçaose mannen en vrouwen zich mee bezighouden krijgen politie en justitie een redelijk goed beeld van de groep. Vooral de mannen plegen veel 'zichtbare' criminaliteit (balletjes verkopen, overvallen plegen) waardoor ze snel in de kijker lopen. Bepaalde geweldsdelicten (die te maken hebben met gezichtsverlies) worden zelfs bij voorkeur gepleegd wanneer er veel getuigen aanwezig zijn dus ook daar krijgen politie en justitie makkelijk zicht op. Ook binnen de drugssmokkel van Curaçao naar Nederland nemen de mannen en vrouwen over het algemeen lage posities in (slechts weinigen slagen erin om de smokkel te organiseren) waardoor ze kwetsbaar zijn om aangehouden te worden.

Voorts bleek uit eerder onderzoek onder 14 tot 17-jarige Curaçaose jongens dat overvallers over het algemeen amateuristisch tewerk gaan en zij de overvallen die zij plegen niet of nauwelijks plannen. Maar ook bij de oudere leeftijdscategorieën lijkt er nauwelijks sprake te zijn van enige planning. Wel lijkt de mate van willekeur bij meerderjarigen lager dan bij minderjarigen. De criminaliteit waar zij zich mee bezig houden is serieuzer geworden en dat vergt iets meer structuur en ordening.

Over het algemeen bestaat er onderling veel wantrouwen en wordt er bij het plegen van criminaliteit om die reden niet samengewerkt met anderen. Wordt er wel samengewerkt dan is dat meestal in familieverband of met jongens die men al lang kent. Drugscriminaliteit bijvoorbeeld vindt bijna altijd plaats binnen familieverband. Vooral bij het smokkelen van drugs is men afhankelijk van anderen en wordt er vaak met broers, neven, ooms en tantes of andere familieleden samengewerkt.

Het is opmerkelijk dat veel van de jongens delicten in Rotterdam plegen, vaak zelfs in de buurt waar zij wonen. Het gaat daarbij om het plegen van overvallen en berovingen of het verkopen van balletjes. Jongens die op wat oudere leeftijd nog steeds bezig zijn met het plegen van overvallen wijken wel eens uit naar andere steden. Maar over het algemeen vinden de meeste overvalletjes, die zoals we gezien hebben vaak gepleegd worden wanneer de jongens nog vrij jong zijn, in Rotterdam plaats. Ook voor het verkopen van balletjes wordt er niet uitgeweken naar andere steden. Behalve wanneer zij over grote hoeveelheden drugs beschikken, meestal na een geslaagde smokkeloperatie vanuit Curaçao, gaan ze wel eens naar andere steden, waar de straatwaarde van de drugs hoger is maar ook dat komt maar zelden voor.

6.4 De wankele hulpverlening

Een aanzienlijk deel van de Antilliaanse Rotterdammers, afkomstig uit een van de probleemwijken van Curaçao, heeft het ontzettend moeilijk om in Nederland het hoofd boven water te houden. Zij zijn zoals we in hoofdstuk 3 en 4 hebben beschreven, neergestreken in de achterstandswijken van Rotterdam waar zij veel landgenoten treffen die in een zelfde uitzichtloze situatie zitten. Velen kampen met een hele reeks problemen. Zo is het moeilijk om geschikte huisvesting te vinden, hebben velen enorme schulden en maken weinigen kans op het vinden van een baan. Binnen de netwerken waar deze groepen deel van uitmaken is nauwelijks onderlinge steun omdat

iedereen nagenoeg in hetzelfde schuitje zit. Hoewel er sprake is van een uitgebreid netwerk aan hulpverleningsinstanties slagen Antilliaanse Rotterdammers afkomstig uit de volksklasse van Curaçao er maar moeilijk in de weg naar deze instanties te vinden. Dit heeft in eerste instantie te maken met de manier waarop de hulpverlening aan deze groep georganiseerd is. Zo wordt er bijvoorbeeld eigen verantwoordelijkheid verwacht bij de cliënten bij het aanpakken van problemen. Dat betekent dat cliënten gemotiveerd moeten zijn wanneer zij om hulp vragen, dat zij zelf moeten afstappen op de instanties waar zij naar verwezen worden en dat zij in staat moeten zijn om zelfstandig een hulpvraag te formuleren. Hulpverleners beseffen vaak wel dat zij op deze manier de lat te hoog leggen voor een groot deel van hun cliënten maar leggen uit dat zij, verwijzende naar hun taakomschrijving en de regels die binnen hun organisatie gelden, hier niet verantwoordelijk voor kunnen worden geacht. Dit heeft tot gevolg dat veel hulpbehoevenden binnen de groep Curaçaoënaars er niet in slagen om die hulp te krijgen die zij nodig hebben. Dat heeft enerzijds te maken met de te hoge drempel van de instanties zelf maar ook met het feit dat zij binnen hun netwerk geen mensen hebben die hen kunnen helpen de weg naar de instanties te vinden. Wel treffen velen binnen datzelfde netwerk mensen die hen in contact kunnen brengen met drugshandelaren die hen voorhouden dat zij hen uit de problemen kunnen halen. Wat hiervan het gevolg is laat zich makkelijk raden.

Een andere constatering is dat hulpverleningsinstanties in Rotterdam slechts in beperkte mate hulpbehoevenden weten te vinden. Dat heeft onder meer te maken met het gegeven dat de meeste organisaties niet *outreaching* werken, waardoor een groot deel van de mensen die hulp nodig heeft buiten beeld blijft. Maar daarnaast hebben we in hoofdstuk 5 verschillende 'systeemfouten' binnen organisaties blootgelegd die het erg lastig maken om de groep adequaat hulp te kunnen bieden. Zo worden – hoewel medewerkers van de sociale dienst het ontkennen – nog steeds mensen weggestuurd aan het loket omdat zij geen vaste woon en verblijfplaats hebben. Ook hebben we gezien dat medewerkers van de reclassering maar weinig mogelijkheden hebben om cliënten die zich onttrekken aan toezicht – onder dwang – aan zich te binden. En daarnaast hebben we gezien dat instanties wel pretenderen samen te werken, hoewel zij over de samenwerking ook wel klagen, maar in de praktijk vaak problemen van zich af schuiven waardoor cliënten in de kou blijven staan.

Samengevat kunnen we constateren dat de hulpverlening aan Curaçaoënaars, zoals die op dit ogenblik in Rotterdam wordt geregeld, slechts in beperkte mate bijdraagt aan een oplossing van de problemen van en met

Conclusie

deze groep. Dit heeft enerzijds te maken met het gegeven dat de problemen van deze groep buitengewoon hardnekkig zijn. Maar anderzijds hebben we ook kunnen constateren dat de diverse hulpverleningsinstanties tekort schieten in de manier waarop zij voor deze problemen een oplossing trachten te bieden. Een en ander vraagt om een andere aanpak. In het volgende hoofdstuk zullen we een eerste aanzet doen om tot een dergelijke aanpak te komen.

7.1 Inleiding

Een lastig probleem als dat van de criminaliteit van Antillianen in Nederland vergt een veelheid aan oplossingen. In dit hoofdstuk zullen wij een eerste aanzet doen om een aantal aanbevelingen te formuleren die wellicht kunnen helpen bij het terugdringen van de problemen met deze groep. Uiteraard gaan we alleen in op de aspecten die in dit rapport aan de orde zijn gekomen (zoals de betrokkenheid van vrouwen bij de criminaliteit, de invloed van de drugseconomie op Curaçaose gezinnen, de falende hulpverlening etc) en kunnen we voor andere problemen die hier buiten beschouwing werden gelaten (oorzaken van schooluitval, huiselijk geweld, seksuele moraal binnen Curaçaose gezinnen uit de volksklasse etc) nog geen oplossing formuleren. In ieder geval is er in de toekomst meer onderzoek nodig om nog beter zicht te krijgen op de problemen van de groep en zullen op basis daarvan verdere aanbevelingen kunnen worden geformuleerd.

De aanbevelingen die we op basis van dit onderzoek doen zijn uiteenlopend. Sommige voorstellen zijn van structurele aard die op de korte termijn in ieder geval geen zichtbaar resultaat zullen opleveren maar op de langere termijn wellicht vruchten zullen afwerpen. Andere voorstellen zijn veel praktischer van aard, kunnen onmiddellijk worden uitgevoerd, en zullen waarschijnlijk ook op korte termijn de nodige resultaten opleveren. Weer andere voorstellen moeten vanuit de gemeenschap zelf komen en kunnen door de overheid hoogstens gefaciliteerd worden. Sommige voorstellen zijn vrij concreet uitgewerkt, andere verdienen vanuit de praktijk nadere uitwerking.

7.2 Aard en omvang van de criminaliteit

Criminaliteit gepleegd door oudere leeftijdscategorieën (25 jaar en ouder)

Het heersende beeld dat criminaliteit van Antillianen vooral een probleem is van jongeren is onjuist. Antillianen worden op latere leeftijd (dertig jaar en ouder) vaak verdacht van criminaliteit en ook vrouwen komen relatief vaak in contact met de politie. Vanuit die optiek is het onverstandig om bij de aanpak van de criminaliteit eenzijdig te focussen op jongeren. Toch is dat de laatste jaren in belangrijke mate gedaan. Zo zijn de meeste leer- en werktrajecten bijvoorbeeld enkel toegankelijk tot een bepaalde leeftijd (meestal 23 jaar) en is het erg lastig om voor oudere leeftijdscategorieën (30 jaar en ouder) een plek te vinden. Het is daarom belangrijk om in de toekomst meer te investeren in de oudere generatie Antillianen. Te lang heeft het idee geheerst dat de oudere leeftijdscategorieën moeten worden afgeschreven. Dit zal op de lange termijn desastreuze gevolgen hebben, omdat jongeren in hun omgeving vaak alleen maar geconfronteerd worden met mensen die van een uitkering leven of in de (semi)criminaliteit zitten. Bovendien valt van het investeren in de oudere leeftijdscategorieën veel te verwachten omdat zij, anders dan de jongeren die vaak nog verslaafd zijn aan een flitsende levensstijl, gemotiveerd zijn om te werken of een opleiding te volgen. Uiteraard dient dit niet ten koste te gaan van de aanpak van jongere Antillianen.

Aanbeveling 1: Continueer de investering in jongeren, maar investeer daarnaast ook fors in de oudere leeftijdscategorieën (30+)
--

Heenzenden van Antilliaanse kansarmen?

Vervolgens willen we stilstaan bij een actuele discussie over mogelijke oplossingen voor het criminaliteitsprobleem onder Antillianen.

Als eerste oplossing is de mogelijkheid naar voren gebracht om Antilliaanse en Arubaanse jongeren in de leeftijd van zestien tot 24 jaar, die naar Nederland komen, maar niet voldoen aan een opleidingsniveau dat kans biedt op werk in Nederland, de toegang tot Nederland te weigeren. Dit geldt niet voor jongeren die kunnen aantonen dat ze hier voor werk, opleiding, gezinshereniging, vakantie of familiebezoek komen. Daarnaast is geopperd

dat rechters de mogelijkheid zouden moeten krijgen om Antilliaanse en Arubaanse Nederlanders die veroordeeld zijn vanwege een ernstig feit (bijvoorbeeld geweldpleging) terug te sturen naar de Antillen.

De vraag is wat het effect zou zijn van het beperken van de instroom van nieuwe kansarmen op de omvang van de criminaliteit in Rotterdam. In de periode 2000-2004 is het aantal personen dat zich nieuw in Rotterdam vestigt constant. Jaarlijks komen er zo'n 30.000 personen naar Rotterdam. Het aantal Antillianen dat zich in deze periode in Rotterdam vestigt laat daarentegen een dalende trend zien. Vestigden zich in 2000 nog zo'n 3400 Antillianen in Rotterdam, in 2004 is dit bijna gehalveerd tot iets minder dan tweeduizend. Analyse van de criminaliteitscijfers maakt duidelijk dat een aanzienlijk deel van deze nieuwkomers nog in het jaar dat zij zich in Rotterdam vestigen in aanraking komt met de politie (gemiddeld zo'n tien procent). Indien Rotterdam al deze nieuwkomers de toegang zou kunnen weigeren, vermindert het aantal Antilliaanse verdachten substantieel met gemiddeld zo'n tweehonderd per jaar. Bij bovenstaande berekening is echter geen onderscheid gemaakt tussen kansarme en kansrijke migranten. Ook tussen personen die vanuit de Antillen naar Rotterdam migreren en Antillianen die vanuit een andere Nederlandse gemeenten naar Rotterdam komen kan op basis van de beschikbare data geen onderscheid worden gemaakt. Cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) laten echter zien dat de daling van het aantal Antillianen dat zich in Rotterdam vestigt met name voor rekening komt van de groep die vanuit de Antillen naar Rotterdam komt. Zo komen er in het jaar 2000 bijna tweeduizend migranten van de Antillen naar Rotterdam. In 2005 zijn dit er nog slechts 370. Overigens laten de CBS cijfers zien dat ook de landelijke instroom van Antillianen in de periode 2000-2005 sterk is gedaald van meer dan tienduizend in het jaar 2000 naar minder dan 2500 in 2005. Er heeft dus zonder dat er specifiek beleid voor gemaakt is al een sterke reductie van de instroom plaatsgevonden. In dit verband mag niet onvermeld blijven dat al deze cijfers betrekking hebben op Antillianen die zich in Nederland bij een gemeente laten inschrijven. Van der Heijden et. al. (2006) schatten dat er een toenemend aantal Antillianen is dat zich niet in de GBA laat inschrijven. Op basis van onder andere de stijging van het aantal in HKS, maar niet in de GBA geregistreerde verdachte Antillianen (van 201 in 2000 naar 949 in 2003) en de populatie wel in de GBA geregistreerde Antillianen, schatten zij dat het aantal niet geregistreerde Antillianen in de periode 2000-2003 is toegenomen van 3000 tot bijna 12.000. Concluderend kunnen we stellen dat een beleid

dat zich richt op het inperken van de instroom kansarme migranten vanuit de Antillen in theorie een positief effect heeft op de omvang van de criminaliteit in Rotterdam, maar dat in de praktijk dit effect slechts beperkt zal zijn vanwege de inmiddels al sterk gereduceerde instroom van nieuwe migranten vanuit de Antillen.

Wat wel pleit voor een beperking van de instroom is dat we zien dat de Nederlandse (hulpverlenings)instanties onvoldoende toegerust zijn op de opvang en begeleiding van grote groepen kansarme Antillianen.

Aanbeveling 2: Beperk de instroom van kansarme Antillianen vanuit de Antillen

Terugsturen van Antilliaanse delinquenten naar de Antillen?

Een hieraan verwant beleidsthema is het terugsturen van Antilliaanse delinquenten, die zich in Nederland schuldig hebben gemaakt aan een ernstig strafbaar feit, naar de Antillen. Ook wat dit betreft wordt hieronder ingegaan op de vraag welk effect een dergelijke beleidsmaatregel zou hebben op de omvang van de criminaliteit in Rotterdam.

Nu zou een dergelijk beleid onderscheid maken tussen lichte en zware criminelen, tussen *first offenders* en veelplegers en tussen Antillianen van de eerste en tweede generatie. Omdat het sowieso een fictief scenario is gaan wij hier niet specifiek op in. Onderstaand wordt simpelweg berekend wat de omvang van de criminaliteit in Rotterdam zou zijn geweest zonder de Antilliaanse verdachten.

In totaal worden in 2004 14.323 personen verdacht van betrokkenheid bij een misdrijf. Gegeven de bevolking van bijna 517.000 personen van twaalf jaar en ouder wordt in 2004 dus 2,8 procent van de bevolking verdacht van criminele activiteiten. Van deze 14.323 verdachten zijn er 1.554 van Antilliaanse afkomst. Zouden deze verdachten al eerder zijn teruggestuurd naar de Antillen en in 2004 dus geen van allen in Rotterdam aanwezig zijn geweest dan reduceert dit de totale verdachtenpopulatie met bijna elf procent. Dit betekent dat in plaats van 2,8 procent nog maar 2,5 procent van de bevolking als verdachte in HKS zou staan geregistreerd. In totaal zijn alle verdachten verantwoordelijk voor meer dan 26.000 misdrijven. Zonder de 'bijdrage' van de Antilliaanse verdachten zou het totaal aantal misdrijven met ruim 3000 (11,5%) afnemen. Uitgesplitst naar type delict zou bij het ontbreken van Antilliaanse verdachten het aantal geweldsdelicten afnemen

met 698 (12,3%), het aantal drugsdelicten met 304 (17,3%) en het aantal vermogensdelicten met 1201 (13,3%).

Wat pleit voor het terugsturen van Antillianen die in Nederland criminaliteit plegen is dat dit positieve effecten zal hebben op de tweede generatie Antillianen die vanzelfsprekend minder zullen worden geconfronteerd met negatieve rolmodellen. Maar terugsturen van groepen criminelen betekent ook dat je hen terugstuurt naar een eiland dat niet toegerust is op de opvang en begeleiding van deze groepen. Deze mensen krijgen op hun beurt weer kinderen die je de toegang tot Nederland maar moeilijk kan ontzeggen. Op deze manier genereer je een nieuwe instroom van criminelen op de lange termijn.

7.3 Criminaliteit van Curaçaoose Rotterdammers

7.3.1 Achtergronden van de daders

1. Opgroeien in armoede

De wortels van de problemen die zich in Nederland met Antillianen voordoen – nogmaals het gaat vooral om Curaçaoënaars – liggen grotendeels op de Antillen. Werken aan oplossingen in Nederland is een aanpak die niet bij de kern van het probleem komt; die ligt in de malaise op de eilanden, en vooral op Curaçao zelf. De problemen veroorzaakt door Antillianen in Nederland zijn een *gezamenlijk* probleem dat *gezamenlijk* dient te worden bestreden. Dat betekent in eerste instantie dat er werk moet worden gemaakt van de aanpak van de armoede op Curaçao mits een krachtadig economisch beleid (zie Oostindie, 2002). Maar daarnaast is het van belang dat ook in Nederland de strijd wordt aangeboden tegen de armoede waarin deze groep verkeert.

2. Opgroeien bij een alleenstaande moeder

Opgroeien bij een alleenstaande moeder hoeft niet noodzakelijk een probleem te betekenen, maar toch hebben we kunnen constateren dat de moeders van de jongens en meisjes, mannen en vrouwen het vaak niet redden wat de opvoeding van hun kinderen betreft. Dat binnen deze gezinnen de kans op ontsporen groter is dan in gezinnen met twee ouders ligt voor de hand, alleen al omdat gezinnen met een alleenstaande ouder over het algemeen armer zijn. Voorts hebben we gezien dat vrouwen een belangrijke rol spelen bij de criminaliteit van mannen. Vrouwen maken dus

deel uit van het probleem maar bij de vrouwen ligt ook een begin van de oplossing.

Aanbeveling 3: Investeer in de emancipatie van Curaçaose vrouwen uit de volksklasse

Het belangrijkste is dat vrouwen zich gaan emanciperen. Dit geldt uiteraard zowel voor de Antilliaanse vrouwen in Nederland als op de Antillen. Emancipatie betekent dat de vrouwen eigenwaarde gaan ontwikkelen, dat er binnen de groep allerhande taboes worden doorbroken (in verband met opvoeding, seksualiteit, relaties), dat vrouwen gaan deelnemen in brede zin (bijvoorbeeld dat ze leren omgaan met vrouwen uit andere bevolkingsgroepen) en dat zij werken aan hun ontwikkeling via scholing en werk. Het resultaat hiervan zal zijn dat zij weerbaarder zullen zijn tegenover 'machomannen', minder snel en vooral op latere leeftijd zwanger zullen raken en dat er binnen de opvoeding meer gelijkheid zal bestaan tussen jongens en meisjes (en zij hun zonen minder als macho zullen grootbrengen). Emancipatie van vrouwen zal ook de emancipatie van mannen ten goede komen.

Emancipatie is een proces dat van binnenuit de Antilliaanse gemeenschap moet komen. Men kan het emancipatieproces vanuit de overheid dus niet op gang brengen. Maar de overheid kan wel een aantal randvoorwaarden creëren waardoor emancipatie makkelijker tot stand kan worden gebracht. Als de moeder gelijkwaardigheid binnen de opvoeding hanteert zal dat ook een begin zijn van de emancipatieontwikkeling bij de jongens.

1. Zorg ervoor dat jonge moeders naar school kunnen blijven gaan

Om de emancipatie van Antilliaanse vrouwen te bevorderen is het belangrijk om te investeren in onderwijs aan deze groep. Wanneer jonge moeders naar school kunnen blijven gaan, kunnen ze een betere toekomst voor zichzelf en hun kinderen opbouwen waardoor ze minder afhankelijk worden van mannen.

Aandachtspunten hierbij zijn:

- geef jonge moeders *coaching* over hoe zij hun leven moeten inrichten als schoolgaande moeder
- ontwikkel samen met scholen andere vormen van leren (buiten de klas, leren via internet, mentorschap door Antilliaanse leerlingen etc)
- maak contractafspraken met ouders over het tegengaan van verzuim

- regel opvang van kinderen indien de omgeving geen mogelijkheden biedt
- organiseer cursussen weerbaarheid tegen factoren die schoolverzuim aanmoedigen

2. Zet oppascentrales op gerund door Antilliaanse vrouwen

Oppascentrales zijn laagdrempelige oppasvoorzieningen, gerund door vrouwen uit de directe omgeving. In Rotterdam zijn er twee in Pendrecht en Feijenoord. Het is aan te bevelen er meerdere te ontwikkelen.

- moeders kunnen hun kinderen naar de oppascentrales brengen als zij naar school gaan of gaan werken
 - in het kader van preventie van criminaliteit wordt opvang geboden voor kinderen en jongeren tot zestien jaar (zodat ze niet op straat rondhangen)
 - het runnen van de wijkoppascentrale is een kwalificerend (en emanciperend) proces op zich. Vrouwen leren hier organiseren, verantwoordelijkheid dragen en brengen structuur in hun leven
 - oppascentrales kunnen de drempel naar reguliere opvang verlagen
- Er is geen reguliere opvang voor kinderen na de basisschool. De oppascentrale kan hiervoor een oplossing bieden tot de moeder thuiskomt van het werk (belangrijk ter preventie van rondhangen en latere criminaliteit).

3. Help en begeleid moeders bij de opvoeding

Bestaande opvoedcursussen sluiten niet aan bij de beleving van Curaçaose vrouwen uit de volksklasse. Toch is het belangrijk dat deze vrouwen hulp en begeleiding krijgen bij de opvoeding van hun kinderen. Voor deze vrouwen moet de nadruk liggen op het feit dat opvoedingsondersteuning *geen* hulpverlening is (wanneer men hulpverlening nodig heeft is men namelijk een slechte moeder). De beste resultaten vallen te verwachten wanneer moeders hulp en begeleiding krijgen van andere moeders, die op hun beurt *gecoached* worden door gekwalificeerde pedagogen. Laagdrempelige opvoedcursussen die ingaan op de concrete vragen van vrouwen kunnen een grote hulp zijn en halen de hulp en begeleiding uit de sfeer van de hulpverlening. Het is aan te bevelen om moeders eens in de zoveel tijd te laten samenkomen, zodat ze met elkaar ervaringen kunnen uitwisselen en problemen in verband met de opvoeding van hun kinderen kunnen bespreken. Daarnaast valt het aan te bevelen om te proberen jongeren die voor problemen zorgen te betrekken bij

de gesprekken, waardoor er een dialoog ontstaat tussen de moeders en hun kinderen en de moeders van elkaars problemen iets kunnen leren.

4. Stimuleer sociale netwerken van vrouwen

Het is belangrijk dat Antilliaanse vrouwen een sociaal netwerk hebben waar ze kunnen praten over problemen waar ze mee zitten en waar ze elkaar kunnen helpen. Op dit ogenblik zijn er in Rotterdam vijf zogenoemde vrouwenstudio's operationeel. Dergelijke initiatieven verdienen alle steun.

5. Voorkom tienermoederschap

- organiseer sociëteiten of jongerenstudio's waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten en onder begeleiding van mentoren activiteiten op kunnen zetten
 - bied een programma aan over weerbaarheid en persoonlijke ontwikkeling
 - bied een programma aan dat niet alleen gericht is op seksualiteit en moederschap, maar ook op emancipatie en toekomstmogelijkheden
 - maak gebruik van rolmodellen (tienermoeders). Zij kunnen het beste vertellen hoe het tienermoederschap van invloed kan zijn op de kansen in je leven
 - geef informatie over kansen (via scholing en werk) als je niet op jonge leeftijd kinderen krijgt
 - leg met de jongeren bezoeken af aan werkgevers, gemeentehuis, loket sociale dienst en laat daarbij zien wat van tienermoeders gevraagd wordt als zij een uitkering willen aanvragen of wanneer zij willen werken
- Betrek indien mogelijk verschillende leden van het gezin (moeder, broers en zusters) bij het programma.

3. Lage opleiding

Een ander punt is dat veel van de jongeren die probleemgedrag vertonen laag opgeleid zijn. Zowel op Curaçao als in Nederland verlaat een groot deel van de Curaçaose jeugd de school zonder diploma. Investeren in beter onderwijs en beheersing van het Nederlands op de eilanden is daarom een voor de hand liggende prioriteit. Oostindie (2001:19) pleitte een aantal jaren geleden voor een 'Delta-plan' voor het onderwijs op Curaçao.⁴³ Het zal

⁴³ Onlangs is door de Antilliaanse minister van Onderwijs Omayra Leeflang een Deltaplan voor de Antilliaanse jeugd gepresenteerd. Het doel van dit plan is dat

volgens deze auteur de crisis niet direct keren en het zal de migratie niet stoppen. Maar het zal wel een hoognodige bijdrage leveren aan een versterking van het sociale kapitaal van Curaçao – en ook de andere eilanden – en tegelijkertijd helpen bewerkstelligen dat toekomstige migranten beter zijn toegerust op de Nederlandse samenleving (Oostindie 2002: 19). Niet alleen op Curaçao maar ook in Nederland moet gewerkt worden aan het tegengaan van schooluitval bij Antilliaanse kinderen en jongeren. Het probleem is wel dat er nog maar weinig bekend is over de achtergronden van de schooluitval bij deze groep. Daarom is het van belang dat er diepgaande onderzoek wordt gedaan naar de oorzaken van schooluitval bij Antilliaanse kinderen en jongeren.

Aanbeveling 4: Laat diepgaand onderzoek uitvoeren naar de oorzaken van schooluitval bij Antilliaanse kinderen en jongeren zowel op Curaçao als in Nederland

4. Hoge werkloosheid

De werkloosheid onder Antillianen in Rotterdam is hoog. Velen hebben geen werk of zijn onvoldoende geschoold of vaardig om werk te vinden. Hun kinderen groeien op in een gezin waarvan de ouders laag opgeleid en langdurig werkloos zijn. Zij voorzien niet in hun eigen levensonderhoud, nemen niet actief deel aan het maatschappelijk leven en kunnen in sociaal-economisch opzicht geen positief rolmodel voor hun kinderen zijn. (Toeleiding naar) arbeid en een goede beheersing van de Nederlandse taal zijn noodzakelijke instrumenten waarmee zij een plaats in deze maatschappij in kunnen nemen.

Aanbeveling 5: Verzin creatieve oplossingen om de werkloosheid onder Antillianen terug te dringen

1. Stel mentoren aan die praktische ondersteuning kunnen bieden aan Antillianen bij het vinden van werk en die kunnen bemiddelen tussen werkgevers en Antilliaanse werknemers

jongeren op de eilanden een beter toekomstperspectief krijgen. Verbetering van onderwijs en verlenging van de leerplicht van vijftien naar achttien jaar maken deel uit van dit plan.

In het beleid van Rotterdam van voor 2005 is te weinig aandacht besteed aan de vaak complexe problemen waar cliënten mee kampen. Er is teveel gefocust op het halen van de targets (tegen een bepaalde periode moeten zoveel Antillianen aan het werk, of op school) maar alle problemen eromheen, zoals schulden, gebrek aan goede huisvesting, opvoedingsproblemen etc worden vaak vergeten. Daarom is het van belang om mentoren aan te stellen die de groep kunnen helpen bij hun concrete problemen maar die ook kunnen bemiddelen tussen hun cliënt en potentiële werkgevers. Bovendien kunnen deze mentoren het proces van tewerkstelling bewaken. Vooral wanneer het om de tewerkstelling gaat van moeilijke groepen (bijvoorbeeld ex-gedetineerden) is het van belang dat er bij eventuele conflicten tussen werkgever en werknemer bemiddeld kan worden door de mentoren. Verstrek daarnaast subsidies aan werkgevers die bereid zijn om 'moeilijke gevallen' in dienst te nemen.

2. Bied leerwerktrajecten aan die de groep kunnen toeleiden naar statusverhogend werk

Om moeilijke groepen vast te houden en te blijven motiveren is het belangrijk dat zij statusverhogend werk kunnen doen. Voor Curaçaose mannen zijn dat banen als automonteur, scootermonteur, lasser en banen in de horeca. Voor vrouwen denken we meer aan verzorgende beroepen zoals verpleegassistent, kinderverzorgster, bejaardenverzorgsters etc. Bied niet alleen jongeren leerwerktrajecten aan maar ook volwassenen (30+).

3. Zet ervaringsdeskundigen (jongeren met een crimineel verleden) in als rolmodel

Het inzetten van een hoog opgeleide Antilliaan kan averechts werken. De contacten verlopen niet goed omdat de jongens het idee krijgen dat ze veroordeeld worden omwille van hun gedrag, dat de medewerkers alleen maar geïnteresseerd zijn in hun privé-leven en zich verder niet om hen bekommeren. Daarom moet er meer gewerkt worden met ervaringsdeskundigen, waarbij probleemjongeren worden gekoppeld aan jongeren met een crimineel verleden die inmiddels op het rechte pad zijn geraakt. Daarnaast zou je in Rotterdam kunnen denken aan de oprichting van een kokschool of een automonteuropleiding (beide beroepen zijn

statusverhogend binnen de groep) waar probleemjongeren opgeleid worden tot kok en automonteur door professionele krachten, bijgestaan door ervaringsdeskundigen die ervoor zorgen dat de jongeren zich aan de gemaakte afspraken houden en die ingrijpen wanneer zij over de schreef gaan.

4. Stimuleer en faciliteer etnisch ondernemerschap

Belangrijk is dat de illegale handel waar een deel van deze groep zich mee bezighoudt kan worden omgebogen in legale handelsactiviteiten. Daarom is etnisch ondernemerschap onder deze groep de moeite waard om te proberen. Men zou kunnen denken aan het opzetten van kleine restaurants en eettentjes of busjes waar broodjes kunnen worden gekocht (het op Curacao bekende *truki pan*). Hierbij is de ondersteuning vanuit de gemeente - onder andere op het gebied van scholing - noodzakelijk omdat de vereiste kwalificaties om een eigen bedrijfje op te zetten bij de groep vaak ontbreken.

5. Het hebben van schulden

Een ander probleem dat geconstateerd is zijn de enorme schulden waar een groot deel van deze groep mee kampt, waar zonder hulp niet meer bovenop te komen valt. Slechts weinigen slagen erin om de weg naar de instanties te vinden die hen kunnen helpen bij het afbouwen van hun schulden. Maar de WSNP (Wet Schuldsanering Natuurlijk Personen) is daarnaast ongeschikt voor deze groep. Iemand die opgenomen wordt in de schuldsanering heeft maximaal vijf jaar (maar in de praktijk gaat het meestal over een periode van drie jaar) om zijn schulden af te bouwen. De rechter bepaalt deze periode. Tijdens de periode dat men in de schuldsanering zit wordt er van de betrokkene verwacht dat hij werk zoekt. Door werk en extra inkomsten te verwerven, kan men meer aflossen en lijden de schuldeisers minder verlies. Tijdens de regeling heeft men recht op een vrij te laten bedrag van 100 procent van de bijstandsnorm (dat betekent in de praktijk dat men vijf procent meer verdient dan wanneer men een uitkering geniet). De rest van het geld dat men verdient gaat naar de boedelrekening. In de praktijk komt het erop neer dat iemand als Casimiro die een bijstandsuitkering ontvangt van 700 euro, na aftrek van al zijn vaste lasten, en het bedrag dat hij moet afstaan aan de schuldsanering nog 200 euro per maand overhoudt om van te leven. Het is ondenkbaar dat een jongen die jarenlang in de criminaliteit heeft gezeten in staat zal zijn om gedurende drie jaar met 200 euro per

maand te leven. Het aan de slag gaan bij een werkgever, wat de manier is om met zijn oude leven te breken, en een andere vriendenkring op te bouwen wordt op deze manier onaantrekkelijk gemaakt. Er moet dus naar een alternatief gezocht worden.

Aanbeveling 6: Tracht te voorkomen dat mensen schulden opbouwen

In eerste instantie strekt het tot aanbeveling om een discussie op te starten over het gemak waarmee mensen heden ten dage schulden kunnen maken. De vraag doet zich daarbij voor wat de overheid precies kan doen om de praktijken van bedrijven, waarbij veel schulden worden gemaakt, aan banden te leggen. Voorts strekt het tot aanbeveling om van iedereen een integraal dossier bij te houden waardoor het lastiger wordt om schulden te maken. Het zou moeten worden mogelijk gemaakt om informatie over uitgaven te koppelen waardoor mensen niet bij verschillende winkels en bedrijven schulden kunnen maken.

Aanbeveling 7: Organiseer schuldhulpverlening op maat

Het strekt tot aanbeveling om een bureau op te richten dat groepen die veel schulden hebben toegesneden maatwerk levert. Een dergelijk bureau zou afspraken kunnen maken met de rechtbank en zou kunnen nagaan of er uitzonderingen zouden kunnen worden gemaakt voor bepaalde gevallen. Zo zou bijvoorbeeld de afspraak kunnen worden gemaakt dat jongeren maar voor een beperkte periode in de schuldsanering (maximaal een jaar) kunnen worden opgenomen. Het besef moet namelijk groeien dat er een maatschappelijke taak ligt om groepen die veel schulden hebben weer deel uit te laten maken van deze samenleving. Om die reden strekt het tot aanbeveling om:

- een gespecialiseerd aanbod te organiseren voor groepen die veel schulden maken
- een aantal vernieuwende projecten te starten die het mogelijk maken voor deze groepen om hun schulden af te betalen (zo zou het bijvoorbeeld moeten mogelijk zijn dat men mensen met schulden laat werken voor de crediteuren)

7.3.2 Criminaliteitsprofielen

1. Betrokkenheid van families bij criminaliteit

Het is belangrijk dat er in een zo vroeg mogelijk stadium (de eerste signalering zou al kunnen plaatsvinden vóór de kleuterschool) wordt ingegrepen in gezinnen waarvan blijkt dat er zich problemen voordoen. Dit betekent dat er bij een eerste melding niet oeverloos wordt vergaderd door betrokken instanties over wat met een jongere moet gebeuren of dat er door de verschillende instanties onderzoek wordt ingesteld naar de achtergronden van de problemen van het gezin waardoor er veel tijd verloren gaat en jongeren ondertussen afglijden.

Aanbeveling 8: Intervenier in een vroeg stadium in probleemgezinnen

1. Geef opvoedingsondersteuning

In eerste instantie kan worden geprobeerd om aan gezinnen die het moeilijk hebben opvoedingsondersteuning te bieden (zie punt 3 pagina 167).

2. Stel gezinscoaches aan

Wanneer dit te weinig resultaat oplevert strekt het tot aanbeveling om een gezinscoach aan te stellen die dagelijks bij het gezin over de vloer komt, en de ouders, in de praktijk zal dit vooral om de moeder gaan, bijstaat bij de opvoeding. Ook voor de gezinscoaches is het van belang dat zij bij de eerste signalering van het probleem meteen in actie komen.

3. Leg ouders van overlastgevende en criminele jongeren die zich onttrekken aan hulpverlening een boete op

Er zijn altijd ouders die niet openstaan voor hulp. Daarom strekt het tot aanbeveling om ouders van jongeren tot achttien jaar, die voor criminaliteit en overlast zorgen, bij het eerste politiecontact te ontbieden op het politiebureau. Indien blijkt dat de problemen die de jongere veroorzaakt mede worden bepaald door de gezinsomstandigheden wordt de ouders hulpverlening aangeboden. Mochten zij niet op dit aanbod ingaan, en wordt de jongere een tweede keer aangehouden dan worden de ouders beboet door

middel van een overlastboete (die bijvoorbeeld gekort wordt op de uitkering). Deze boete wordt bij ieder volgend politiecontact herhaald. Indien de ouders er alsnog voor kiezen om hulpverlening te aanvaarden, dan kan de opgelegde boete worden kwijtgescholden.

Indien het toch noodzakelijk is dat de boete geïncasseerd wordt, dan kan deze gestort worden in een fonds, en kunnen er sport- en schoolactiviteiten – zoals schoolreisjes en werkweken – uit bekostigd worden, of andere activiteiten voor jongeren waardoor goed gedrag beloond wordt.

2. Curaçaose drugscircuits

Tallose deskundigen en criminologen hebben de afgelopen decennia betoogd dat het huidige beleid van bestrijding van drugsproductie en – handel gedoemd is te mislukken. In feite, zo stellen zij, is legalisering de enige reële optie. Zij redeneren vanuit een pragmatische visie op het probleem. De handel in drugs is buitengewoon winstgevend, juist *omdat* het illegaal is. (Kerkhof 2003: 7). Maar zowel nationaal als internationaal is legalisering van harddrugs natuurlijk praktisch onhaalbaar.

Wat ligt er dan binnen de mogelijkheden om aan de Curaçaose drugscircuits in Nederland en op Curaçao iets te doen? Hoe kan de stroom van drugsmokkelaars worden tegengehouden? En hoe kan je voorkomen dat de drugs Nederland binnen komen?

Van belang is dat het beleid zowel repercussies heeft voor de organisatoren van drugsmokkel als voor de uitvoerders. Om te voorkomen dat mensen drugs smokkelen is het daarom van belang om de pakkans te maximaliseren. Praktisch gezien zou men drugsmokkelaars de door hen gesmokkelde drugs kunnen afpakken en hen vervolgens een uitreisverbod kunnen geven van vijf jaar. Smokkelaars die op Curaçao wonen zouden vijf jaar lang niet meer naar Nederland mogen reizen en smokkelaars die in Nederland wonen zou men vijf jaar lang een verbod kunnen opleggen naar Curaçao te reizen. Door deze decriminalisering van de drughandel ontlast je het justitieel systeem. De tijd en kosten die hiermee worden uitgespaard zouden kunnen worden ingezet om de organisatoren extra aan te pakken.

Ook dit is een landelijke discussie waar de gemeente Rotterdam op zich weinig invloed op uit kan oefenen. De stad wordt wel geconfronteerd met grote en kleine drughandelaren en veel geweldsconflicten die in de Rotterdamse straten worden uitgevochten zijn druggerelateerd. Zolang er noch sprake is van legalisering, noch decriminalisering van drugshandel strekt het tot aanbeveling dat in Rotterdam de handel in drug onaantrekkelijk

wordt gemaakt door repressief optreden van politie en justitie, waarbij niet alleen de 'grotere jongens' worden aangepakt maar ook de kleine straathandelaartjes. Vooral jonge, beginnende dealers moet het zo moeilijk mogelijk worden gemaakt om zich in te laten met drughandel. Hiervoor is een goed werkend signaleringssysteem nodig (Van Wijk. et.al. 2006, 66).

Aanbeveling 9: Zet repressieve middelen in om zowel grote als kleine drughandelaren op te sporen

3. Veel gebruik van geweld onderling, vaak druggerelateerd

De controle op wapenbezit verdient meer aandacht. Het is raadzaam om gerichte acties in te zetten dan wel te continueren om het wijdverspreide bezit van wapens van crimineel actieve Antillianen in te dammen. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld acties door interventieteams op panden waarvan wordt vermoed dat er wapens aanwezig zijn, inleveracties van wapens op bijvoorbeeld scholen en uitgaansgelegenheden en preventieve fouilleeracties.⁴⁴ Daarnaast is het raadzaam om tijdens de opvoedingsondersteuningsprogramma's Antilliaanse vrouwen/moeders te wijzen op de gevaren van wapens (Van Wijk et.al. 2006, 66).

Aanbeveling 10: Continueer het beleid waarbij gerichte acties worden ingezet om het wapenbezit van Antillianen terug te dringen

Dit laatste betekent overigens niet dat er bijvoorbeeld specifieke fouilleeracties moeten komen onder Antillianen. Preventief fouilleren dient te worden georganiseerd in 'risicogebieden' (uitgaanscentra, bepaalde scholen of bepaalde wijken).

4. Gedetineerden

Eerder is door de Jong et al (1997) beargumenteerd dat het voor Antilliaanse delinquenten zinnig lijkt een 'straf op maat' te geven. Hoewel uit dit onderzoek dergelijke conclusies niet direct getrokken kunnen worden, lijkt het gezien de geconstateerde problemen die in dit rapport naar voren komen zinvol om delinquenten gedurende hun verblijf in detentie een

⁴⁴ Hoewel er geen representatieve onderzoeksresultaten beschikbaar zijn over de effecten van preventief fouilleren, zijn er aanwijzingen dat er een positief effect vanuit zou kunnen gaan. Zo blijkt bijvoorbeeld dat ten tijde van de preventieve fouilleeracties van de politie Rotterdam-Rijnmond in district Zuid het aantal overvallen afnam tot nul, terwijl er daarvoor gemiddeld zo'n drie overvallen per week plaatsvonden.

(beroeps)opleiding te geven. Voor de Antilliaanse groep denken we specifiek aan scholing die kan leiden tot voor deze groep statusverhogend werk (zie aanbeveling 5.2).

Aanbeveling 11: Zorg ervoor dat delinquenten tijdens hun tijd in detentie een (beroeps)opleiding krijgen

7.4 De wankele hulpverlening

Tot slot hebben we gezien dat de Nederlandse (hulpverlenings)instanties niet toegerust zijn op de opvang en begeleiding van kansarme Antillianen. De gemeente Rotterdam is zich hier van bewust. Nadrukkelijk heeft men gekozen voor een persoonsgerichte aanpak, om kansarme Antillianen persoonlijk te begeleiden en hen door het onoverzichtelijke voorzieningenstelsel te loodsen. Hoewel er in dit onderzoek niet specifiek op in is gegaan, zijn er aanwijzingen dat de eerste fase van de implementatie van dit beleid niet altijd soepel verliep. Ter ondersteuning van de persoonsgerichte aanpak, en om te voorkomen dat als gevolg van de nog tekortschietende opvang en begeleiding kansarme Antillianen afglijden naar de criminaliteit, zijn de volgende aanbevelingen van belang.

Aanbeveling 12: Creëer noodprocedures om Antillianen sneller de weg te kunnen wijzen door het labrynt van voorzieningen

Een algemene aanbeveling, maar wel een zeer essentiële, is dat er noodprocedures worden gecreëerd waardoor cliënten sneller de weg kan worden gewezen doorheen het labrynt van voorzieningen. Veel organisaties zijn nu kostbare tijd kwijt aan papierwerk en het doen van onderzoek waardoor veel kostbare tijd verloren gaat waarin een kind of jongere naar criminaliteit kan afglijden. Daarnaast hebben we gezien dat het voor cliënten erg moeilijk is om zich een weg te banen door het netwerk van voorzieningen. Om ervoor te zorgen dat mensen die hulp nodig hebben die sneller kunnen krijgen zijn noodprocedures nodig.

Aanbeveling 13: Bied praktische hulp aan aan Antillianen bij hun contacten met instanties

Zet teams op die praktische ondersteuning bieden bij het aanvragen van een uitkering, kinderbijslag, huursubsidie etc. Van belang daarbij is om *outreaching* te werken. Antillianen die bijvoorbeeld met schulden kampen weten immers vaak de weg niet naar de instanties. Zij kunnen worden benaderd via de wijkcoaches die gezinnen bezoeken die een geïsoleerd bestaan leiden. Daarnaast kunnen ouders die problemen hebben worden benaderd via de school van hun kinderen. Mensen die met justitie in contact zijn gekomen worden standaard opgezocht in de gevangenis en er wordt hen praktische hulp geboden bij het oplossen van hun problemen.

Aanbeveling 14: Instanties doen er goed aan hun eigen regels ter discussie te stellen

Er moet ten allen tijde maatwerk worden geleverd omdat de Antilliaanse doelgroep nu vaak tussen wal en schip valt. De meeste organisaties hebben een manier van werken die niet aansluit bij de behoeften van de Antilliaanse doelgroep. Daarom is het van belang dat organisaties kritisch kijken naar hun manier van werken zodat zij in de toekomst meer maatwerk kunnen leveren. SoZaWe kan bijvoorbeeld nadenken over het inkorten van de beslistermijn bij het verstrekken van uitkeringen. Een instantie als de reclassering zou meer *outreaching* moeten werken zodat de groep zich niet kan onttrekken aan begeleiding.

Aanbeveling 15: Betrek de Antilliaanse gemeenschap bij de aanpak van de problemen met deze groep

De Antilliaanse gemeenschap dient nauwer dan nu het geval is en op structurele basis te worden betrokken bij de ontwikkeling van beleid aangaande de aanpak van de problematiek. Belangrijk is dat er *met* in plaats van *over* Antillianen wordt gepraat. We pleiten er nadrukkelijk voor om Antilliaanse vrouwen bij de aanpak van de problemen te betrekken (vgl. Van Wijk et. al., 2006).

Bijlage 1 Lijst Antilliaanse informanten

	Geslacht	Leeftijd	in Nederland sinds
1	man	23	1999
2	man	19	2000
3	man	23	1998
4	man	21	2001
5	man	24	1998
6	man	20	1996
7	man	21	1982
8	man	24	1997
9	man	30	2002
10	man	25	1983
11	man	24	1993
12	man	20	2001
13	man	24	1999
14	man	22	2000
15	man	30	1983
16	man	28	1995
17	man	29	1990
18	man	22	1997
19	man	23	1994
20	man	19	2003
21	man	29	1991
22	man	29	1988
23	man	29	1983
24	man	30	1987
25	man	27	1997

Bijlage 1

	Geslacht	Leeftijd	in Nederland sinds
26	vrouw	24	2000
27	vrouw	21	2000
28	vrouw	27	1997
29	vrouw	29	2000
30	vrouw	27	1990
31	vrouw	24	2001
32	vrouw	25	1990
33	vrouw	30	1992
34	vrouw	25	2000
35	vrouw	25	2004
36	vrouw	30	1998
37	vrouw	26	2000
38	vrouw	20	1987
39	vrouw	24	2001
40	vrouw	19	1992

Bijlage 2 Lijst van bevraagde instanties

Basisschool De Hoeksteen
Bureau Jeugdzorg
Centrum Werk en Inkomen (CWI)
Cleo Patria
Deelgemeente Charlois
De Nieuwe Unie
Jeugd Onderwijs en Samenleving (JOS)
Millinxbuurtpost
Politie Rotterdam Rijnmond
Raad voor de Kinderbescherming
Radar Advies
Reclassering Nederland
Reclassering Rotterdam
Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SoZaWe)
Stichting Welzijnsbevordering Antillianen (SWA)
Transfer Informatie Punt Charlois (TIP)
Youth for Christ
Zuiderparkcollege

Bijlage 3 Criminaliteitscijfers

Tabel b3.1: Bevolking en verdachten naar herkomstgroep (2004)

	bevolking (12 jaar e.o.)		verdachten (12 jaar e.o.)		verdachten als % van de bevolking totaal
	N	%	N	%	
Autochtoon	300.641	58,2	4.707	32,9	1,6
Turkije	34.351	6,6	1.170	8,2	3,4
vm. Joegoslavië	7.771	1,5	214	1,5	2,8
vm. Sovjet Unie	1.716	0,3	58	0,4	3,4
Polen	1.300	0,3	26	0,2	2,0
Duitsland	9.595	1,9	132	0,9	1,4
Verenigd Koninkrijk	2.711	0,5	48	0,3	1,8
België	2.828	0,5	44	0,3	1,6
Frankrijk	1.171	0,2	12	0,1	1,0
Italië	1.377	0,3	32	0,2	2,3
Portugal	1.837	0,4	36	0,3	2,0
Spanje	2.637	0,5	63	0,4	2,4
Griekenland	842	0,2	21	0,1	2,5
overig Europa	3.731	0,7	35	0,2	0,9
Marokko	25.264	4,9	1.694	11,8	6,7
Kaapverdië	13.002	2,5	630	4,4	4,8
Somalië	1.386	0,3	81	0,6	5,8
Angola	994	0,2	64	0,4	6,4
Ethiopië	1.382	0,3	69	0,5	5,0
Algerije	473	0,1	19	0,1	4,0
Congo (Democratische Republiek)	670	0,1	63	0,4	9,4
Sierra Leone	597	0,1	31	0,2	5,2
Ghana	694	0,1	38	0,3	5,5
Nigeria	302	0,1	23	0,2	7,6
Guinee	382	0,1	19	0,1	5,0
overig Afrika	3.171	0,6	123	0,9	3,9
Nederlandse Antillen + Aruba	15.615	3,0	1.554	10,8	10,0
Suriname	43.676	8,4	2.447	17,1	5,6
Dominicaanse Republiek	1.388	0,3	119	0,8	8,6
Brazilië	553	0,1	17	0,1	3,1
Colombia	613	0,1	32	0,2	5,2
Guyana	383	0,1	16	0,1	4,2
overig zuid/midden Amerika	1.791	0,3	53	0,4	3,0
Indonesië	12.157	2,4	200	1,4	1,6
Pakistan	3.022	0,6	92	0,6	3,0
Iran	1.475	0,3	55	0,4	3,7
Irak	1.430	0,3	50	0,3	3,5
China	3.945	0,8	57	0,4	1,4
India	1.099	0,2	32	0,2	2,9
Afghanistan	985	0,2	35	0,2	3,6
Hongkong	2.076	0,4	22	0,2	1,1
overig Azië	4.091	0,8	68	0,5	1,7
Noord Amerika/Oceanie	1.608	0,3	18	0,1	1,1
Totaal	516.982	100,0	14.323	100,0	2,8

Tabel b3.2: Ontwikkeling van de bevolkingsomvang en het aantal verdachten naar herkomstgroep (2000, 2004)

	Bevolking			Verdachten			Verdachten als % v.d. bevolking	
	2000	2004	toename (%)	2000	2004	toename (%)	2000	2004
Autochtoon	320.979	300.641	-6,3	3.294	4.707	42,9	1,0	1,6
Turkije	29.479	34.351	16,5	712	1.170	64,3	2,4	3,4
vm. Joegoslavië	7.288	7.771	6,6	188	214	13,8	2,6	2,8
vm. Sovjet Unie	1.097	1.716	56,4	18	58	222,2	1,6	3,4
Polen	1.084	1.300	19,9	15	26	73,3	1,4	2,0
Duitsland	10.090	9.595	-4,9	123	132	7,3	1,2	1,4
Verenigd Koninkrijk	2.501	2.711	8,4	39	48	23,1	1,6	1,8
België	3.015	2.828	-6,2	43	44	2,3	1,4	1,6
Frankrijk	1.084	1.171	8,0	17	12	-29,4	1,6	1,0
Italië	1.315	1.377	4,7	20	32	60,0	1,5	2,3
Portugal	1.508	1.837	21,8	28	36	28,6	1,9	2,0
Spanje	2.705	2.637	-2,5	43	63	46,5	1,6	2,4
Griekenland	752	842	12,0	15	21	40,0	2,0	2,5
overig Europa	3.425	3.731	8,9	34	35	2,9	1,0	0,9
Marokko	21.122	25.264	19,6	1.017	1.694	66,6	4,8	6,7
Kaapverdië	11.913	13.002	9,1	436	630	44,5	3,7	4,8
Somalië	1.388	1.386	-0,1	76	81	6,6	5,5	5,8
Angola	451	994	120,4	34	64	88,2	7,5	6,4
Ethiopië	1.236	1.382	11,8	44	69	56,8	3,6	5,0
Algerije	371	473	27,5	26	19	-26,9	7,0	4,0
DR Congo	399	670	67,9	34	63	85,3	8,5	9,4
Sierra Leone	139	597	329,5	12	31	158,3	8,6	5,2
Ghana	592	694	17,2	22	38	72,7	3,7	5,5
Nigeria	260	302	16,2	16	23	43,8	6,2	7,6
Guinee	144	382	165,3	5	19	280,0	3,5	5,0
overig Afrika	2.219	3.171	42,9	63	123	95,2	2,8	3,9
Ned. Antillen en Aruba	11.796	15.615	32,4	970	1.554	60,2	8,2	10,0
Suriname	40.498	43.676	7,8	1.734	2.447	41,1	4,3	5,6
Dominicaanse Republiek	986	1.388	40,8	62	119	91,9	6,3	8,6
Brazilië	419	553	32,0	12	17	41,7	2,9	3,1
Colombia	444	613	38,1	9	32	255,6	2,0	5,2
Guyana	362	383	5,8	15	16	6,7	4,1	4,2
Ov. zuid/midden Amerika	1.348	1.791	32,9	31	53	71,0	2,3	3,0
Indonesië	12.026	12.157	1,1	138	200	44,9	1,1	1,6
Pakistan	2.665	3.022	13,4	81	92	13,6	3,0	3,0
Iran	1.097	1.475	34,5	44	55	25,0	4,0	3,7
Irak	915	1.430	56,3	18	50	177,8	2,0	3,5
China	2.478	3.945	59,2	30	57	90,0	1,2	1,4
India	1.089	1.099	0,9	22	32	45,5	2,0	2,9
Afghanistan	462	985	113,2	10	35	250,0	2,2	3,6
Hongkong	1.858	2.076	11,7	19	22	15,8	1,0	1,1
overig Azie	2.870	4.091	42,5	38	68	78,9	1,3	1,7
Noord Amerika/Oceanie	1.248	1.608	28,8	13	18	38,5	1,0	1,1
onbekend	2	7	250,0	0	1	-	0,0	14,3
Totaal	509.119	516.739	1,5	9.620	14.320	48,9	1,9	2,8

Tabel b3.3: Bevolkingsomvang, het aantal verdachten en het aantal verdachten als % van de bevolking naar herkomstgroep, 2000-2005

	2000			2001			2002			2003			2004			2005		
	bev.	verd. %	verd.	bev.	verd. %	verd.	bev.	verd. %	verd.	bev.	verd. %	verd.	bev.	verd. %	verd.	bev.	verd. %	verd.
Nederlandse Antillen	11.796	970	8,2	13.237	1.091	8,2	14.436	1.251	8,7	15.342	1.466	9,6	15.615	1.554	10,0	15.465	1.428	9,2
Marokko	21.122	1.017	4,8	22.147	1.157	5,2	23.372	1.329	5,7	24.270	1.605	6,6	25.264	1.694	6,7	26.000	1.576	6,1
Suriname	40.498	1.734	4,3	41.479	1.704	4,1	42.621	1.988	4,7	43.258	2.251	5,2	43.676	2.447	5,6	44.142	2.258	5,1
Kaapverdië	11.913	436	3,7	12.186	444	3,6	12.496	500	4,0	12.729	600	4,7	13.002	630	4,8	13.260	617	4,7
Turkije	29.479	712	2,4	30.520	743	2,4	31.743	891	2,8	32.824	1.139	3,5	34.351	1.170	3,4	34.894	1.173	3,4
Autochtoon	320.979	3.294	1,0	315.348	3.173	1,0	309.591	3.643	1,2	305.022	4.331	1,4	300.641	4.707	1,6	296.464	4.542	1,5
overig westers	49.502	736	1,5	50.154	719	1,4	51.051	788	1,5	51.693	930	1,8	51.801	942	1,8	51.626	969	1,9
overig niet-westers	23.975	721	3,0	26.353	742	2,8	29.062	924	3,2	31.295	987	3,2	32.608	1.176	3,6	33.127	1.168	3,5

bev. = bevolkingsomvang personen 12 jaar en ouder per 1 januari, verd. = aantal verdachten in onderzoeksjaar, %verd. = verdachten als percentage van de bevolking

- Autochtonen = personen van wie beide ouders in Nederland zijn geboren.
- Allochtonen = personen zijn gedefinieerd als allochtonen als ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie).
- Niet-westerse allochtonen = tot de categorie 'niet-westers' behoren allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië met uitzondering van Indonesië en Japan.
- Westerse allochtonen = tot de categorie 'westers' behoren allochtonen uit Europa, Noord-Amerika, Oceanië, Indonesië en Japan.
- Herkomstgroepering = de herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf (1e generatie) of dat van de moeder (2e generatie), tenzij de moeder in Nederland is geboren. In dat geval is gerubriceerd naar het geboorteland van de vader.

Tabel b3.4: Bevolkingsomvang, het aantal verdachten en het aantal verdachten als % van de bevolking naar herkomstgroep en geslacht, 2000-2005

	2000			2001			2002			2003			2004			2005		
	bev.	verd. %	verd.	bev.	verd. %	verd.	bev.	verd. %	verd.	bev.	verd. %	verd.	bev.	verd. %	verd.	bev.	verd. %	verd.
Nederlandse Antillen man	5.731	726	12,7	6.408	790	12,3	7.045	935	13,3	7.488	1.118	14,9	7.579	1.151	15,2	7.480	1.085	14,5
vrouw	6.065	244	4,0	6.829	301	4,4	7.391	316	4,3	7.854	348	4,4	8.036	403	5,0	7.985	343	4,3
Marokko man	11.422	899	7,9	11.885	1.000	8,4	12.479	1.156	9,3	12.874	1.438	11,2	13.304	1.505	11,3	13.577	1.369	10,1
vrouw	9.700	118	1,2	10.262	157	1,5	10.893	173	1,6	11.396	167	1,5	11.960	189	1,6	12.423	208	1,7
Suriname man	19.193	1.450	7,6	19.589	1.386	7,1	20.106	1.638	8,1	20.391	1.860	9,1	20.502	2.032	9,9	20.736	1.875	9,0
vrouw	21.305	284	1,3	21.890	318	1,5	22.515	350	1,6	22.867	391	1,7	23.174	415	1,8	23.406	383	1,6
Kaapverdië man	5.883	371	6,3	5.994	372	6,2	6.141	417	6,8	6.261	521	8,3	6.350	535	8,4	6.472	512	7,9
vrouw	6.030	65	1,1	6.192	72	1,2	6.355	83	1,3	6.468	79	1,2	6.652	95	1,4	6.788	105	1,5
Turkije man	15.266	666	4,4	15.747	681	4,3	16.341	830	5,1	16.920	1.057	6,2	17.825	1.098	6,2	17.927	1.073	6,0
vrouw	14.213	46	0,3	14.773	62	0,4	15.402	61	0,4	15.904	82	0,5	16.526	72	0,4	16.967	100	0,6
Autochtoon man	153.140	2.812	1,8	150.506	2.674	1,8	148.021	3.065	2,1	146.150	3.595	2,5	144.466	3.919	2,7	142.764	3.720	2,6
vrouw	167.839	482	0,3	164.842	499	0,3	161.570	578	0,4	158.872	736	0,5	156.175	788	0,5	153.700	822	0,5
overig westers man	24.048	596	2,5	24.397	593	2,4	24.895	638	2,6	25.225	757	3,0	25.227	774	3,1	25.028	758	3,0
vrouw	25.454	140	0,6	25.757	126	0,5	26.156	150	0,6	26.468	173	0,7	26.574	168	0,6	26.598	211	0,8
overig niet-westers man	12.775	593	4,6	14.093	599	4,3	15.605	756	4,8	16.831	837	5,0	17.200	968	5,6	17.120	968	5,7
vrouw	11.200	128	1,1	12.260	143	1,2	13.457	168	1,2	14.464	150	1,0	15.408	208	1,3	16.007	200	1,2

Bijlage 3

Tabel b3.5: Bevolkingsomvang, het aantal verdachten en het aantal verdachten als % van de bevolking naar herkomstgroep en leeftijd, 2000-2005

	2000			2001			2002			2003			2004			2005			
	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	
Nederlandse Antillen	12-17	1.557	146	9,4	1.744	156	8,9	1.879	177	9,4	2.062	235	11,4	2.078	260	12,5	2.121	323	15,2
	18-24	2.523	274	10,9	2.885	288	10,0	3.115	356	11,4	3.230	374	11,6	3.285	373	11,4	3.203	309	9,6
	25-34	3.322	289	8,7	3.667	363	9,9	4.036	397	9,8	4.245	441	10,4	4.253	469	11,0	4.018	379	9,4
	35-44	2.291	202	8,8	2.553	213	8,3	2.726	237	8,7	2.852	286	10,0	2.876	311	10,8	2.863	251	8,8
	45-	2.103	59	2,8	2.388	71	3,0	2.680	84	3,1	2.953	130	4,4	3.123	141	4,5	3.260	166	5,1
Marokko	12-17	3.732	299	8,0	3.870	372	9,6	4.010	360	9,0	4.160	457	11,0	4.274	473	11,1	4.395	453	10,3
	18-24	4.249	310	7,3	4.401	372	8,5	4.622	483	10,5	4.667	526	11,3	4.768	522	10,9	4.724	477	10,1
	25-34	5.832	257	4,4	6.037	257	4,3	6.331	321	5,1	6.550	398	6,1	6.759	436	6,5	6.844	389	5,7
	35-44	3.597	116	3,2	3.920	123	3,1	4.233	127	3,0	4.480	160	3,6	4.751	203	4,3	5.052	185	3,7
	45-	3.712	35	0,9	3.919	33	0,8	4.176	38	0,9	4.413	64	1,5	4.712	60	1,3	4.985	72	1,5
Suriname	12-17	5.728	341	6,0	5.816	351	6,0	5.836	378	6,5	5.697	373	6,5	5.549	386	7,0	5.342	392	7,3
	18-24	6.172	335	5,4	6.352	338	5,3	6.557	461	7,0	6.828	499	7,3	7.013	588	8,4	7.154	476	6,7
	25-34	9.958	463	4,6	9.739	394	4,0	9.784	494	5,0	9.560	549	5,7	9.337	571	6,1	9.195	551	6,0
	35-44	9.160	409	4,5	9.403	420	4,5	9.572	415	4,3	9.543	510	5,3	9.497	526	5,5	9.462	480	5,1
	45-	9.480	186	2,0	10.169	201	2,0	10.872	240	2,2	11.630	320	2,8	12.280	376	3,1	12.989	358	2,8
Kaapverdië	12-17	2.026	129	6,4	1.999	120	6,0	1.976	129	6,5	1.983	143	7,2	1.973	160	8,1	1.921	136	7,1
	18-24	1.918	94	4,9	2.031	121	6,0	2.127	136	6,4	2.161	178	8,2	2.206	173	7,8	2.272	164	7,2
	25-34	2.365	108	4,6	2.370	100	4,2	2.370	118	5,0	2.345	125	5,3	2.358	141	6,0	2.390	137	5,7
	35-44	2.689	67	2,5	2.662	73	2,7	2.621	80	3,1	2.611	95	3,6	2.581	95	3,7	2.547	101	4,0
	45-	2.915	38	1,3	3.124	30	1,0	3.402	37	1,1	3.629	59	1,6	3.884	61	1,6	4.130	79	1,9
Turkije	12-17	4.273	148	3,5	4.469	173	3,9	4.700	177	3,8	4.936	207	4,2	5.114	279	5,5	5.303	255	4,8
	18-24	5.549	171	3,1	5.594	182	3,3	5.823	225	3,9	5.808	319	5,5	5.916	276	4,7	5.773	281	4,9
	25-34	8.771	261	3,0	8.781	222	2,5	8.784	292	3,3	9.064	332	3,7	9.369	324	3,5	9.329	351	3,8
	35-44	5.278	113	2,1	5.828	135	2,3	6.273	152	2,4	6.563	225	3,4	7.157	217	3,0	7.433	219	3,0
	45-	5.608	19	0,3	5.848	31	0,5	6.163	45	0,7	6.453	56	0,9	6.795	74	1,1	7.056	67	0,9
Autochtoon	12-17	16.173	345	2,1	16.246	354	2,2	16.219	466	2,9	16.335	550	3,4	16.238	617	3,8	16.080	594	3,7
	18-24	26.746	506	1,9	25.953	494	1,9	25.373	552	2,2	25.553	721	2,8	25.926	838	3,2	26.033	804	3,1
	25-34	57.693	966	1,7	55.319	888	1,6	53.008	926	1,7	50.980	990	1,9	49.168	1.067	2,2	47.113	954	2,0
	35-44	52.215	754	1,4	51.586	731	1,4	50.602	826	1,6	49.478	1.029	2,1	48.466	1.049	2,2	47.882	1.008	2,1
	45-	168.152	723	0,4	166.244	706	0,4	164.389	873	0,5	162.676	1.041	0,6	160.843	1.136	0,7	159.356	1.182	0,7
overig westers	12-17	2.583	76	2,9	2.541	73	2,9	2.492	71	2,8	2.528	90	3,6	2.481	89	3,6	2.457	109	4,4
	18-24	5.553	128	2,3	5.566	131	2,4	5.665	162	2,9	5.641	173	3,1	5.638	175	3,1	5.596	170	3,0
	25-34	11.692	232	2,0	11.966	213	1,8	12.298	227	1,8	12.502	273	2,2	12.392	287	2,3	12.193	222	1,8
	35-44	8.828	157	1,8	9.002	156	1,7	9.340	188	2,0	9.526	223	2,3	9.690	211	2,2	9.842	245	2,5
	45-	20.846	143	0,7	21.079	146	0,7	21.256	140	0,7	21.496	171	0,8	21.600	180	0,8	21.538	223	1,0
overig niet-westers	12-17	3.152	132	4,2	3.338	125	3,7	3.532	169	4,8	3.604	164	4,6	3.591	201	5,6	3.455	224	6,5
	18-24	4.457	215	4,8	5.186	209	4,0	6.011	271	4,5	6.796	294	4,3	7.241	336	4,6	7.236	339	4,7
	25-34	6.841	211	3,1	7.381	211	2,9	7.974	241	3,0	8.465	278	3,3	8.616	300	3,5	8.712	302	3,5
	35-44	5.266	119	2,3	5.713	141	2,5	6.289	176	2,8	6.605	185	2,8	6.848	225	3,3	6.964	194	2,8
	45-	4.259	44	1,0	4.735	56	1,2	5.256	67	1,3	5.825	66	1,1	6.312	114	1,8	6.760	108	1,6

Criminaliteitscijfers

Tabel b3.6: Bevolkingsomvang, het aantal verdachten en het aantal verdachten als % van de bevolking naar herkomstgroep en generatie, 2000-2005

	2000			2001			2002			2003			2004			2005			
	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	
Nederlandse Antillen	1e generatie	10.383	886	8,5	11.664	1.012	8,7	12.655	1.151	9,1	13.316	1.326	10,0	13.371	1.392	10,4	12.991	1.223	9,4
	2e generatie	1.413	84	5,9	1.573	79	5,0	1.781	100	5,6	2.026	140	6,9	2.244	162	7,2	2.474	205	8,3
Marokko	1e generatie	16.955	686	4,0	17.446	715	4,1	18.051	834	4,6	18.304	944	5,2	18.693	966	5,2	18.830	869	4,6
	2e generatie	4.167	331	7,9	4.701	442	9,4	5.321	495	9,3	5.966	661	11,1	6.571	728	11,1	7.170	707	9,9
Suriname	1e generatie	31.114	1.186	3,8	31.274	1.142	3,7	31.676	1.272	4,0	31.604	1.444	4,6	31.412	1.516	4,8	31.255	1.358	4,3
	2e generatie	9.384	548	5,8	10.205	562	5,5	10.945	716	6,5	11.654	807	6,9	12.264	931	7,6	12.887	900	7,0
Kaapverdië	1e generatie	9.227	285	3,1	9.268	270	2,9	9.337	296	3,2	9.361	338	3,6	9.417	339	3,6	9.458	344	3,6
	2e generatie	2.686	151	5,6	2.918	174	6,0	3.159	204	6,5	3.368	262	7,8	3.585	291	8,1	3.802	272	7,2
Turkije	1e generatie	22.206	428	1,9	22.545	434	1,9	22.982	510	2,2	23.260	629	2,7	24.023	590	2,5	23.803	586	2,5
	2e generatie	7.273	284	3,9	7.975	309	3,9	8.761	381	4,3	9.564	510	5,3	10.328	580	5,6	11.091	587	5,3
Autochtoon	1e generatie	320.979	3.294	1,0	315.348	3.173	1,0	309.591	3.643	1,2	305.022	4.331	1,4	300.641	4.707	1,6	296.464	4.542	1,5
	overig westers	26.439	338	1,3	27.110	357	1,3	28.039	401	1,4	28.682	471	1,6	28.712	437	1,5	28.544	473	1,7
overig niet-westers	1e generatie	23.063	398	1,7	23.044	362	1,6	23.012	387	1,7	23.011	459	2,0	23.089	505	2,2	23.082	495	2,1
	2e generatie	20.682	620	3,0	22.715	646	2,8	25.082	796	3,2	26.972	862	3,2	27.856	996	3,6	27.955	953	3,4
	2e generatie	3.293	101	3,1	3.638	96	2,6	3.980	128	3,2	4.323	125	2,9	4.752	180	3,8	5.172	215	4,2

Tabel b3.7: Bevolkingsomvang, het aantal verdachten en het aantal verdachten als % van de bevolking naar herkomstgroep en uitkering, 2000-2005

	2000			2001			2002			2003			2004			2005			
	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	
Nederlandse Antillen	geen uitkering	8.388	553	6,6	9.562	640	6,7	11.023	843	7,6	12.127	1.094	9,0	12.716	1.197	9,4	12.752	1.133	8,9
	wel uitkering	3.408	417	12,2	3.675	451	12,3	3.413	408	12,0	3.215	372	11,6	2.899	357	12,3	2.713	295	10,9
Marokko	geen uitkering	17.434	806	4,6	18.331	943	5,1	19.639	1.103	5,6	20.605	1.334	6,5	21.683	1.437	6,6	22.497	1.353	6,0
	wel uitkering	3.688	211	5,7	3.816	214	5,6	3.733	226	6,1	3.665	271	7,4	3.581	257	7,2	3.503	223	6,4
Suriname	geen uitkering	33.281	1.261	3,8	34.339	1.244	3,6	35.686	1.530	4,3	36.558	1.763	4,8	37.227	1.948	5,2	37.900	1.856	4,9
	wel uitkering	7.217	473	6,6	7.140	460	6,4	6.935	458	6,6	6.700	488	7,3	6.449	499	7,7	6.242	402	6,4
Kaapverdië	geen uitkering	10.500	365	3,5	10.725	373	3,5	11.063	427	3,9	11.324	524	4,6	11.632	553	4,8	11.900	546	4,6
	wel uitkering	1.413	71	5,0	1.461	71	4,9	1.433	73	5,1	1.405	76	5,4	1.370	77	5,6	1.360	71	5,2
Turkije	geen uitkering	25.443	546	2,1	26.386	601	2,3	27.684	717	2,6	28.829	956	3,3	30.447	1.003	3,3	31.076	1.012	3,3
	wel uitkering	4.036	166	4,1	4.134	142	3,4	4.059	174	4,3	3.995	183	4,6	3.904	167	4,3	3.818	161	4,2
Autochtoon	geen uitkering	303.307	2.524	0,8	298.643	2.518	0,8	293.435	2.991	1,0	289.357	3.592	1,2	285.497	3.986	1,4	281.776	3.884	1,4
	wel uitkering	17.672	770	4,4	16.705	655	3,9	16.156	652	4,0	15.665	739	4,7	15.144	721	4,8	14.688	658	4,5
overig westers	geen uitkering	45.463	578	1,3	46.257	550	1,2	47.283	627	1,3	48.065	754	1,6	48.314	803	1,7	48.309	828	1,7
	wel uitkering	4.039	158	3,9	3.897	169	4,3	3.768	161	4,3	3.628	176	4,9	3.487	139	4,0	3.317	141	4,3
overig niet-westers	geen uitkering	19.437	520	2,7	21.467	552	2,6	24.387	712	2,9	26.839	803	3,0	28.397	979	3,4	29.165	994	3,4
	wel uitkering	4.538	201	4,4	4.886	190	3,9	4.675	212	4,5	4.456	184	4,1	4.211	197	4,7	3.962	174	4,4

Bijlage 3

Tabel b3.8: Bevolkingsomvang, het aantal verdachten en het aantal verdachten als % van de bevolking naar herkomstgroep en leeftijd en generatie, 2000-2005

		2000			2001			2002			2003			2004			2005		
		bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.
Ned. Antillen	12-17, 1 ^e gen.	1.049	100	9,5	1.178	113	9,6	1.224	126	10,3	1.261	175	13,9	1.163	178	15,3	1.096	202	18,4
	12-17, 2 ^e gen.	508	46	9,1	566	43	7,6	655	51	7,8	801	60	7,5	915	82	9,0	1.025	121	11,8
	18-24, 1 ^e gen.	2.099	256	12,2	2.398	269	11,2	2.555	326	12,8	2.621	321	12,2	2.644	320	12,1	2.495	250	10,0
	18-24, 2 ^e gen.	424	18	4,2	487	19	3,9	560	30	5,4	609	53	8,7	641	53	8,3	708	59	8,3
	25-34, 1 ^e gen.	2.934	269	9,2	3.261	347	10,6	3.608	382	10,6	3.787	422	11,1	3.748	446	11,9	3.496	360	10,3
	25-34, 2 ^e gen.	388	20	5,2	406	16	3,9	428	15	3,5	458	19	4,1	505	23	4,6	522	19	3,7
	35-44, 1 ^e gen.	2.222	202	9,1	2.464	212	8,6	2.615	234	8,9	2.728	279	10,2	2.732	308	11,3	2.688	247	9,2
	35-44, 2 ^e gen.	69	0	0,0	89	1	1,1	111	3	2,7	124	7	5,6	144	3	2,1	175	4	2,4
	45 eo, 1 ^e gen.	2.079	59	2,8	2.363	71	3,0	2.653	83	3,1	2.919	129	4,4	3.084	140	4,5	3.216	164	5,1
	45 eo, 2 ^e gen.	24	0	0,0	25	0	0,0	27	1	3,7	34	1	2,9	39	1	2,6	44	2	4,9
Marokko	12-17, 1 ^e gen.	1.236	109	8,8	1.172	108	9,2	1.098	112	10,2	965	117	12,1	862	93	10,8	760	102	13,4
	12-17, 2 ^e gen.	2.496	190	7,6	2.698	264	9,8	2.912	248	8,5	3.195	340	10,6	3.412	380	11,1	3.635	351	9,7
	18-24, 1 ^e gen.	2.792	185	6,6	2.711	207	7,6	2.664	258	9,7	2.523	259	10,3	2.399	249	10,4	2.187	203	9,3
	18-24, 2 ^e gen.	1.457	125	8,6	1.690	165	9,8	1.958	225	11,5	2.144	267	12,5	2.369	273	11,5	2.537	274	10,8
	25-34, 1 ^e gen.	5.620	241	4,3	5.728	244	4,3	5.885	299	5,1	5.930	344	5,8	5.981	362	6,1	5.865	308	5,3
	25-34, 2 ^e gen.	212	16	7,5	309	13	4,2	446	22	4,9	620	54	8,7	778	74	9,5	979	81	8,2
	35-44, 1 ^e gen.	3.595	116	3,2	3.916	123	3,1	4.228	127	3,0	4.473	160	3,6	4.740	202	4,3	5.033	184	3,6
	35-44, 2 ^e gen.	2	0	0,0	4	0	0,0	5	0	0,0	7	0	0,0	11	1	9,1	19	1	5,5
	45 eo, 1 ^e gen.	3.712	35	0,9	3.919	33	0,8	4.176	38	0,9	4.413	64	1,5	4.711	60	1,3	4.985	72	1,5
	45 eo, 2 ^e gen.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suriname	12-17, 1 ^e gen.	1.263	68	5,4	1.216	71	5,8	1.230	71	5,8	1.128	83	7,4	1.030	69	6,7	932	63	6,8
	12-17, 2 ^e gen.	4.465	273	6,1	4.600	280	6,1	4.606	307	6,7	4.569	290	6,3	4.519	317	7,0	4.410	329	7,5
	18-24, 1 ^e gen.	2.909	140	4,8	2.678	137	5,1	2.560	157	6,1	2.408	144	6,0	2.243	162	7,2	2.061	112	5,4
	18-24, 2 ^e gen.	3.263	195	6,0	3.674	201	5,5	3.997	304	7,6	4.420	355	8,0	4.770	426	8,9	5.093	364	7,2
	25-34, 1 ^e gen.	8.632	395	4,6	8.191	328	4,0	7.887	406	5,1	7.407	409	5,5	6.938	408	5,9	6.513	370	5,7
	25-34, 2 ^e gen.	1.326	68	5,1	1.548	66	4,3	1.897	88	4,6	2.153	140	6,5	2.399	163	6,8	2.682	182	6,8
	35-44, 1 ^e gen.	8.935	397	4,4	9.136	407	4,5	9.247	400	4,3	9.163	490	5,3	9.060	503	5,6	8.916	461	5,2
	35-44, 2 ^e gen.	225	12	5,3	267	13	4,9	325	15	4,6	380	20	5,3	437	23	5,3	546	19	3,5
	45 eo, 1 ^e gen.	9.375	186	2,0	10.053	199	2,0	10.752	238	2,2	11.498	318	2,8	12.141	374	3,1	12.833	352	2,7
	45 eo, 2 ^e gen.	105	0	0,0	116	2	1,7	120	2	1,7	132	2	1,5	139	2	1,4	156	5	3,4
Kaapverdië	12-17, 1 ^e gen.	597	45	7,5	566	32	5,7	506	40	7,9	449	27	6,0	414	27	6,5	361	13	3,7
	12-17, 2 ^e gen.	1.429	84	5,9	1.433	88	6,1	1.470	89	6,1	1.534	116	7,6	1.559	133	8,5	1.560	122	7,8
	18-24, 1 ^e gen.	959	48	5,0	919	50	5,4	910	53	5,8	898	66	7,3	854	69	8,1	828	60	7,2
	18-24, 2 ^e gen.	959	46	4,8	1.112	71	6,4	1.217	83	6,8	1.263	112	8,9	1.352	104	7,7	1.444	105	7,3
	25-34, 1 ^e gen.	2.073	87	4,2	2.004	85	4,2	1.908	87	4,6	1.788	92	5,1	1.707	90	5,3	1.626	97	5,9
	25-34, 2 ^e gen.	292	21	7,2	366	15	4,1	462	31	6,7	557	33	5,9	651	51	7,8	764	40	5,2
	35-44, 1 ^e gen.	2.683	67	2,5	2.655	73	2,7	2.611	79	3,0	2.597	94	3,6	2.558	92	3,6	2.513	96	3,8
	35-44, 2 ^e gen.	6	0	0,0	7	0	0,0	10	1	10,0	14	1	7,1	23	3	13,0	34	5	15,1
	45 eo, 1 ^e gen.	2.915	38	1,3	3.124	30	1,0	3.402	37	1,1	3.629	59	1,6	3.884	61	1,6	4.130	79	1,9
	45 eo, 2 ^e gen.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Criminaliteitscijfers

Tabel b3.8: Bevolkingsomvang, het aantal verdachten en het aantal verdachten als % van de bevolking naar herkomstgroep en leeftijd en generatie, 2000-2005

		2000			2001			2002			2003			2004			2005		
		bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.	bev.	verd.	% verd.
Turkije	12-17, 1 ^e gen.	844	23	2,7	820	30	3,7	806	30	3,7	738	33	4,5	626	39	6,2	537	32	6,0
	12-17, 2 ^e gen.	3.429	125	3,6	3.649	143	3,9	3.894	147	3,8	4.198	174	4,1	4.488	240	5,3	4.766	222	4,7
	18-24, 1 ^e gen.	2.525	47	1,9	2.319	54	2,3	2.240	57	2,5	2.059	68	3,3	2.101	49	2,3	1.897	58	3,1
	18-24, 2 ^e gen.	3.024	124	4,1	3.275	128	3,9	3.583	168	4,7	3.749	251	6,7	3.815	227	6,0	3.876	222	5,7
	25-34, 1 ^e gen.	7.961	227	2,9	7.747	184	2,4	7.529	227	3,0	7.489	248	3,3	7.401	213	2,9	6.976	216	3,1
	25-34, 2 ^e gen.	810	34	4,2	1.034	38	3,7	1.255	65	5,2	1.575	84	5,3	1.968	111	5,6	2.353	135	5,7
	35-44, 1 ^e gen.	5.272	113	2,1	5.815	135	2,3	6.248	151	2,4	6.525	224	3,4	7.104	215	3,0	7.342	212	2,9
	35-44, 2 ^e gen.	6	0	0,0	13	0	0,0	25	1	4,0	38	1	2,6	53	2	3,8	91	7	8,0
	45 eo, 1 ^e gen.	5.604	18	0,3	5.844	31	0,5	6.159	45	0,7	6.449	56	0,9	6.791	74	1,1	7.051	67	0,9
	45 eo, 2 ^e gen.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
overig westers	12-17, 1 ^e gen.	724	23	3,2	740	22	3,0	749	26	3,5	816	41	5,0	802	36	4,5	797	43	5,4
	12-17, 2 ^e gen.	1.859	53	2,9	1.801	51	2,8	1.743	45	2,6	1.712	49	2,9	1.679	53	3,2	1.660	65	3,9
	18-24, 1 ^e gen.	2.239	51	2,3	2.312	56	2,4	2.429	66	2,7	2.457	69	2,8	2.501	65	2,6	2.513	61	2,4
	18-24, 2 ^e gen.	3.314	77	2,3	3.254	75	2,3	3.236	96	3,0	3.184	104	3,3	3.137	110	3,5	3.083	109	3,5
	25-34, 1 ^e gen.	5.542	94	1,7	5.956	94	1,6	6.475	108	1,7	6.824	129	1,9	6.818	126	1,8	6.775	100	1,5
	25-34, 2 ^e gen.	6.150	138	2,2	6.010	119	2,0	5.823	119	2,0	5.678	144	2,5	5.574	161	2,9	5.418	122	2,3
	35-44, 1 ^e gen.	4.488	80	1,8	4.587	82	1,8	4.772	101	2,1	4.911	114	2,3	4.975	95	1,9	5.079	121	2,4
	35-44, 2 ^e gen.	4.340	77	1,8	4.415	74	1,7	4.568	87	1,9	4.615	109	2,4	4.715	116	2,5	4.763	123	2,6
	45 eo, 1 ^e gen.	13.446	90	0,7	13.515	103	0,8	13.614	100	0,7	13.674	118	0,9	13.616	115	0,8	13.380	148	1,1
	45 eo, 2 ^e gen.	7.400	53	0,7	7.564	43	0,6	7.642	40	0,5	7.822	53	0,7	7.984	65	0,8	8.158	76	0,9
ov. niet-westers	12-17, 1 ^e gen.	1.796	89	5,0	1.897	84	4,4	2.036	111	5,5	2.000	101	5,1	1.837	119	6,5	1.624	111	6,9
	12-17, 2 ^e gen.	1.356	43	3,2	1.441	41	2,8	1.496	58	3,9	1.604	63	3,9	1.754	82	4,7	1.831	112	6,1
	18-24, 1 ^e gen.	3.260	174	5,3	3.832	173	4,5	4.469	215	4,8	5.153	256	5,0	5.499	280	5,1	5.386	275	5,1
	18-24, 2 ^e gen.	1.197	41	3,4	1.354	36	2,7	1.542	56	3,6	1.643	38	2,3	1.742	56	3,2	1.850	64	3,5
	25-34, 1 ^e gen.	6.392	202	3,2	6.846	196	2,9	7.350	233	3,2	7.719	262	3,4	7.709	270	3,5	7.598	275	3,6
	25-34, 2 ^e gen.	449	9	2,0	535	15	2,8	624	8	1,3	746	16	2,1	907	30	3,3	1.114	27	2,4
	35-44, 1 ^e gen.	5.148	113	2,2	5.580	139	2,5	6.144	173	2,8	6.451	178	2,8	6.678	218	3,3	6.771	184	2,7
	35-44, 2 ^e gen.	118	6	5,1	133	2	1,5	145	3	2,1	154	7	4,5	170	7	4,1	193	10	5,1
	45 eo, 1 ^e gen.	4.086	42	1,0	4.560	54	1,2	5.083	64	1,3	5.649	65	1,2	6.133	109	1,8	6.576	107	1,6
	45 eo, 2 ^e gen.	173	2	1,2	175	2	1,1	173	3	1,7	176	1	0,6	179	5	2,8	184	1	0,6

Tabel b3.9: Misdrijven absoluut en als aandeel (%) van het totaal aantal misdrijven naar bevolkingsgroep en jaar

	misdrijven (absoluut)						Totaal	als percentage van het totaal aantal misdrijven					
	Geweld	Vermogen	Openbare Orde	Verkeer	Drugs	Overig		Geweld	Vermogen	Openbare Orde	Verkeer	Drugs	Overig
2000													
Nederlandse Antillen	546	908	167	221	116	125	2.083	26,2	43,6	8,0	10,6	5,6	6,0
Marokko	432	908	232	236	128	142	2.078	20,8	43,7	11,2	11,4	6,2	6,8
Suriname	834	1.521	360	448	118	203	3.484	23,9	43,7	10,3	12,9	3,4	5,8
Kaapverdië	184	277	131	151	23	33	799	23,0	34,7	16,4	18,9	2,9	4,1
Turkije	343	538	297	277	234	91	1.780	19,3	30,2	16,7	15,6	13,1	5,1
Autochtoon	863	2.332	822	1.396	147	313	5.873	14,7	39,7	14,0	23,8	2,5	5,3
overig westers	163	714	187	285	36	59	1.444	11,3	49,4	13,0	19,7	2,5	4,1
overig niet-westers	285	611	165	180	31	72	1.344	21,2	45,5	12,3	13,4	2,3	5,4
Totaal	3.650	7.809	2.361	3.194	833	1.038	18.885	19,3	41,4	12,5	16,9	4,4	5,5
2001													
Nederlandse Antillen	413	880	163	273	147	117	1.993	20,7	44,2	8,2	13,7	7,4	5,9
Marokko	508	1.031	231	279	136	132	2.317	21,9	44,5	10,0	12,0	5,9	5,7
Suriname	844	1.694	307	420	187	173	3.625	23,3	46,7	8,5	11,6	5,2	4,8
Kaapverdië	264	360	89	144	59	16	932	28,3	38,6	9,5	15,5	6,3	1,7
Turkije	281	444	110	260	81	79	1.255	22,4	35,4	8,8	20,7	6,5	6,3
Autochtoon	768	2.274	848	1.338	221	295	5.744	13,4	39,6	14,8	23,3	3,8	5,1
overig westers	211	662	142	267	42	44	1.368	15,4	48,4	10,4	19,5	3,1	3,2
overig niet-westers	295	614	135	169	48	55	1.316	22,4	46,7	10,3	12,8	3,6	4,2
Totaal	3.584	7.959	2.025	3.150	921	911	18.550	19,3	42,9	10,9	17,0	5,0	4,9
2002													
Nederlandse Antillen	642	1.042	198	243	230	163	2.518	25,5	41,4	7,9	9,7	9,1	6,5
Marokko	601	1.137	414	267	244	172	2.835	21,2	40,1	14,6	9,4	8,6	6,1
Suriname	1.006	1.633	448	509	257	244	4.097	24,6	39,9	10,9	12,4	6,3	6,0
Kaapverdië	196	411	100	156	32	39	934	21,0	44,0	10,7	16,7	3,4	4,2
Turkije	329	507	166	347	71	149	1.569	21,0	32,3	10,6	22,1	4,5	9,5
Autochtoon	936	2.301	1.011	1.482	258	363	6.351	14,7	36,2	15,9	23,3	4,1	5,7
overig westers	207	593	160	334	68	77	1.439	14,4	41,2	11,1	23,2	4,7	5,4
overig niet-westers	381	723	191	260	77	106	1.738	21,9	41,6	11,0	15,0	4,4	6,1
Totaal	4.298	8.347	2.688	3.598	1.237	1.313	21.481	20,0	38,9	12,5	16,7	5,8	6,1
2003													
Nederlandse Antillen	603	910	283	281	315	218	2.610	23,1	34,9	10,8	10,8	12,1	8,4
Marokko	794	1.170	381	349	245	264	3.203	24,8	36,5	11,9	10,9	7,6	8,2
Suriname	1.021	1.576	512	565	279	301	4.254	24,0	37,0	12,0	13,3	6,6	7,1
Kaapverdië	258	359	140	172	44	64	1.037	24,9	34,6	13,5	16,6	4,2	6,2
Turkije	506	473	223	385	67	219	1.873	27,0	25,3	11,9	20,6	3,6	11,7
Autochtoon	1.239	2.499	1.045	1.595	423	510	7.311	16,9	34,2	14,3	21,8	5,8	7,0
overig westers	275	674	178	316	86	132	1.661	16,6	40,6	10,7	19,0	5,2	7,9
overig niet-westers	465	541	229	252	126	96	1.709	27,2	31,7	13,4	14,7	7,4	5,6
Totaal	5.161	8.202	2.991	3.915	1.585	1.804	23.658	21,8	34,7	12,6	16,5	6,7	7,6
2004													
Nederlandse Antillen	698	1.201	360	291	304	166	3.020	23,1	39,8	11,9	9,6	10,1	5,5
Marokko	723	1.424	506	390	263	226	3.532	20,5	40,3	14,3	11,0	7,4	6,4
Suriname	1.091	1.513	631	642	380	297	4.554	24,0	33,2	13,9	14,1	8,3	6,5
Kaapverdië	315	356	195	183	45	84	1.178	26,7	30,2	16,6	15,5	3,8	7,1
Turkije	588	529	274	366	92	196	2.045	28,8	25,9	13,4	17,9	4,5	9,6
Autochtoon	1.509	2.508	1.426	1.646	486	499	8.074	18,7	31,1	17,7	20,4	6,0	6,2
overig westers	303	710	208	334	87	123	1.765	17,2	40,2	11,8	18,9	4,9	7,0
overig niet-westers	462	781	408	271	103	143	2.168	21,3	36,0	18,8	12,5	4,8	6,6
Totaal	5.689	9.022	4.008	4.123	1.760	1.734	26.336	21,6	34,3	15,2	15,7	6,7	6,6
2005													
Nederlandse Antillen	648	989	274	256	146	126	2.439	26,6	40,5	11,2	10,5	6,0	5,2
Marokko	708	1.153	422	364	231	162	3.040	23,3	37,9	13,9	12,0	7,6	5,3
Suriname	986	1.161	482	593	237	224	3.683	26,8	31,5	13,1	16,1	6,4	6,1
Kaapverdië	263	323	153	175	29	67	1.010	26,0	32,0	15,1	17,3	2,9	6,6
Turkije	478	465	245	402	100	147	1.837	26,0	25,3	13,3	21,9	5,4	8,0
Autochtoon	1.304	1.858	1.114	1.616	458	395	6.745	19,3	27,5	16,5	24,0	6,8	5,9
overig westers	262	506	184	334	86	87	1.459	18,0	34,7	12,6	22,9	5,9	6,0
overig niet-westers	507	589	302	258	78	100	1.834	27,6	32,1	16,5	14,1	4,3	5,5
Totaal	5.156	7.044	3.176	3.998	1.365	1.308	22.047	23,4	31,9	14,4	18,1	6,2	5,9

Aard van de criminaliteit

Het gegeven dat van één verdachte in periode Y meerdere misdrijven kunnen zijn geregistreerd maakt de analyse en de interpretatie van de aard van de criminaliteit complexer dan analyse van de omvang van de criminaliteit.

Er zijn in basis drie mogelijkheden om de aard van de criminaliteit in kaart te brengen. Hieronder wordt deze uitgewerkt aan de hand van de bij geweldsdelicten betrokken Antillianen in 2004.

1) Het niveau van het delict:

In totaal worden (in 2004) 1554 Antillianen verdacht van 3000 delicten.

In 698 van de 3000 delicten gaat het om een geweldsdelict. Van de door Antillianen gepleegde delicten bestaat dus $698/3020 = 23,1$ procent uit geweldsdelicten (zie tabel b3.10a);

2) Het niveau van de verdachte:

Van de in totaal 1554 Antilliaanse verdachten komen er 480 in aanraking met de politie op (onder andere) verdenking van een geweldsdelict. Ruim 30 procent ($480/1554$) van de verdachten is dus (onder andere betrokken) betrokken bij een geweldsdelict (zie tabel b3.10b);

3) Het niveau van de bevolking:

In Rotterdam wonen per 2004 ruim 15.500 Antillianen van 12 jaar en ouder. In 2004 worden er hiervan 480 verdacht van een geweldsdelict. Ruim drie procent ($480/15.500$) van de Antilliaanse bevolking wordt in 2004 dus verdacht betrokken bij een geweldsdelict (zie tabel b3.10c).

Tabel b3.10a: Delicten als aandeel (%) van het totaal aantal delicten naar bevolkingsgroep (2004)

	Geweld	Vermogen	Openbare orde	Verkeer	Drugs	Overig
Nederlandse Antillen	23,1	39,8	11,9	9,6	10,1	5,5
Marokko	20,5	40,3	14,3	11,0	7,4	6,4
Suriname	24,0	33,2	13,9	14,1	8,3	6,5
Kaapverdië	26,7	30,2	16,6	15,5	3,8	7,1
Turkije	28,8	25,9	13,4	17,9	4,5	9,6
Autochtoon	18,7	31,1	17,7	20,4	6,0	6,2
overig westers	17,2	40,2	11,8	18,9	4,9	7,0
overig niet-westers	21,3	36,0	18,8	12,5	4,8	6,6
Totaal	21,6	34,3	15,2	15,7	6,7	6,6

Tabel b3.10b: Aandeel (%) verdachten betrokken bij genoemde delicttypen (2004)

	Geweld	Vermogen	Openbare orde	Verkeer	Drugs	Overig
Nederlandse Antillen	30,9	39,4	14,0	14,5	15,9	9,3
Marokko	29,4	40,6	19,8	19,0	11,5	10,7
Suriname	29,8	31,5	16,3	21,4	11,9	9,9
Kaapverdië	32,5	31,9	19,8	22,4	5,7	11,3
Turkije	33,7	23,6	17,3	24,7	6,8	13,8
Autochtoon	22,8	27,4	19,7	30,8	8,7	9,2
overig westers	23,8	32,5	15,4	30,6	7,6	10,5
overig niet-westers	27,4	40,1	18,0	18,8	6,7	10,5
Totaal	27,4	32,2	17,9	24,2	9,8	10,2

Tabel b3.10c: Verdachten betrokken bij genoemde delicten als aandeel van de bevolking (2004)

	Geweld	Vermogen	Openbare orde	Verkeer	Drugs	Overig
Nederlandse Antillen	3,1	3,9	1,4	1,4	1,6	0,9
Marokko	2,0	2,7	1,3	1,3	0,8	0,7
Suriname	1,7	1,8	0,9	1,2	0,7	0,6
Kaapverdië	1,6	1,5	1,0	1,1	0,3	0,5
Turkije	1,1	0,8	0,6	0,8	0,2	0,5
Autochtoon	0,4	0,4	0,3	0,5	0,1	0,1
overig westers	0,4	0,6	0,3	0,6	0,1	0,2
overig niet-westers	1,0	1,4	0,7	0,7	0,2	0,4
Totaal	0,8	0,9	0,5	0,7	0,3	0,3

Tabel b3.11: Delicten als aandeel (%) van het totaal aantal delicten naar leeftijd en herkomstgroep (2004)

	Geweld	Vermogen	Openbare orde	Verkeer	Drugs	Overig
12-17 Nederlandse Antillen	27,0	46,3	17,4	0,8	1,5	7,0
Marokko	16,2	60,0	15,4	1,9	2,3	4,1
Suriname	22,7	50,1	18,0	2,5	1,2	5,6
Kaapverdië	34,6	39,6	19,5	0,5	0,3	5,5
Turkije	32,9	34,1	23,6	1,2	1,6	6,7
Autochtoon	19,7	38,5	32,0	1,4	1,0	7,5
overig westers	27,4	42,0	20,4	0,6	1,3	8,3
overig niet-westers	27,3	44,8	18,8	1,0	1,8	6,2
Totaal	23,5	46,1	21,4	1,5	1,5	6,1
18-24 Nederlandse Antillen	26,4	40,8	10,5	5,9	11,2	5,2
Marokko	21,9	31,3	15,7	13,1	10,0	8,1
Suriname	26,3	31,1	13,5	13,1	7,6	8,4
Kaapverdië	19,3	33,6	20,9	9,7	4,4	12,1
Turkije	24,5	24,3	14,4	18,4	5,8	12,6
Autochtoon	16,3	31,8	22,1	18,4	3,6	7,8
overig westers	12,2	42,4	15,8	16,1	6,0	7,5
overig niet-westers	22,5	40,7	14,2	9,6	5,4	7,5
Totaal	21,4	33,4	16,4	13,7	6,8	8,3
25-34 Nederlandse Antillen	24,0	38,0	7,1	13,4	12,0	5,5
Marokko	22,6	28,8	11,6	19,0	11,0	7,0
Suriname	26,4	28,6	10,8	20,2	8,6	5,4
Kaapverdië	28,5	22,3	13,7	23,0	7,8	4,7
Turkije	27,7	25,9	9,1	23,2	4,9	9,2
Autochtoon	17,0	30,2	15,7	22,8	8,3	6,0
overig westers	17,1	32,5	10,6	25,6	5,1	9,1
overig niet-westers	18,8	36,4	23,7	12,6	3,9	4,7
Totaal	21,7	30,8	13,0	20,0	8,2	6,3
35-44 Nederlandse Antillen	17,1	35,1	16,0	14,7	11,8	5,2
Marokko	22,8	41,7	9,3	12,7	6,9	6,6
Suriname	22,8	33,9	13,6	13,7	10,0	6,0
Kaapverdië	23,6	22,9	5,6	35,4	6,3	6,3
Turkije	29,6	20,0	6,4	27,7	5,9	10,4
Autochtoon	20,9	31,8	11,8	21,9	7,9	5,6
overig westers	17,5	50,0	10,2	13,5	4,3	4,5
overig niet-westers	20,1	26,4	18,5	19,9	7,2	7,9
Totaal	21,2	33,6	12,4	18,5	8,2	6,1
45- Nederlandse Antillen	20,9	42,2	8,4	11,1	13,2	4,2
Marokko	23,3	17,5	31,1	13,6	7,8	6,8
Suriname	19,5	25,7	15,5	18,3	13,6	7,2
Kaapverdië	21,5	15,1	15,1	43,0	1,1	4,3
Turkije	32,7	15,9	8,4	30,8	4,7	7,5
Autochtoon	19,6	25,5	13,0	30,4	6,8	4,6
overig westers	16,9	32,2	6,7	31,4	6,7	6,3
overig niet-westers	15,3	22,3	17,2	30,6	6,4	8,3
Totaal	19,9	26,5	13,3	26,2	8,5	5,6

Tabel b3.12a: Aandeel verdachten betrokken bij geweldsmisdrijven 2000-2004 (%)

	2000	2001	2002	2003	2004
Nederlandse Antillen	27,2	23,3	27,1	27,9	30,9
Marokko	24,6	27,7	28,7	31,1	29,4
Suriname	27,7	27,9	28,8	30,8	29,8
Kaapverdië	28,7	30,6	27,4	27,3	32,5
Turkije	31,2	26,2	26,6	30,3	33,7
Autochtoon	18,4	17,6	18,2	21,2	22,8
overig westers	15,6	20,6	18,7	21,0	23,8
overig niet-westers	24,0	25,9	26,7	29,2	27,4
Totaal	23,2	23,3	24,1	26,4	27,4

Tabel b3.12b: Aandeel verdachten betrokken bij drugsdelicten 2000-2004 (%)

	2000	2001	2002	2003	2004
Nederlandse Antillen	10,0	10,8	15,6	18,4	15,9
Marokko	9,6	9,9	13,2	11,7	11,5
Suriname	6,0	8,9	9,6	9,7	11,9
Kaapverdië	4,1	6,8	4,4	6,5	5,7
Turkije	5,3	5,9	5,7	4,7	6,8
Autochtoon	4,0	6,0	5,3	7,7	8,7
overig westers	3,3	3,5	6,2	7,2	7,6
overig niet-westers	3,6	5,0	5,5	8,3	6,7
Totaal	5,6	7,3	8,2	9,4	9,8

Criminele betrokkenheid 2006

Zeer recentelijk zijn HKS cijfers over het aantal verdachten in 2006 beschikbaar gekomen. Deze cijfers wijzen op een verdere daling van de criminaliteit onder Antillianen in 2006 (zie onderstaande tabel). Hierbij moet echter direct worden opgemerkt dat deze conclusie volledig is gebaseerd op cijfers van het HKS van de politie Rotterdam Rijnmond. De koppeling met de GBA kon in het korte tijdbestek niet meer worden gemaakt met als gevolg dat de tweede generatie Antillianen (personen die in Nederland zijn geboren maar van wie ten minste een van de ouders op de Antillen is geboren) geheel buiten beeld blijft. De in dit rapport gepresenteerde cijfers over de tweede generatie (zie tabel 2.5) laten in de laatste jaren juist bij deze groep een stijging van de criminaliteit zien. Tevens konden de gegevens van de politie Rotterdam Rijnmond niet worden aangevuld met cijfers van de DNRI (zie ook paragraaf 2.2.4) omdat deze op dit moment nog niet beschikbaar zijn. De in onderstaande tabel b3.13 gepresenteerde cijfers zijn dus niet vergelijkbaar met de overige in hoofdstuk 2 en deze bijlage gepresenteerde cijfers. De cijfers in tabel b3.13 moeten worden gezien als een indicatie voor de criminaliteitsgraad onder uitsluitend de eerste generatie Antilianen.

Tabel b3.13: Bevolking en verdachten naar geboorteland 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Bevolking 12 e.o							
Nederlandse Antillen	10.265	11.556	12.643	13.192	13.263	12.944	12.457
Marokko	16.810	17.271	17.879	18.184	18.561	18.714	18.617
Suriname	30.947	31.121	31.519	31.450	31.221	31.104	30.590
Kaapverdië	8.601	8.621	8.699	8.723	8.773	8.818	8.737
Turkije	22.030	22.409	22.796	23.122	23.866	23.686	23.411
Verdachten							
Nederlandse Antillen	913	1.043	1.294	1.378	1.359	1.192	1.036
Marokko	693	733	897	987	974	875	790
Suriname	1.139	1.126	1.275	1.434	1.433	1.293	1.239
Kaapverdië	255	227	283	317	305	296	308
Turkije	412	427	535	649	592	569	601
% verdachten							
Nederlandse Antillen	8,9	9,0	10,2	10,4	10,2	9,2	8,3
Marokko	4,1	4,2	5,0	5,4	5,2	4,7	4,2
Suriname	3,7	3,6	4,0	4,6	4,6	4,2	4,1
Kaapverdië	3,0	2,6	3,3	3,6	3,5	3,4	3,5
Turkije	1,9	1,9	2,3	2,8	2,5	2,4	2,6

Bron: cijfers verdachten gebaseerd op HKS 2006, politie Rotterdam-Rijnmond. Bevolkingscijfers afkomstig van CBS statline. Bewerking RISBO.

Geraadpleegde literatuur

Adviescommissie Antilliaans Medeburgerschap in Nederland (2001). *Nèt loke falta. Ontbrekende Schakels*, Den Haag.

Adviesraad Diversiteit en Integratie (2006). *Jong en kwetsbaar in Amsterdam. Risicofactoren op school*, Amsterdam: Gemeente Amsterdam.

Anderson, E. (1990). *Street Wise. Race, Class and Change in an Urban Community*, Chicago/London: The University of Chicago Press.

Anderson, E. (1999). *Code of the Street. Decency, violence and the moral life of the inner city*, New York/London: W.W. Norton & Company.

Adler, Patricia A. (1993). *Wheeling and Dealing. An Ethnography of an upperlevel drug dealing and smuggling community*, New York/Chichester/West Sussex: Columbia University Press.

Blom, M., J. Oudhof, R.V. Bijl & B.F.M. Bakker (red.) (2005). *Verdacht van criminaliteit. Allochtonen en autochtonen nader bekeken*, Den Haag: WODC/CBS.

Boone, M. (2002). *Leren diversifiëren. Reclassering en culturele diversiteit*, Utrecht: Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen.

Bos, J. & H. van Hulst (1994). *Pan i rèspèt. Criminaliteit van geïmmigreerde Curaçaose jongeren*, OKU: Utrecht.

Bovenkerk, F. (1995). *La Bella Bettien*, Amsterdam: Meulenhoff.

Bovenkerk, F. (2001). Transnationale jeugdcriminaliteit uit de Nederlandse Antillen, in: *Misdaadprofielen*, Meulenhoff: Amsterdam.

Bovenkerk, F. & Y. Yesilgöz (1998). *De maffia van Turkije*, Amsterdam: Meulenhoff/Kritak

Bovenkerk, F., M. van San, M. Boone, T. Boekhout van Solinge & D.J. Korf (2005). *'Loverboys' of modern pooierschap in Amsterdam*, Amsterdam: Gemeente Amsterdam.

Bovenkerk, F., M. van San, M. Boone, T. Boekhout van Solinge & Dirk Korf (2006). *Loverboys of modern pooierschap*, Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Augustus.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2003). *Allochtonen in Nederland*, Den Haag: CBS.

Cusson, M. & P. Pinsonneault (1986), The decision to give up crime. In: Cornish, D. en R. Clarke (eds.), *The reasoning criminal: Rational choice perspectives on offending*, New York: Springer-Verlag.

Daly, Kathleen (1994). *Gender, Crime and Punishment*, New Haven en Londen: Yale University Press.

- Elliott, B. & V. Verdeyen (2002). *Game Over! Strategies for redirecting inmate deception*, Lanham/Maryland: American Correctional Association.
- Fermin, A., K. Le Blansch, G. Bonevacía & V. Smeulders (2003). *Quick Scan Ondersteuning Initiatieven Antillianen. Eindrapport aan de Directie Coördinatie Integratiebeleid Minderheden van het Ministerie van Justitie*.
- Giesen, Van der, E., F. Moors & M. van Toorn (2005). *Werkloze jongeren in Rotterdam. Een terreinverkenning*, Rotterdam: SoZaWe.
- Hartkamp, J.P. (2005). *Monitor Voortijdig Schoolverlaten Rotterdam*, Rotterdam: DESAN Research Solutions.
- Heijden, P. van der, E. Zwane & D. Hessen (2006). *Schatting van aantal in Nederland verblijvende Antillianen die niet ingeschreven zijn in de GBA. Een 'capture-recapture'-analyse in opdracht van het Ministerie van Justitie*, Utrecht: IOPS-Utrecht.
- Hijden, S., van der, Smeulders, V. & A. Fermin (2005). *State-of-the-Art studie Antilliaanse risicjongeren*, Den Haag: QA+, Questions, Answers and More B.V., beleidsonderzoek en advies.
- Hulst, H. van (1997). *Morgen bloeit het diabaas. De Antilliaanse volksklasse in de Nederlandse samenleving*, Amsterdam: Het Spinhuis.
- Hulst, H. van (2002). Burdugu. Postkoloniale strijd om waardigheid, *Justitiële Verkenningen*, jrg.28, nr.1, pp.21-34.
- ISEO/COS (1999). *Minderhedenmonitor Rotterdam. Etnische minderheden in Rotterdam*, Rotterdam.
- Jong, W., de, Steijlen, F. & K.Masson (1997). *Hoe doe je je ding. Antilliaanse jongeren en criminaliteit in de politieregio Rotterdam-Rijnmond*, Eburon: Delft
- Junger, M., K. Wittebrood en R. Timman (2001). Etniciteit en ernstig gewelddadig crimineel gedrag: in R. Loeber, N.W. Slot en J.A. sergant (red.) *Ernstige gewelddadige jeugddelinquentie. Omvang, oorzaken en interventies*, Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Kerkhof, E. (2003). Drugskoerier. Een beroep met toekomst, in: Ministerie van Justitie. *Vijfde voortgangsrapportage drugssmokkel Schiphol*, Den Haag.
- Klein, A. (2001). Between the Death Penalty and Decriminalization: New Directions for Drug Control in the Commonwealth Caribbean, *New West Indian Guide/Nieuwe West-Indische Gids (NWIG)*, vol. 75 (3&4), pp. 193-227.
- Korf, D.J., Bookelman, G.W. & Haan, T. de (2001). Diversiteit in criminaliteit, *Tijdschrift voor Criminologie*, 3, 230-259.
- Leuw, E. (1997). *Criminaliteit en etnische minderheden. Een criminologische analyse*, Den Haag: WODC.
- Ministerie van Justitie (2003). *Vijfde voortgangsrapportage drugssmokkel Schiphol*, Den Haag.
- Morselli, C., P. Tremblay & B. McCarthy (2006). Mentors and criminal achievement, *Criminology*, 44 (1): 17-44.

Oostindie, G. (2002). Een antwoord op de Curaçaose exodus?, *Justitiële Verkenningen*, jrg.28, nr.1, pp. 9-20.

Parlementaire Enquêtecommissie Opsporingsmethoden (1996). *Inzake Opsporing*. Den Haag: Sdu Uitgeverij.

Port, M., van de (2001). *Geliquideerd. Criminele afrekeningen in Nederland*, Amsterdam: Meulenhoff.

Sanden H., van (2004). *Een kwestie van keuzes. Onderzoek naar de problemen rond Antillianen in Tilburg en de aanpak ervan*, Apeldoorn: Politieacademie (scriptie).

San, M., van (1998). *Stelen en Steken. Delinquent gedrag van Curaçaose jongens in Nederland*, Amsterdam: Het Spinhuis.

San, M. van (2003). Caring mothers and their 'innocent' sons. On justifying the criminal behavior of Curaçaon youths in the Netherlands, *The Netherlands' Journal of Social Sciences*, vol.38, nr.3, pp.212-238.

Sansone, L. (1992). *Schitteren in de schaduw. Overlevingsstrategieën, subcultuur en etniciteit van Creoolse jongeren uit de lagere klasse in Amsterdam, 1981-1990*, Amsterdam: Het Spinhuis.

Stares, P. (1996). *Global Habit*, Washington DC: Brookings Institution.

Torre, E.J., van der & M.H.M. (2000). *Een drugscene op zuid (de Millinxbuurt). Een model voor de strategische analyse van drugscenes*, COT/Samsom: Alphen aan den Rijn.

Tweede Kamer der Staten-Generaal (2004). *Migratie Antilliaanse Jongeren*, vergaderjaar 2004-2005, nr. 26283.

Veld, Th. (red.) (2004). *Integratie en inburgering in Rotterdam. Minderhedenmonitor 2003*. Rotterdam: ISEO/COS.

Walters, G.D. (1990). *The Criminal Lifestyle. Patterns of Serious Criminal Conduct*, Newbury Park/London/New Delhi: Sage.

Wijk, A.Ph. van, Bervoets, E. & Stol, W.Ph. (2003). *'Ik ben geen slechte jongen, ik doe alleen slechte dingen'. Een inventarisatie van de problemen rond Antillianen in Nijmegen*, Den Haag: Elsevier.

Wijk, A.Ph. van, M. van San, S.R.F. Mali & P.P.H.M. Klerks (2006). *Grote conflicten binnen een kleine gemeenschap. Aard en omvang van de criminaliteit onder Antillianen in Den Helder*, Apeldoorn: Politieacademie.

Yesilgöz Y., H. Regterschot, M. Maas, B. Lentfert & G. Beernink (1997). *Het Arnhemse Spijkerkwartier. Een onderzoek naar de Turkse en de Koerdische drugscriminaliteit in het Arnhemse Spijkerkwartier*, Utrecht: Willem Pompe Instituut.

Zaitch Damian (2002). *Trafficking Cocaine. Colombian drug Entrepreneurs in the Netherlands*, The Hague/London/New York: Kluwer Law International.

Dankwoord

Bij het schrijven van dit rapport hebben we van velen hulp en steun mogen ontvangen. Onze dank gaat in de eerste plaats uit naar de begeleidingscommissie, onder het voorzitterschap van Lars Pijlman (tot eind mei 2006 Antillianencoördinator), die ons gedurende de loop van het onderzoek heeft bijgestaan. De andere leden van de begeleidingscommissie waren Maurice Fontilus (directeur ATB-consultancy), Wiebe de Jong (onderzoeker Erasmus Universiteit), Arjen Littooi (Directie Veiligheid), Tyke Schmidt (Politie Rotterdam-Rijnmond) en Leo Zevenbergen (tot januari 2006 stadsmarinier Jeugd, daarna stadsmarinier Antillianen).

Van groot belang was de bijdrage van Prof.dr. F. Bovenkerk (Universiteit Utrecht) die als extern adviseur is opgetreden bij dit onderzoek.

Daarnaast hebben Goretti Narain (Universiteit Nederlandse Antillen), Henry Breeveld (Stichting Welzijnsbevordering Antillianen), James Schrijs (oud-directeur Stichting Forsa) en Ruben Severina (Stichting MAAP) commentaar geleverd op het conceptrapport.

Verder zijn we veel dank verschuldigd aan diverse medewerkers van de politie Rotterdam-Rijnmond, namelijk Peter van Bennekom, Wiet Schiethart en Roy Wong. Voorts danken wij Wil van Tilburg en Leen Prins (KLPD/DNRI) voor hun zinvolle bijdrage, alsook Henk van Lith (COS).

Een bijzonder woord van dank ook voor de directie en het personeel van de gevangenen en huizen van bewaring waar wij interviews hebben gedaan.

Ook zijn we dank verschuldigd aan de diverse professionals die ons te woord hebben gestaan. Ad de Beer (officier van justitie Rotterdam), Daniel de Wolf (Youth for Christ Rotterdam), Bert Buis (Stichting Mozaik), Mike Heuves (Radar), Anneke de Goede en Rob Weteling (Stichting Sociaal Maatschappelijke Innovaties), Rene Poort en Janine Plaisier (Reclassering Nederland) hebben ons vanuit de praktijk diverse knelpunten aangereikt, die van groot belang zijn geweest bij het schrijven van het rapport.

Verder gaat onze dank uit naar Nadine Vlotman, die tijdens een deel van het onderzoek als stagiaire heeft meegelopen en een aantal interviews voor haar rekening heeft genomen.

De Curaçaose jongens en mannen, meisjes en vrouwen die hun medewerking hebben verleend aan dit onderzoek, maar die we teneinde hun

anonimiteit te waarborgen niet met name kunnen noemen, zijn we zeer erkentelijk.